

Kohalike tegevusgruppide strateegiate põhine visioon Eesti maaelu arengust

LEADER meetme rakendamine kohalike tegevusgruppide poolt (2009-2011 I kvartal)

Territoriaalne analüüs

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Tellijä: Põllumajandusministeerium
Lai tn 39/Lai tn 41,
15056 Tallinn

Täitja: Geomedia OÜ
Tartu 51007, Röötlü 4
Tel 7 44 16 75

Tartu 2011

Sisukord

1.	Uuringu objekt ja eesmärgid.....	9
2.	Uuringu ülesanded	9
3.	LEADER tegevusgruppide strateegiad	12
3.1.	Strateegiate kaardistus	12
3.1.1.	Visioonid	12
3.1.2.	Olukorra hinnang	14
3.1.3.	Meetmed.....	19
3.2.	Tegevuspiirkondade sotsiaal-majandusliku arengu profiilid	22
3.2.1.	Kohalik areng	22
3.2.2.	Maamajandus.....	24
3.3.	Strateegiate visioonide kooskõla MAK nägemusega maaelu arengust	25
3.4.	Strateegiate sisemine kooskõla.....	25
3.4.1.	Visiooni kooskõla kavandatud meetmetega.....	25
3.4.2.	Olukorra hinnangu kooskõla kavandatud meetmetega	26
3.5.	Strateegiate väline kooskõla.....	28
3.5.1.	Sotsiaal-majanduslik areng ja olukorra hinnang	28
3.5.2.	Sotsiaal-majanduslik areng ja kavandatud meetmed	28
3.6.	Kokkuvõte.....	29
4.	LEADER tegevusgrupi liikmed ja toetuste taotlejad	31
4.1.	LEADER tegevusgruppide liikmeskond	31
4.2.	LEADER projektitoetuste taotlused	39
4.3.	LEADER projektitoetusi saanud organisatsioonid.....	46
4.4.	Kokkuvõte.....	49
5.	LEADER meetme toetuste ja MAK 1. ja 3. telje toetuste territoriaalsus.....	53
5.1.	Määratud LEADER meetme toetused	53
5.2.	LEADER meetme ning MAK 1. ja 3. telje toetuste territoriaalsed seosed	61
5.3.	Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarve toetused ja varade soetamise kulud	64
5.4.	Kohaliku omavalitsuse üksuste sotsiaal-majandusliku arengu tase ning LEADER projektitoetuste suhteline maht	66
5.5.	Kokkuvõte.....	68
6.	Juhtumiuuringud	69
6.1.	Ahja vald.....	69
6.1.1.	Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil	69
6.1.2.	Valla arengukava	70
6.1.3.	Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika	74
6.1.4.	LEADER tegevusgrupi liikmed.....	74
6.1.5.	LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused	75
6.1.6.	LEADER meetme toetuste mõju valla arengule.....	75
6.2.	Ambla vald	76
6.2.1.	Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil	76
6.2.2.	Valla arengukava	76
6.2.3.	Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika	84
6.2.4.	LEADER tegevusgrupi liikmed.....	89
6.2.5.	LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused	89
6.2.6.	LEADER meetme toetuste mõju valla arengule.....	91
6.3.	Meremäe vald	91
6.3.1.	Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil	91
6.3.2.	Valla arengukava	92
6.3.3.	Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika	97

6.3.4.	LEADER tegevusgrupi liikmed	101
6.3.5.	LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused.....	102
6.3.6.	LEADER meetme toetuste mõju valla arengule	104
6.4.	Vihula vald	104
6.4.1.	Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil	104
6.4.2.	Valla arengukava.....	105
6.4.3.	Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika.....	112
6.4.4.	LEADER tegevusgrupi liikmed	116
6.4.5.	LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused.....	117
6.4.6.	LEADER meetme toetuste mõju valla arengule	118
6.5.	Kokkuvõte	119
7.	LEADER meetme territoriaalne rakendamine: kokkuvõte ja soovitusel.....	121
8.	Resume	125
9.	Kasutatud allikad	127
Lisa 1.	Strateegia visioonid	129
Lisa 2.	KTG visioonide kattuvus.....	135
Lisa 3.	KTG visioonid III telg.....	136
Lisa 4.	Arenguväljakutsed	137
Lisa 5.	Arenguressursid	141
Lisa 6.	Meetmed	145
Lisa 7.	Maamajandus.....	149
Lisa 8.	I telg ja väljakutsed	151
Lisa 9.	I telg ja ressursid	152
Lisa 10.	III telg ja väljakutsed.....	153
Lisa 11.	III telg ja ressursid.....	154
Lisa 12.	Areng ja meetmete rahastus.....	155
Lisa 13.	Tegevusgrupi liikmed.....	156
Lisa 14.	LEADER määramised.....	159
Lisa 15.	Ahja	163
Lisa 16.	Ambla	164
Lisa 17.	Meremäe	168
Lisa 18.	Vihula	174

Joonised

Joonis 1. LEADER tegevusgruppide strateegiate visiooniväidete kooskõla MAK telgede eesmärgipüstitusega.....	13
Joonis 2. LEADER tegevusgruppide strateegiate visiooniväidete kooskõla MAK 3. telje põhiteemadega.....	14
Joonis 3. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguprobleemide ja –väljakutsete olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses 1. telje meetmetega.....	17
Joonis 4. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete ja –ressursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses 3. telje meetmetega.....	18
Joonis 5. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete ja –ressursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses MAK 4. telje teemadega	18
Joonis 6. MAK 1. telje meetmetega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiates.....	20
Joonis 7. MAK 3. telje meetmetega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiates.....	21

Joonis 8. MAK 4. telje teemadega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiatel	21
Joonis 9. LEADER tegevusgruppide valdade keskmised KOV-võimekuse indeksi ja selle komponentide väärtused (2010)	22
Joonis 10. LEADER tegevusgruppide liikmete liitumise aasta.....	31
Joonis 11. LEADER tegevusgruppidest lahkunud liikmete lahkumisaeg	32
Joonis 12. LEADER tegevusgruppide liikmeskonna arvukus	33
Joonis 13. LEADER tegevusgruppide liikmete jaotus tegevusvormi alusel.....	34
Joonis 14. LEADER tegevusgruppide lahkunud liikmete osakaal tegevusvormi alusel	34
Joonis 15. LEADER tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete põhitegevusalad	35
Joonis 16. LEADER tegevusgrupi liikmete valdkondlik jaotus.....	36
Joonis 17. LEADER tegevusgruppide liikmete valdkondlik jaotus	37
Joonis 18. LEADER tegevusgrupi liikmete arv maakondades	38
Joonis 19. LEADER tegevusgrupi liikmete arv kohaliku omavalitsuse üksustes.....	38
Joonis 20. LEADER tegevusgruppidele esitatud projektitoetuse taotluste arvu jaotus aastate lõikes	39
Joonis 21. Esitatud taotluste jaotus tegevusgruppide lõikes	40
Joonis 22. LEADER tegevusgruppidesse esitatud projektitaotluste jaotus taotleja tegevusvormi alusel	41
Joonis 23. Esitatud projektitaotluste jaotus taotleja tegevusvormi alusel LEADER tegevusgruppides	41
Joonis 24. Taotluse esitajate seotus LEADER tegevusgrupiga: taotluste osakaal	42
Joonis 25. Taotlejate arv ja suhe tegevusgrupi liikmete arvu.....	43
Joonis 26. Taotluse esitajate jaotus tegevusvormi alusel LEADER tegevusgruppides	44
Joonis 27. LEADER projektitoetuste taotlusi esitanud organisatsioonide jaotus tegevusgruppides	45
Joonis 28. LEADER projektitoetuste taotlusi esitanud tegevusgrupi liikmete osakaal.....	45
Joonis 29. LEADER projektitoetusi saanud organisatsioonide arv tegevusgruppides	47
Joonis 30. Toetusi saanud organisatsioonide kuuluvus tegevusgruppidesse	47
Joonis 31. LEADER projektitoetusi saanute osakaal toetusetaotlusi esitanute seast	48
Joonis 32. LEADER tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete arv majandusüksuste ja elanike kohta.....	49
Joonis 33. Tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete arv maakondades	50
Joonis 34. LEADER projektitoetuste taotlejate arv majandusüksuste ja elanike kohta	51
Joonis 35. LEADER projektitoetuste saajate arv majandusüksuste ja elanike kohta.....	52
Joonis 36. LEADER meetme määratud toetuste maht 2008 (IV kvartal) - 2011 (I kvartal)	53
Joonis 37. LEADER meetme määratud toetuse mahu maakondlik jaotus 2008 (IV kvartal) - 2011 (I kvartal).....	54
Joonis 38. LEADER meetme määratud toetuste jaotus tegevusgrupi toetusteks ja projektitoetusteks	55
Joonis 39. LEADER meetme projektitoetuste maht LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, 2008-2011 I kvartal.....	56
Joonis 40. LEADER meetme projektitoetuste maht elaniku kohta eurodes KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, 2008-2011 I kvartal.....	57

Joonis 41. LEADER projektitoetuste jaotus 1. ja 3. telje vahel tegevusgruppide lõikes	58
Joonis 42. LEADER meetme projektitoetuste jagunemine 1. ja 3. telje vahel maakondade lõikes	58
Joonis 43. LEADER meetme projektitoetuste jagunemine 1. ja 3. telje vahel kanditüüpide lõikes	59
Joonis 44. LEADER meetme projektitoetuste jaotus tegevusgruppides MAK meetme koodi rühmade lõikes	60
Joonis 45. LEADER meetme projektitoetuste jaotus taotleja asukoha alusel MAK meetme koodi rühmade lõikes	60
Joonis 46. MAK Meetme 3.2 ja LEADER meetme projektitoetused MAK koodiga 321 ja 323 LEADER piirkonna elaniku kohta maakondades	63
Joonis 47. LEADER külade uuendamise, kultuuripärandi säilitamise jms toetused (2008 IV kvartal – 2011 I kvartal) ning KOV varade soetamine vaba aja ja kultuuri valdkonnas (2007-2010) elaniku kohta tegevusgruppide lõikes (eurod)	66

Tabelid

Tabel 1. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguessursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu telgede lõikes	15
Tabel 2. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete olemasolu kinnitavate väidete olemasolu	16
Tabel 3. LEADER tegevusgruppide strateegiates sisalduvate meetmete seotus MAK meetmetega telgede lõikes.....	19
Tabel 4. LEADER tegevusgruppide valdade KOV-võimekuse tase.....	23
Tabel 5. LEADER tegevusgruppide valdade KOV-võimekuse erinevuste ulatus.....	24
Tabel 6. Maamajanduse olulisus LEADER tegevusgruppide valdades 2010.....	24
Tabel 7. LEADER tegevusgrupi strateegiate visiooni ja meetmete kooskõla MAK 1. teljel.....	26
Tabel 8. LEADER strateegiate olukorra hinnangu ja kavandatud meetmete kooskõla MAK meetmete lõikes.....	26
Tabel 9. LEADER strateegiate olukorra hinnangu ja kavandatud meetmete kooskõla LEADER tegevusgrupi strateegiate võrdluses.....	27
Tabel 10. Projektitoetusteks kavandatud finantsvahendite jaotus meetmerühmade vahel tegevusgruppide strateegiates: ettevõtluse arendamine ning elukeskkonna ja kogukonna arendamine	28
Tabel 11. LEADER tegevusgrupi liikmete ja lahkujate jaotus tegevusvormi alusel	33
Tabel 12. LEADER tegevusgrupi liikmete arv SI teemaplaneeringu kantide lõikes	39
Tabel 13. Taotluse esitajate liikmelisus LEADER tegevusgrupis: taotluste arv ja osakaal	42
Tabel 14. Taotlusi esitanud organisatsioonid tegevusvormi alusel.....	43
Tabel 15. Toetusi saanud organisatsioonid tegevusvormi alusel	46
Tabel 16. LEADER toetusi saanud organisatsioonide arv SI teemaplaneeringu kantide lõikes ..	48
Tabel 17. Liikmete arv majandusüksuse kohta TOP 10	50
Tabel 18. Liikmete arv elaniku kohta TOP 10.....	51

Tabel 19. LEADER meetme projektitoetuste maht eurodes LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, TOP 10	55
Tabel 20. LEADER meetme projektitoetuste maht elaniku kohta LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, TOP 10	56
Tabel 21. Määratud LEADER projektitoetuste saajate asukoht SI teemplaneeringu kandiditüüpide lõikes	57
Tabel 22. MAK 1. ja 3. telje toetuste maakondlik jaotus, 2008-2010 (eurod).....	61
Tabel 23. MAK 1. ja 3. telje toetused ja LEADER projektitoetused LEADER tegevuspiirkonna elaniku kohta maakondade lõikes 2008-2010 (eurod)	62
Tabel 24. MAK 1. ja 3. telje toetused kandiditüüpide alusel, 2008-2010 (eurod)	63
Tabel 25. MAK 1. ja 3. telje toetused ja LEADER projektitoetused elaniku kohta kandiditüüpide alusel	64
Tabel 26. Valla- ja linnaelarvest eraldatud toetused ning varade soetamise kulud elaniku kohta, 2007-2010 (eurod)	65
Tabel 27. KOV-üksuste võimekus ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)	67
Tabel 28. KOV-üksuste majandusarengu tase ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)	67
Tabel 29. KOV-üksuste elanike heaolu tase ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)	67
Tabel 30. Ääremaastumise tase (Inimvara raport, 2010) ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)	67
Tabel 31. Ahja valla liikmed LEADER tegevusgruppides	74
Tabel 32. Ambla valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2007. aastal	85
Tabel 33. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2007. aastal	85
Tabel 34. Ambla valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2008. aastal	86
Tabel 35. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2008. aastal	86
Tabel 36. Ambla valla eelarvest eraldatud projektitoetused 2009. aastal	87
Tabel 37. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2009. aastal	87
Tabel 38. Ambla valla eelarvest eraldatud projektitoetused 2010. aastal	87
Tabel 39. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2010. aastal	88
Tabel 40. Ambla valla liikmed LEADER tegevusgrupis	89
Tabel 41. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2008. aastal	98
Tabel 42. Meremäe vallas 2008. aastal jagatud tegevustoetused seltsidele	99
Tabel 43. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2010. aastal	99
Tabel 44. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse toetused 2011. aastal	100
Tabel 45. Meremäe valla liikmed LEADER tegevusgrupis	101
Tabel 46. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2008. aastal	113
Tabel 47. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2009. aastal	113
Tabel 48. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2010. aastal	114
Tabel 49. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2011. aastal	115

Tabel 50. Vihula valla liikmed LEADER tegevusgrupis	116
---	-----

1. Uuringu objekt ja eesmärgid

Uuringu objektiks on Leader meetme rakendamine kohalike tegevusgruppide (edaspidi Leader tegevusgrupp) poolt. Uuringu eesmärk on näidata, kuivõrd erinevalt või sarnaselt tegevusgruppid Leader meedet rakendavad, milline on rakendamise territoriaalne iseloom (sh seoses ääremaaliste piirkondadega), kuivõrd kooskõlaline ja tulemuslik tegevusgruppide tegevus seni on olnud ning millised tegurid seda mõjutavad.

Uuringu tulemustele põhinedes esitatakse poliitikasoovitused Leader meetme rakendamise tõhustamiseks ääremaalistes maapiirkondades arendustegevuse suunamiseks, samuti pakutakse välja täiendavaid uurimisküsimusi ja hüpoteese Leader meetme edukuse hindamiseks Eesti maapiirkondade sotsiaal-majandusliku arengu vaatepunktist.

2. Uuringu ülesanded

1. Hinnata Leader tegevusgruppide kohaliku arengu strateegiate erisusi, sisemist kooskõla ja asjakohasust seoses piirkondlike arenguvajadustega.

Selleks:

- Koostatakse Leader tegevusgruppide strateegiate visioonide, olukorra (arengueelduste, -takistuste ja -vajaduste) hinnangute ja kavandatud meetmete sisu analüütilised võrdlustabelid.
- Hinnatakse võrdlustabelite alusel tegevusgruppide visioonide kooskõla ja kattuvust MAK nägemusega põllumajandusest, maapiirkondade keskkonnast ning maaelu mitmekesistamisest.
- Koostatakse iga tegevuspiirkonna kohta kvantitatiivsetel registriandmetel ja statistikal põhinevad sotsiaal-majandusliku arengu profiilid (rahvastikuareng, töökohad, ettevõtluse areng, majanduse mitmekesisus, elanike sissetulekud, põllu- ja metsamajanduse iseloom, KOV võimekus; territoriaalsed erisused).
- Hinnatakse võrdlustabelite alusel tegevusgruppide olukorra hinnangu asjakohasust seoses piirkonna sotsiaal-majandusliku arengu profiilist ilmnevate probleemide ja arenguvajadustega (sh territoriaalne ebavõrdus ja ääremaastumine).
- Hinnatakse võrdlustabelite alusel tegevusgruppide poolt kavandatud meetmete (eeskätt kavandatud toetuste mahu alusel) kooskõla visiooni ja olukorra hinnanguga.
- Hinnatakse võrdlustabelite alusel tegevusgruppide poolt kavandatud meetmete (eeskätt kavandatud toetuste mahu alusel) kooskõla piirkonna sotsiaal-majandusliku arengu profiilist ilmnevate probleemide ja arenguvajadustega (sh territoriaalne ebavõrdus ja ääremaastumine).

2. Hinnata Leader meetme sotsiaalse mõju ulatust.

Selleks:

- Koostatakse Leader tegevusgrupi liikmesorganisatsioonide analüütilised nimekirjad (nimi, tegevusvorm, valdkond, asukoht, võimalusel nende liikmete arv) ning kirjeldatakse uute liikmete lisandumist (aastate kaupa) alates tegevusgrupi loomisest.
- Koostatakse iga tegevusgrupi kohta nimekirjad toetuste saamiseks taotlusi esitanud organisatsioonidest (nimi, tegevusvorm, valdkond, asukoht, võimalusel nende liikmete arv) taotlusvoorude (või aastate) kaupa.
- Koostatakse iga tegevusgrupi kohta nimekirjad toetusi saanud organisatsioonidest (nimi, tegevusvorm, valdkond, asukoht, võimalusel nende liikmete arv) taotlusvoorude (või aastate) kaupa.
- Hinnatakse liikmesorganisatsioonide, toetusi saanud ja/või esitanud organisatsioonide territoriaalset jaotumist valdade ja kantide lõikes (sh ääremaalistes valdades ja kantides)
- Hinnatakse liikmesorganisatsioonide, toetusi saanud ja/või esitanud organisatsioonide jaotumist tegevusvaldkonna alusel.
- Hinnatakse liikmesorganisatsioonide, toetusi saanud ja/või esitanud organisatsioonide jaotumist tegevusvormi (MTÜ, OÜ jms) alusel.

3. Hinnata Leader toetuste territoriaalse jaotuse erisusi tegevusgruppide lõikes ning kooskõla ja seoseid muu arendustegevuse ja piirkondliku arengu tasemega.

Selleks:

- Kirjeldatakse eraldatud toetuste jaotust (alameetmete kaupa) tegevusgruppide, maakondade, KOV-üksuste, kantide ning KOV- ja kandidaatide lõikes.
- Hinnatakse tegevusgrupi toetuste jaotuse territoriaalset tasakaalustatust erinevatel territoriaalsetel tasanditel.
- Kirjeldatakse kohaliku eelarve täitmise aruandeid ja toetuste registreid kasutades KOV poolt tehtud investeeringute ja eraldiste mahtusid.
- Hinnatakse Leader meetme toetuste ning KOV eraldiste ja investeeringute territoriaalset kattuvust, täiendavust või kompenseerimist.
- Kirjeldatakse MAK teiste meetmete toetuste jaotust (alameetmete kaupa) tegevusgruppide, maakondade, KOV-üksuste, kantide ning KOV- ja kandidaatide lõikes.
- Hinnatakse Leader meetme toetuste ning muude MAK meetmete rakendamise territoriaalset kattuvust, täiendavust või kompenseerimist.
- Kirjeldatakse kvantitatiivseid andmeid kasutades iga analüüsitava territoriaalset üksuse ja tüübi sotsiaal-majandusliku arengu iseloomu ja taset (rahvastikuareng, töökohad, ettevõtluse areng, majanduse mitmekesisus, elanike sissetulekud, põllu- ja metsamajanduse iseloom, KOV võimekus; territoriaalsed erisused).

- Hinnatakse Leader meetme rakendamise intensiivsuse kvantitatiivseid seoseid (korrelatsioon) kohaliku sotsiaal-majandusliku arengu tasemega.

4. Hinnata Leader meetme rakendamise kooskõla ääremaaliste valdade arenguvajadustega ning tuua välja teisi meetme rakendamise tulemuslikkust mõjutavaid tegureid.

Selleks:

- Valitakse välja 4 ääremaalist valda – a) sotsiaal-majanduslikult edukas (Geomeedia võimekuse indeksi komponentide väärtuste põhjal) ja keskmisest enam Leader toetusi saanud vald; b) sotsiaal-majanduslikult edukas ja keskmisest vähem Leader toetusi saanud vald; c) sotsiaal-majanduslikult vähemedukas ja keskmisest vähem Leader toetusi saanud vald; c) sotsiaal-majanduslikult vähemedukas ja keskmisest rohkem Leader toetusi saanud vald.
- Koostatakse iga valla arengukava visioonide, olukorra (arengueelduste, -takistuste ja – vajaduste) hinnangute ja kavandatud meetmete sisu analüütilised võrdlustabelid.
- Kirjeldatakse valdade kohaliku algatuse toetuspoliitikat (regulatsioonide sisu, toetuste sihtrühmad ja maht).
- Koostatakse iga valla kohta kvantitatiivsetel registriandmetel ja statistikal põhinevad sotsiaal-majandusliku arengu profiilid (rahvastikuareng, töökohad, ettevõtluse areng, majanduse mitmekesisus, elanike sissetulekud, põllu- ja metsamajanduse iseloom, KOV võimekus; territoriaalsed erisused).
- Kirjeldatakse iga valla Leader tegevusgrupi liikmeid, taotlusi saanud ja/või esitanud organisatsioone.
- Kirjeldatakse iga valla organisatsioonide poolt toetuse saamiseks esitatud ja toetust saanud projekte (alameede, maht, sisu).
- Kirjeldatakse tegevusgrupi poolt tehtud otsuseid ja esitatud põhjendusi taotluse rahuldamiseks või tagasilükkamiseks.
- Viiakse läbi intervjuud vallavalitsuse juhtidega, toetust saanud ja mittesaanud organisatsioonide esindajatega, milles käsitletakse vastastikkuseid ootusi (sh vallaeelarvelistele toetustele), senise koostöö tulemuslikkust ja seda mõjutanud tegureid, konkreetsete projektidega seonduvad asjaolusid (sh jätkusuutlikkus peale elluviimist).
- Viiakse kogutud andmetele tuginedes läbi 4 juhtumi süsteemne analüüs eri tüüpi ääremaalistes valdades.

3. LEADER tegevusgruppide strateegiad

Eestis on 26 LEADER tegevusgruppi, mis on koostanud tegevuse suunamiseks kohalikud arengustrateegiad (vt. Kasutatud allikad). Kehtivate strateegiate põhitekstid on koostatud lähtudes põllumajandusministri poolt 2006. aastal asjakohases määruses kehtestatud nõuetest ("Eesti riikliku arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument 2004–2006" meetme 3.6 "Kohaliku initsiatiivi arendamine – LEADER-tüüpi meede" tingimused, pg 9 ja 10). Kooskõlas muutunud regulatsioonidega (põllumajandusministri 27. septembri 2010. aasta määrus nr. 92 „Leader-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“, pg 6 ja 7) on tegevusgrupid oma strateegiaid uuendanud, tehes seda erinevas ulatuses.

Strateegiate väljatöötamisel on kohalikel tegevusgruppidel olnud samuti võimalus tugineda põllumajandusministeeriumi tellimusel koostatud käsiraamatule "Soovitusi kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna strateegia arendamiseks Leader-meetme raames" (Geomedia, 2010) ning muudele asjakohastele infomaterjalidele (www.maainfo.ee).

3.1. Strateegiate kaardistus

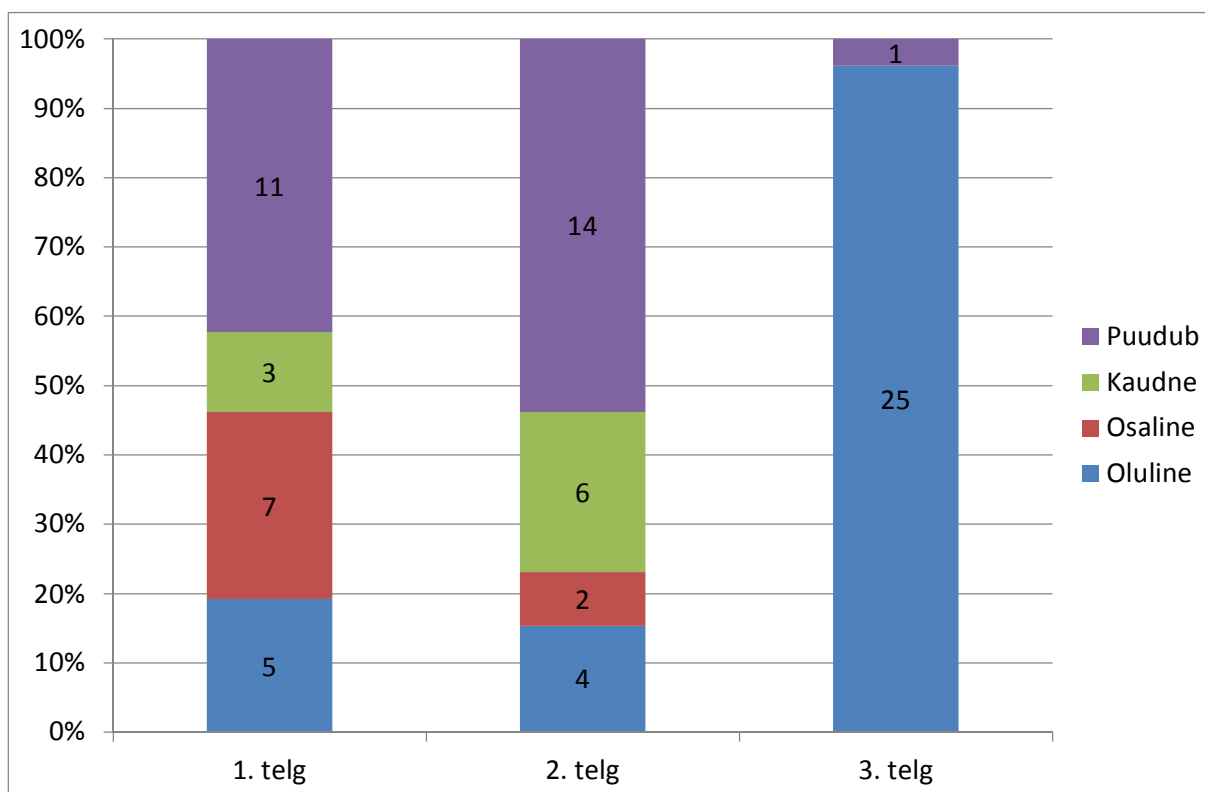
3.1.1. Visioonid

Kohalike tegevusgruppide visioonide kaardistus viidi läbi kasutades MAK telgede raamistikku. Visiooniväidete detailne sisu on esitatud lisa tabelis 1. Edasise analüüsi võimaldamiseks on väited jagatud 3 rühma, sõltuvalt sellest, kas need kattuvad MAK telgede sisuga olulisel määral, osaliselt või üksnes kaudselt:

- Olulisel määral kattuvuse korral sisalduvad tegevusgruppide strateegia visioonides telje ja selle meetmete põhilised märksõnad (või nende sünonüümid) – nt 1. telje puhul põllumajandus ja selle konkurentsivõime (või uued tehnoloogiad);
- Osalise kattuvuse puhul sisaldavad visiooniväited mõnda MAK telje keskset märksõna, kuid ei kata selle sisu täielikult või piisavalt täpselt – nt 1. telje osaline kattuvus määratletakse juhul, kus visiooniväites kirjutatakse ettevõtluse konkurentsivõimest, kuid ei rõhutada seejuures põllu- ja metsamajandust;
- Kaudse kattuvusega on tegemist juhul kui visioonis esineb mõni asjakohane märksõna, kuid väite sisu on väga üldine ja nõrgalt seotud MAK telgede ja nende meetmete sisuga, või siis on võimalik üldisi visiooniväiteid tõlgendada kui telje sisuga haakuvaid väiteid, ilma et visioonis endas seda oleks tehtud.

Tegevusgruppide strateegiate visioonide sisu on MAK telgede lõikes esitatud lisa 1. Kõigis strateegiates (v.a. Saarte koostöökogu, mille strateegias on esitatud üksnes tegevusgrupi enda arengu tulevikupilt) leiab tugevat kajastust MAK 3. telg ning kooskõla võib hinnata oluliseks. Põllumajandus- ja metsandussektori telje eesmärgipüstitusega seondub ühel või teisel määral 15

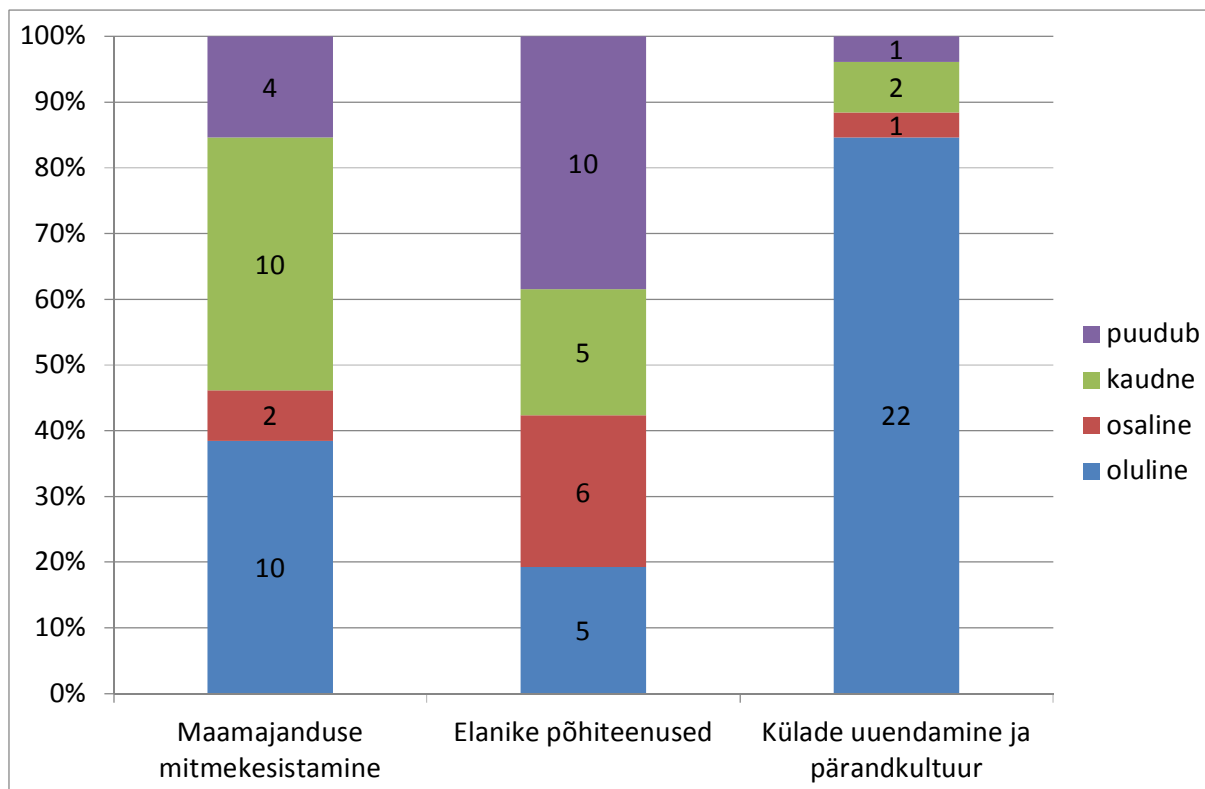
tegevusgrupi visiooni (ligi 60%) ning keskkonna ja paikkonna parandamisega alla poolte tegevusgrupi strateegiate visioonid – 12, sh pooled neist kaudsel moel (joonis 1).

Joonis 1. LEADER tegevusgruppide strateegiate visiooniväidete koostöla MAK telgede eesmärgipüstitusega

Kaheksa tegevusgrupi strateegia visiooni puhul on võimalik määratleda seos MAK kolme teljega. Kuues strateegias keskendutakse visioonis üksnes 3. telje sisule (vt. lisa 2).

Lisaks eristati MAK 3. teljel kolm keskset teemat – (a) maamajanduse mitmekesistamine; (b) elanike põhiteenused; (c) külade uuendamine ja pärandkultuur - ning hinnati tegevusgruppide strateegiate visioonide kattuvust nendega. Kõige suurem on see külade uuendamise ja pärandkultuuri puhul, mis leiab kõigis olemasolevates tegevusgruppide visioonides kajastust ja üldjuhul ka olulisel moel. Ka maamajanduse mitmekesistamine on enamuse visioonide sisuks, üle poolte juhtude siiski kaudselt või osaliselt. Kõige vähem on strateegiaid, mille visioonis puudutatakse elanike põhiteenuste teemat ning vaid 5 juhul on seda tehtud selliselt, et saab rääkida olulisest koostölast (joonis 2).

Joonis 2. LEADER tegevusgruppide strateegiate visiooniväidete kooskõla MAK 3. telje põhiteemadega

14 tegevusgrupi strateegia visioon sisaldab kõiki MAK 3. telje põhiteemasid, kahes strateegias piiratakse aga üksnes kogukonna ja pärandkultuuri puutuvaga (vt. lisa 3).

3.1.2. Olukorra hinnang

Kohalike tegevusgruppide strateegiate olukorra ülevaate ja hinnangu osad kaardistati võttes aluseks SWOT-analüüsi skeemi, mis jagab olukorra hinnangud 4 rühma – tugevused, nõrkused ning võimalused ja ohud. Lisaks toodi välja arengudokumentides kajastust leidnud arenguvajadused, mis sageli on strateegiates vormistatud kui konkreetsete kavandatud meetmete põhjendused. Hinnangud struktureeriti MAK meetmete kaupa 1. ja 3. teljel, 2. teljega „Keskonna ja paikkonna säilitamine“ seonduvad hinnangud koondati ühte rühma. LEADER teljega seoses eristati 4 teemat - kohalike tegevusgruppide arendamine (mh informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused); kohalikku piirkonda puudutavate uuringute teostamine; kohalike arengustrateegiate koostamine ja täiendamine; koostöö (vt. lisa 4).

Et nii sisu kui vormi osas on strateegiate tekstides vahet tegemine ühelt poolt nõrkuste ja arenguvajaduste ning teiselt poolt arenguvajaduste ja võimaluste vahel komplitseeritud, siis taandati edasise analüüsi jaoks esialgse kaardistuse tulemused 2 rühma:

- Arenguressursid – tugevused jms;
- Arenguväljakutsed – nõrkused, probleemid, arenguvajadused, võimalused jms.

Saadud rühmade hinnangud kvantifitseeriti vastavasisuliste hinnangute olemasolu alusel strateegia tekstides (jah – 1; ei – 0). Kvantifitseerimise tulemuste põhjal on koostatud tabelid, mis näitavad, kas strateegia ülevaate osa sisaldab ühe või teise MAK teema (meetme jms) kohta hinnangulisi väiteid, mitme meetme kohta ning milline see hinnang on – kas tuuakse esile teemakohaseid arenguressursse või -väljakutseid, või siis mõlemaid. Ohtusid sisaldavad arengudokumendid vähe ning nende loogiline seos kavandatavate meetmetega on nõrk. Seetõttu jäetakse need hinnangud kvantifitseeritud analüüsist välja.

Kõige enam on kohalikke arenguressursse tegevusgruppide strateegiates nähtud seoses 3. teljega – 25 strateegias 26-st, keskmiselt seoses 3,4 meetmega 6-st. Põllu- ja metsamajandusega seonduvaid arenguressursse on kirjeldatud 23 strateegias, looduskeskkonnaga seonduvaid 19 strateegias. Ka LEADER tegevusgrupi arenguga seonduvaid teemasid on arenguressursside mõttes kajastatud – ühe erandiga – enamikes strateegiates (tabel 1).

Tabel 1. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguressursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu telgede lõikes

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandus-sektori konkurentsivõime parandamine		2. Telg - Keskkonna ja paikkonna säilitamine		3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine		4. Telg - LEADER	
	Meetmete arv	Osakaal (max 9)	Telgede arv	Osakaal (max 1)	Meetmete arv	Osakaal (max 6)	Teemade arv	Osakaal (max 4)
ARENDUSKODA	5	56%	1	100%	5	83%	2	50%
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	2	22%	1	100%	5	83%	0	0%
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	3	33%	1	100%	4	67%	2	50%
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	4	44%	0	0%	0	0%	2	50%
JÄRVA ARENGU PARTNERID	6	67%	1	100%	5	83%	4	100%
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	2	22%	0	0%	3	50%	1	25%
KODUKANT LÄÄNEMAA LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	4	44%	1	100%	5	83%	2	50%
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	4	44%	0	0%	4	67%	2	50%
MULGIMAA ARENDUSKODA	5	56%	0	0%	3	50%	2	50%
MULGIMAA ARENDUSKODA	4	44%	1	100%	3	50%	1	25%
NELJA VALLA KOGU	0	0%	0	0%	3	50%	1	25%
PAIK	6	67%	1	100%	5	83%	1	25%
PARTNERID	6	67%	1	100%	3	50%	1	25%
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	3	33%	1	100%	3	50%	3	75%
PIIRIVEERE LIIDER	4	44%	1	100%	2	33%	2	50%
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	3	33%	1	100%	4	67%	3	75%
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	2	22%	1	100%	5	83%	2	50%
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	3	33%	1	100%	4	67%	2	50%
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	3	33%	1	100%	4	67%	1	25%
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	3	33%	1	100%	2	33%	2	50%
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	11%	0	0%	2	33%	3	75%
TARTUMAA ARENDUSSELTS	4	44%	1	100%	4	67%	1	25%
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	11%	1	100%	2	33%	1	25%
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	1	11%	0	0%	2	33%	1	25%

VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0%	1	100%	4	67%	2	50%
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	3	33%	1	100%	3	50%	1	25%
Keskmine	3,0	33%	0,7	73%	3,4	57%	1,7	43%

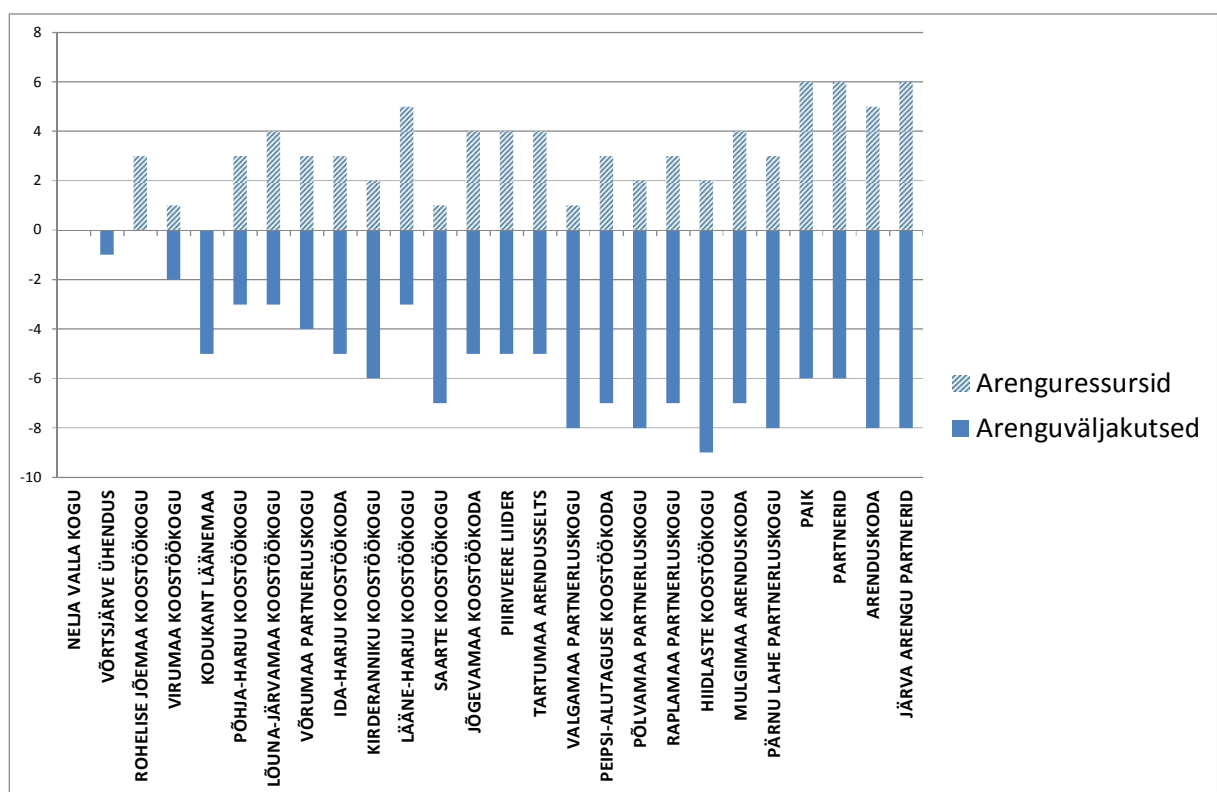
Võrrelduna arenguessurssidega on arenguväljakutsete – nõrkuste, probleemide, vajaduse jms – käsitus veelgi tihedam. Kõik tegevusgrupid on strateegiates esile toonud probleeme jms. seoses 3. teljega ning üldjuhul 4-6 erineva meetmega seondult. Põllu- ja metsamajanduse arenguprobleemide käsitus on strateegiate lõikes enam varieeruv – paar tegevusgruppi ei ole seda teemat probleemide valguses üldse käsitletud, samas jälle leidub strateegiaid, kus võib seoseid leida kõigi 1. telje meetmetega. Keskkonnaprobleemidele on tähelepanu juhitud täpselt pooltes strateegiates (tabel 2).

Tabel 2. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete olemasolu kinnitavate väidete olemasolu

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandus-sektori konkurentsivõime parandamine		2. Telg - Keskkonna ja paikkonna säilitamine		3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine		4. Telg - LEADER	
	Meetmete arv	Osakaal (max 9)	Telgede arv	Osakaal (max 1)	Meetmete arv	Osakaal (max 6)	Teemade arv	Osakaal (max 4)
ARENDUSKODA	8	89%	0	0%	6	100%	4	100%
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	9	100%	1	100%	4	67%	1	25%
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	5	56%	1	100%	4	67%	1	25%
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	5	56%	0	0%	5	83%	4	100%
JÄRVA ARENGU PARTNERID	8	89%	1	100%	6	100%	4	100%
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	6	67%	0	0%	5	83%	2	50%
KODUKANT LÄÄNEMAA	5	56%	1	100%	5	83%	2	50%
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	3	33%	0	0%	5	83%	2	50%
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	3	33%	1	100%	4	67%	3	75%
MULGIMAA ARENDUSKODA	7	78%	1	100%	5	83%	2	50%
NELJA VALLA KOGU	0	0%	0	0%	2	33%	0	0%
PAIK	6	67%	1	100%	5	83%	2	50%
PARTNERID	6	67%	0	0%	4	67%	2	50%
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	7	78%	1	100%	5	83%	2	50%
PIIRIVEERE LIIDER	5	56%	0	0%	5	83%	1	25%
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	3	33%	1	100%	6	100%	3	75%
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	8	89%	0	0%	5	83%	0	0%
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	8	89%	1	100%	6	100%	3	75%
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	7	78%	1	100%	6	100%	3	75%
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0%	1	100%	6	100%	3	75%
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	7	78%	0	0%	6	100%	1	25%
TARTUMAA ARENDUSSELTS	5	56%	1	100%	5	83%	2	50%
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	8	89%	0	0%	4	67%	1	25%
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	2	22%	0	0%	4	67%	2	50%

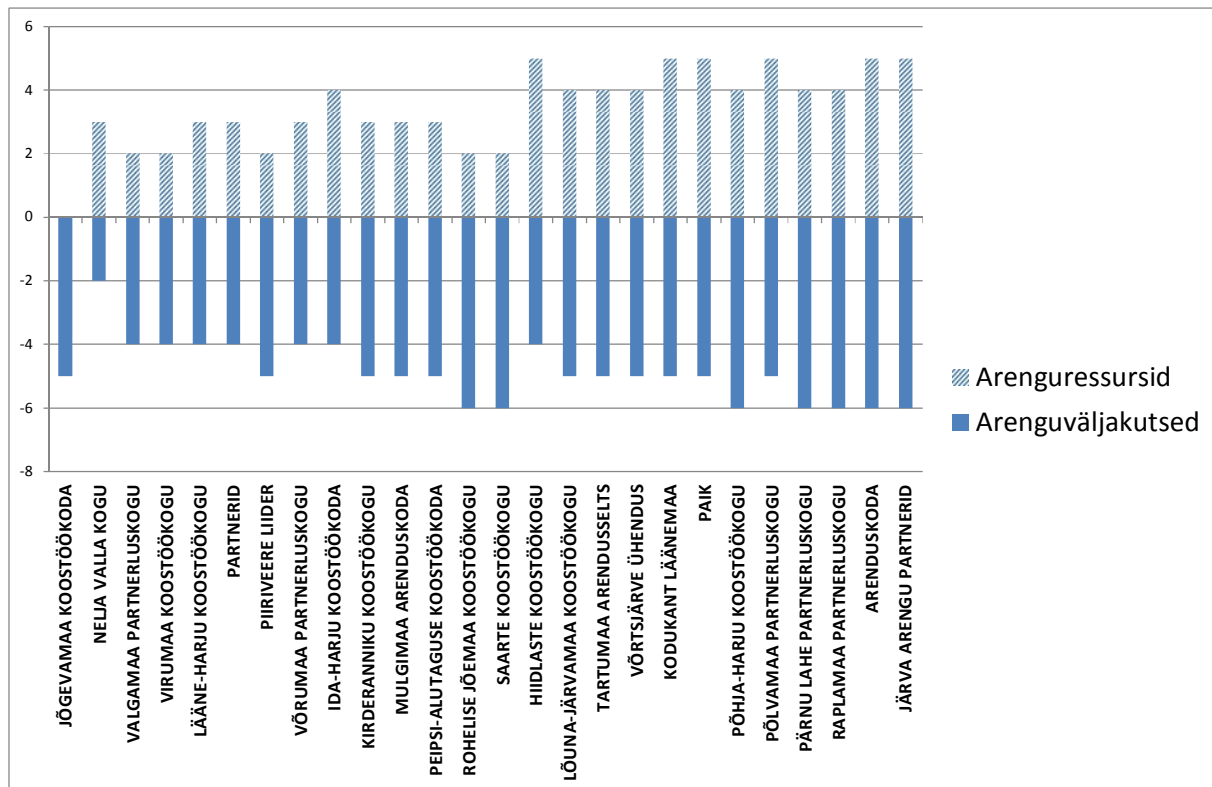
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	11%	0	0%	5	83%	2	50%
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	4	44%	0	0%	4	67%	2	50%
Keskmine	5,2	58%	0,5	50%	4,9	81%	2,1	52%

Vaadeldes MAK telgedega seonduvaid positiivseid ja negatiivseid hinnanguid ühiselt ilmnevad küllalt erinevad käsitlused strateegiates. 1. telje meetmetega seonduvate hinnangute arv varieerub tegevusgruppide lõikes suurtes piirides. Kõige enam sisaldab neid Järva Arengu Partnerite strateegia, mis sisaldab viiteid arenguressurssidele seoses kuue 1. telje meetme ja arenguväljakutset seoses kaheksa meetmega. Samas leidub ka strateegiaid, kus hinnangulisi käsitlusi saab siduda vaid mõne üksiku meetmega või siis puuduvad sellised hinnangud strateegiast üldse. Kui üldjuhul on enam arenguprobleemide käsitlusi, siis leidub ka strateegiaid, kus olukord on vastupidine (joonis 3).

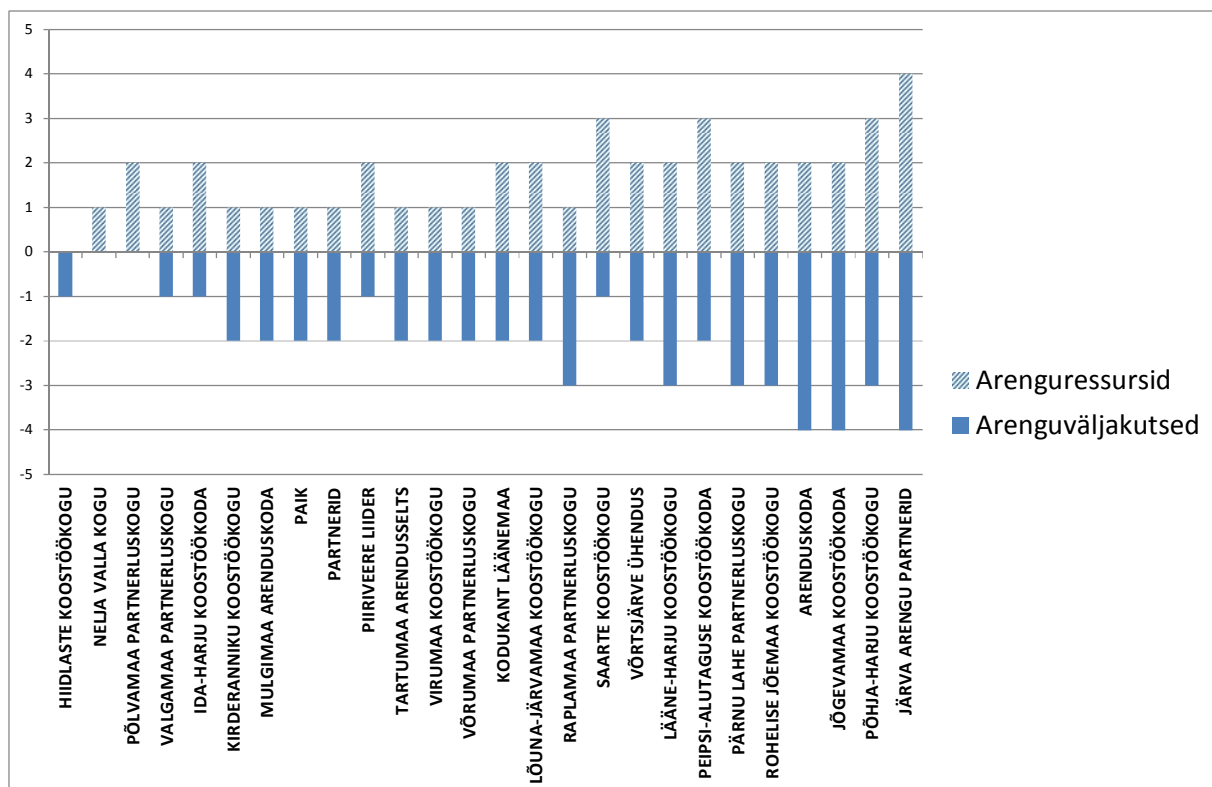

Joonis 3. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguprobleemide ja –väljakutsete olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses 1. telje meetmetega

MAK 3. telje meetmetega seonduvaid hinnanguid sisaldavad tegevusgruppide strateegiad kõige ühtlasemalt. Üldjuhul on strateegias käsitletud 3-5 3. telje meetmega haakuvat arenguressurssi ning 4-6 arenguväljakutset (joonis 4). Ka MAK 4. telje teemasid on kõige ulatuslikumalt käsitlenud Järvamaa Arengu Partnerid – kõik 4 teemat nii arenguressursside kui ka –väljakutsete osas. Teisest küljest on ka kaks strateegiat, kus leiab käsitlemist vaid üks asjakohane teema (joonis 5).

Joonis 4. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete ja –ressursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses 3. telje meetmetega

Joonis 5. LEADER tegevusgruppide strateegia olukorra ülevaate hinnangutes arenguväljakutsete ja –ressursside olemasolu kinnitavate väidete olemasolu seoses MAK 4. telje teemadega

3.1.3. Meetmed

Kohalike tegevusgruppide strateegiate meetmete sisu kaardistamisel võeti samuti aluseks MAK meetme struktuur. Kuivõrd 2. teljega seonduvaid meetmeid tegevusgruppide poolt koostatud strateegiates ei ole kavandatud, siis ei sisaldu see ka allpool ja lisades esitatud tabelites. MAK 4. teljel, mis sisaldab ühte meedet, eristatakse 4 teemat - kohalike tegevusgruppide arendamine (mh informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused); kohalikku piirkonda puudutavate uuringute teostamine; kohalike arengustrateegiate koostamine ja täiendamine; koostöö (vt. lisa 6).

Väga hästi on kohalike tegevusgruppide strateegiates meetmete ja nendega seotud tegevustega kaetud MAK 3. telg. Üldjuhul on võimalik tegevusgruppide meetmete alt toetada tegevusi, mis seonduvad MAK 3. telje 5-6 meetmega. Oluliselt mitmekesisem on olukord seoses 1. teljega, kus osa strateegiate meetmed on sõnastatud selliselt, et projektitoetusi on võimalik taotleda enamiku põllu- ja metsamajanduse valdkonna tegevuste jaoks, kuid on ka strateegiaid, milles selleks võimalusi ei loo. Tegevusgruppide arengu teemade kaetus meetmetega on samuti väga erinev (tabel 3).

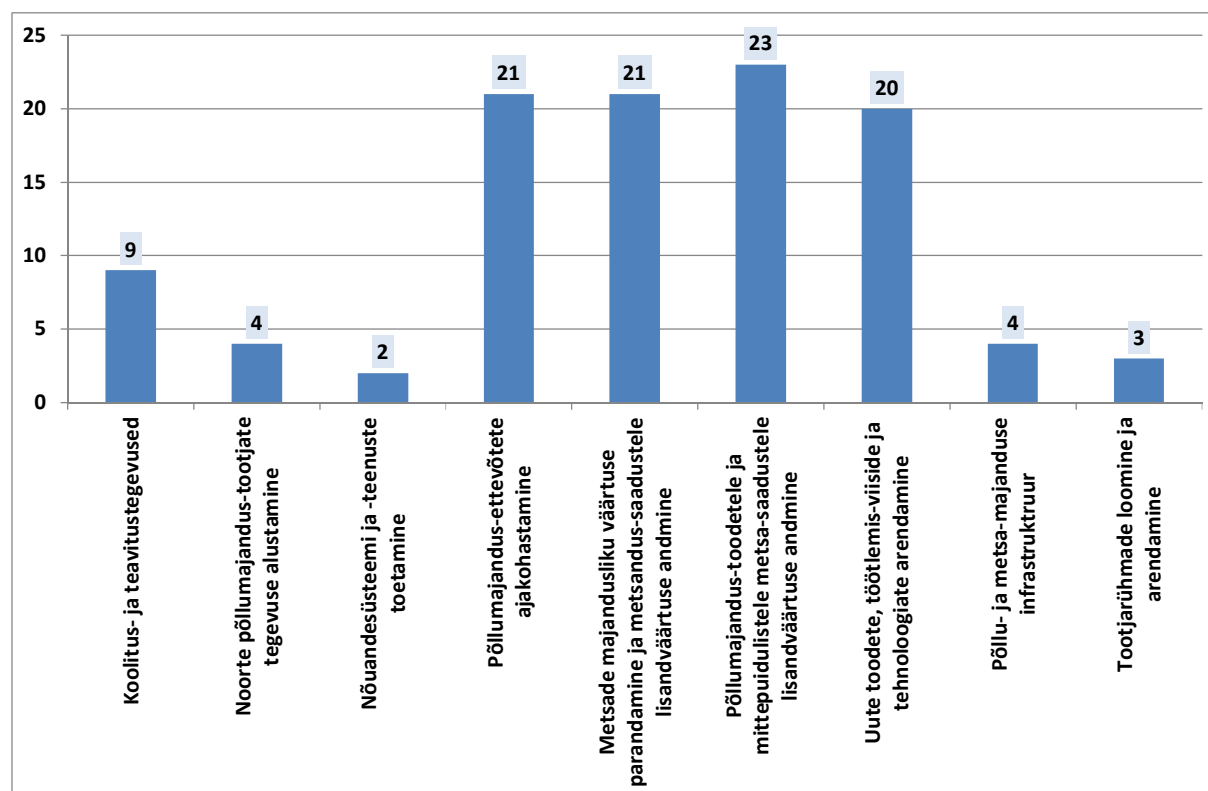
Tabel 3. LEADER tegevusgruppide strateegiates sisalduvate meetmete seotus MAK meetmetega telgede lõikes

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine		3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine		4. Telg - LEADER	
	Meetmete arv	Osakaal (max 9)	Meetmete arv	Osakaal (max 6)	Teeemade arv	Osakaal (max 4)
ARENDUSKODA	5	56%	5	83%	3	75%
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	5	56%	5	83%	2	50%
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	4	44%	6	100%	2	50%
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	8	89%	5	83%	4	100%
JÄRVA ARENGU PARTNERID	0	0%	5	83%	4	100%
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	8	89%	6	100%	3	75%
KODUKANT LÄÄNEMAA	7	78%	5	83%	2	50%
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0%	5	83%	0	0%
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	5	56%	5	83%	2	50%
MULGIMAA ARENDUSKODA	4	44%	6	100%	1	25%
NELJA VALLA KOGU	0	0%	5	83%	3	75%
PAIK	5	56%	5	83%	1	25%
PARTNERID	4	44%	5	83%	1	25%
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	4	44%	5	83%	4	100%
PIIRIVEERE LIIDER	4	44%	5	83%	3	75%
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	4	44%	5	83%	3	75%
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	5	56%	5	83%	2	50%
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	3	33%	4	67%	2	50%
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	2	22%	5	83%	2	50%
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	4	44%	5	83%	3	75%
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	5	56%	5	83%	3	75%
TARTUMAA ARENDUSSELTS	4	44%	5	83%	1	25%
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	5	56%	4	67%	3	75%

VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	3	33%	5	83%	4	100%
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	4	44%	5	83%	4	100%
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	5	56%	5	83%	3	75%
Keskmine	4,1	46%	5,0	84%	2,5	63%

Strateegiates kirjeldatud meetmed (suunad, prioriteedid jms) on sõnastatud sageli üldises võtmes ning kehtivad mitme MAK meetme kohta.

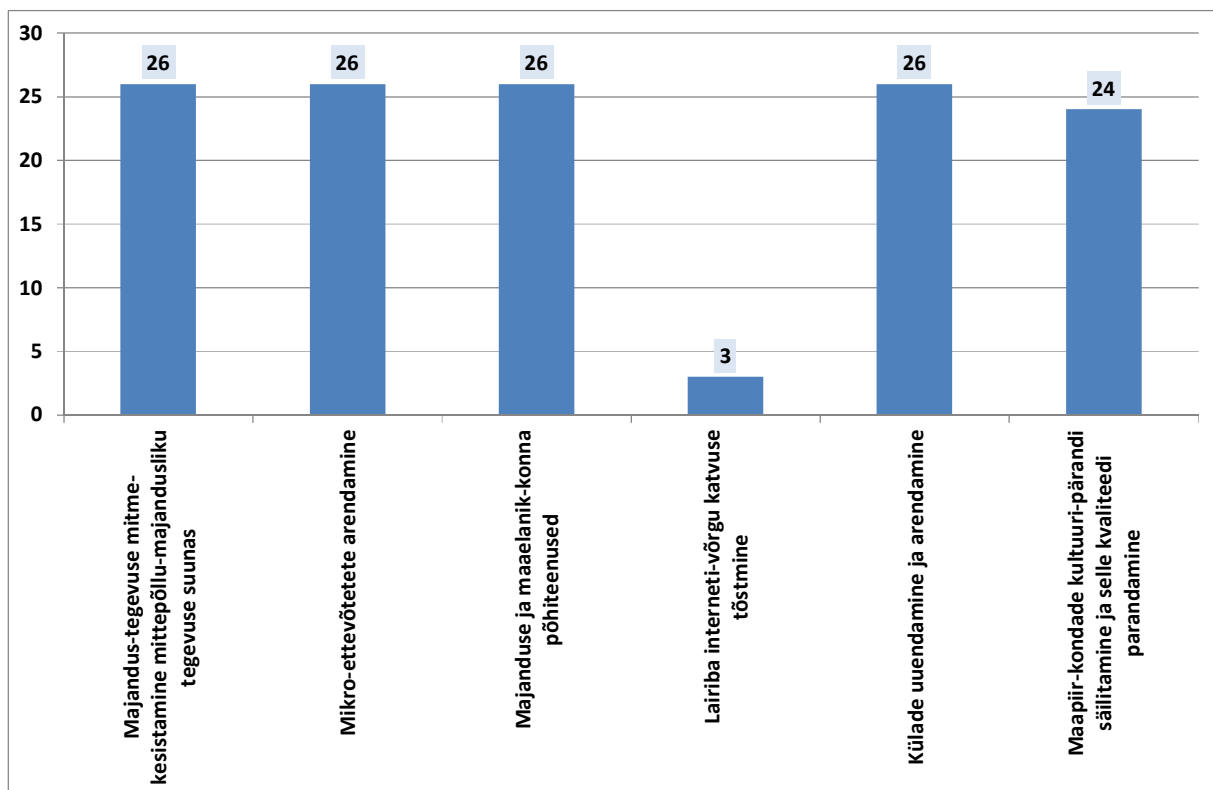
Seoses MAK 1. teljega, leiab valdavas osas tegevusgruppide strateegiatest kajastust meetmete rühm, mis on suunatud põllu- ja metsamajanduse ettevõtete tehnoloogilisele uuendamisel ning tootearendusele. Seejuures on tegevusgruppide meetmed enamasti suunatud laiemalt kogu maaettevõtlusele, samas ei ole selgesõnaliselt välistatud ka ettevõtlus põllu- ja metsamajanduse valdkonnas. Omad piirid tegevusgruppide meetmete rakendamisele neis valdkondades seab konkureerivate rahastamisvõimaluste olemasolu, sh PRIA vahendusel. Muus osas võib seoses 1. teljega esile tõsta tootjarühmade loomise ja arendamisega seonduvate meetmete sisaldumist vaid 3 strateegias (joonis 6).

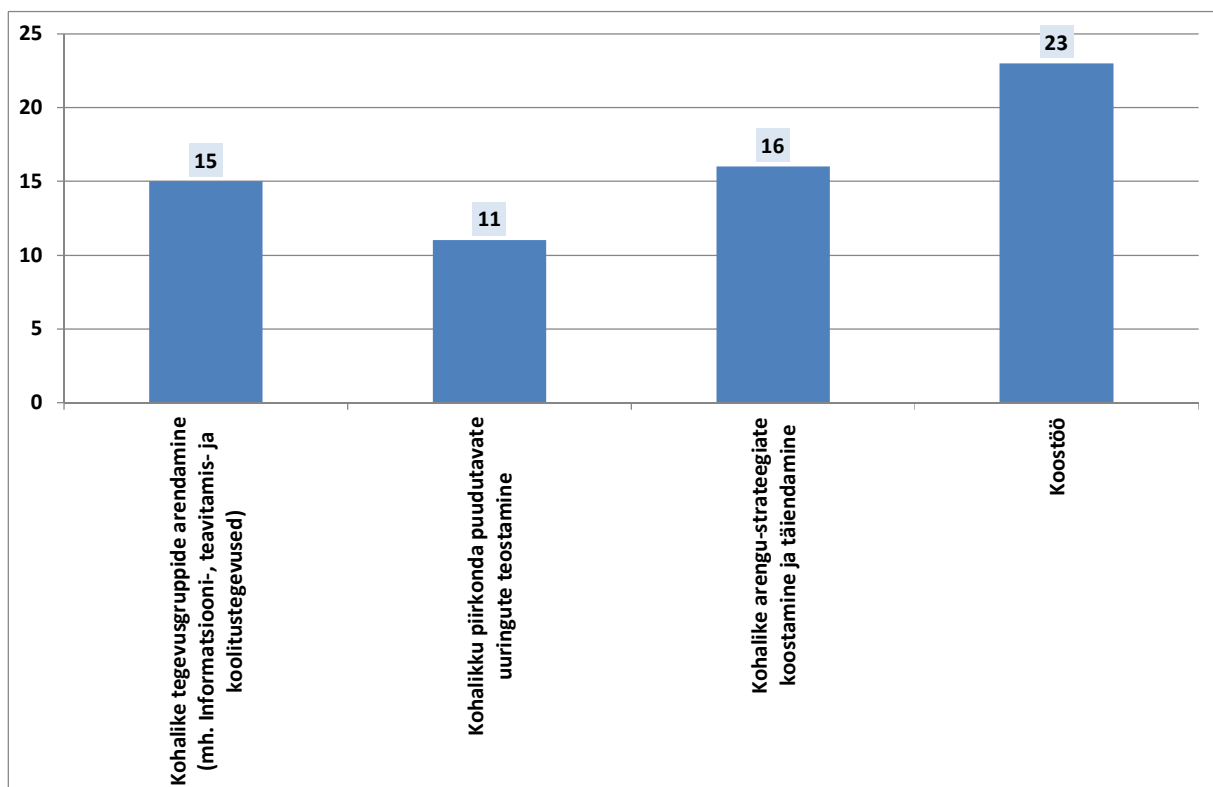
Joonis 6. MAK 1. telje meetmetega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiates

Kõik asjakohased MAK 3. telje meetmed ja alammeetmed on leidnud kajastust valdavas osas arengustrateegiates. Kuivõrd lairiba interneti meede nõuab selgelt üleriigilist lahendust, siis puudub ka vajadus kooskõlalise meetme olemasoluks tegevusgruppide strateegiates. Siiski sisaldub kolme tegevusgrupi strateegias konkreetselt interneti edendamisele suunatud meetmeid (joonis 7).

Üldisemalt LEADER'ga seonduvatest teemadest sisaldub kõige rohkemates strateegiates meetmete tasandil koostöö arendamise teema (joonis 8).

Joonis 7. MAK 3. telje meetmetega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiates

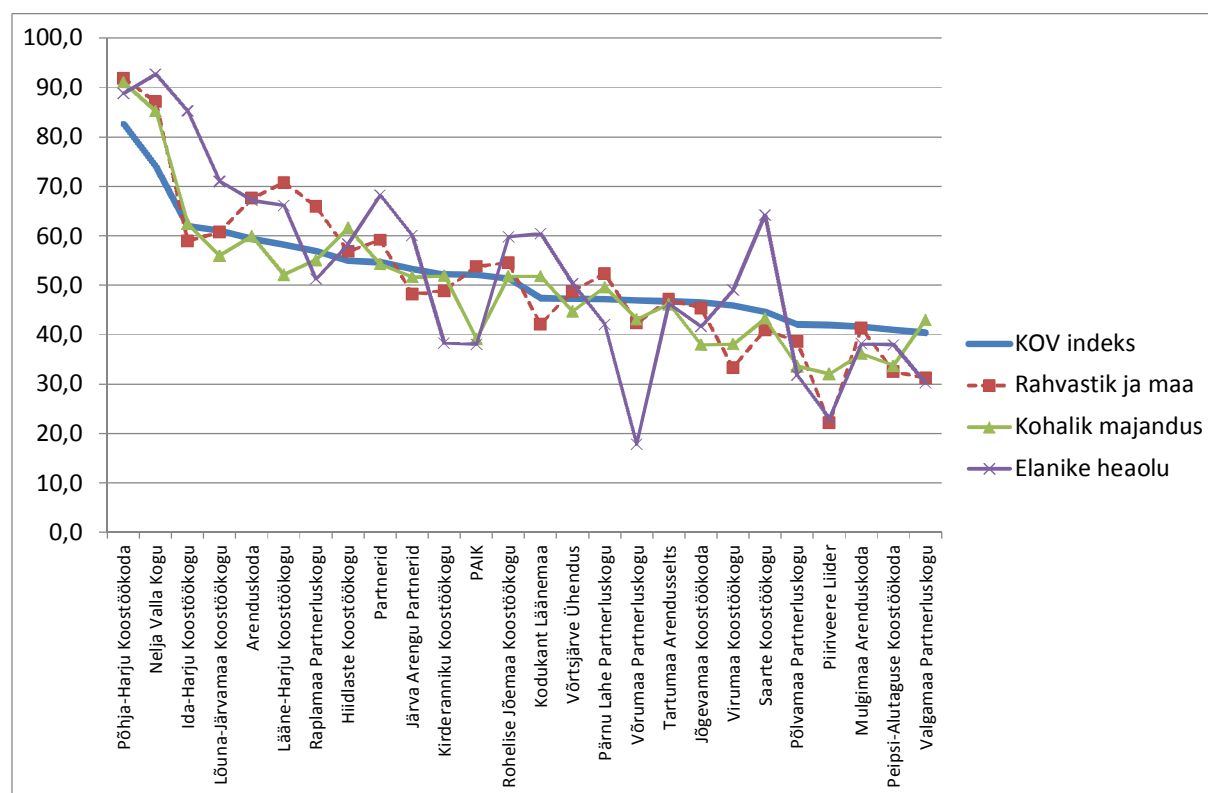
Joonis 8. MAK 4. telje teemadega kooskõlaliste meetmete sisalduvus LEADER tegevusgruppide strateegiates

3.2. Tegevuspiirkondade sotsiaal-majandusliku arengu profiilid

Tegevusgruppide sotsiaal-majandusliku arengu profiilid koosnevad kohaliku arengu ning maamajanduse võrdlevatest hinnangutest. Selleks arvutatakse rea asjakohaste näitajate tegevusgruppi kuuluvate KOV-üksuste keskmised väärtused ning tegevusgrupi sisemiste erinevuste kirjeldamiseks standardhälbe väärtused KOV-üksuste väärtustest.

3.2.1. Kohalik areng

Kohaliku arengu kirjeldamiseks tegevuspiirkondades kasutati Geomedia KOV võimekuse indeksi üldväärtusi perioodi 2007-2010 kohta ning kolme indeksi komponendi – (a) rahvastik ja maa, (b) kohalik majandus ning (c) elanike heaolu – alamindeksi väärtusi sama perioodi kohta (vt. Geomedia, 2011). Teistest selgelt eristuvad kaks Tallinna lähiümbruse valdu koondavat tegevusgruppi – Põhja-Harju Koostöökoda ja Nelja Valla Kogu – mille KOV võimekus ning samuti rahvastikuareng, majandusareng ning elanikkonna heaolu ületab ülejäänud tegevusgruppide KOV-üksuste keskmisi näitajaid (joonis 9).

Joonis 9. LEADER tegevusgruppide valdade keskmised KOV-võimekuse indeksi ja selle komponentide väärtused (2010)

Võttes aluseks tegevusgruppide KOV-üksuste indeksi väärtuste keskmised väärtused on tegevusgruppid jagatud KOV võimekuse ja selle komponentide taseme alusel rühmadesse. Rühmitamisel lähtutakse tegevusgruppe iseloomustavate väärtuste erinevustest tegevusgruppide keskmisest väärtusest ning loomulikest piiridest väärtuste hajuvuses. Et valdava osa tegevusgruppide sotsiaal-majandusliku arengu erisused ei ole väga suured, siis kuuluvad enamus tegevusgruppidest rühmadesse keskmisest kõrgem või keskmisest madalam. Üksnes juba eelpool välja toodud kaks Harjumaa tegevusgruppi kuuluvad KOV võimekuse osas rühma „väga kõrge“. Rahvastikuarengu ja maa väärtuse komponendi puhul eristub teistest tegevusrühmadest veel Piiriveere Liider, mille KOV-üksuste arengutaset võib võrdluses teistega kirjeldada kui „väga madalat“. Elanike heaolu komponendis lisandub rühma „väga kõrge“ samuti Harjumaa valdasid ühendav Ida-Harju Koostöökogu. Rühmas „väga madal“ paiknevad Piiriveere Liider ning Võrumaa Partnerluskogu (tabel 4).

Tabel 4. LEADER tegevusgruppide valdade KOV-võimekuse tase

Tegevusgrupp	KOV võimekus	Rahvastiku ja maa võimekus	Kohaliku majandusarengu tase	Elanike heaolu tase
Arenduskoda	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Hiidlaste Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Ida-Harju Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	väga kõrge
Jõgevamaa Koostöökoda	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Järva Arengu Partnerid	keskmisest kõrgem	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Kirderanniku Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem	keskmisest madalam
Kodukant Läänemaa	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Lääne-Harju Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Mulgimaa Arenduskoda	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Nelja Valla Kogu	väga kõrge	väga kõrge	väga kõrge	väga kõrge
PAIK	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Partnerid	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Piiriveere Liider	keskmisest madalam	väga madal	keskmisest madalam	väga madal
Põhja-Harju Koostöökoda	väga kõrge	väga kõrge	väga kõrge	väga kõrge
Põlvamaa Partnerluskogu	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Pärnu Lahe Partnerluskogu	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Raplamaa Partnerluskogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem	keskmisest kõrgem
Saarte Koostöökogu	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem
Tartumaa Arendusselts	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Valgamaa Partnerluskogu	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Virumaa Koostöökogu	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam
Võrtsjärve Ühendus	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest kõrgem
Võrumaa Partnerluskogu	keskmisest madalam	keskmisest madalam	keskmisest madalam	väga madal

Tegevusgruppi KOV-üksusi iseloomustavate väärtuste hajuvuse standardhälbe alusel on tegevusgruppid rühmitatud ka tegevusgruppi sisemiste erinevuste alusel (tabel 5).

Tabel 5. LEADER tegevusgruppide valdade KOV-võimekuse erinevuste ulatus

Tegevusgrupp	KOV võimekus	Rahvastiku ja maa võimekus	Kohaliku majandusarengu tase	Elanike heaolu tase
Arenduskoda	väiksemad	väiksemad	väiksemad	suuremad
Hiidlaste Koostöökogu	väiksemad	väiksemad	suuremad	väiksemad
Ida-Harju Koostöökogu	keskmised	suured	väikesed	väikesed
Jõgevamaa Koostöökoda	suuremad	keskmised	väiksemad	väiksemad
Järva Arengu Partnerid	keskmised	väiksemad	väiksemad	keskmised
Kirderanniku Koostöökogu	suuremad	suuremad	suured	suuremad
Kodukant Läänemaa	väiksemad	keskmised	keskmised	suuremad
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	väiksemad	väiksemad	väikesed	suuremad
Lääne-Harju Koostöökogu	väiksemad	väiksemad	väikesed	suuremad
Mulgimaa Arenduskoda	suuremad	suuremad	suuremad	väikesed
Nelja Valla Kogu	keskmised	väikesed	väiksemad	väikesed
PAIK	väiksemad	väiksemad	väiksemad	väikesed
Partnerid	suuremad	suuremad	suuremad	väiksemad
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	suuremad	väiksemad	väiksemad	väiksemad
Piiriveere Liider	suuremad	suuremad	väiksemad	keskmised
Põhja-Harju Koostöökoda	väiksemad	väikesed	väikesed	väikesed
Põlvamaa Partnerluskogu	väiksemad	väiksemad	väiksemad	keskmised
Pärnu Lahe Partnerluskogu	suuremad	keskmised	keskmised	keskmised
Raplamaa Partnerluskogu	keskmised	keskmised	keskmised	väiksemad
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	väiksemad	suuremad	väiksemad	väiksemad
Saarte Koostöökogu	suuremad	keskmised	keskmised	suuremad
Tartumaa Arendusselts	suuremad	suuremad	suuremad	suuremad
Valgamaa Partnerluskogu	suuremad	väiksemad	suuremad	suuremad
Virumaa Koostöökogu	väiksemad	väiksemad	väiksemad	keskmised
Võrtsjärve Ühendus	keskmised	väiksemad	keskmised	keskmised
Võrumaa Partnerluskogu	keskmised	väiksemad	keskmised	väikesed

3.2.2. Maamajandus

Maamajanduse iseloomu kirjeldatakse kolme näitaja alusel – loomakasvatuse olulisus, mida väljendab loomühikute arv elaniku kohta, taimekasvatuse olulisus, mida väljendab põllumajandusmaa pindala elaniku kohta, ning metsanduse olulisus, mida väljendab metsaraie maht elaniku kohta. Looma- ja taimekasvatuse olulisuse hindamisel kasutatakse PRIA toetuste andmebaasi andmeid 2010. aasta kohta. Metsanduses kasutatakse metsaregistri andmeid samuti 2010. aasta kohta. Kvantitatiivsed tegevusgruppide maamajanduse seisu iseloomustavad andmed (vt. lisa 7) on sarnaselt sotsiaal-majandusliku arengu andmetele arvatud tegevusgruppi kuuluvate KOV-üksuste keskmistena. Tegevusgruppid on rühmitatud saadud väärtuste erinevuste loomulike piiride alusel ning suhtestatuna tegevusgruppide keskmise tasemega (tabel 6).

Tabel 6. Maamajanduse olulisus LEADER tegevusgruppide valdades 2010

Tegevusgrupp	Taimekasvatuse olulisus	Metsanduse olulisus	Loomakasvatuse olulisus
Arenduskoda	keskmisest vähem oluline	keskmise olulisusega	keskmisest olulisem
Hiidlaste Koostöökogu	keskmisest vähem oluline	väheoluline	keskmisest vähem oluline
Ida-Harju Koostöökogu	väheoluline	väheoluline	väheoluline
Jõgevamaa Koostöökoda	keskmisest olulisem	keskmise olulisusega	väga oluline
Järva Arengu Partnerid	väga oluline	keskmise olulisusega	väga oluline
Kirderanniku Koostöökogu	väheoluline	väheoluline	väheoluline
Kodukant Läänemaa	väga oluline	keskmise olulisusega	keskmisest olulisem

Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	väga oluline	väheoluline	väga oluline
Lääne-Harju Koostöökogu	väheoluline	keskmise olulisusega	väheoluline
Mulgimaa Arenduskoda	keskmisest vähem oluline	keskmise olulisusega	keskmisest vähem oluline
Nelja Valla Kogu	väheoluline	väheoluline	väheoluline
PAIK	väga oluline	keskmise olulisusega	väga oluline
Partnerid	keskmisest olulisem	väheoluline	keskmisest olulisem
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	väheoluline	väga oluline	väheoluline
Piiriveere Liider	keskmisest vähem oluline	väga oluline	keskmisest vähem oluline
Põhja-Harju Koostöökoda	väheoluline	väheoluline	väheoluline
Põlvamaa Partnerluskogu	keskmisest olulisem	väga oluline	keskmisest olulisem
Pärnu Lahe Partnerluskogu	keskmise olulisusega	keskmise olulisusega	keskmisest vähem oluline
Raplamaa Partnerluskogu	keskmisest olulisem	keskmise olulisusega	keskmisest olulisem
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	keskmisest olulisem	keskmise olulisusega	keskmisest olulisem
Saarte Koostöökogu	keskmisest olulisem	keskmise olulisusega	väga oluline
Tartumaa Arendusselts	keskmisest vähem oluline	keskmise olulisusega	keskmisest vähem oluline
Valgamaa Partnerluskogu	keskmisest olulisem	väga oluline	keskmisest olulisem
Virumaa Koostöökogu	keskmise olulisusega	väheoluline	keskmisest vähem oluline
Võrtsjärve Ühendus	väga oluline	keskmise olulisusega	väga oluline
Võrumaa Partnerluskogu	keskmisest olulisem	väga oluline	keskmise olulisusega

3.3. Strateegiatega visioonide kooskõla MAK nägemusega maaelu arengust

Strateegia visioonide kooskõla MAK nägemusega maaelu arengust on hinnatud samaaegselt kaardistusega, mille aluseks on MAK sisu ja struktuur (vt. ptk 1.1.1.). Kooskõla on märkimisväärne, mis näitab, et tegevusgrupid on hästi omandanud arusaamise MAK eesmärkidest. Pea täielik kooskõla on tegevusgruppide visioonide ja MAK vahel seoses maamajanduse mitmekesistamise ja kohaliku kogukonna arengu tulevikupildiga.

3.4. Strateegiatega sisemine kooskõla

3.4.1. Visiooni kooskõla kavandatud meetmetega

Tegevusgruppide strateegiatega visiooni ja meetmete kooskõla hindamine viidi läbi MAK telgede lõikes kvantifitseeritud kujul. Empiirikast ilmneb, et kooskõla on nõrk.

Põllu- ja metsamajanduse arenguga seonduvate teemade käsitlemine tegevusgruppide strateegiatega visioonis on vaid mõnel juhul seotud põllu- ja metsamajanduse arendamiseks kavandatud meetmete hulga. Kõigil 11 juhul kui strateegia visioonis ei ole põllu- ja metsamajandus (ja selle konkurentsivõime) käsitlemist leidnud, on strateegias meetmeid, mis võimaldavad toetada ka põllu- ja metsamajanduse arengut. Ühel juhul on teema oluline visiooni tasandil, kuid ühtegi asjakohast, MAK 1. telje meetmega kooskõlalist kohaliku tegevusgrupi strateegia meetet tegevusgrupi strateegia ei sisalda (tabel 7).

Tabel 7. LEADER tegevusgrupi strateegiate visiooni ja meetmete kooskõla MAK 1. teljel

Visiooni kooskõla MAK teljega	MAK meetmete kaetus KTG strateegia meetmetega									
	Meetmete arv									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Kokku
Puudub				1	4	4		1	1	11
Kaudne					1	1			1	3
Osaline	2			1	2	2				7
Oluline	1		1		2	1				5
Kokku	3	0	1	2	9	8	0	1	2	26

Keskkonnakaitselised eesmärgid sisalduvad visiooni tasandil 10 strateegias, kuid neid toetavad meetmed vastavates arengudokumentides puuduvad.

Maamajanduse mitmekesistamise ja mikro-ettevõtlike, elanike põhiteenuste ning kohalike kogukondade arendamisega seonduvad meetmed sisalduvad kõigis arengukavades, sõltumata sellest, kas ja kuidas see teema on käsitletud strateegia visioonis. Teisiti sõnastatuna tähendab see, et nende tegevusgruppide strateegiad, kus visioon sisaldab kõiki 3. telje põhivaldkondi, on kooskõllisemad võrrelduna nendega, mis ei sisalda (vt. 3.1.1., lisa 2).

3.4.2. Olukorra hinnangu kooskõla kavandatud meetmetega

LEADER tegevusgruppide strateegiate olukorra hinnangu ja kavandatud meetmete kooskõla hindamiseks kasutatakse strateegiate sisu kaardistust MAK meetmete lõikes (sh on 2. Telje meetmed koondatud üheks näitajaks ning 4. telje ainus meede on jagatud 4 teemaks). Kooskõla tunnuseks on see, kui vastava meetmega seonduvalt sisaldab strateegia teemakäsitlust nii olukorra ülevaate kui ka meetmete osas, või siis puudub see mõlemas osas. Andmed näitavad, et 2/3 ulatuses strateegiate sisu selliselt kooskõllaline ka on. Seejuures on kooskõla pisut suurem seoses arenguväljakutsete käsitlustega.

MAK meetmetest on kõige kooskõllisema käsitlusega majandustegevuse mitmekesistamisega seotu, samuti külade uuendamise ja arendamisega seonduv. Kõrge kooskõllisusega on ka põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri käsitlus, kuid see on negatiivne kooskõla – st vastav teema üldjuhul puudub nii olukorra ülevaate hinnangutes kui ka strateegiate meetmetes (tabel 8).

Tabel 8. LEADER strateegiate olukorra hinnangu ja kavandatud meetmete kooskõla MAK meetmete lõikes

MAK meetme nimetus	MAK telg	Arenguressursid		Arenguväljakutsed	
		Strateegiate arv, milles kooskõla leiti	Osakaal strateegiatest	Strateegiate arv, milles kooskõla leiti	Osakaal strateegiatest
Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	3	22	85%	26	100%
Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur	1	21	81%	23	88%
Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mikroettevõtete arendamine	3	18	69%	24	92%
Külad uuendamine ja arendamine: majanduse ja maaelanikkonna põhiteenused	3	15	58%	25	96%
Külad uuendamine ja arendamine: Külad uuendamine ja arendamine	3	14	54%	25	96%

Külade uuendamine ja arendamine: lairiba internetivõrgu katvuse tõstmine	3	22	85%	15	58%
Koolitus- ja teavitustegevused	1	20	77%	16	62%
Külade uuendamine ja arendamine: maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine	3	17	65%	19	73%
Kohaliku piirkonda puudutavate uuringute teostamine	4	15	58%	19	73%
Nõuandesüsteemi ja -teenuste toetamine	1	21	81%	12	46%
Koostöö	4	12	46%	20	77%
Põllumajandusettevõtete ajakohastamine	1	15	58%	16	62%
Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine	1	20	77%	10	38%
Põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsasaadustele lisandväärtuse andmine	1	13	50%	17	65%
Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine	1	11	42%	19	73%
Kohalike arengustrateegiade koostamine ja täiendamine	4	15	58%	14	54%
Tootjarühmade loomine ja arendamine	1	17	65%	9	35%
Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine	1	11	42%	13	50%
Kohalike tegevusgruppide arendamine (mh Informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused)	4	14	54%	10	38%
Keskkonna ja paikkonna säilitamine	2	7	27%	13	50%
Keskmine		16,0	62%	17,3	66%

Kohalike tegevusgruppide lõikes varieerub kooskõla 50% kuni 75%-ni. Rakendatava metoodika alusel on kõige kooskõllisemad Nelja Valla Kogu ja Piiriveere Liidri strateegiad (tabel 9).

Tabel 9. LEADER strateegiade olukorra hinnangu ja kavandatud meetmete kooskõla LEADER tegevusgrupi strateegiade võrdluses

Tegevusgrupp	Arenguessursid		Arenguväljakutsed		Kokku	
	Meetmete/ teemade arv	Osakaal meetmetest/ teemadest	Meetmete/ teemade arv	Osakaal meetmetest/ teemadest	Meetmete/ teemade arv	Osakaal meetmetest/ teemadest
NELJA VALLA KOGU	14	70%	16	80%	30	75%
PIIRIVEERE LIIDER	15	75%	15	75%	30	75%
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	15	75%	14	70%	29	73%
PAIK	13	65%	16	80%	29	73%
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	14	70%	15	75%	29	73%
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	15	75%	14	70%	29	73%
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	15	75%	13	65%	28	70%
ARENDUSKODA	15	75%	12	60%	27	68%
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	13	65%	14	70%	27	68%
TARTUMAA ARENDUSSELTS	15	75%	12	60%	27	68%
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	17	85%	9	45%	26	65%
MULGIMAA ARENDUSKODA	12	60%	14	70%	26	65%
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	12	60%	14	70%	26	65%
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	14	70%	12	60%	26	65%
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	15	75%	11	55%	26	65%
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	16	80%	9	45%	25	63%
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	9	45%	15	75%	24	60%
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	15	75%	9	45%	24	60%
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	14	70%	10	50%	24	60%
JÄRVA ARENGU PARTNERID	10	50%	13	65%	23	58%
KODUKANT LÄÄNEMAA	13	65%	10	50%	23	58%
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	11	55%	12	60%	23	58%
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	11	55%	11	55%	22	55%
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	11	55%	10	50%	21	53%
PARTNERID	10	50%	11	55%	21	53%
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	11	55%	9	45%	20	50%
Keskmine	13,3	66%	12,3	62%	25,6	64%

3.5. Strateegiate väline kooskõla

Strateegiate kooskõla piirkondade sotsiaal-majandusliku arengu taseme ning maamajanduse iseloomuga on analüüsitud seoses strateegiates sisalduva olukorra hinnanguga ning kavandatud meetmetega.

3.5.1. Sotsiaal-majanduslik areng ja olukorra hinnang

MAK 1. ja 3. telje meetmetega seonduvalt tegevusgruppide strateegiates sisalduvate olukorra hinnangute arvulise jaotuse andmete võrdlus piirkondade sotsiaal-majandusliku arengu ja maamajanduse iseloomu rühmade jaotusega näitavad, et süsteemsed kvantifitseeritavad seosed nende kahe vahel puuduvad (vt. lisad 8-11).

3.5.2. Sotsiaal-majanduslik areng ja kavandatud meetmed

Tegevusgrupi strateegiates kavandatud meetmete ja sotsiaal-majandusliku arengu taseme kooskõla hindamiseks määratleti esmalt kohalikes strateegiates projektitoetuste eraldamiseks kavandatud vahendite jaotus. Kuivõrd strateegiates on kavandatavat rahaliste vahendite jaotust kirjeldatud erinevatel tasanditel (prioriteet, suund, meede või alammeede) ning erineva valdkondliku struktuuri alusel, siis on rahaliste vahendite osakaalu võimalik piisavalt korrektselt määratleda kahe suure meetmerühma - (a) ettevõtluse arendamine; (b) elukeskkond ja kogukond – lõikes (tabel 10). Neil juhtudel kui kavandatud vahendite jaotus ei ole sellise eristuse tegemiseks sobiv või piisavalt täpne (Võrumaa Partnerluskogu, Partnerid, Peipsi-Alutaguse Koostöökoda) - näiteks katab strateegia prioriteet, suund või meede nii ettevõtluse arendamise kui ka elukeskkonna arendamise tegevusi - siis kasutatakse selle kavandatud summa puhul võrdset jaotust kahe meetmerühma vahel.

Tabel 10. Projektitoetusteks kavandatud finantsvahendite jaotus meetmerühmade vahel tegevusgruppide strateegiates: ettevõtluse arendamine ning elukeskkonna ja kogukonna arendamine

Tegevusgrupp	Ettevõtlus	Elukeskkond ja kogukond	Projektitoetuste finantsvahendite jaotus
Arenduskoda	50%	50%	tasakaalus
Hiidlaste Koostöökogu	36%	64%	elukeskkonna ülekaal
Ida-Harju Koostöökogu	35%	65%	elukeskkonna ülekaal
Jõgevamaa Koostöökoda	37%	63%	elukeskkonna ülekaal
Järva Arengu Partnerid	44%	56%	elukeskkonna ülekaal
Kirderanniku Koostöökogu	50%	50%	tasakaalus
Kodukant Läänemaa	36%	64%	elukeskkonna ülekaal
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	50%	50%	tasakaalus
Lääne-Harju Koostöökogu	20%	80%	elukeskkonna ülekaal
Mulgimaa Arenduskoda	38%	62%	elukeskkonna ülekaal
Nelja Valla Kogu	31%	69%	elukeskkonna ülekaal
PAIK	60%	40%	ettevõtluse ülekaal
Partnerid	50%	50%	tasakaalus
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	50%	50%	tasakaalus
Piirivee Liider	35%	65%	elukeskkonna ülekaal
Põhja-Harju Koostöökoda	40%	60%	elukeskkonna ülekaal

Põlvamaa Partnerluskogu	41%	59%	elukeskkonna ülekaal
Pärnu Lahe Partnerluskogu	40%	60%	elukeskkonna ülekaal
Raplamaa Partnerluskogu	25%	75%	elukeskkonna ülekaal
Rohelise Jõeamaa Koostöökogu	60%	40%	ettevõtluse ülekaal
Saarte Koostöökogu	50%	50%	tasakaalus
Tartumaa Arendusselts	56%	44%	ettevõtluse ülekaal
Valgamaa Partnerluskogu	42%	58%	elukeskkonna ülekaal
Virumaa Koostöökogu	81%	19%	ettevõtluse ülekaal
Võrtsjärve Ühendus	39%	61%	elukeskkonna ülekaal
Võrumaa Partnerluskogu	33%	67%	elukeskkonna ülekaal

Ka siin näitavad risttabelite jaotused (vt. lisa 12), et strateegiate sisu ja piirkondade sotsiaal-majandusliku arengu vahel ei ole kvantifitseeritavate mõõdikute mõttes selgeid seaduspärasid. Meetmerühmadele kavandatud finantsvahendite jaotus ei ole süsteemselt seotud tegevusgrupi KOV-üksuste sotsiaal-majandusliku arengu taseme ning maamajanduse iseloomu erisustega.

3.6. Kokkuvõte

Hoolimata sellest, et kohalike tegevusgruppide strateegiate sisule ja struktuurile on kehtestatud kindlad nõuded, iseloomustab neid metodoloogiline ja mõisteline mitmekesisus. Sisult hea ja kompaktne, Leader-tegevusgrupi loogikale ja tegelikule potentsiaalile asju mõjutada, keskendunud strateegia (kooskõlalised visioon ja meetmed) on Tartumaa Arendusseltsil. Üldtendentsina on võimekamaid KOV-üksusi ühendavate tegevusgruppide (Põhja-Eestis, Tallinna lähiümbruses) strateegiad konkreetsemate meetmetega ja selgema nägemusega vajalikest projektidest kohaliku elu edendamiseks ja kohaliku omavalitsuse arendustegevuse täiendamiseks. Vähem võimekamaid valdu ühendavad tegevuspiirkonnad (paljuski Kesk- ja Lõuna-Eestis) on koostanud strateegiad, mis sisaldavad avaramaid eesmärgi ja meetmeid ning milles valikud on paljus jätetud toetusetaotlejate teha. Selles rühmas pakub äärmuslikumat näidet Võrtsjärve tegevusgrupi strateegia, kus olukorra kirjeldused ja hinnangud, eesmärgipüstitus ning kavandatud meetmed on omavahel väga vabalt seostatud.

Kooskõla kohalike tegevusgruppide strateegiate visioonide ja MAK eesmärgipüstituse vahel on märkimisväärne. Pea täielik kooskõla on tegevusgruppide visioonide ja MAK vahel seoses maamajanduse mitmekesistamise ja kohaliku kogukonna arengu tulevikupildiga. Vähem leiab visioonides käsitlemist põllu- ja metsamajanduse soovitud tulevik maapiirkondade arengus ning looduskeskkonnaga seonduv.

Strateegiate sisemine kooskõla olukorra hinnangu ja visiooni ning visiooni ja meetmete tasandil on temaatilises mõttes enamikes strateegiates olemas, eelkõige MAK 3. telje osas, mille meetmeid/teemasid käsitletakse ulatuslikult erinevates strateegilise arengukava struktuurasetes osades. Nõrgem on kooskõla, kui hinnata strateegia erinevate osade rõhuasetusi. Peamised strateegiates välja toodud probleemid seonduvad noorte väljarände, transpordi, elukeskkonna ja isikuteenustega. Strateegiate meetmed on samas keskendunud kogukonna ja külakultuuri edendamisele.

Tegevusgruppide strateegiate meetmed on üldiselt horisontaalsema iseloomuga võrreldes MAK-i meetmetega. Kui toetatakse ettevõtlust siis pigem mikro-/väikeettevõtlust (investeeringis-

projektide ettevalmistamist, koolitusi, investeeringuid) ja seejuures põllumajandusettevõtetele pole eraldi meetmeid (osades strateegiates kirjutatakse selgesõnaliselt, et põllumajandusettevõtteid pole vaja eelistada, teised toetavad sektoreid eristamata mikro/väikeettevõtteid sh põllumajandusettevõtteid). Sõnas väljatooduna tõuseb ettevõtluse osas esile turismi arendamise soodustamine, maamajanduse mitmekesistamine (3. telg). Meetmete areng strateegiate uuendamise käigus on toetatavate tegevuste mõttes pigem laiemate ja üldisemate suunas.

Kokkuvõttes on LEADER telje raames fookuses siiski kohaliku elu arendamine rohujuure tasandil – väga olulised on kohalikud kooskäimiskohad ja nende kordadetegemine/rajamine (platsid, kiiged, väljakud, külakeskused, noortele tegevuskohad ja nende kaasamine otsustamisse ja tegevustesse, et nad piirkonnast minema ei läheks jne) ning lahendused isikuteenuste osas (juuksur, külapood). Transpordiprobleemid ja ühistranspordilahendused on olulised vajadused kõigis tegevusgruppides - Tallinna ümbruses ülerahvastatus ja autostumine, ummikud, inimeste harjumus autoga sõita ning mujal Eestis see, et ühistranspordi võimalused on kesised ja sellest tulenevalt inimestel sund autoga sõita. Samas on meetmed suunatud transpordiprobleemide lahendamisele ainult Põhja-Eesti tegevusgrupil Nelja Valla Kogu, kelle strateegia sisaldab alternatiivse transpordi mudeli loomise meedet. MAK ei tegele maapiirkondade elanike liikumise ja transpordi teemaga üldse, kuivõrd tegemiste on kohaliku omavalitsuse (ja riigi) seadusest tuleneva ülesandega.

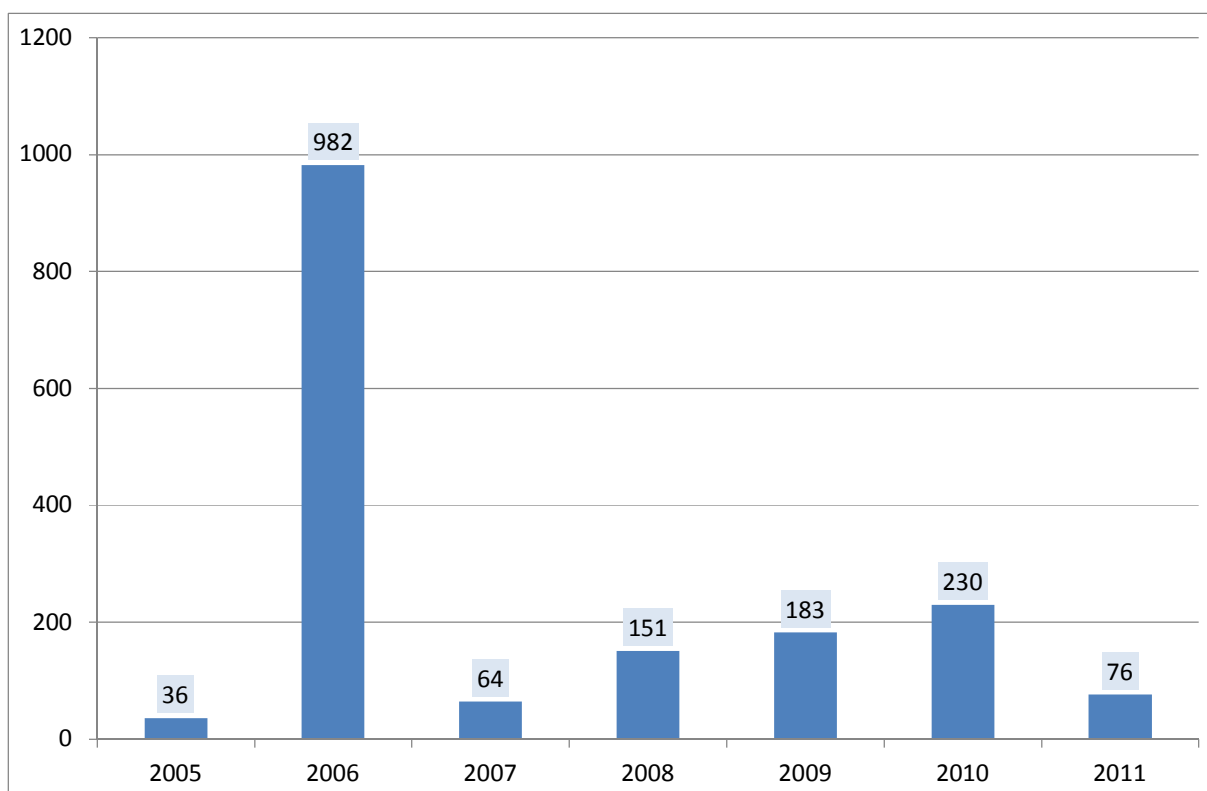
Tegevusgruppide koostöö (Eesti-sisene ja rahvusvaheline) on kohustuslik kirjeldusobjekt strateegias ja see sisaldub kõigis strateegiates. Eelkõige tehakse koostööd teiste tegevusgruppidega Eestis ja ka välismaal ning KOV partneritega välisriikides. See käib tegevusgrupi organisatsiooni arendamise sisse ja eraldi meedet valdav osa tegevusgruppidest selleks kirja pole pannud ehk on nõ 20% halduskulude hulgas. Väike osa on selle meetmena välja toonud, kuid see pole sisuline erinevus koostöö väärtustamisesse, vaid pigem tõlgendus, kuidas ja kuhu tegevusi kirja panna.

Tegevusgruppide strateegiate sisu süsteemset seotust piirkonna sotsiaal-majandusliku arengu ning maamajanduse iseloomuga kvantifitseeritud analüüs ei ava. Piirkondade tegevusgruppide strateegiate meetmed ja meetmeteks kavandatud vahendite jaotus ei varieeru kooskõlas jaotusega keskmisest kõrgema ja madalama arengutasemega piirkondadeks, ega ka mitte sõltuvalt põllu- ja metsamajanduse olulisuse tasemest.

4. LEADER tegevusgrupi liikmed ja toetuste taotlejad

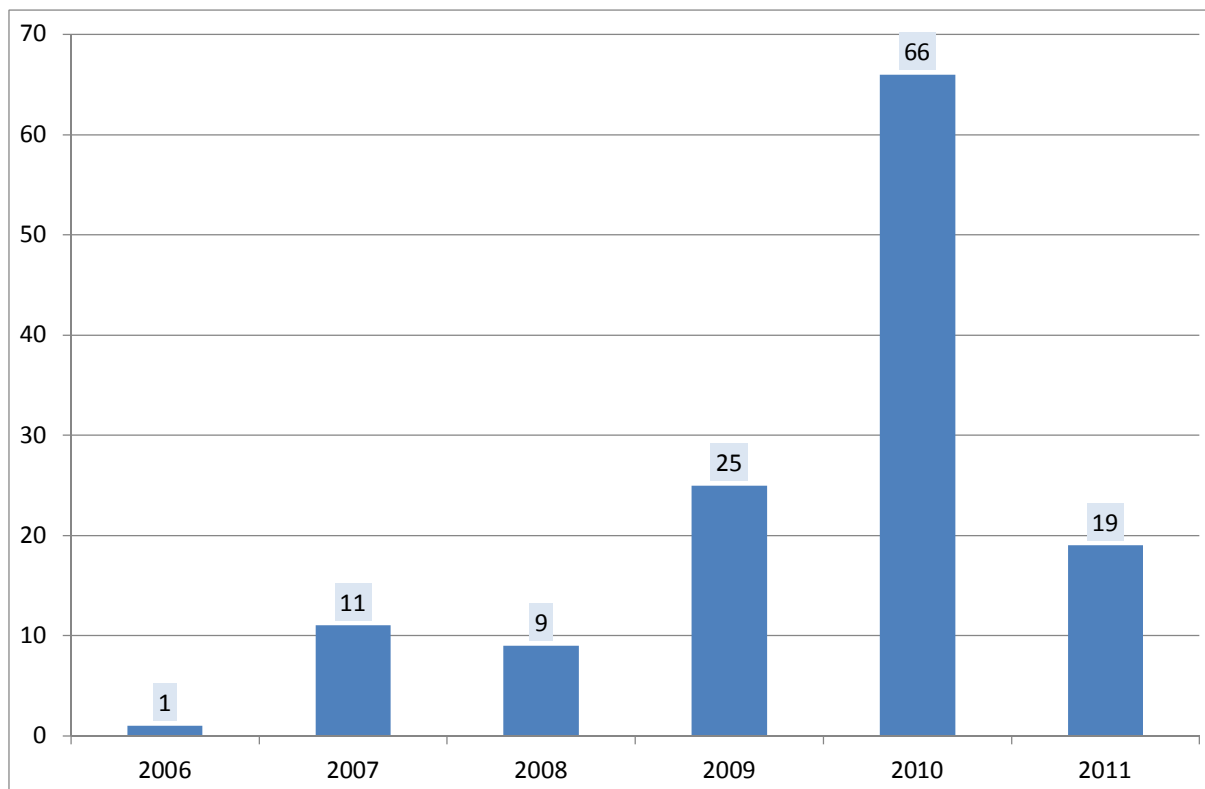
4.1. LEADER tegevusgruppide liikmeskond

LEADER tegevusgruppide kogutud andmete alusel on Eestis aastatel 2005-2011 LEADER-organisatsioonidega kokku olnud haaratud 1722 liiget. Aastate jooksul on lahkunud 131 liiget ning oli 2011. aasta kevade seisuga oli tegevusgruppides 1591 liiget. 60% liikmetest on tegevusgrupiga liitunud selle ametliku asutamise aastal, mis 23 tegevusgrupi puhul on 2006. aasta, 2 grupi puhul 2008. aasta ja 1 grupi puhul 2005. aasta, ülejäänud hiljem. 2006. aastast, mil enamus tegevusgruppe loodi, edasi näitab liitumiste arv tõusutrendi (joonis 10, 2011. aasta on joonisel kajastatud osaliselt, I kvartali lõikes).

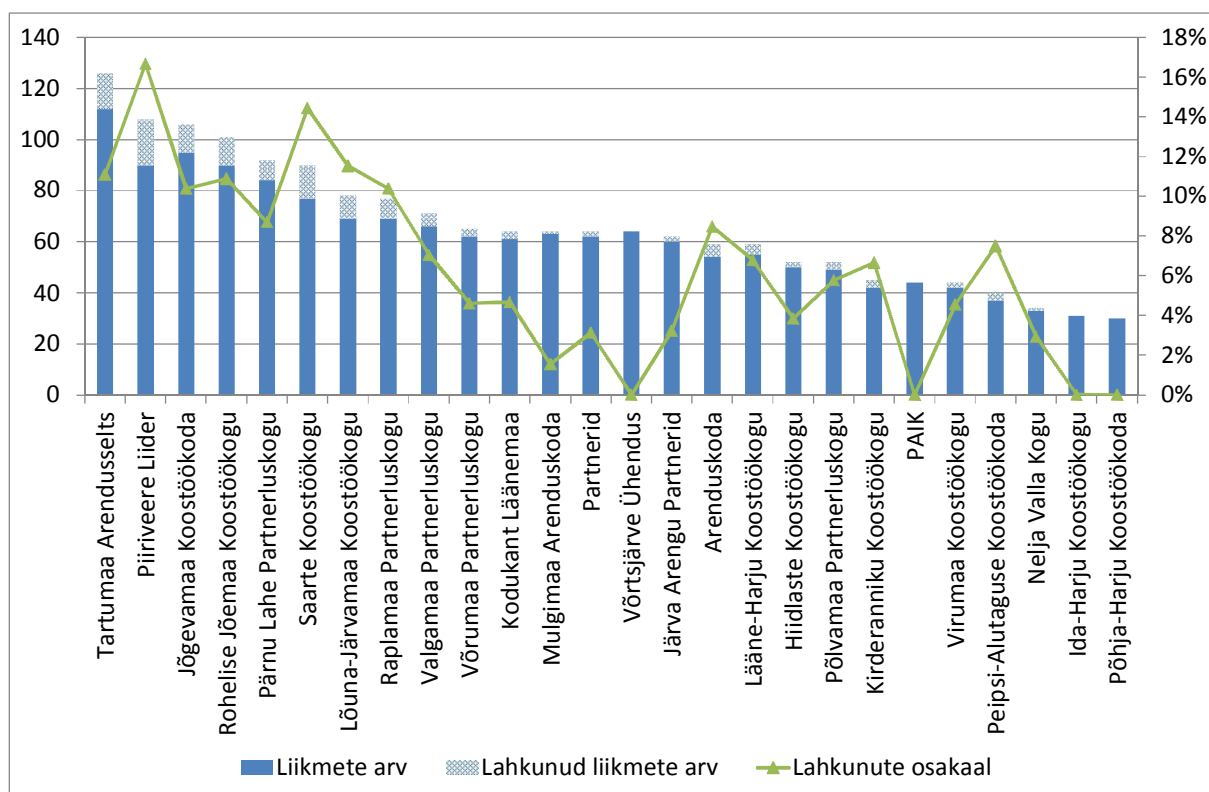
Joonis 10. LEADER tegevusgruppide liikmete liitumise aasta

Ka lahkumiste arv on olnud kasvavas trendis, saavutades seni oma tippphetke 2010. aastal, mil lahkujaid ja välja arvatuid oli 66 (joonis 11).

Joonis 11. LEADER tegevusgruppidest lahkunud liikmete lahkumisaeg

Kõige arvukam liikmeskond on Tartumaa Arendusseltsil (112) ja kõige väiksem Põhja-Harju Koostöökojal (30). Keskmisel tegevusgrupil on u. 60 liiget. Kõige enam on tegevusgrupi liikmeskond vähenenud Piiriveere Liidris, kus 17% kõigist tegevusgruppi kaasatud liikmest on praeguseks lahkunud või välja arvatud. Seni ei ole ühtegi liiget lahkunud Ida-Harju Koostöökogust ja Põhja-Harju Koostöökojast. Üldtendentsina on lahkunute osakaal suurem suurema liikmete arvuga tegevusgruppidel (joonis 12).

Joonis 12. LEADER tegevusgruppide liikmeskonna arvukus

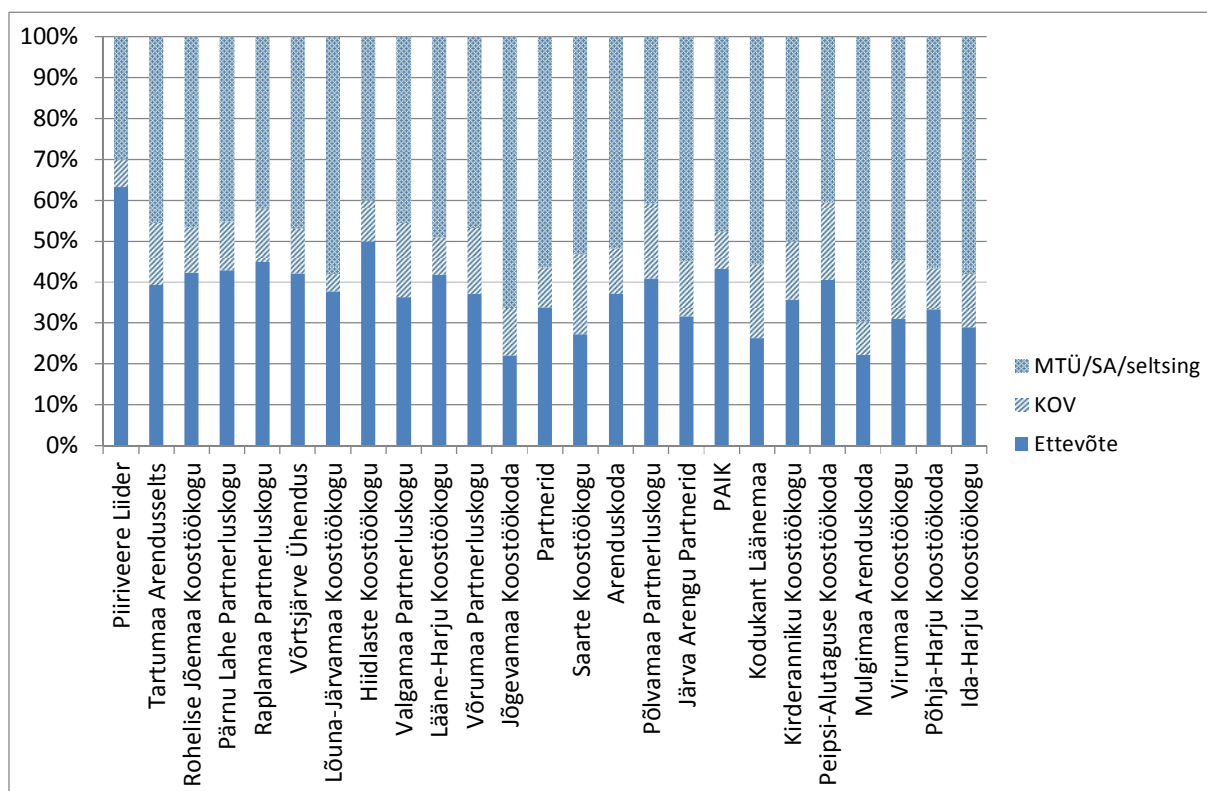
Tegevusgruppide liikmetest napilt üle poole on mittetulundusühingud või sihtasutused. Äriühingute ja FIE'de arvele jääb 37% ning valla- ja linnavalitsused moodustavad 12% kõigi tegevusgruppide liikmeskonnast. Liikmestaatusest ilmajäänuid on kõige enam ettevõtete seas. Tegevusgrupist on välja astunud ka üks vallavalitsus – Piirissaare Vallavalitsus (tabel 11).

Tabel 11. LEADER tegevusgrupi liikmete ja lahkujate jaotus tegevusvormi alusel

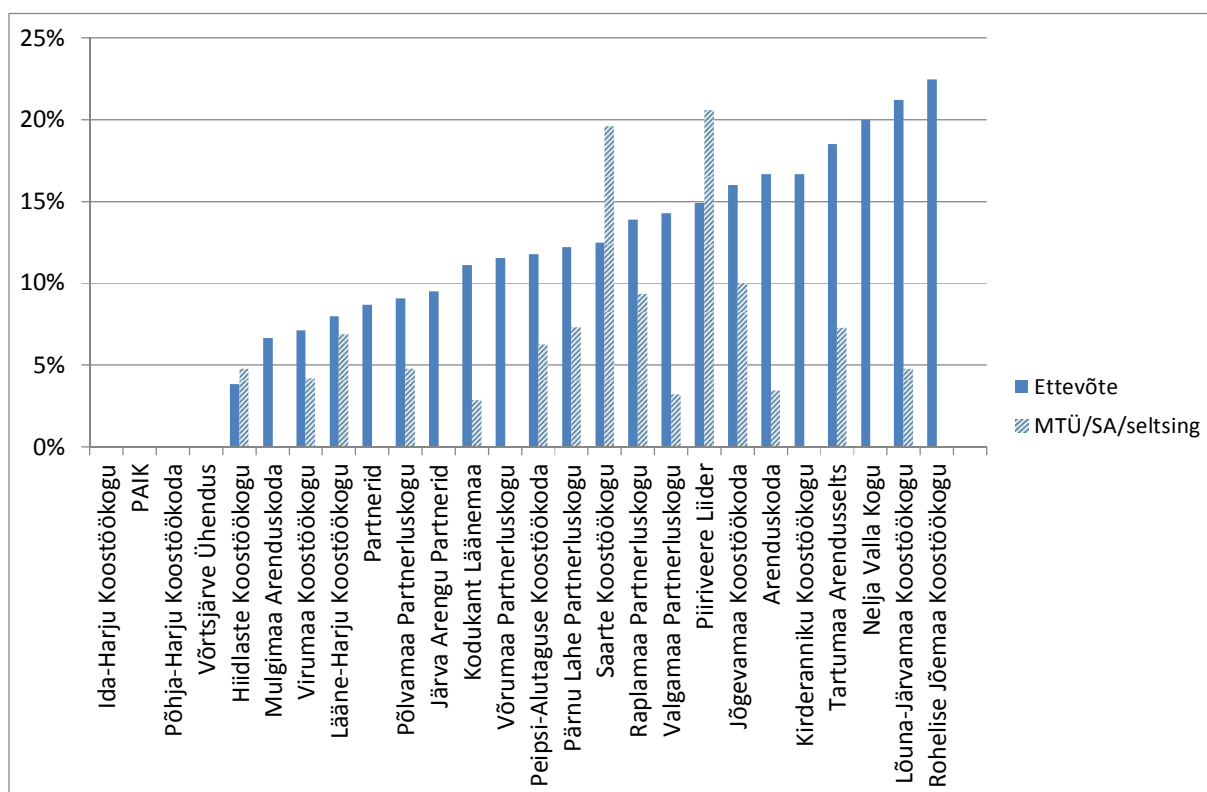
Tegevusvorm	Liikmete arv	Liikmete osakaal	Lahkunute arv	Lahkunute osakaal
Ettevõtte	591	37,1%	85	12,6%
KOV	199	12,5%	1	0,5%
MTÜ/SA/seltsing	801	50,3%	45	5,3%

Tegevusgruppide lõikes varieerub ettevõtjate osakaal 63%-st Piiriveere Liidris kuni 12%-ni Nelja Valla Kogus. MTÜ/SA osakaal jääb 30-70% vahele ning valla- ja linnavalitsuste osakaal 5-20% vahele (joonis 13).

3 tegevusgrupist – Rohelise Jõemaa Koostöökogust, Lõuna-Järvamaa Koostöökogust ja Nelja Valla Kogust - on lahkunud 20 või enam protsenti ettevõtetest. 4 tegevusgrupist ei ole aga praeguseks välja astunud ükski liitunud ettevõtte. Lahkunud MTÜ/SA osakaalu poolest eristuvad teistest Piiriveere Liider ja Saarte Koostöökogu, kus selliste liikmete osakaal küünib samuti 20%-ni. Üldtendentsina on valdavas osas tegevusgruppides lahkujate ja välja arvatute osakaal suurem ettevõtete seas (joonis 14).

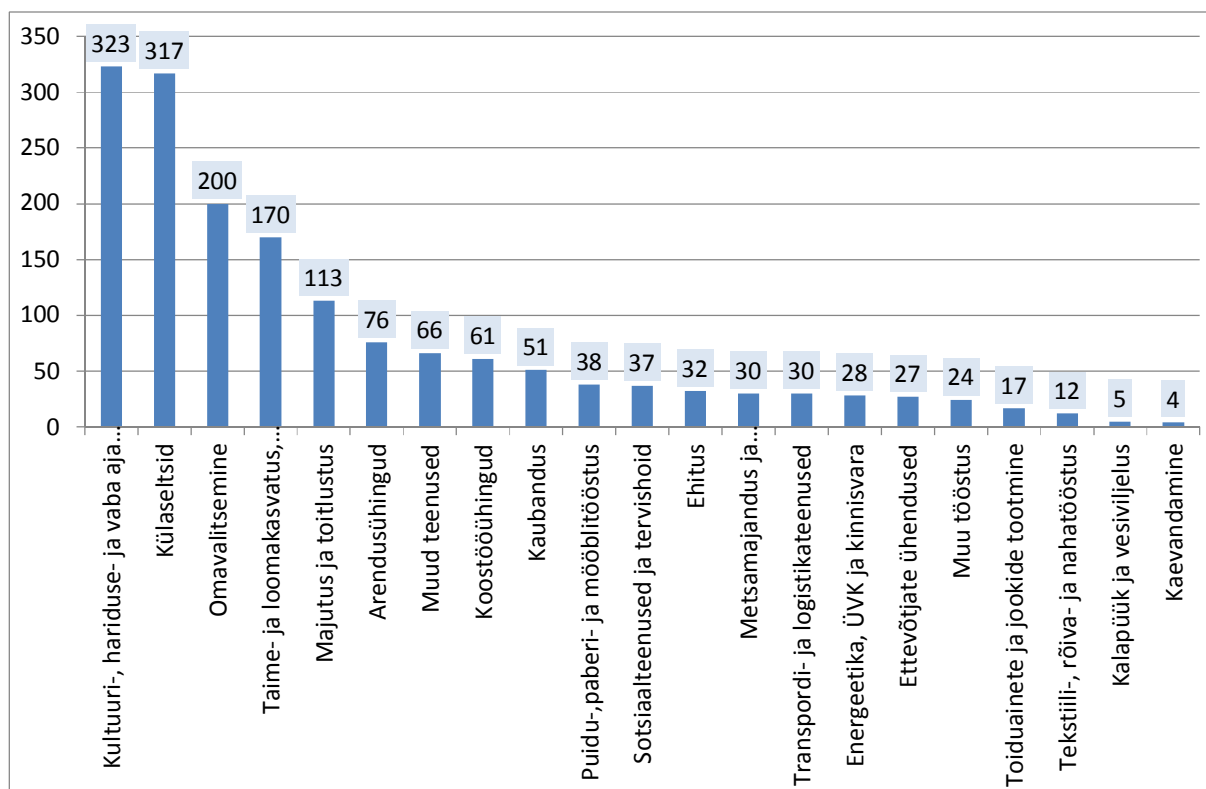
Joonis 13. LEADER tegevusgruppide liikmete jaotus tegevusvormi alusel

Joonis 14. LEADER tegevusgruppide lahkunud liikmete osakaal tegevusvormi alusel

LEADER tegevusgruppide liikmete tegevusala määratlemisel võeti lähtekohaks Äriregistris kajastuv EMTAK tegevusala kood. Äriregistri andmeid kontrolliti avalikustatud teabe alusel ning samuti täiendati nende organisatsioonide osas, kus Äriregistri päring tulemust ei andnud. Kokku määratleti 96,5% endiste ja praeguste liikmesorganisatsioonide tegevusala, määramata jäi 61 liikmel, kellest paljud on FIE'd.

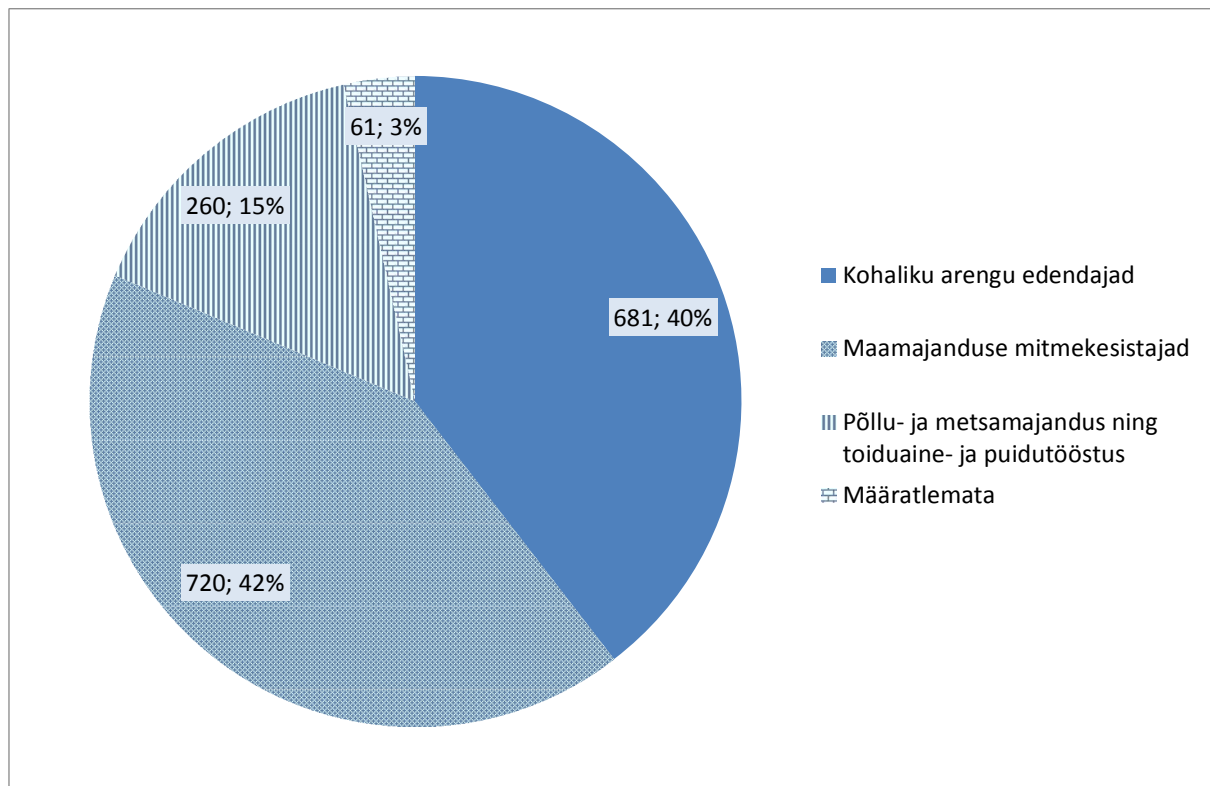
Organisatsioonid liigitati 21 tegevusala alusel. Kaks suuremat rühma moodustavad kultuuri, hariduse ja vaba aja valdkonnas tegutsevad organisatsioonid (valdavalt MTÜ vormis, aga on ka erinevaid vaba aja teenuseid osutavaid ettevõtteid) ning külaseltsid, milles kummaski on üle 300 organisatsiooni. Määratletud külaseltside tunnuseks on selge suunitlus ühe või mitme küla arendamisele ning lai tegevussfäär, mille seas on tähtsal kohal kohaliku kogukonna ja selle tegevuskeskkonna arendamine. Eraldi tegevusala alla liigitati konkreetset sihtrühma (nt. naisi või noori) koondavad ühingud, kas kohalikul või regionaalsel tasandil - nn koostööühingud (61) - ja arendusühingud (76), mis keskenduvad kohaliku elu edenemise tingimuste loomisele valdkondlikult (nt. loodusturism) või üksiku arendusobjekti (nt. mõis ja mõisapark) näol. Lisaks kuulub tegevusgruppidesse üle Eesti veel 27 ettevõtjate koostööühingut. Omavalitsemise tegevusala järel on neljandal kohal põllumajandusega tegelevad organisatsioonid, mis moodustavad 10% kõigist liikmetest, ning viiendal kohal majutuse ja/või toitlustusettevõtteid 7% osakaaluga. Metsamajandus ning puidutööstus annavad kokku 68 organisatsiooni ehk 4%, toiduainetööstus 17 ehk 1% (joonis 15).

Joonis 15. LEADER tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete põhitegevusalad

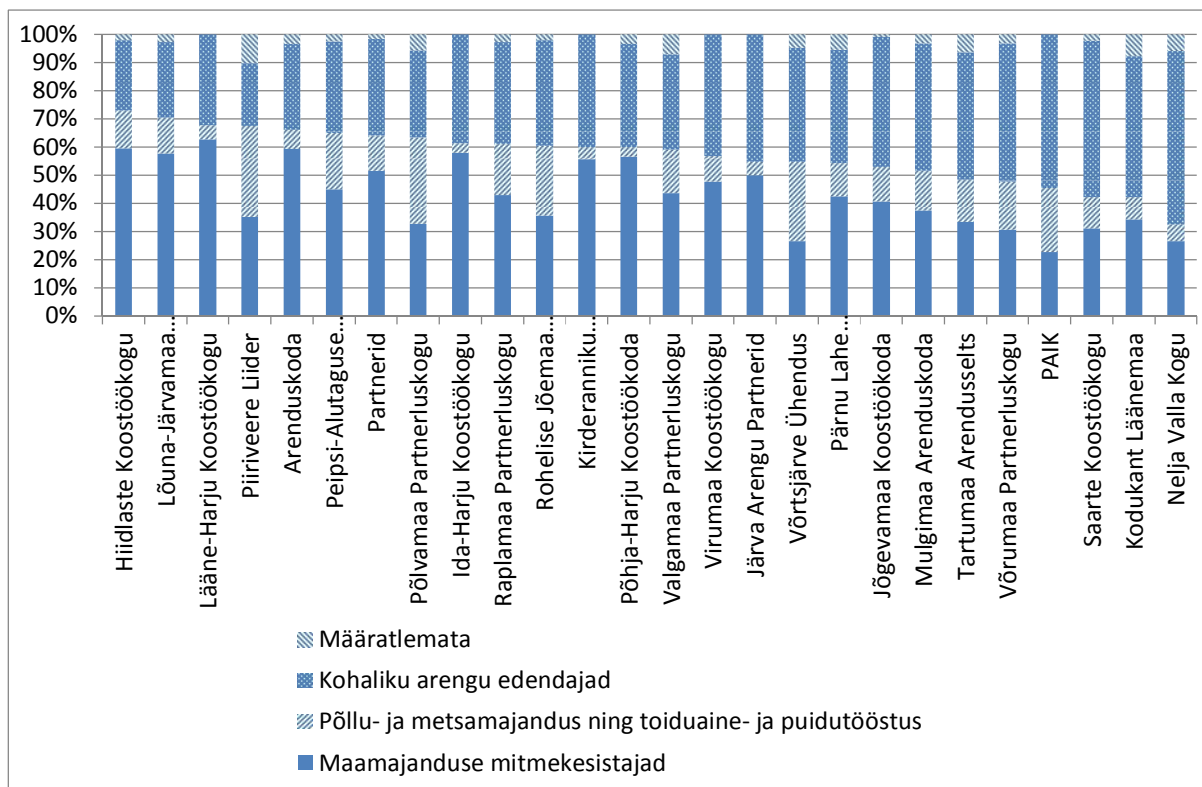
Tegevusalade rühmade liitmisel saab liikmesorganisatsioonid jagada osaliselt MAK loogikat järgides kolmeks – (a) põllu- ja metsamajandus ning nende saaduste töötlemisega tegelev tööstus; (b) maamajanduse mitmekesistajad; (c) kohaliku arengu edendajad.

Sellises jaotuses moodustavad kõige suurema rühma maamajanduse mitmekesistajad, milliseid on 42% kõigist liikmesorganisatsioonidest. Peaaegu samapalju – 40% – on ka kohaliku arengu edendajaid. Traditsioonilise maamajanduse ja sellega seotud tööstuse osaks jääb 15% liikmesorganisatsioonidest (joonis 16).

Joonis 16. LEADER tegevusgrupi liikmete valdkondlik jaotus

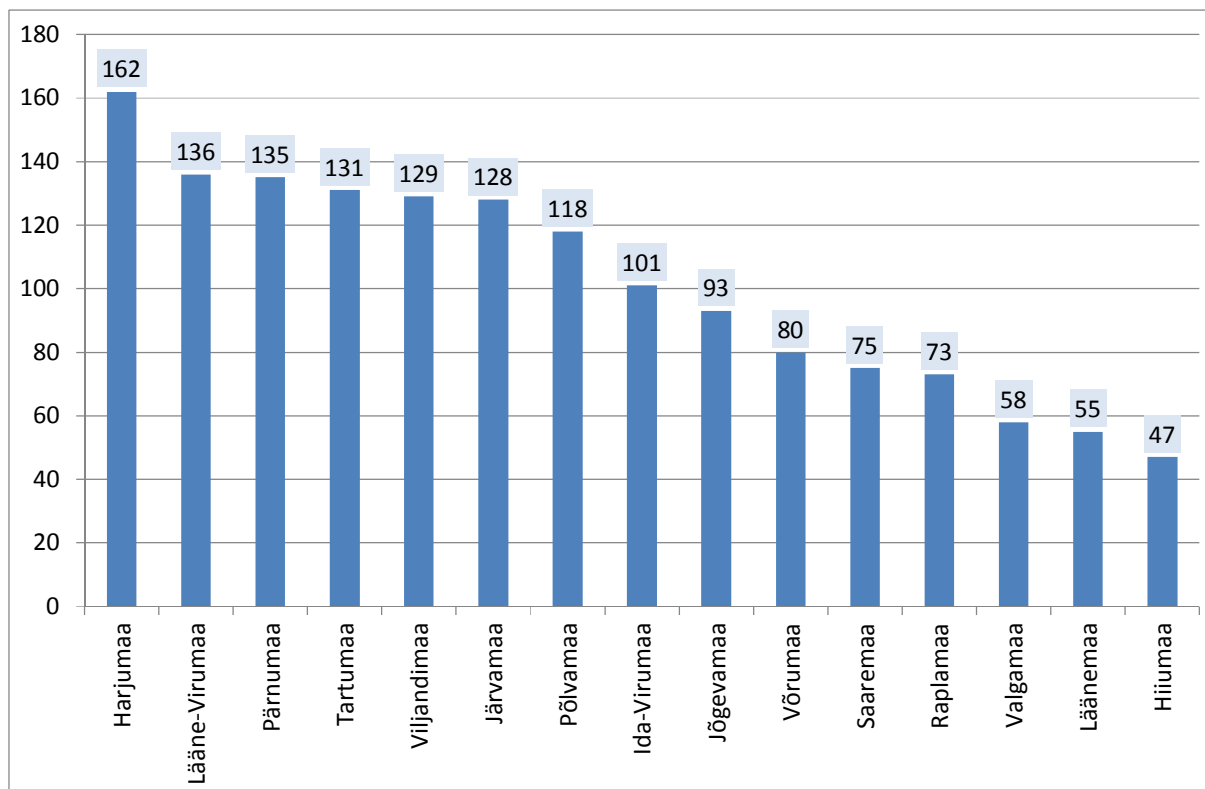
Tegevusgruppide lõikes on kaasatud liikmesorganisatsioonide valdkondlik jaotus küllalt erinev. Põllu- ja metsamajanduse ning toidu- ja puidutööstuse organisatsioonide osakaal ulatub 3%-st Ida-Harju ja Põhja-Harju tegevusgruppides 32%-ni Peipsiveere Liidri tegevusgrupis. Maamajanduse mitmekesistajate osakaal jääb 20% ja 65% vahele ning kohaliku arengu edendajate osakaal 30% ja 60% vahele (joonis 17).

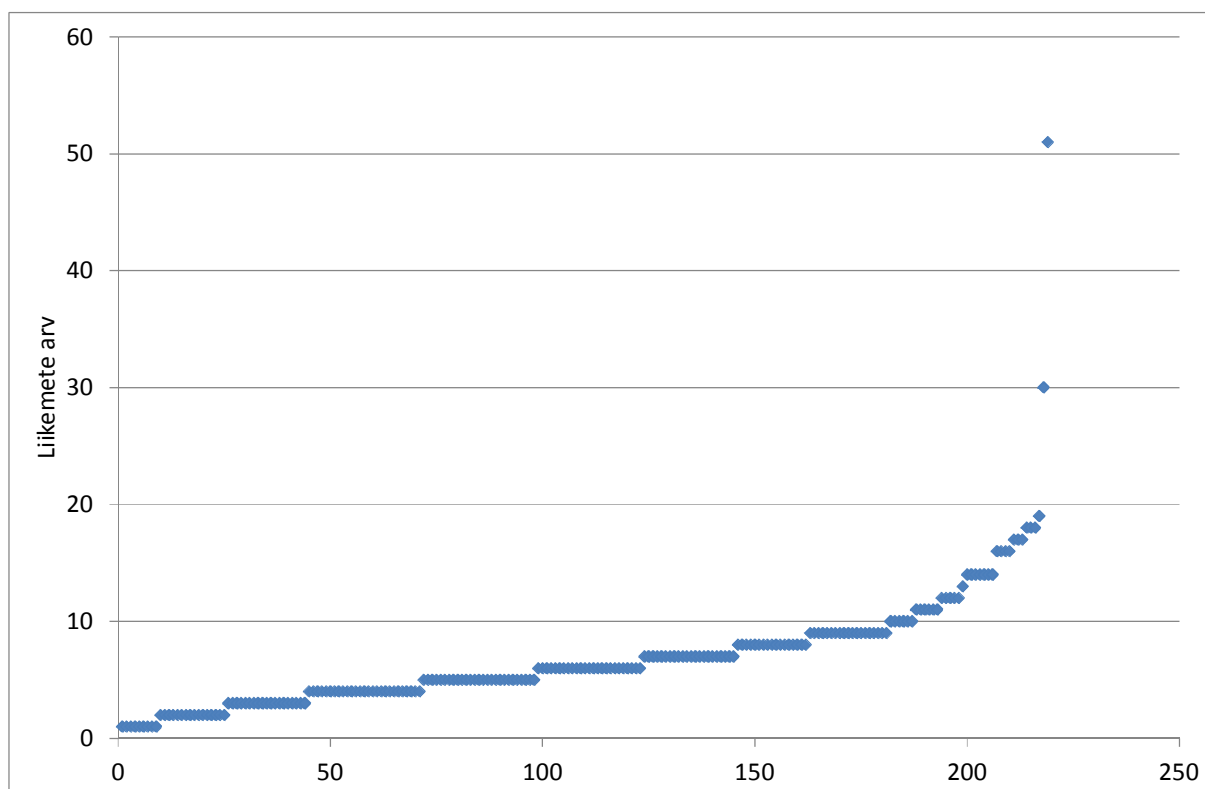
Joonis 17. LEADER tegevusgruppide liikmete valdkondlik jaotus

Maakondadest on kõige enam LEADER tegevusgruppide liikmeid Harjumaal (162 – siin ja järgnevas territoriaalsetes kirjeldustes ei sisaldu valla- ja linnavalitsused), kõige vähem Hiiumaal (47). Arvestades maakondade, sh maapiirkondade suuri erinevusi rahvaarvu poolest, ei ole vahed väga suured. Üldtendentsina on väiksemates maakondades liikmete arv elaniku kohta suurem (joonis 18).

Äriregistri asukohaandmete alusel on LEADER tegevusgruppide liikmeid 219 Eesti kohaliku omavalitsuse üksusest, sh neist, mis LEADER tegevuspiirkondadesse ei kuulu. Kõige aktiivsemad osalejad on Türi valla (51) ja Räpina valla organisatsioonid (30). Veel 36 omavalitsusüksusest on kaasatud vähemalt 10 liiget, teistest alla selle. Piirisaare ja Peipsiääre valdadest kuulub kummastki 1 liige tegevusgruppi (joonis 19).

Joonis 18. LEADER tegevusgrupi liikmete arv maakondades

Joonis 19. LEADER tegevusgrupi liikmete arv kohaliku omavalitsuse üksustes

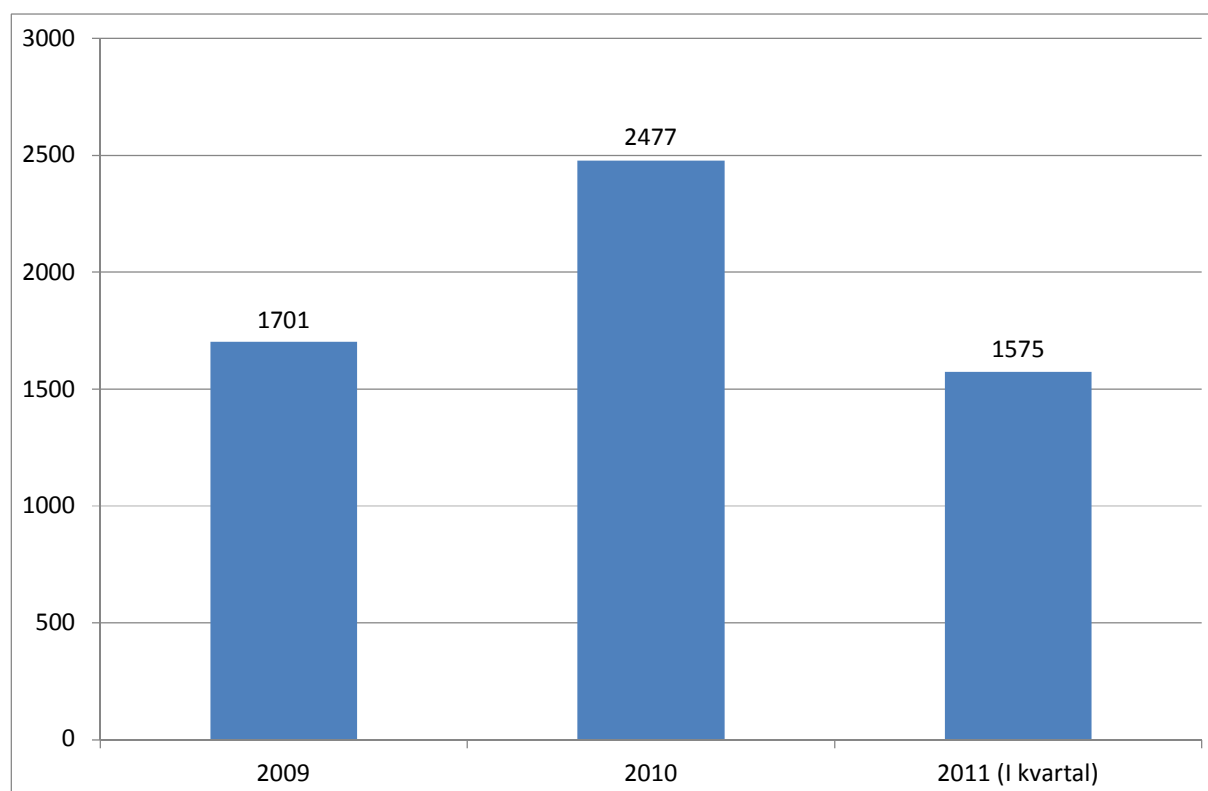
Maakondade sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringute mõistes paikneb liikmetest 91% maalistes piirkondades. Kõige enam liikmeid on maalistest keskuskantidest (38%) ning maalistest kantidest (20%). Linna lähiümbruse kantide arvele jääb 22% ja ääremaaliste kantide arvele 10% liikmesorganisatsioonidest (tabel 12).

Tabel 12. LEADER tegevusgrupi liikmete arv SI teemaplaneeringu kantide lõikes

Kandiditüüp	Kokku	Osakaal
linna lähiümbruse kant	225	14,8%
linnalähedane keskuskant	108	7,1%
maaline kant	310	20,4%
maaline keskuskant	582	38,2%
ääremaaline kant	153	10,1%
<i>mittemaalised asulad</i>	<i>144</i>	<i>9,5%</i>
Kokku	1522	100,0%

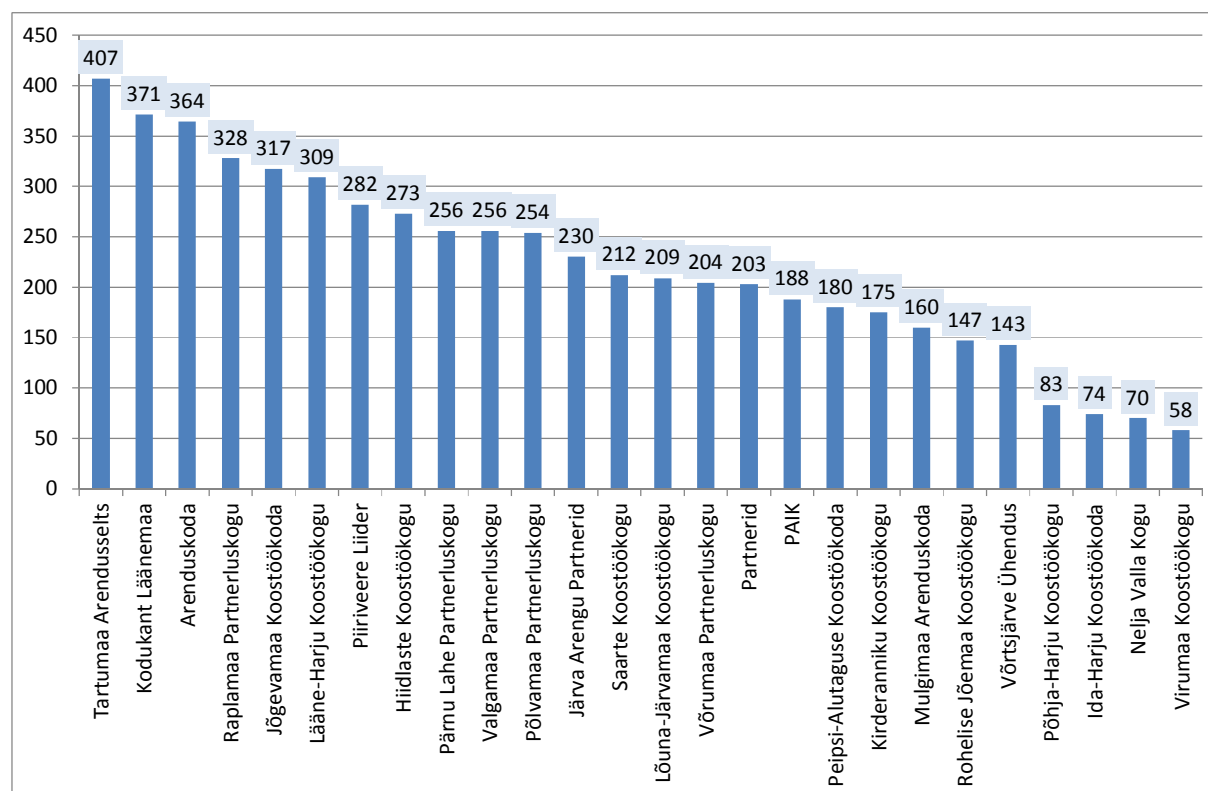
4.2. LEADER projektitoetuste taotlused

LEADER tegevusgruppidest saadud tagasiside alusel on aastatel 2009-2011 (I kvartal) esitatud tegevusgruppidele kokku 5753 projektitoetuse taotlust, mis aastate lõikes jaguneb vastavalt allolevale joonisele (joonis 20).

Joonis 20. LEADER tegevusgruppidele esitatud projektitoetuse taotluste arvu jaotus aastate lõikes

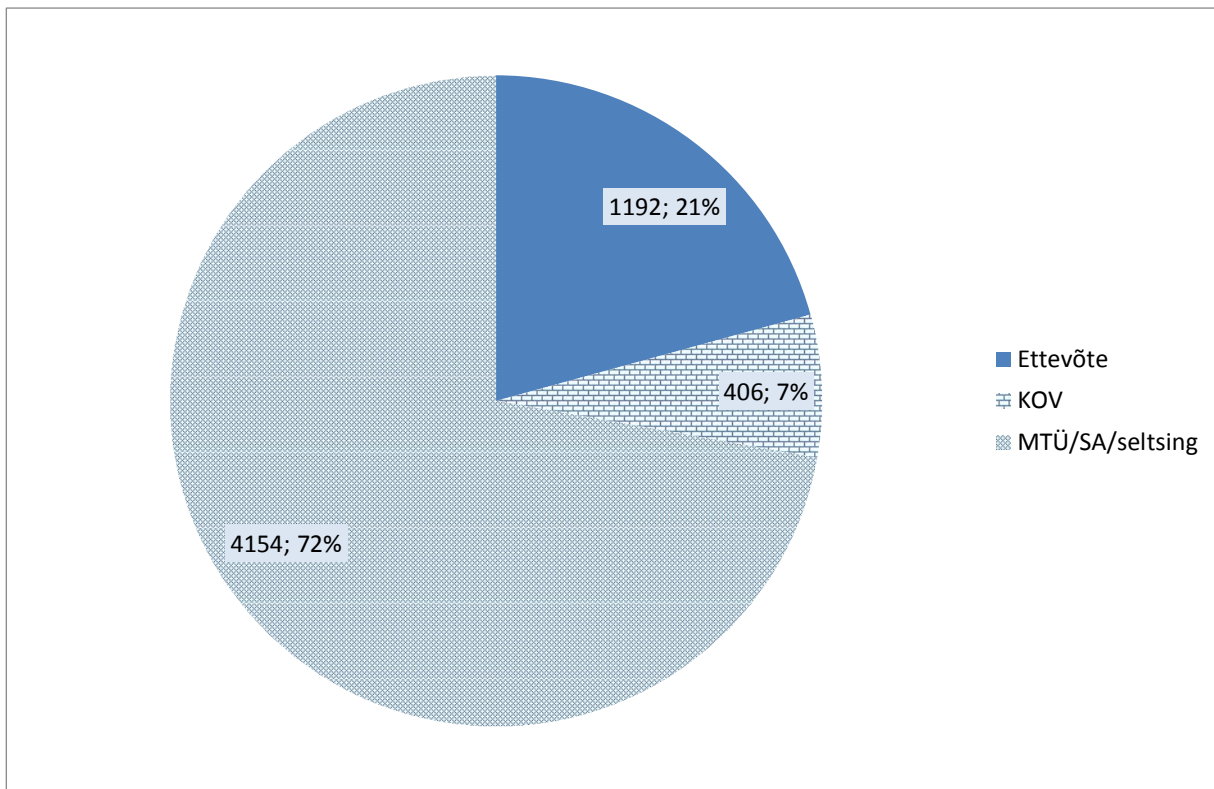
Tegevusgruppide lõikes erineb taotluste arv kuni 8 kordselt – Tartumaa Arenguseltsi on vaadeldaval perioodil esitatud 407 ja Virumaa Koostöökogusse 58 taotlust. Keskmisesse tegevusgruppi on esitatud natuke rohkem kui 2 aasta jooksul 200-250 taotlust (joonis 21).

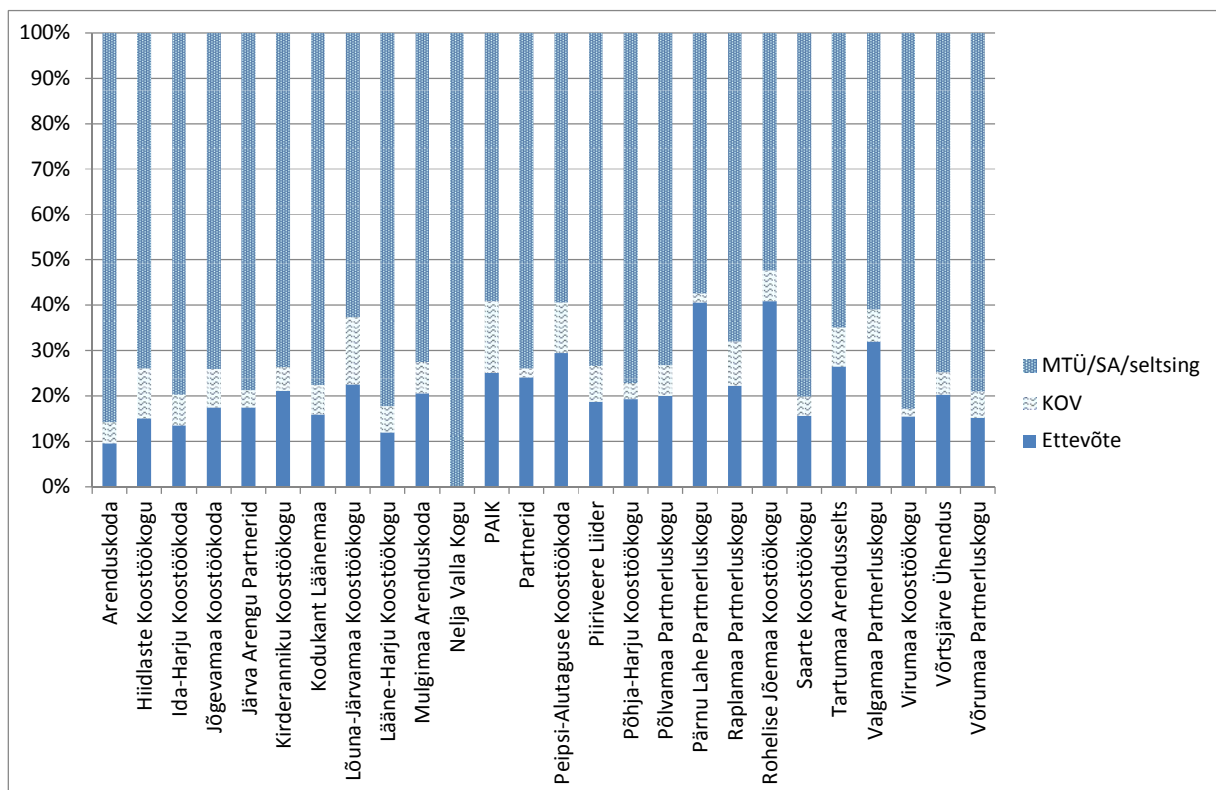
Joonis 21. Esitatud taotluste jaotus tegevusgruppide lõikes

Kolmanda sektori arvele jääb 72% esitatud taotlustest. Seega on sektori esindajad mõnevõrra aktiivsemad LEADER projektitoetusi taotlema võrrelduna nende osakaaluga tegevusgruppide liikmeskonnas. Vallavalitsuste ja ettevõtete puhul on olukord vastupidine – nende osakaal tegevusgruppides ületab osakaalu taotlustes (joonis 22).

Kõigis tegevusgruppides on üle poolte taotlustest esitanud kolmanda sektori esindajad. Ettevõtete osakaal taotlustest on suurim Pärnu Lahe Partnerluskogus ja Rohelise Jõemaa Koostöökogus, kus see küünib 40%-ni. Samas, Arenduskoja piirkonnas jääb ettevõtete osakaal projektitoetuste taotlustest alla 10% (joonis 23).

Joonis 22. LEADER tegevusgruppidesse esitatud projektitaotluste jaotus taotleja tegevusvormi alusel

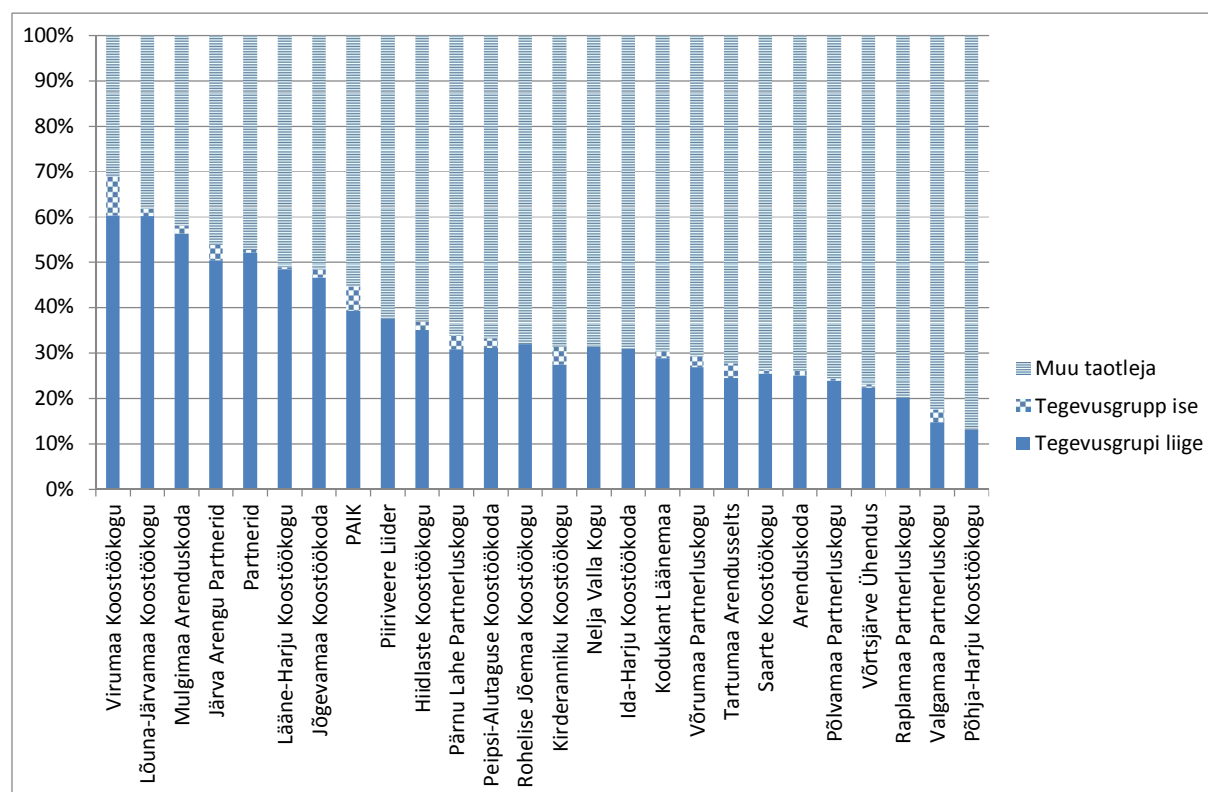
Joonis 23. Esitatud projektitaotluste jaotus taotleja tegevusvormi alusel LEADER tegevusgruppides

Tegevusgrupi liikmete poolt esitatud taotluste osakaal on 1/3, sh ettevõtete poolt esitatud taotlustest moodustavad tegevusgruppi kuuluvate ettevõtte taotlused alla 20%. Toetuste taotlemist iseloomustavate andmete alusel võib tegevusgruppide tegevust hinnata küllalt avatuks ja oluliselt tegevusgrupi liikmeskonda ületavaks (tabel 13).

Tabel 13. Taotluse esitajate liikmelisus LEADER tegevusgrupis: taotluste arv ja osakaal

Taotleja	Ettevõte		KOV		MTÜ/SA/seltsing		Kokku	
	Arv	Osakaal	Arv	Osakaal	Arv	Osakaal	Arv	Osakaal
Tegevusgruppi liige	206	17,3%	406	100,0%	1325	31,9%	1937	33,7%
Tegevusgrupp ise					100	2,4%	100	1,7%
Muu taotleja	986	82,7%		0,0%	2729	65,7%	3715	64,6%
Kokku	1192		406		4154		5752	

Tegevusgruppide avatus on seejuures küllalt erinev. Enamuse tegevusgruppide puhul jääb tegevusgrupi liikmete poolt esitatud taotluste arv 30% või vähema juurde. Samas on 5 tegevusgruppi, kus üle poole taotlustest langeb tegevusgrupi liikmete arvele (joonis 24).

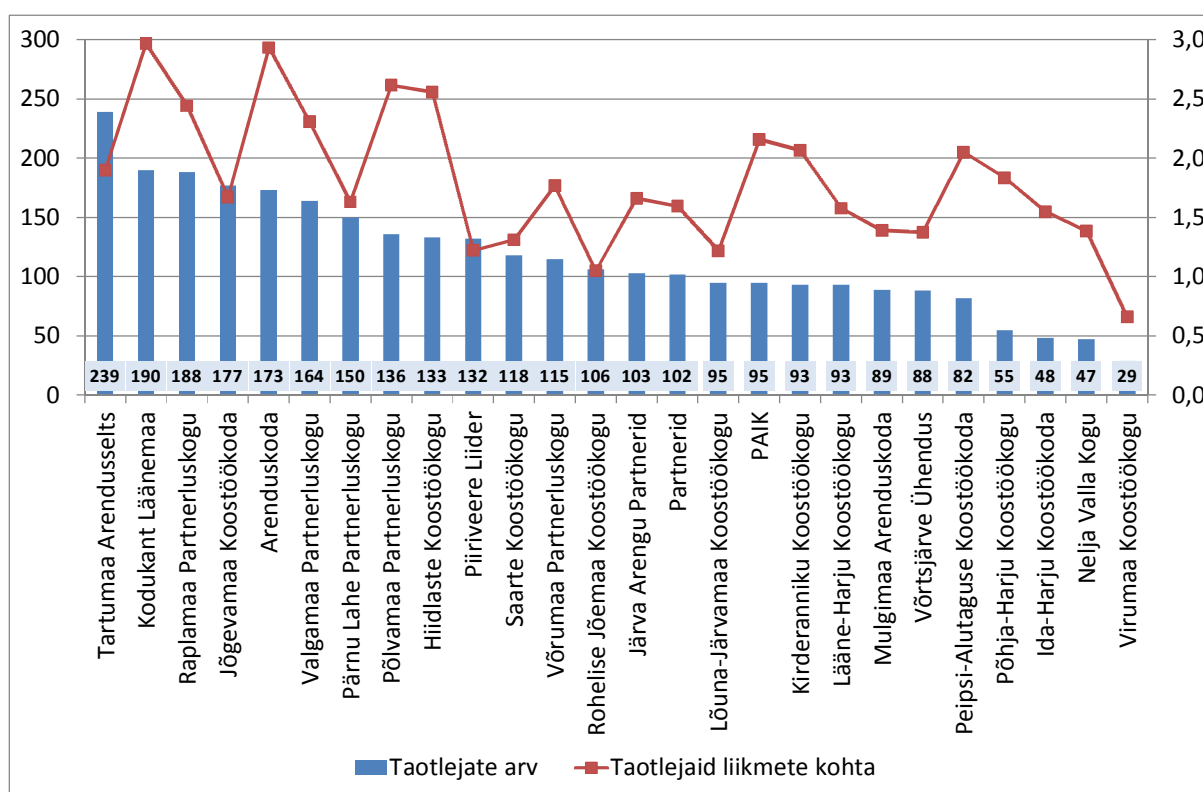
Joonis 24. Taotluse esitajate seotus LEADER tegevusgrupiga: taotluste osakaal

Taotlusi on esitanud 3040 organisatsiooni, millest 2/3 on mittetulundussektori esindajad ning 29% ettevõtlussektori esindajad. Keskmiselt on üks ettevõte esitanud 1,2 taotlust, keskmine MTÜ 2,1 taotlust ning keskmine vallavalitsus 2,5 taotlust (tabel 14).

Tabel 14. Taotlusi esitanud organisatsioonid tegevusvormi alusel

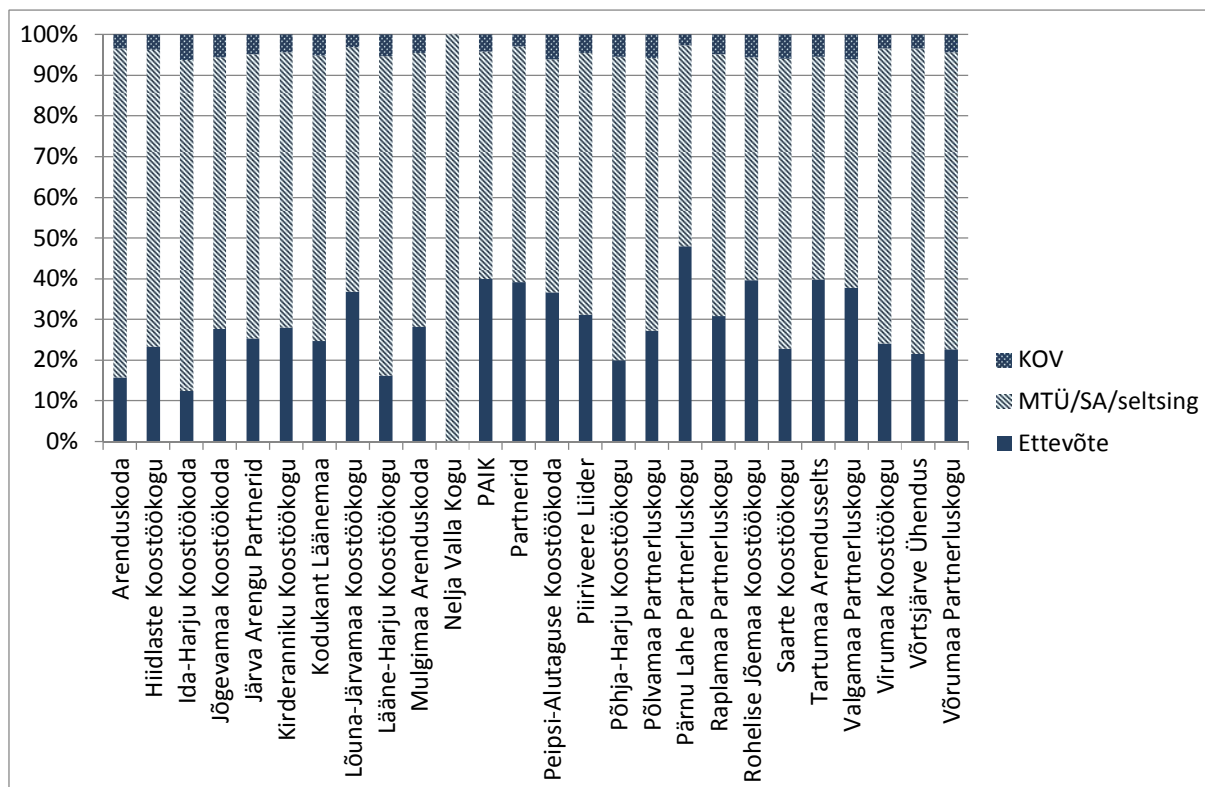
Tegevusvorm	Kokku	Osakaal
Ettevõtte	892	29%
KOV	142	5%
MTÜ/SA/seltsing	2006	66%
Kokku	3040	100%

Tegevusgruppidest on kõige enam taotlejaid olnud Tartumaa Arendusseltsil (239), kõige vähem Virumaa Koostöökogul (29). Erinevused tegevusgruppide vahel on seega ligi 10-kordsed. Ka ühe tegevusgrupi liikme kohta on taotlejaid organisatsioone kõige vähem Virumaa Koostöökogus, kus taotluste arv jääb ainsana alla liikmete arvule. Kodukant Läänemaal ja Arenduskojal on 3 taotlejat-organisatsiooni liikme kohta (joonis 25).

Joonis 25. Taotlejate arv ja suhe tegevusgrupi liikmete arvu

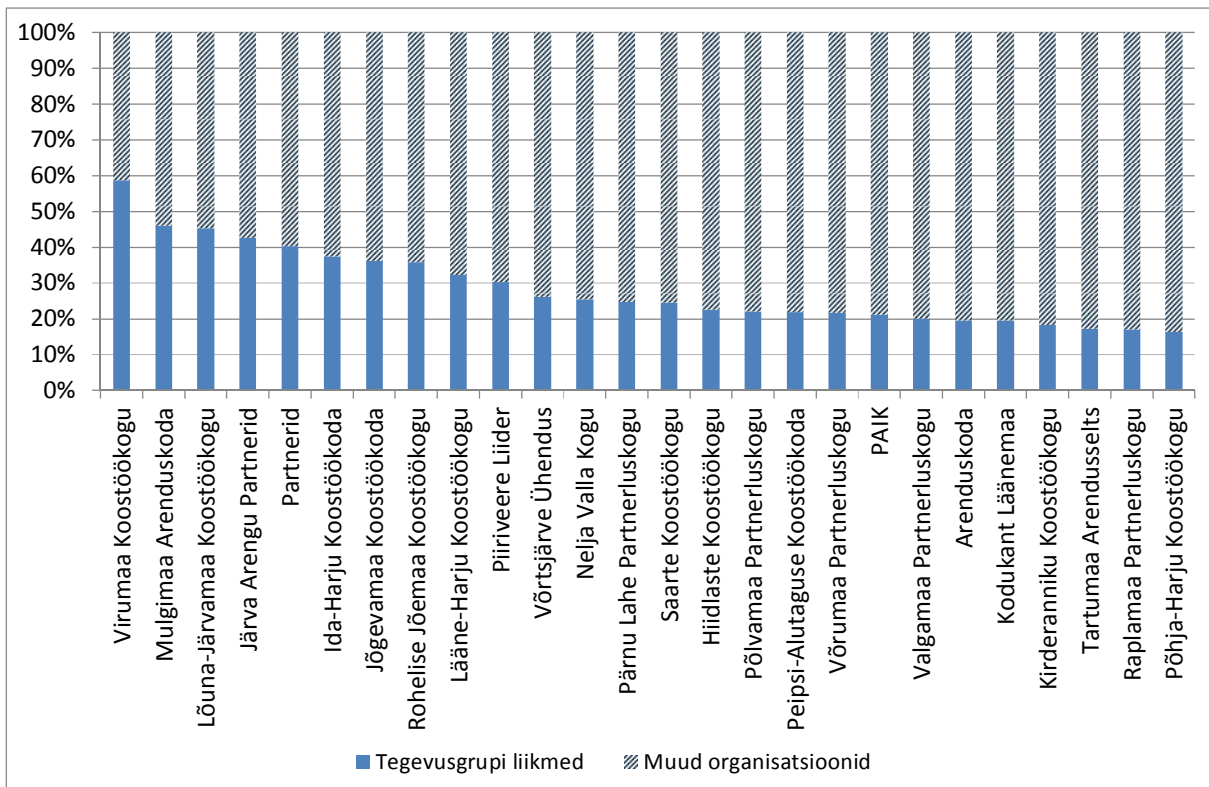
Kõigis tegevusgruppides moodustavad vähemalt pooled taotlejatest kolmanda sektori organisatsioonid. Erandlik on Nelja Valla Kogu, kelle puhul on tegevusgrupi strateegiast tulenevalt kõik taotlejad (ja tulenevalt ka toetusi saanud organisatsioonid) MTÜ'd, SA'd või seltsingud. Ettevõtete osakaal on taotlejate seas suurim Pärnu Lahe Partnerluskogul, kus see küünib peaaegu 50%-ni. Valla- ja linnavalitsused moodustavad u. 5% kõigist tegevusgrupi taotlejatest.

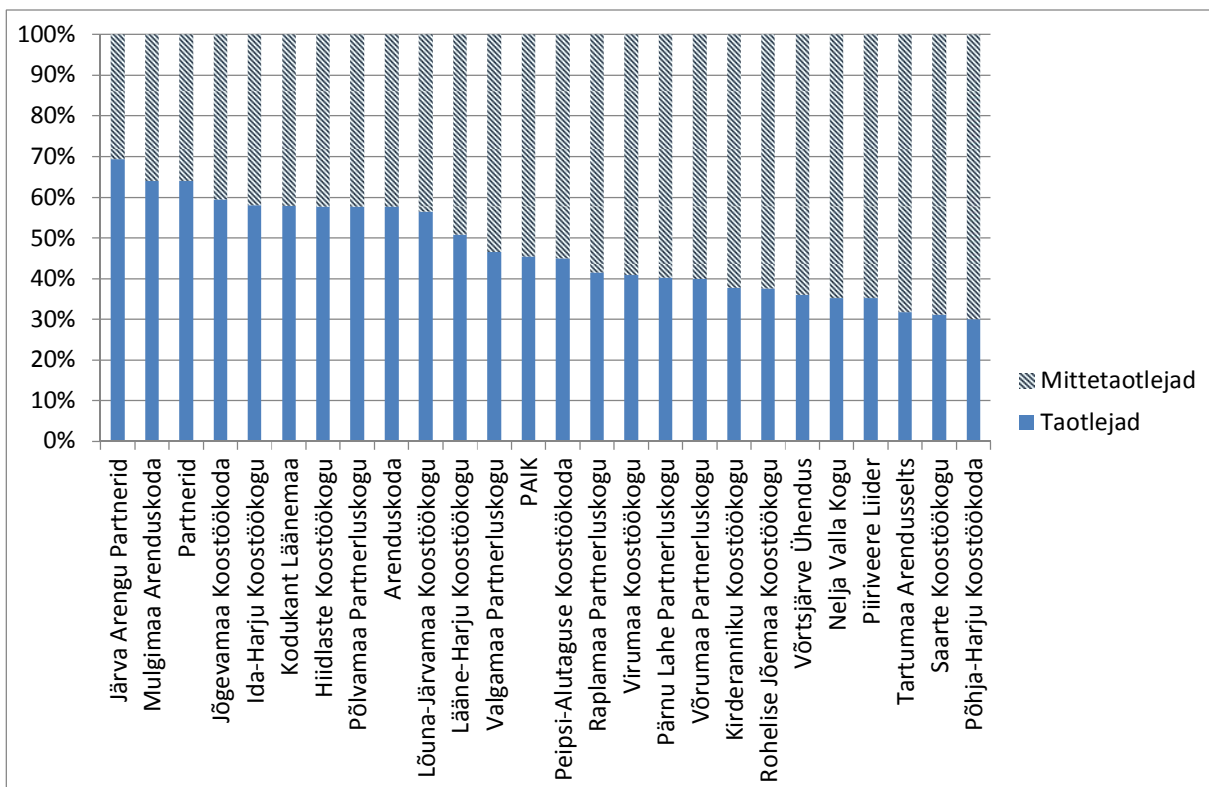
Joonis 26. Taotluse esitajate jaotus tegevusvormi alusel LEADER tegevusgruppides

Taotluse esitajatest on 804 tegevusgruppide liikmed (26%) ning 2237 (74%) organisatsioonid, kes ei kuulu ega ole kuulunud tegevusgruppide koosseisu. Tegevusgruppide lõikes varieerub tegevusgrupi liikmete osakaal kõigist taotlejatest 18%-st Põhja-Harju Koostöökogus kuni 58%-ni Virumaa Koostöökogus (joonis 27). Tegevusgruppide liikmed on aktiivsemad taotlejad, kuid vahe muude organisatsioonidega ei ole suur. Taotluse esitanud tegevusgrupi liige on esitanud keskmiselt 2,3 taotlust, muud taotlejad 1,5 taotlust.

Tegevusgruppide liikmetest alla poole - 46% - on senise kahe aasta jooksul taotlenud projektitoetusi. Tegevusgruppide lõikes varieerub taotlusi esitanud liikmete osakaal 30%-st Põhja-Harju Koostöökogus kuni 69%-ni Järva Arengu Partnerites (joonis 28).

Joonis 27. LEADER projektitoetuste taotlusi esitanud organisatsioonide jaotus tegevusgruppides

Joonis 28. LEADER projektitoetuste taotlusi esitanud tegevusgrupi liikmete osakaal

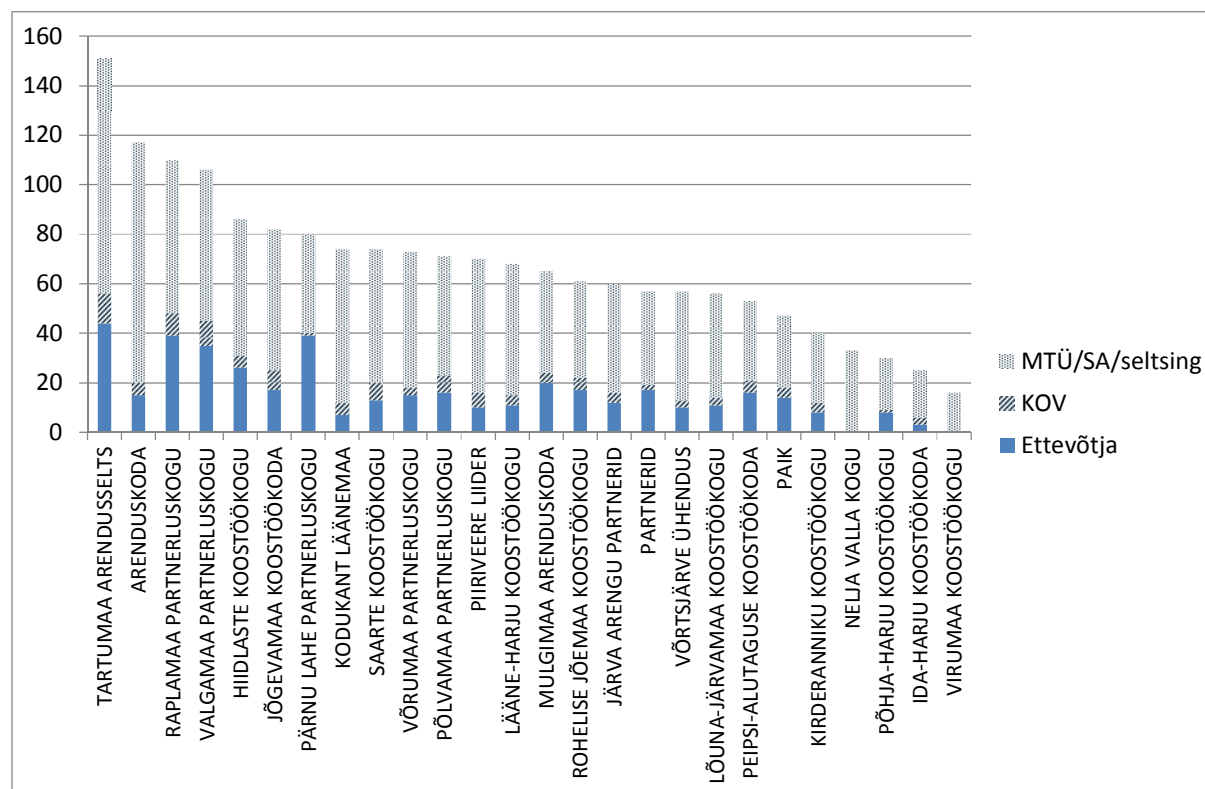
4.3. LEADER projektitoetusi saanud organisatsioonid

LEADER projektitoetusi on 2011. aasta I kvartali seisuga saanud 1762 organisatsiooni, neist 69% on kolmanda sektori esindajaid ja 24% ettevõtlussektori esindajaid. Tegevustoetuse saajatena määratletakse siin ja järgnevalt need, kellele on PRIA poolt toetus määratud ja vastavad andmed sisalduvad PRIA andmebaasis. Vallavalitsused ja kolmanda sektori esindajad moodustavad võrrelduna toetusetaotluste esitajate osakaaluga proportsionaalselt suurema osa teotusesaajate seast, ettevõtjad väiksema osa (tabel 15). Valdav osa toetusetaotluse esitanud vallavalitsustest on ka vähemalt ühe toetuse saanud. Kolmanda sektori esindajatest on ka toetuse saanud üle poole toetuse esitajatest, ettevõtjate seas jääb selliste osakaal alla poole.

Tabel 15. Toetusi saanud organisatsioonid tegevusvormi alusel

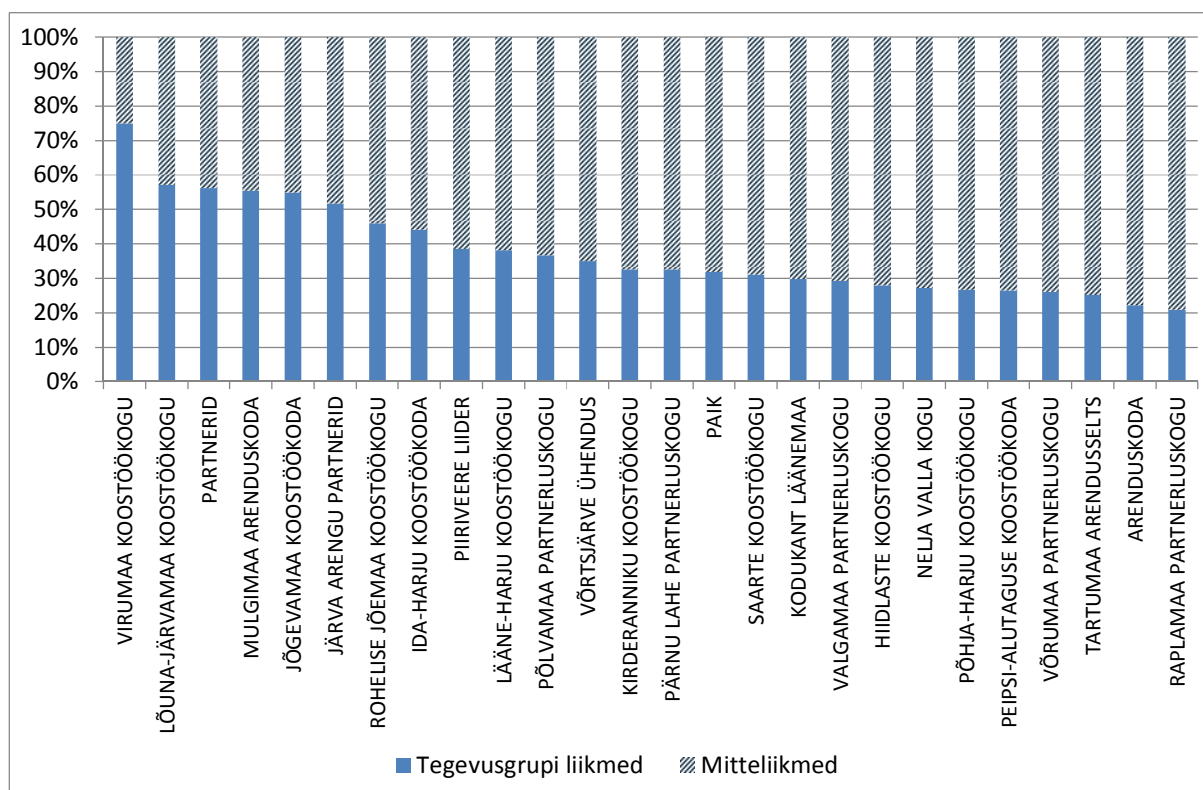
Tegevusvorm	Arv	Osakaal
Ettevõtja	423	24%
KOV	120	7%
MTÜ/SA/seltsing	1219	69%
Kokku	1762	100%

Projektitoetusi saanud organisatsioonide arv varieerub tegevusgruppide lõikes suurtes piirides – Virumaa Koostöökogu 16-st kuni Tartumaa Arendusseltsi 151-ni. Kahes tegevusgrupis on saanud projektitoetusi üksnes kolmanda sektori organisatsioonid – Nelja Valla Kogus ja Virumaa Koostöökogus (joonis 29).

Joonis 29. LEADER projektitoetusi saanud organisatsioonide arv tegevusgruppides

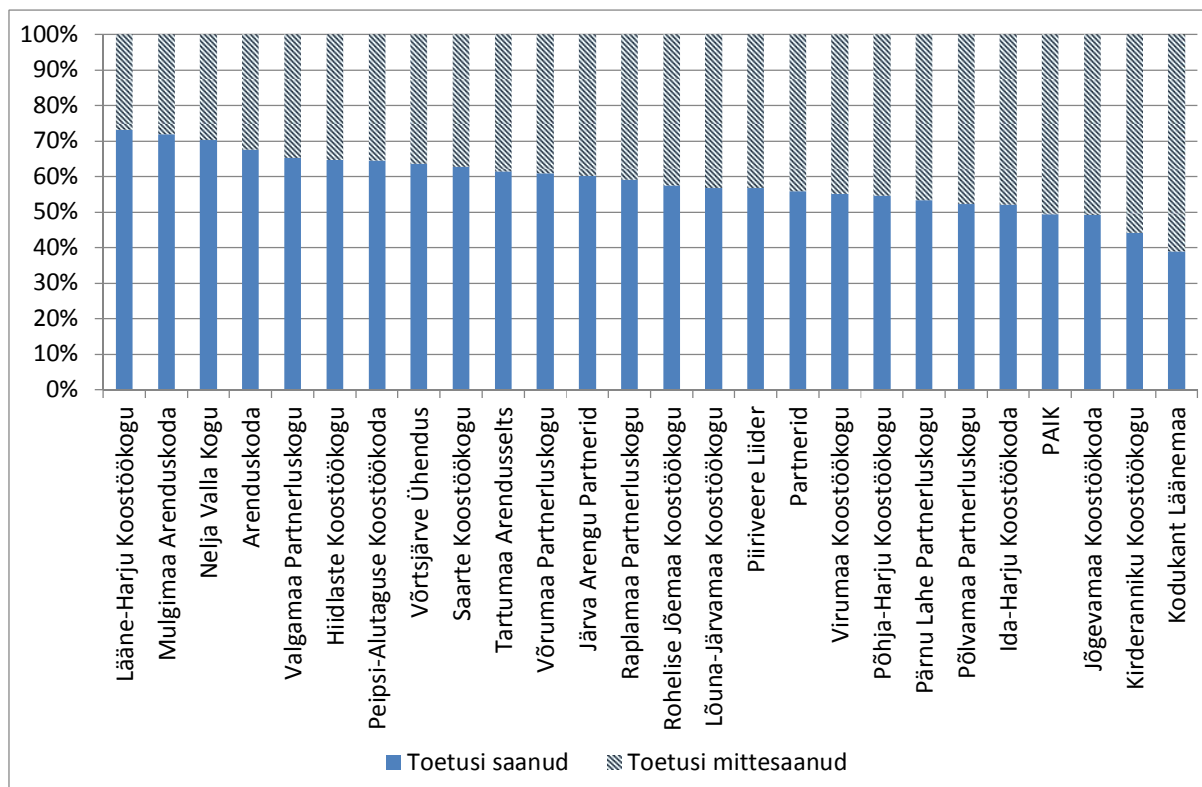
Tegevusgruppide kohta kokku on toetusi saanutest 35% tegevusgrupi liikmed ja 65% mitteliikmed, kusjuures erinevused tegevusgruppide lõikes on märkimisväärsed. Teistest tegevusgruppidest eristub kõige selgemalt Virumaa Koostöökogu, kus ligi ¾ toetustest on läinud tegevusgrupi liikmetele. Veel viies tegevusgrupis moodustavad tegevusgrupi liikmed üle poole toetusi saanud organisatsioonide arvust. Avatuim mitteliikmetele on olnud Raplamaa Partnerluskogu, kus 80% projektitoetusi on läinud tegevusgruppidesse mitte kuuluvatele organisatsioonidele (joonis 30).

Joonis 30. Toetusi saanud organisatsioonide kuuluvus tegevusgruppidesse

Projektitoetuse taotluse esitanud organisatsioonidest moodustavad toetusi saanud 58%. Lääne-Harju Koostöökoja ja Mulgimaa Arenduskogu puhul ületab taotluse esitajatest toetuste saajate osakaal 70%. Kodukant Läänemaal on see osakaal väikseim ja jääb alla 40% (joonis 31).

Toetuste saamine või mittesaamine ei ole seni oluliselt mõjutanud lahkumist tegevusgruppidest. Toetusi taotlenud ja ka saanud liikmetest on lahkunud 4, toetusi mittesaanud liikmetest 3. Valdavalt on lahkujad passiivsemad liikmed, kes ei ole taotlusi kohalikule tegevusgrupile esitanud – 124 organisatsiooni.

Joonis 31. LEADER projektitoetusi saanute osakaal toetusetootlusi esitanute seast

Maakondade sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringute territoriaalse jaotuse alusel on enim toetusi saajaid maalistest keskuskantidest (tabel 16). Võrdluses tegevusgruppide liikmeskonna jaotusega on toetusi saanud organisatsioone proportsionaalselt märkimisväärselt vähem ääremaalistest kantidest ning ka maalistest kantidest ja linnalähedastest keskuskantidest. Oluliselt suurem on linnalistes piirkondades registreeritud organisatsioonide osakaal toetuse saajate hulgas, võrrelduna liikmete osakaaluga (vrd. tabel 12).

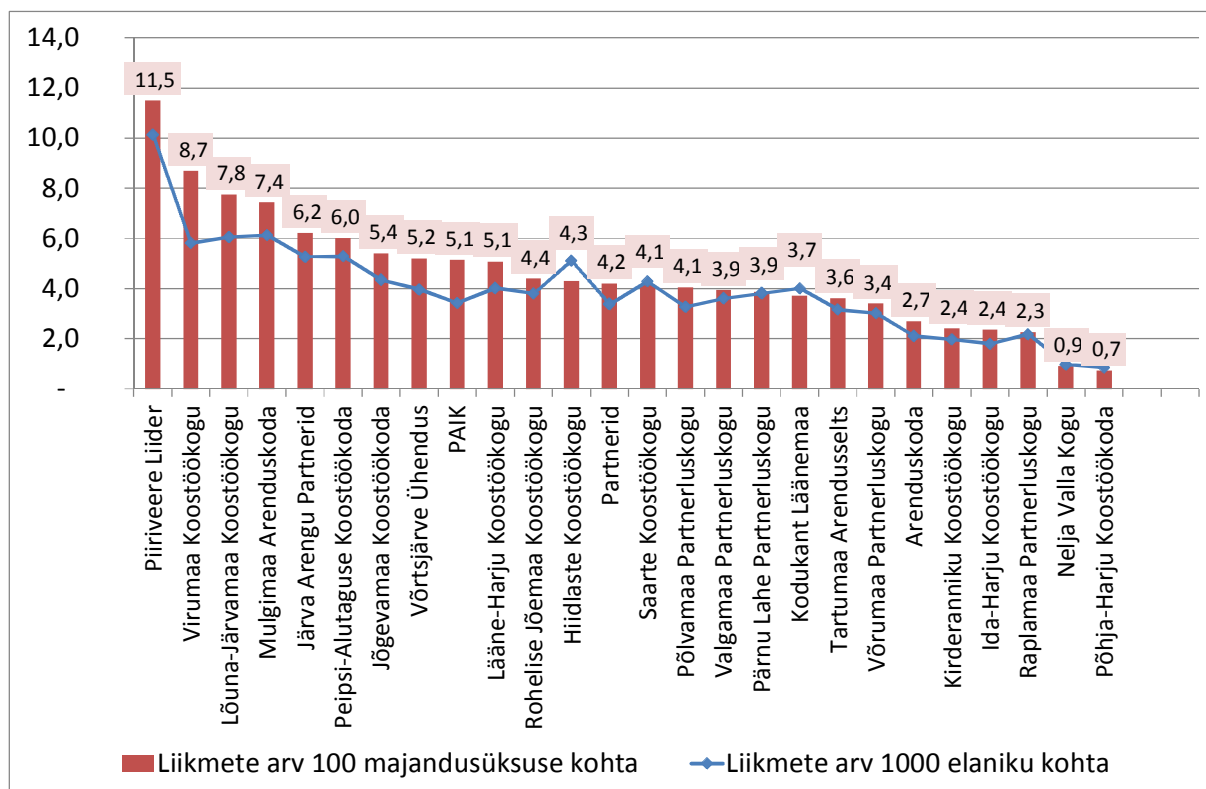
Tabel 16. LEADER toetusi saanud organisatsioonide arv SI teemaplaneeringu kantide lõikes

Kandi tüüp	Arv	Osakaal
linna lähiümbruse kant	252	14,3%
linnalähedane keskuskant	102	5,8%
maaline kant	293	16,6%
maaline keskuskant	681	38,6%
ääremaaline kant	127	7,2%
<i>mittemaalised asulad</i>	307	17,4%
Kokku	1762	100,0%

4.4. Kokkuvõte

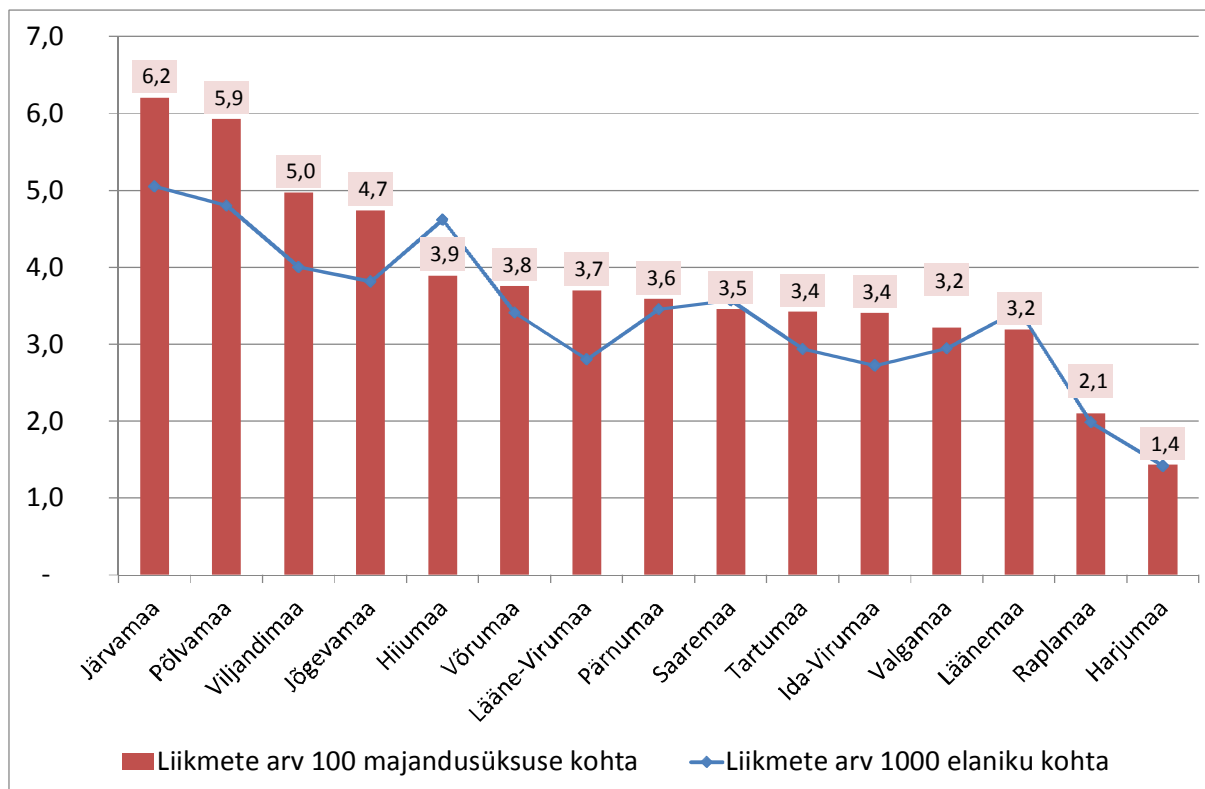
LEADER tegevusgruppidesse kuulumise ning toetuste taotlemise ja saamise sotsiaalse mõju ulatuse kvantitatiivseks hindamiseks on arvutatud tegevusgrupi liikmete ja toetuse saajate suhtarvud majandusüksuste ja elanike kohta – tegevusgruppide, maakondade ja KOV-üksuste lõikes. Et majandusüksuste arv on elaniku kohta piirkonniti väga oluliselt ei erine, siis pakuvad need suhtarvud suhteliselt sarnaseid tulemusi piirkondade võrdluses.

Tegevusgrupi liikmesorganisatsioonide suhtarv Statistikaameti statistilise profiili majandusüksuse ja elaniku kohta on kõrgeim Piiriveere Liidris. Üle 10% tegutsevatest majandusüksustest on ka kohaliku tegevusgrupi liikmeteks. Liikmete osakaal kahes Tallinna lähiumbruse valdasid ühendavad tegevusgrupis jääb aga alla 1% taset. Keskmiselt suudavad LEADER tegevusgrupid haarata 4-5% majandusüksustest ning iga 1000 elaniku kohta on üks LEADER tegevusgruppi kuuluv organisatsioon (joonis 32).

Joonis 32. LEADER tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete arv majandusüksuste ja elanike kohta

Maakondadest on tegevusgruppide liikmelisuse alusel LEADER meetme mõju ulatuslikum Järva- ja Põlvamaal, kus 100 majandusüksuse kohta on keskmiselt 6 tegevusgrupi liiget ning 1000 elaniku kohta 5 liikmesorganisatsiooni. Teistest maakondadest madalam on LEADER liikmesorganisatsioonide olulisus Raplamaal ja Harjumaal (joonis 33).

Joonis 33. Tegevusgruppide praeguste ja endiste liikmete arv maakondades

Kohaliku omavalitsuse üksuste kaupa varieerub tegevusgrupi liikmete arv majandusüksuste ja elanike kohta suuremates piirides, kusjuures suuremad osakaalud iseloomustavad väiksemaid omavalitsusüksusi. Mõlemas arvestuses on LEADER meetme rakendamise sotsiaalne mõju suurim Ruhnu vallas (tabelid 17 ja 18, vt. lisa 13).

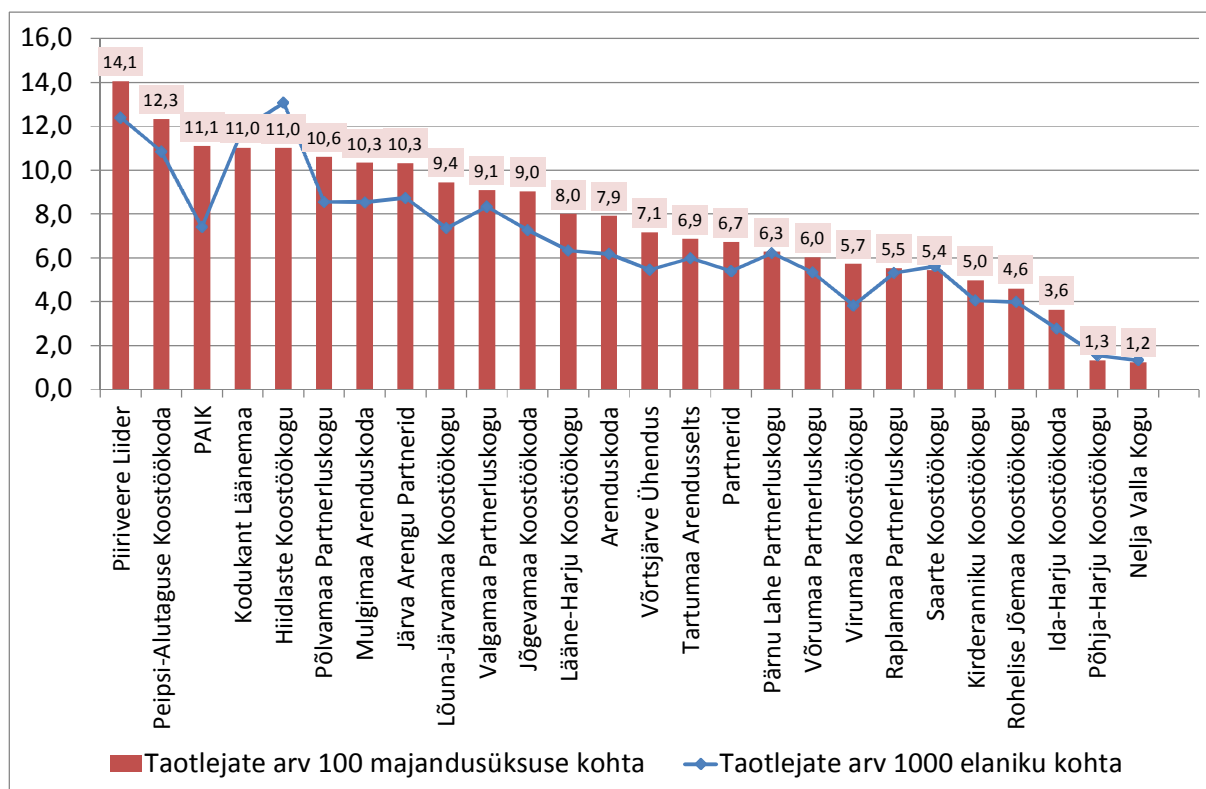
Tabel 17. Liikmete arv majandusüksuse kohta TOP 10

	KOV	Liikmete arv	Liikmete arv 100 majandusüksuse kohta
1	Ruhnu vald	3	17,6
2	Mõisaküla linn	7	17,1
3	Orava vald	16	15,0
4	Õru vald	4	13,8
5	Imavere vald	14	13,5
6	Kõpu vald	9	13,0
7	Misso vald	10	12,2
8	Värskä vald	16	11,8
9	Meremäe vald	16	11,6
10	Roosna-Alliku vald	14	11,3

Tabel 18. Liikmete arv elaniku kohta TOP 10

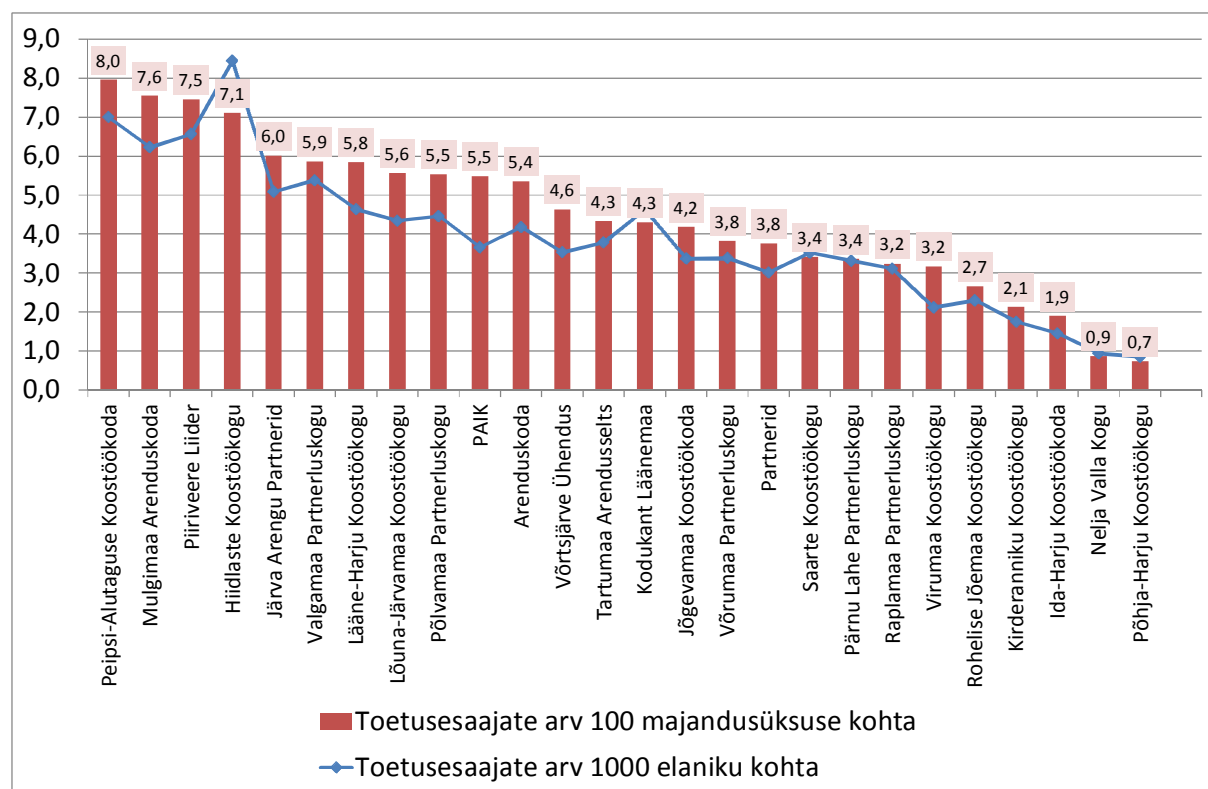
	KOV	Liikmete arv	Liikmete arv 1000 elaniku kohta
1	Ruhnu vald	3	21,90
2	Orava vald	16	19,63
3	Imavere vald	14	14,36
4	Torgu vald	5	14,29
5	Meremäe vald	16	13,90
6	Misso vald	10	13,37
7	Käru vald	8	12,08
8	Kõpu vald	9	12,00
9	Roosna-Alliku vald	14	11,50
10	Värskla vald	16	10,91

Ka projektitoetuse taotlejate ja toetusesaajate suhtarvude alusel on LEADER meetme piirkondlik mõju väga erinev. Vastavad väärtused varieeruvad tegevusgruppide lõikes kümnekordselt. Kõige enam projektitaotlusi 100 majandusüksuse kohta on esitatud Piiriveere Liidri (14,1), teistest oluliselt vähem Harjumaa tegevusgruppides. Keskmiselt on piirkondades esitatud tegevusgruppidele 7-9 taotlust 100 majandusüksuse kohta ehk siis 7-9% majandusüksustest on otseselt LEADER meetme rakendamisega seotud (joonis 34).

Joonis 34. LEADER projektitoetuste taotlejate arv majandusüksuste ja elanike kohta

Ka projektitoetusi saanud organisatsioonide suhe piirkonna majandusüksuste ja elanike arvu on väikseim Harjumaa valdasid ühendavates tegevusgruppides. Kõige rohkem on toetusesaajaid Peipsi-Alutaguse Koostöökoja tegevuspiirkonnas (joonis 35).

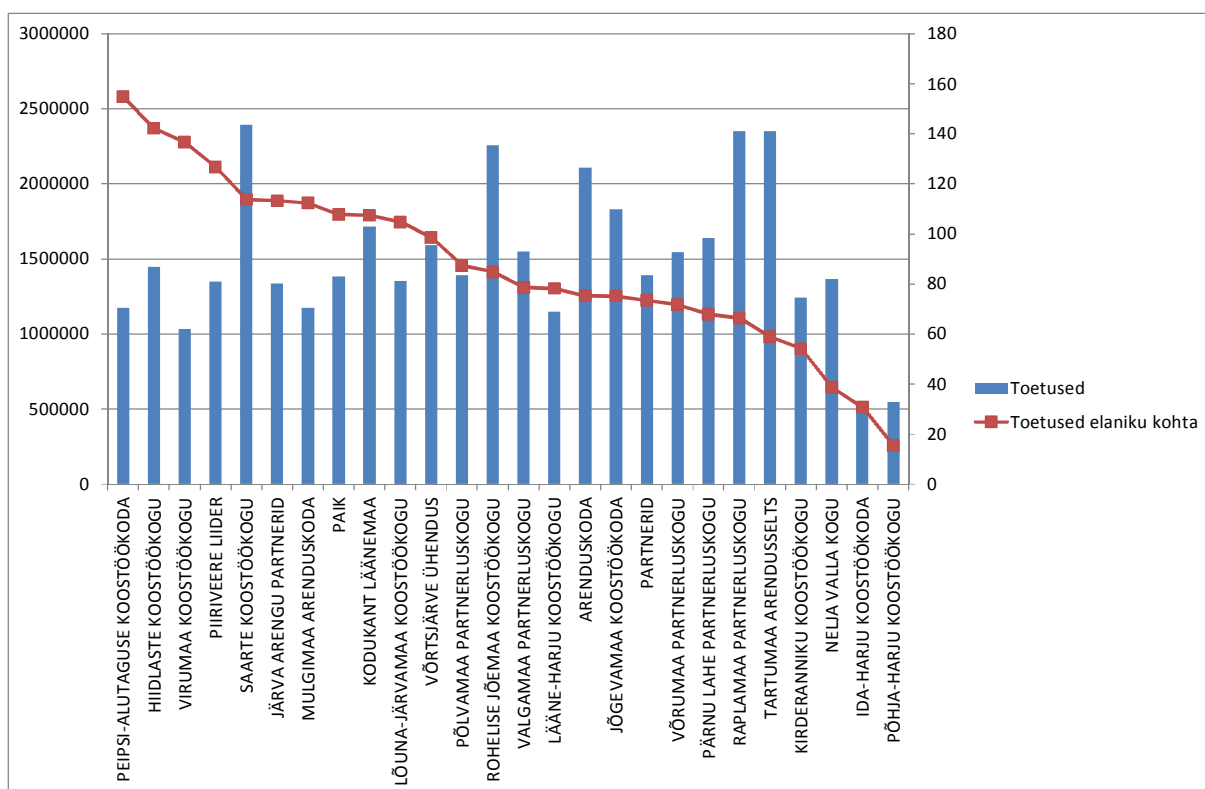

Joonis 35. LEADER projektitoetuste saajate arv majandusüksuste ja elanike kohta

5. LEADER meetme toetuste ja MAK 1. ja 3. telje toetuste territoriaalsus

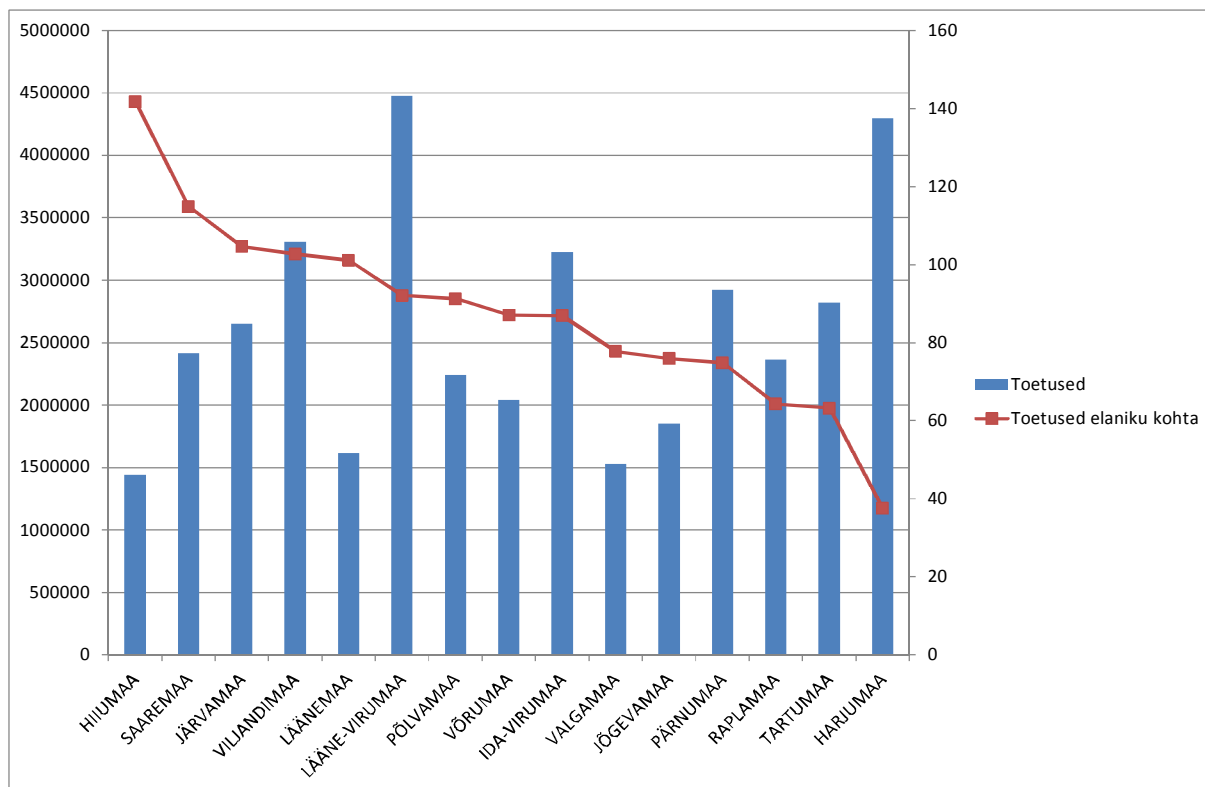
5.1. Määratud LEADER meetme toetused

LEADER meetme tegevus- ja projektitoetusi on perioodil 2008 IV kvartal kuni 2011. aasta I kvartal määratud kokku 39,2 miljonit eurot, mis teeb 76 eurot tegevuspiirkonna elaniku kohta. Suuremates tegevusgruppides on sel perioodil toetusi määratud 2,4 miljoni euro ulatuses. Määratud toetuste maht elaniku kohta on suurim Peipsi-Alutaguse Koostöökojal, ulatudes 155 euronit tegevuspiirkonna elaniku kohta. Nii toetuste üldsummade kui ka elaniku kohta arvestuses jäävad teistest maha kaks Harjuma tegevusgruppi – Ida-Harju Koostöökoda ja Põhja-Harju Koostöökogu - kes alustasid projektitoetuste jagamist hiljem, 2010. aastal (joonis 36).

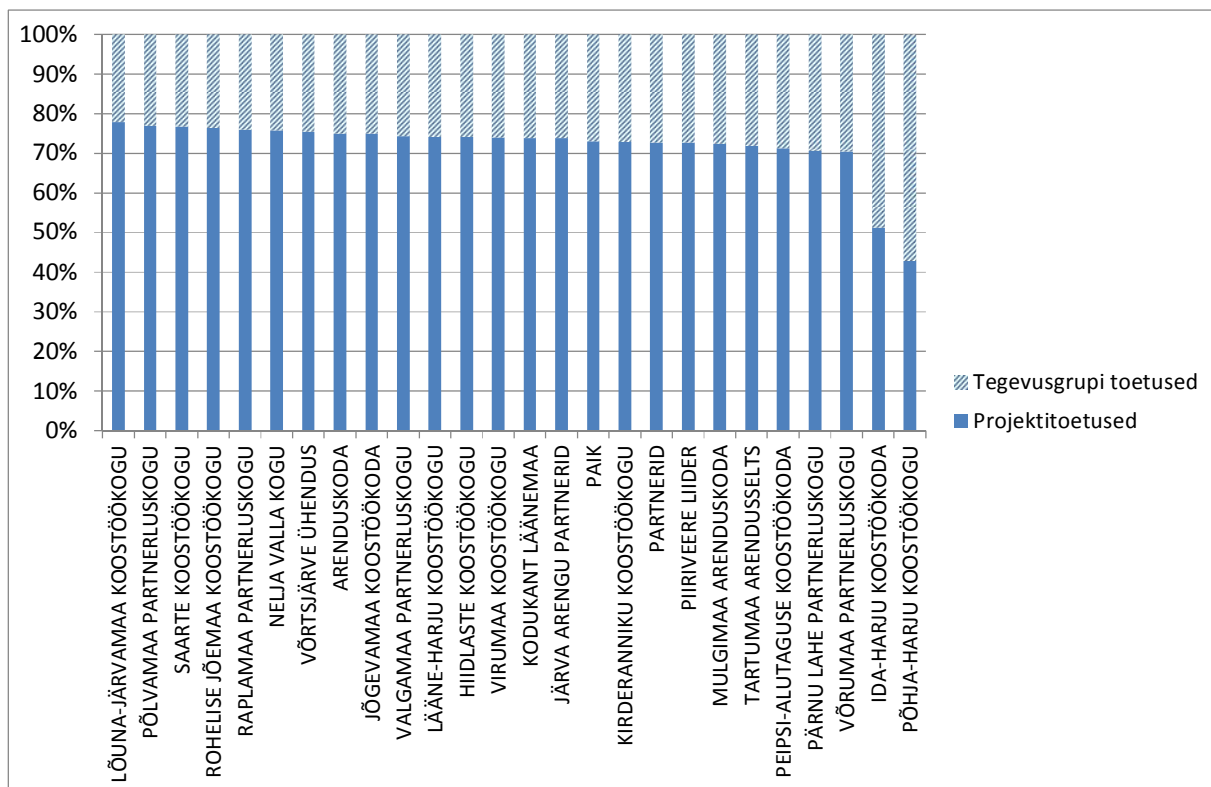
Joonis 36. LEADER meetme määratud toetuste maht 2008 (IV kvartal) - 2011 (I kvartal)

Maakondadest on LEADER meetme toetusi määratud kõige enam Lääne-Virumaale (4,5 mln eurot) ja Harjumaale (4,3 mln eurot). Tegevuspiirkonna elaniku kohta arvestuses on maakondlikud erisused üle kolmekordsed. Teistest märkimisväärselt enam on määratud toetusi Hiiumaale (142 eurot elaniku kohta) ja vähem Harjumaale (38 eurot elaniku kohta) (joonis 37).

Joonis 37. LEADER meetme määratud toetuse mahu maakondlik jaotus 2008 (IV kvartal) - 2011 (I kvartal)

Määratud projektitoetuste summa on 28,8 miljonit krooni, mis on kõigist LEADER meetme toetustest 73%. Tegevusgruppide lõikes moodustavad projektitoetused 70-78% kõigist määratud toetustest, välja arvatud Ida-Harju Koostöökojas ja Põhja-Harju Koostöökogus, kus projektitoetusi on jõutud hilisema alustamise tõttu vähem määrata ning projektitoetuste osakaal moodustab vastavalt 51% ja 43% (joonis 38).

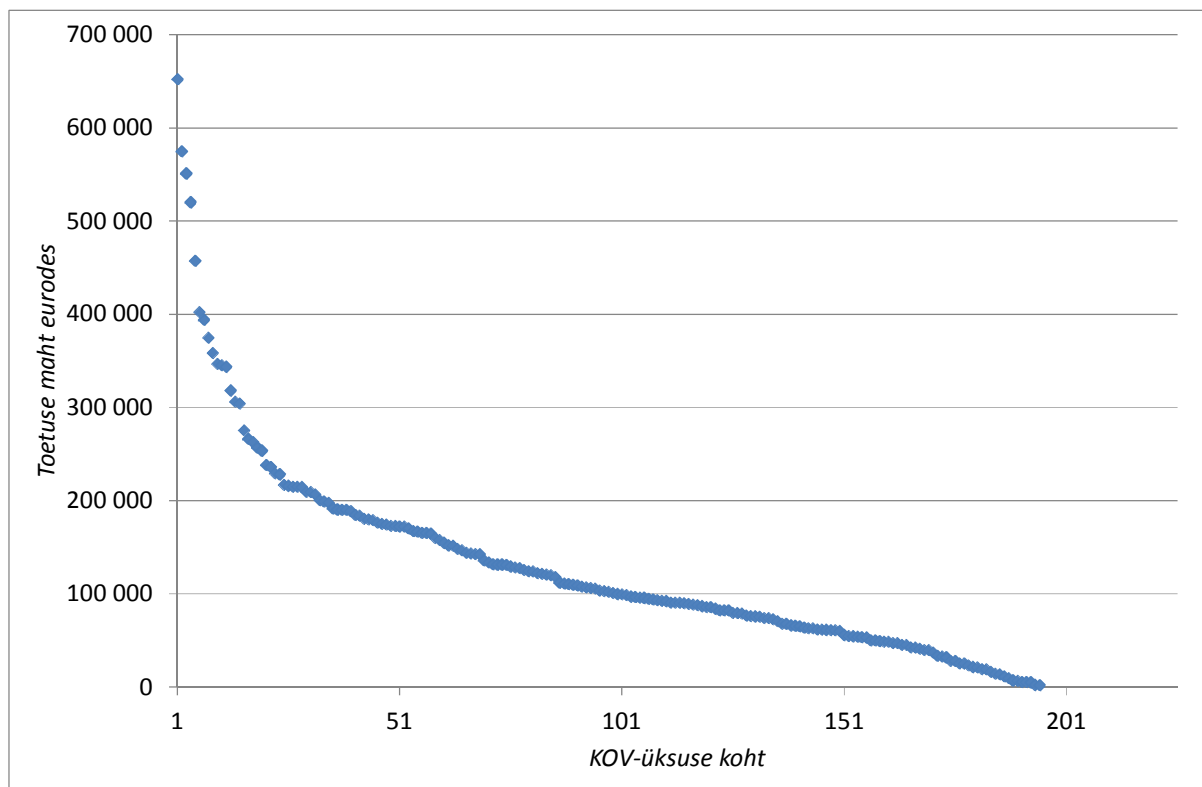

Joonis 38. LEADER meetme määratud toetuste jaotus tegevusgrupi toetusteks ja projektitoetusteks

PRIA andmebaasi tunnuse „tegevuskoha vald“ lõikes on absoluutsummates LEADER tegevuspiirkonda kuuluvatest omavalitsusüksustest kõige enam projektitoetusi määratud Suure-Jaani valla organisatsioonidele (652 tuhat eurot). Üle 200 tuhande euro ulatuses on toetusi määratud 33 LEADER tegevuspiirkonna kohaliku omavalitsuse üksuste territooriumil paiknevatesse organisatsioonidesse, üle 100 tuhande euro ulatuses üle 100 üksusesse (tabel 19, joonis 39, vt. lisa 14).

Tabel 19. LEADER meetme projektitoetuste maht eurodes LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, TOP 10

	Tegevuskoha vald	Tegevusgrupp	Projektitoetuste maht
1	SUURE-JAANI VALD	Rohelise Jõemaa Koostöökogu	651 991
2	KÄRDLA LINN	Hiidlaste Koostöökogu	574 727
3	TÜRI VALD	Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	551 007
4	JÕHVI VALD	Kirderanniku Koostöökogu	520 100
5	MÄRJAMAA VALD	Raplamaa Partnerluskogu	457 288
6	KUUSALU VALD	Arenduskoda	402 321
7	VÄIKE-MAARJA VALD	PAIK	393 876
8	HARKU VALD	Nelja Valla Kogu	374 777
9	KADRINA VALD	Arenduskoda	358 382
10	IMAVERE VALD	Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	346 767

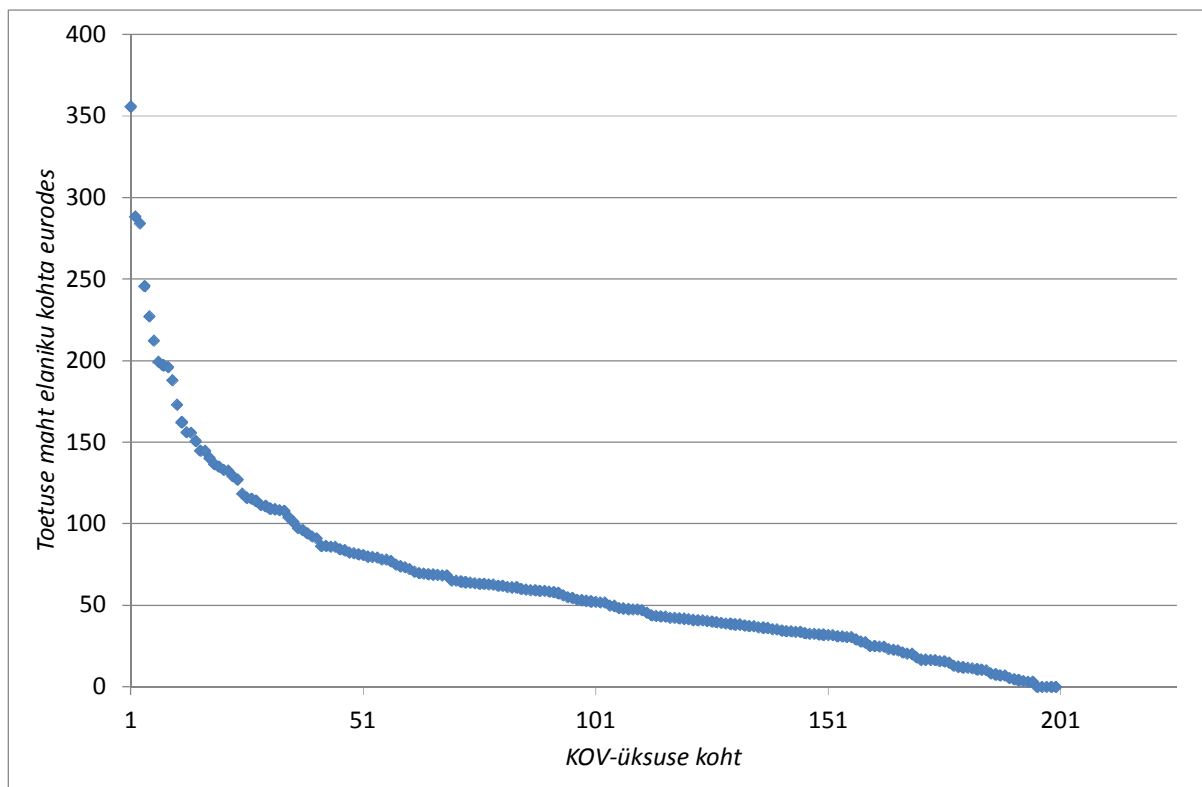

Joonis 39. LEADER meetme projektitoetuste maht LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, 2008-2011 I kvartal

Ühe elaniku kohta arvestuses juhib Imavere vald, mille organisatsioonidele on määratud LEADER projektitoetusi 356 euro mahus elaniku kohta. Vähemalt 50 eurot elaniku kohta on määratud toetusi 100 omavalitsusüksuse organisatsioonidele (tabel 20, joonis 40, vt. lisa 14).

Tabel 20. LEADER meetme projektitoetuste maht elaniku kohta LEADER tegevuspiirkonna KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, TOP 10

	Tegevuskoha vald	Tegevusgrupp	Projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)
1	IMAVERE VALD	Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	356
2	TORGU VALD	Saarte Koostöökogu	288
3	TUDULINNA VALD	Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	284
4	MISSO VALD	Piiriveere Liider	246
5	KÕPU VALD	Rohelise Jõemaa Koostöökogu	227
6	AVINURME VALD	Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	212
7	MEREMÄE VALD	Piiriveere Liider	199
8	RÄGAVERE VALD	Virumaa Koostöökogu	197
9	RISTI VALD	Kodukant Läänemaa	196
10	PADISE VALD	Lääne-Harju Koostöökogu	188

Joonis 40. LEADER meetme projektitoetuste maht elaniku kohta eurodes KOV-üksustes paiknevatele organisatsioonidele, 2008-2011 I kvartal

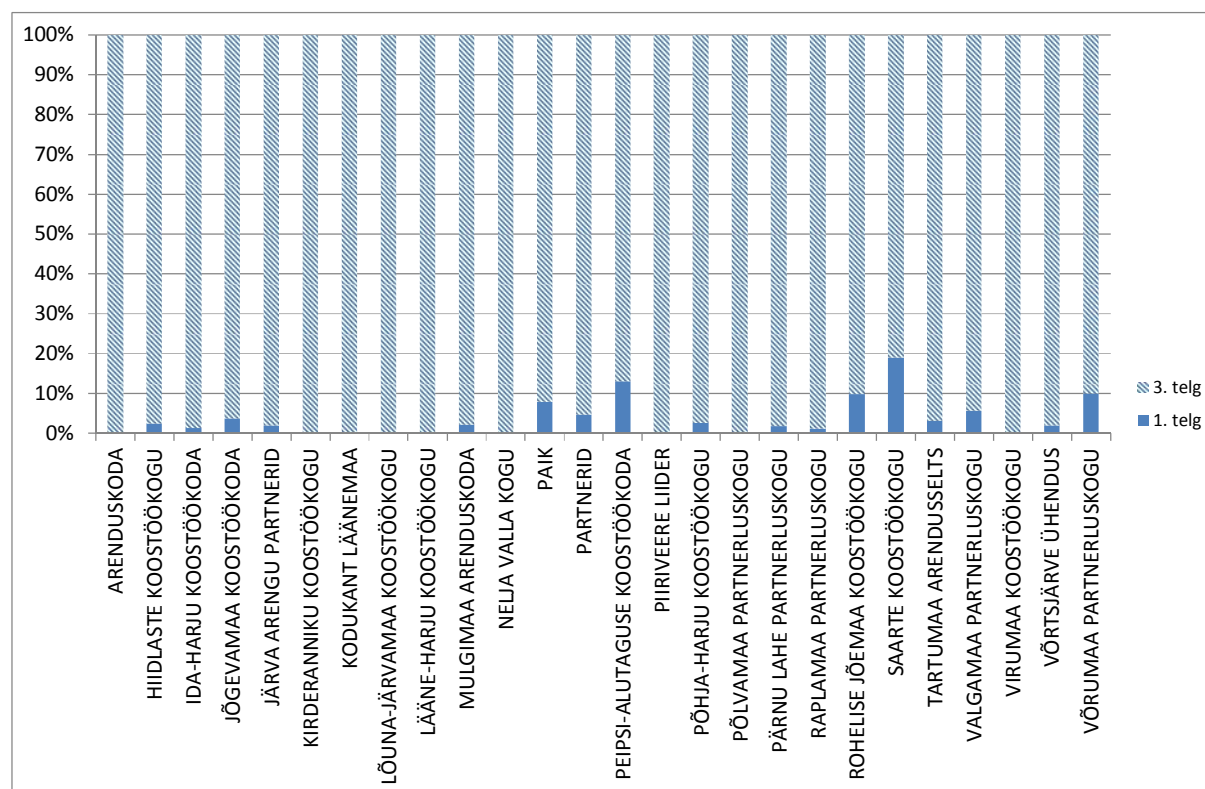
Maakondade SI teemaplaneeringu kantides registreeritud organisatsioonidele on määratud 23,6 miljonit eurot projektitoetusi ning 2,5 miljonit eurot organisatsioonidele, mis on registreeritud piirkondades, mis ei ole teemaplaneeringu mõistes maapiirkonnad. Absoluutmahus on ligi pool määratud toetustest läinud maalistesse keskuskantidesse. Elaniku kohta arvestuses on suurimad kasusaajad LEADER meetme projektitoetustest seni olnud maalised keskuskandid ning ääremaalised kandidid, milles mõlemas on määratud toetusi elaniku kohta 69 euro ulatuses. Linnade läbiümbruse kantide organisatsioonidele on projektitoetusi määratud keskmisest märkimisväärselt vähem (tabel 21).

Tabel 21. Määratud LEADER projektitoetuste saajate asukoht SI teeplaneeringu kandidituüpide lõikes

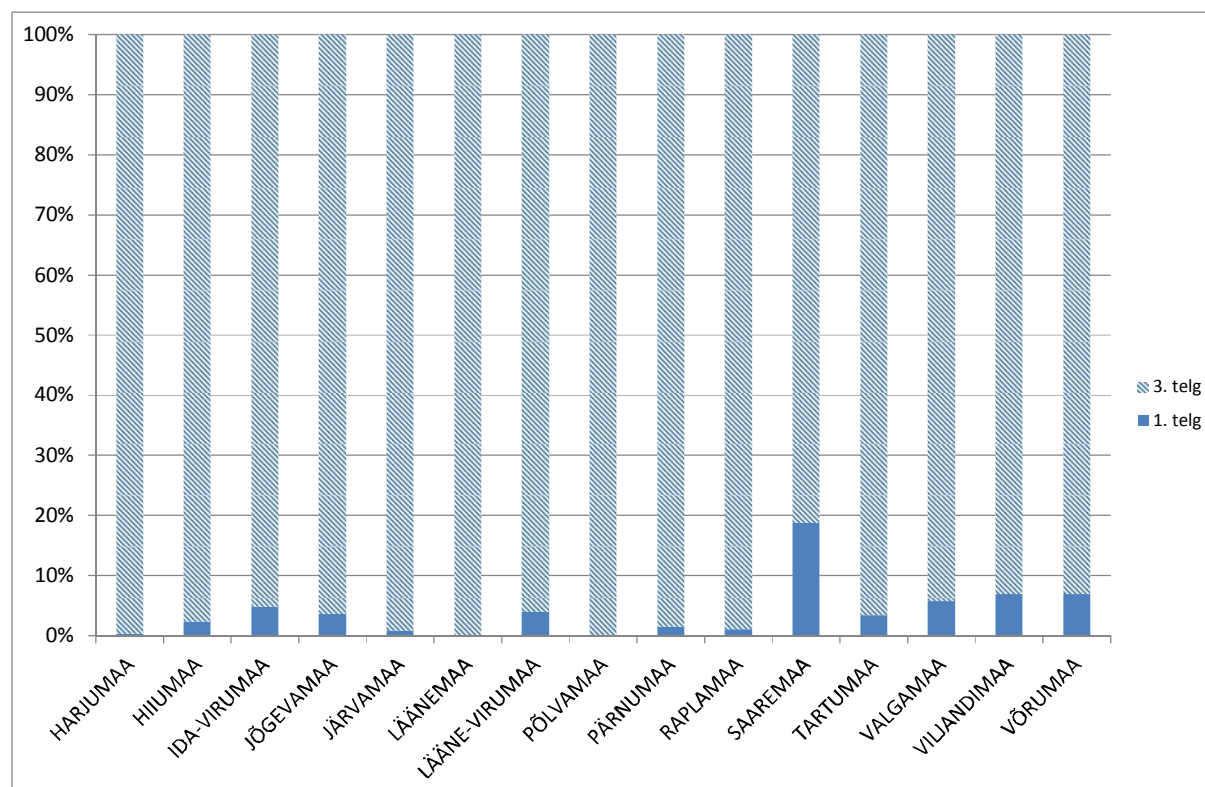
Kandi tüüp	Toetuse summa	Osakaal	Toetus elaniku kohta
linna lähiümbruse kant	3 794 911	16%	35
linnalähedane keskuskant	2 001 655	8%	28
maaline kant	4 325 686	18%	47
maaline keskuskant	11 448 309	49%	69
ääremaaline kant	1 981 327	8%	69
Kokku	23 551 889	100%	50

Projektitoetustest 96% ehk 27 634 975 eurot on vaadeldaval perioodil (2008-2011, I kvartal) läinud MAK 3. telje tegevuste toetamiseks ning 4% ehk 1 168 138 eurot 1. telje toetuseks. 10%-ni küünib 1. telje osakaal neljas tegevusgrupis – Saarte Koostöökogus, Peipsi-Alutaguse Koostöökojas, Võrumaa Partnerluskogus ja Rohelise Jõemaa Koostöökogus (joonis 41).

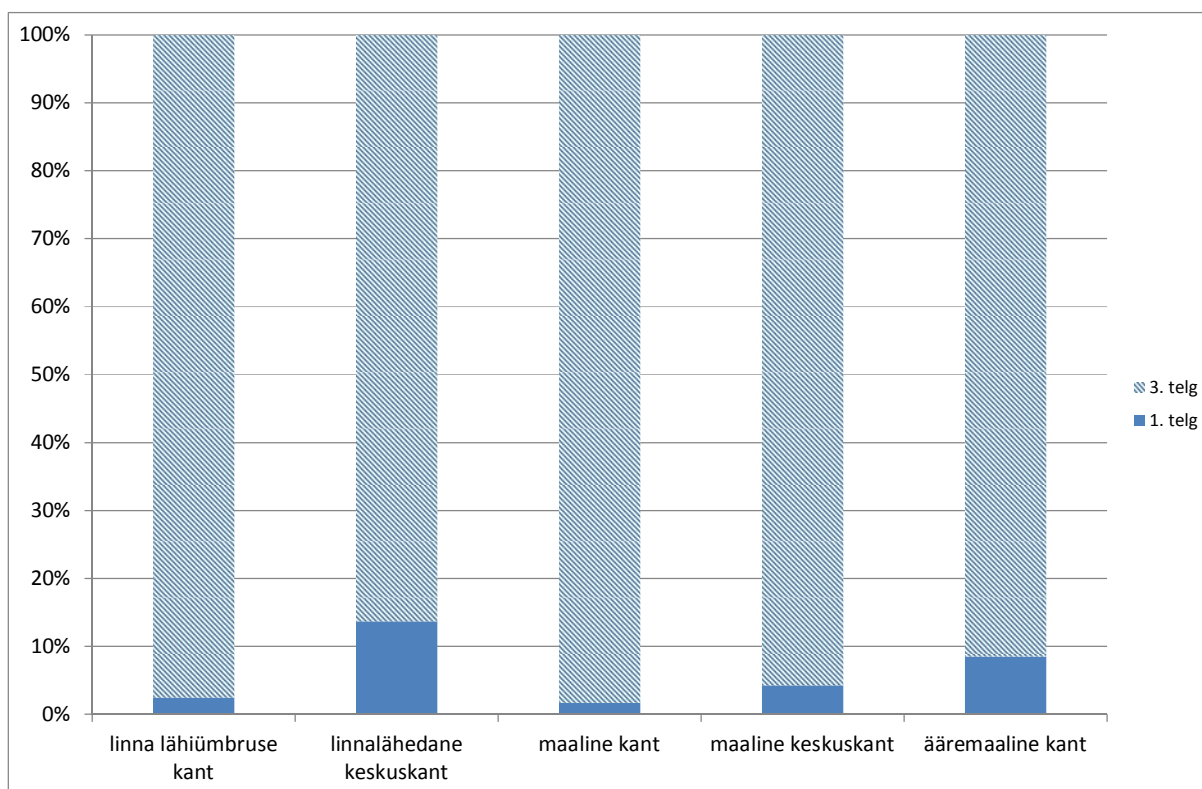
Maakondlikult eristub 1. telje tegevustele määratud projektitoetuste suurema osakaalu alusel Saaremaa (joonis 42), kanditüüpidest linnalähedased keskuskandidid (joonis 43).

Joonis 41. LEADER projektitoetuste jaotus 1. ja 3. telje vahel tegevusgruppide lõikes

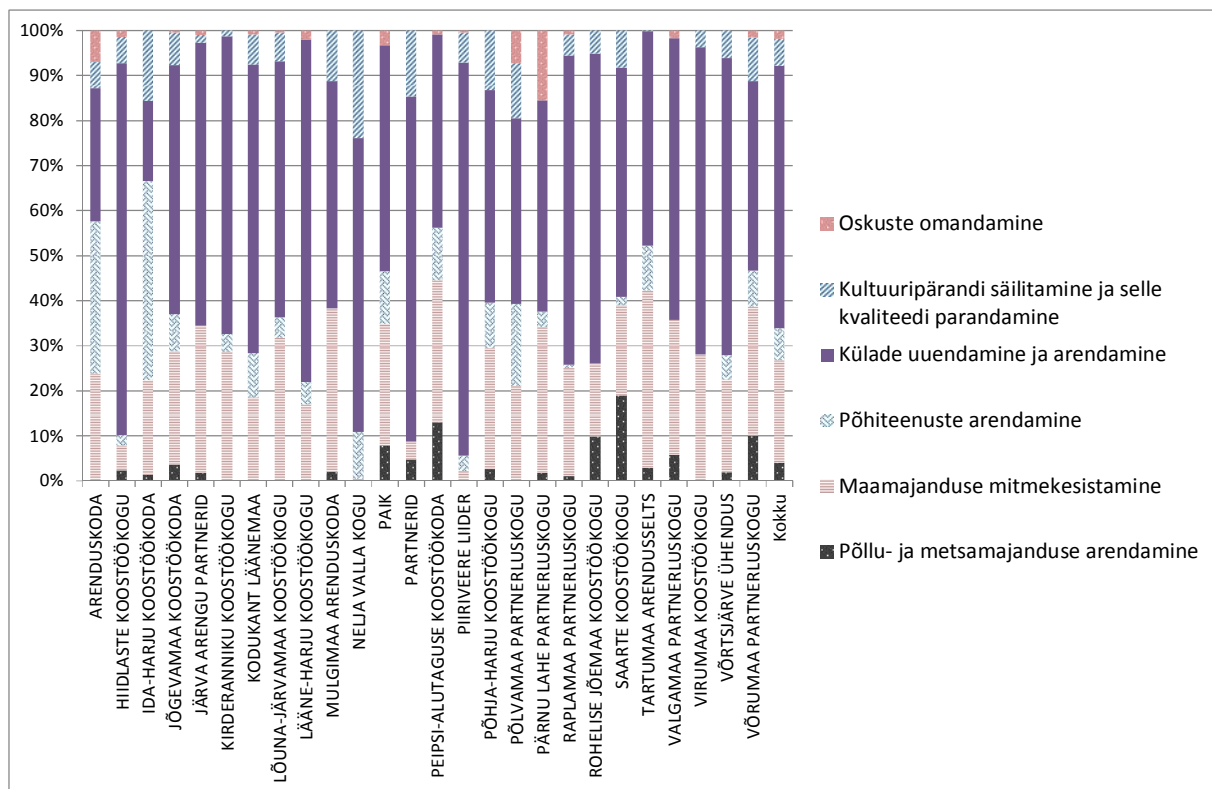
Joonis 42. LEADER meetme projektitoetuste jagunemine 1. ja 3. telje vahel maakondade lõikes

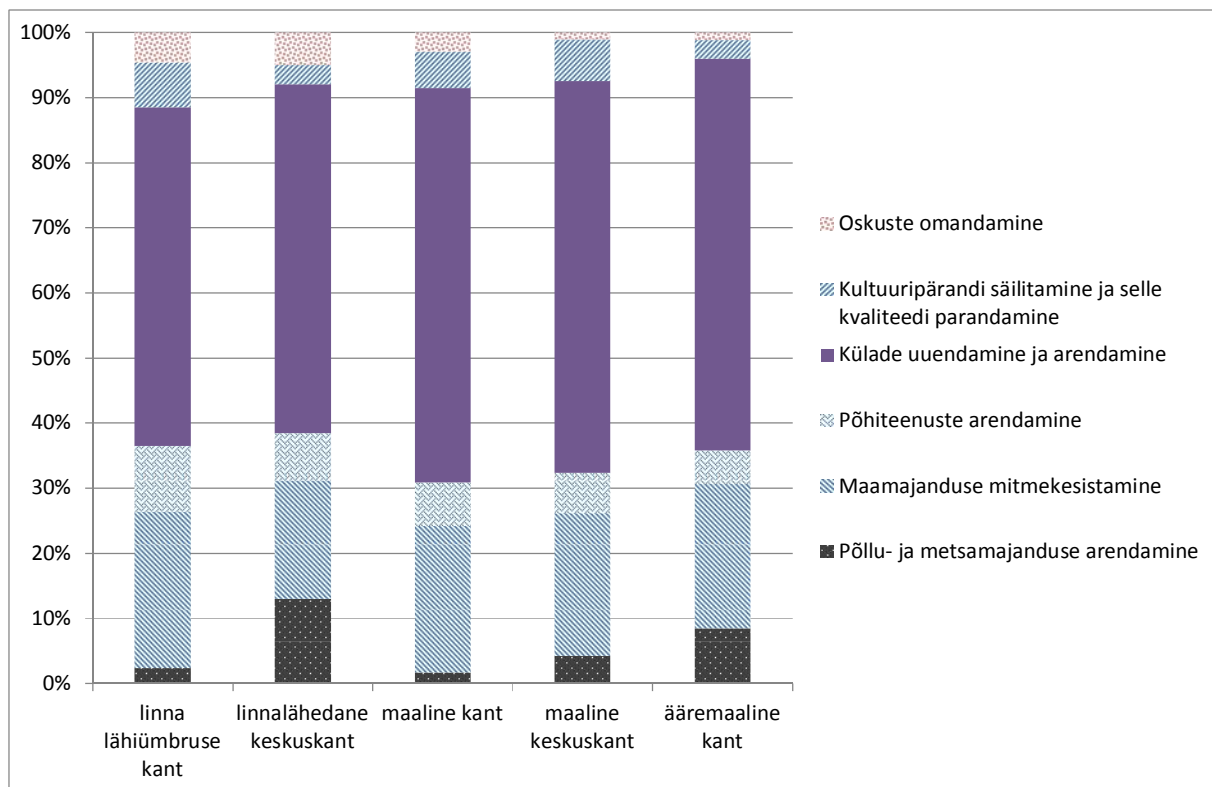
Joonis 43. LEADER meetme projektitoetuste jagunemine 1. ja 3. telje vahel kandiditüüpide lõikes

Analüüsidest määratud projektitoetusi MAK meetme koodi alusel rühmitatult nähtub, et üle poole toetuste mahust moodustavad külade uuendamisele ja arendamisele suunatud tegevused (MAK meetme kood 322). Maamajanduse mitmekesistamiseks (MAK meetme koodid 311, 312 ja 313) on määratud pisut üle 20% toetustest. Teiste meetmerühmadena on eristatud põllu- ja metsamajanduse arendamine (MAK meetme koodid 111, 121, 123, 124, 125) põhiteenuste arendamine (MAK meetme kood 321), kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine (MAK meetme kood 323) ja oskuste omandamine (MAK meetme koodid 331 ja 341) ning nende osakaal jääb alla 10%. Ka valdavas osas tegevusgruppides moodustab suurima osakaalu toetused külade uuendamisele ja arendamisele, kuid leidub ka erandeid. Näiteks Arenduskoja ja Ida-Harju Koostöökoja toetustest on suurim osa määratud põhiteenuste arendamisele. Maamajanduse mitmekesistamise toetused ületavad 30% piiri Tartumaa Arendusseltsil, Mulgimaa Arenduskojal, Järvamaa Arengu Partneritel (joonis 44).

Kandiditüüpide lõikes (taotleja organisatsiooni asukoha alusel) tegevusgruppide vahelised erinevused tasanduvad. Üldisest muustritest eristuvad linna lähiümbrus, kuhu on rohkem määratud oskuste omandamise toetusi ning linnalähedased keskuskandidid ja ääremaalised kandidid põllu- ja metsamajanduse arendamise toetuste suurema osakaalu poolest (joonis 45).

Joonis 44. LEADER meetme projektitoetuste jaotus tegevusgruppides MAK meetme koodi rühmade lõikes

Joonis 45. LEADER meetme projektitoetuste jaotus taotleja asukoha alusel MAK meetme koodi rühmade lõikes

5.2. LEADER meetme ning MAK 1. ja 3. telje toetuste territoriaalsed seosed

LEADER meetme projektitoetused täiendavad MAK raames eraldatavaid toetusi Eesti maaelu arendamisel. Selleks, et hinnata, milline on LEADER projektitoetuste ja MAK toetuste territoriaalse jaotuse sarnasused või erisused, kirjeldatakse järgnevalt MAK teiste meetmete toetuste jaotust maakondade, KOV-üksuste ning kandidiitüüpide lõikes. Et MAK 2. telje meetmetega seonduvaid tegevusi LEADER tegevusgruppide kaudu ei ole siiani rahastatud, siis vaadeldakse MAK 1. ja 3. telje toetusi.

Kokku on perioodil 2008-2010 MAK 1. ja 3. telje meetmete elluviimiseks määratud toetusi 262 miljoni eurot ehk ligi 10 korda enam, kui LEADER meetme projektitoetusteks võrreldava ajavahemiku jooksul (2008 IV kvartal – 2011 I kvartal). Ühe LEADER tegevuspiirkonna elaniku kohta teeb see keskmiselt 507 eurot. Maakondlikus lõikes absoluutmahus enim toetusi saanud Tartumaa, tegevuspiirkonna elaniku kohta aga Valgamaa. Maakondlikud erisused toetuste suhtelises mahus on kuni viiekordsed (tabel 22).

Tabel 22. MAK 1. ja 3. telje toetuste maakondlik jaotus, 2008-2010 (eurod)

Tegevuskoha maakond	Toetuste maht	Toetused maakonna elaniku kohta	Toetused maakonna LEADER tegevuspiirkonna elaniku kohta
HARJUMAA	21 900 327	39	191
HIIUMAA	4 381 827	431	431
IDA-VIRUMAA	6 921 768	42	187
JÕGEVAMAA	17 305 278	498	710
JÄRVAMAA	16 329 382	476	644
LÄÄNEMAA	12 559 639	461	786
LÄÄNE-VIRUMAA	26 923 028	411	554
PÕLVAMAA	14 738 247	478	600
PÄRNUMAA	24 828 751	277	635
RAPLAMAA	14 893 679	405	405
SAAREMAA	15 067 171	422	717
TARTUMAA	32 229 942	216	722
VALGAMAA	17 825 299	529	905
VILJANDIMAA	20 393 004	386	633
VÕRUMAA	15 987 297	428	681
Kokku/keskmine	262 284 639	192	507

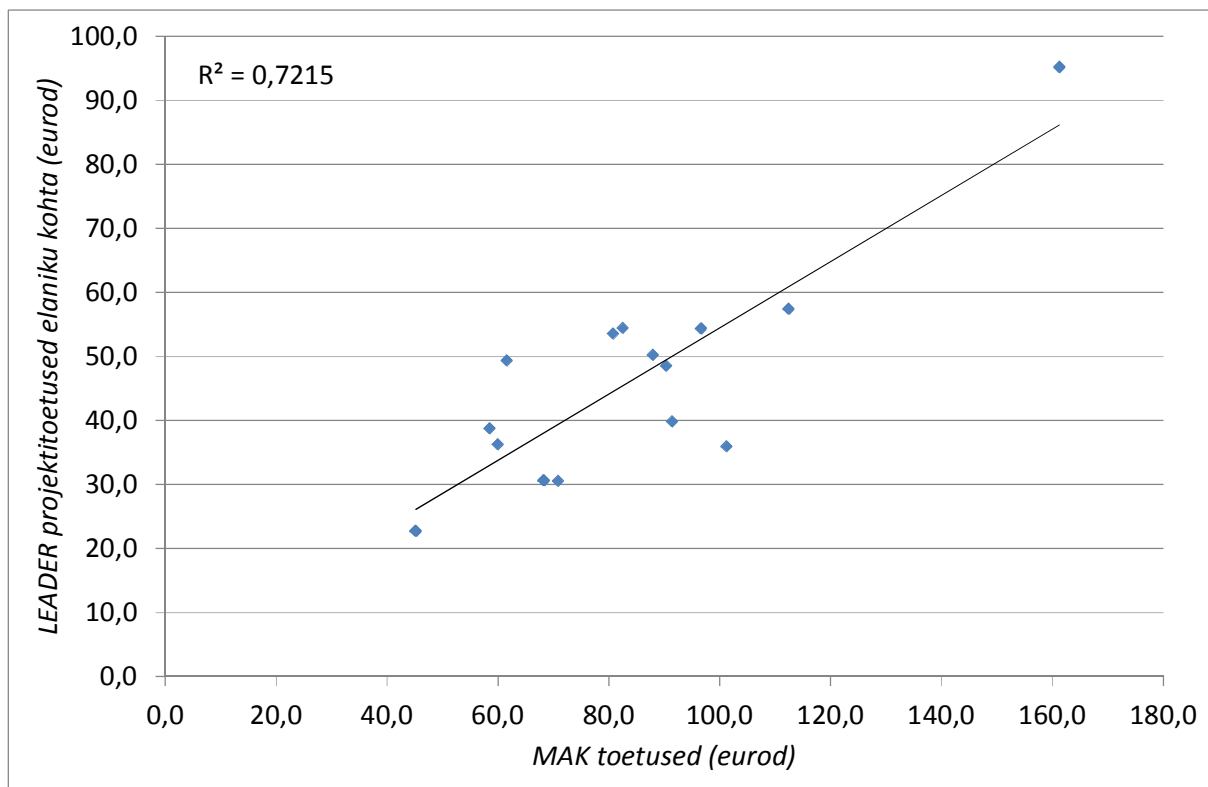
Erinevalt LEADER meetme projektitoetustest läheb MAK meetme raames suurem osa toetustest 1. telje meetmete finantseerimiseks – vaadeldaval perioodil 184 miljoni eurot ehk 70%. Ülejäänud toetuste summa jaguneb maamajanduse mitmekesistamise (meede 3.1) ja külade uuendamise (meede 3.2.) vahel suhteliselt võrdselt, vastavalt 41 miljonit eurot ja 37 miljonit eurot. 1. telje toetusi on tegevuspiirkonna elaniku kohta saanud enim Valgamaa, meetme 3.1.

toetusi Saaremaa ning meetme 3.2. toetusi Hiiumaa. Ka telgede ja meetmete lõikes on maakondlikud erisused vägagi olulised (tabel 23).

Tabel 23. MAK 1. ja 3. telje toetused ja LEADER projektitoetused LEADER tegevuspiirkonna elaniku kohta maakondade lõikes 2008-2010 (eurod)

Tegevuskoha maakond	MAK			LEADER		
	1.telg	Meede 3.1	Meede 3.2	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
HARJUMAA	116,9	29,4	45,1	0,1	3,8	22,8
HIIUMAA	205,2	64,2	161,3	2,5	5,9	95,2
IDA-VIRUMAA	106,8	21,4	58,5	2,9	19,5	38,8
JÕGEVAMAA	518,7	99,6	91,4	2,1	14,9	39,9
JÄRVAMAA	516,3	47,5	80,8	0,7	24,2	53,6
LÄÄNEMAA	594,5	79,2	112,4	0,0	14,9	57,4
LÄÄNE-VIRUMAA	448,6	43,9	61,6	2,6	11,9	49,4
PÕLVAMAA	427,9	83,7	88,0	0,1	9,6	50,2
PÄRNUMAA	444,6	119,6	70,9	0,7	12,4	30,6
RAPLAMAA	292,3	52,6	59,9	0,5	11,6	36,3
SAAREMAA	409,9	210,5	96,6	16,6	17,5	54,4
TARTUMAA	525,7	128,4	68,2	1,7	16,2	30,6
VALGAMAA	630,5	173,6	101,2	3,3	17,2	36,0
VILJANDIMAA	440,4	110,1	82,5	5,6	20,5	54,5
VÕRUMAA	466,7	124,1	90,4	4,7	13,6	48,6
Keskmine	357,0	78,4	71,6	2,3	12,7	39,7

MAK 1. telje ning MAK meetme 3.1. toetuste ja LEADER MAK koodidega 311-313 projektitoetuste suhtelise mahu väärtuste vahel maakondade lõikes lineaarsed korrelatiivsed MAK ja LEADER toetusskeemide osas seosed puuduvad (R^2 vastavalt 0,001 ja 0,07). Küll on aga tugev seos MAK meetme 3.2. ja LEADER projektitoetuste (MAK koodid 321 ja 323) mahu osas (joonis 46).

Joonis 46. MAK meetme 3.2 ja LEADER meetme projektitoetused MAK koodiga 321 ja 323 LEADER piirkonna elaniku kohta maakondades

Kandid tüüpide lõikes (toetusesaaja registreeritud asukoha alusel) jagunevad MAK 1. ja 3. telje toetused LEADER projektitoetustest mõnevõrra erinevalt ning nimelt selliselt, et maaliste kantide osakaal on oluliselt kõrgem (31% vs LEADER projektitoetuste 18%) ja seda põhiliselt maaliste keskuskantide arvelt (36% vs 49%). Ka ääremaalised kandidaadid saavad MAK 1. ja 3. telje toetusi mõnevõrra enam kui LEADER projektitoetusi (11% vs 8%) (tabel 24).

Tabel 24. MAK 1. ja 3. telje toetused kandid tüüpide alusel, 2008-2010 (eurod)

Kandi tüüp	Toetuse summa	Osakaal	Toetused elaniku kohta
linna lähiümbruse kant	30 058 675	14%	273
linnalähedane keskuskant	16 387 790	8%	229
maaline kant	64 554 978	31%	694
maaline keskuskant	76 730 157	36%	464
ääremaaline kant	23 533 443	11%	814
Kokku/keskmine	211 265 043	100%	451

Ühe tegevuspiirkonna elaniku kohta saavad MAK toetusi kõige enam ääremaalised kandidaadid, kusjuures iseäranis suur on vahe teiste kandid tüüpidega 3. telje meetmete osas (tabel 25).

Tabel 25. MAK 1. ja 3. telje toetused ja LEADER projektitoetused elaniku kohta kandiditüüpide alusel

Kandi tüüp	MAK			LEADER		
	1. telg	Meede 3.1	Meede 3.2	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
linna lähiümbruse kant	207	23	44	0,8	8,2	23,8
linnalähedane keskuskant	177	18	33	3,8	5,4	18,8
maaline kant	539	61	94	0,8	10,7	34,6
maaline keskuskant	338	57	70	2,9	15,2	50,4
ääremaaline kant	543	109	162	5,8	15,2	46,7

Kandiditüübi kaupa on tugev positiivne seos meetme 3.1. rakendamisel ($R^2=0,70$) ning oluline meetme 3.2. rakendamisel ($R^2=0,48$) MAK-toetuskeemi ja LEADER-toetuskeemi vahendusel.

Vaadeldes MAK 1. ja 3. telje toetuste ning LEADER projektitoetuste suhtelist mahtu kohaliku omavalitsuse üksuste kaupa olulised lineaarsed seosed MAK-toetuskeemi ja LEADER-toetuskeemi rakendamise vahel puuduvad.

5.3. Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarve toetused ja varade soetamise kulud

Maapiirkondade arengule LEADER meetme sisule lähedastes valdkondades panustavad ka kohaliku omavalitsuse üksused oma eelarve vahenditest. Järgnev tabel kirjeldab Rahandusministeeriumi andmebaasist pärinevatele andmetele tuginedes tegevusgruppides omavalitsusüksuste valla- ja linnaeelarve kulude suhtelist taset elaniku kohta kolmes valdkonnas – põllu- ja metsamajandus ning kalandus (eelarve klassifikaator 042), turism (04730) ning vaba aeg, kultuur, religioon (08), ning kahes lõikes majandusliku sisu järgi – varade soetamine kohalikule omavalitsusele ja eelarvest antud toetused.

Kohaliku omavalitsuse eelarvetes sisalduvad kulusid põllu- ja metsamajanduse ning kalanduse valdkonna toetuseks ja varade soetamiseks üksikutel juhtudel ning ka tegevusgruppide lõikes koondatuna on suhtelised mahud väikesed ning üle poolte tegevusgruppide piirkondades puuduvad üldse.

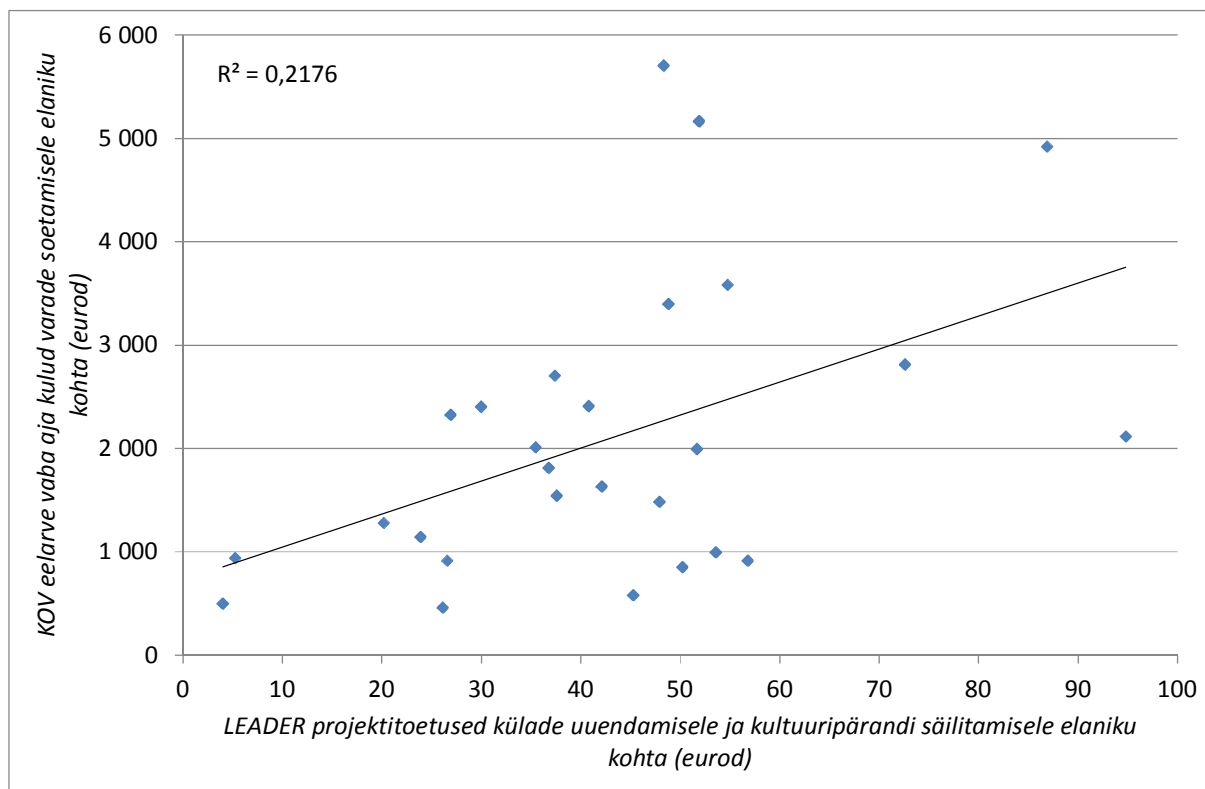
Turismi valdkonnas on piirkondlikud erisused väga suured. Mitmetes piirkondades on kohaliku eelarve kulud minimaalsed, kuid leidub ka piirkondi nagu Peipsi-Alutaguse Koostöökoja ja Põlvamaa Partnerluskogu piirkondades, kus elaniku kohta on kohaliku omavalitsuse eelarvest kulutatud tuhandeid eurosid.

Valla- ja linnaeelarve kulud vaba aja ja kultuuri valdkonnale ületavad umbes suurusjärgu võrra sarnaste MAK (sh LEADER) toetuste mahtusid. Piirkondlikud erisused on kuni viiekordsed (tabel 26).

Tabel 26. Valla- ja linnaeelarvest eraldatud toetused ning varade soetamise kulud elaniku kohta, 2007-2010 (eurod)

Tegevusgrupp	042 - Põllu- ja metsamajandus, kalandus		04730 - Turism		08 - Vaba aeg, kultuur, religioon	
	Toetused	Varade soetamine	Toetused	Varade soetamine	Toetused	Varade soetamine
Arenduskoda	0	0	1	0	1 304	1 144
Hiidlaste Koostöökogu	0	0	4	0	668	2 116
Ida-Harju Koostöökogu	3	0	19	0	892	937
Jõgevamaa Koostöökoda	2	0	6	7	1 115	2 011
Järva Arengu Partnerid	0	0	0	64	821	3 581
Kirderanniku Koostöökogu	0	0	15	77	2 172	914
Kodukant Läänemaa	19	19	87	27	707	913
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	0	0	3	11	1 477	5 164
Lääne-Harju Koostöökogu	0	0	0	102	395	579
Mulgimaa Arenduskoda	0	0	1	1	1 058	850
Nelja Valla Kogu	0	0	34	0	1 234	458
PAIK	0	0	0	14	615	1 629
Partnerid	0	0	16	-16	1 061	3 396
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	3	0	468	5 012	1 000	5 704
Piiriveere Liider	2	0	22	116	469	4 918
Põhja-Harju Koostöökoda	0	0	0	7	1 817	497
Põlvamaa Partnerluskogu	0	0	71	1 432	1 584	2 409
Pärnu Lahe Partnerluskogu	3	0	84	282	286	2 402
Raplamaa Partnerluskogu	0	0	0	0	1 717	2 704
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	0	0	7	76	219	1 483
Saarte Koostöökogu	5	86	15	6	957	1 994
Tartumaa Arendusselts	0	0	8	282	510	1 278
Valgamaa Partnerluskogu	0	0	110	41	935	1 542
Virumaa Koostöökogu	0	0	20	45	519	2 811
Võrtsjärve Ühendus	6	0	39	336	505	996
Võrumaa Partnerluskogu	2	0	132	654	1 300	2 322

LEADER projektitoetuste ning kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvekulude suhtelise mahu kohta (piirkonna elaniku kohta) arvutatud lineaarsed korrelatsioonid on tegevusgruppide lõikes nõrgad või puuduvad. Märkimisväärseim positiivne lineaarne seos on LEADER külade uuendamise, kultuuripärandi säilitamise ja oskuste omandamise toetuste ning vaba aja ja kultuuri valdkonna varade soetamise kohaliku omavalitsuse eelarve kulude suhtelise taseme vahel – $R^2=0,22$ (joonis 47). Ka kohaliku omavalitsuse üksuste kaupa lineaarseid statistilisi seoseid LEADER projektitoetuste taseme ja sarnastes valdkondades tehtavate kohaliku eelarve kulude taseme vahel ei ole võimalik täheldada.

Joonis 47. LEADER küladde uuendamise, kultuuripärandi säilitamise jms toetused (2008 IV kvartal – 2011 I kvartal) ning KOV varade soetamine vaba aja ja kultuuri valdkonnas (2007-2010) elaniku kohta tegevusgruppide lõikes (eurod)

5.4. Kohaliku omavalitsuse üksuste sotsiaal-majandusliku arengu tase ning LEADER projektitoetuste suhteline maht

Selleks, et hinnata LEADER toetuste suhtelise mahu seoseid piirkondlike erisustega, on LEADER tegevuspiirkondade kohaliku omavalitsuse üksused rühmitatud vastavalt sotsiaal-majandusliku arengu tasemele.

Alljärgnevad tabelid (tabelid 27-29) näitavad, et üldtendentsina on LEADER meetme senisel rakendamisel tasandav mõju. Nõrgema KOV-võimekuse ja majandusarenguga omavalitsusüksused on elaniku kohta saanud mõnevõrra rohkem toetusi kui tugevamad omavalitsusüksused. Valla elanike nõrk ja kesine heaolu LEADER meetme toetuste poolt siiski kompenseeritud ei saa. Selle jaotuse alusel saavad elaniku kohta enim toetusi keskmise elanike heaoluga vallad, ülejäänud rühmad vähem ja suhteliselt võrdselt. Hüpoteesina saab nende andmete põhjal tõstatada küsimuse madala heaolutaseme ning elanikkonna passiivsuse vahelisest seosest, mis leiab väljenduse ka LEADER meetme toetuste vähemedukas taotlemises. KOV-üksuste kaupa lineaarne korrelatiivne seos valla elanike heaolutaseme ning kodanikuaktiivsust enim eeldava LEADER meetme küladde uuendamise ja arendamise (MAK koodid 321 ja 323) toetuste suhtelise mahu taseme vahel siiski puudub.

Tabel 27. KOV-üksuste võimekus ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)

KOV võimekus	Kokku projektitoetused	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
nõrk	73,8	11,8	14,1	48,0
kesine	71,9	2,4	15,3	54,1
keskmine	66,7	1,8	14,3	50,6
hea	65,4	1,6	13,8	50,0
väga tugev	45,6	0,8	9,1	35,7

Tabel 28. KOV-üksuste majandusarengu tase ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)

Kohalik majandus	Kokku projektitoetused	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
nõrk	72,2	1,4	11,9	58,9
kesine	78,3	8,2	14,8	55,4
keskmine	80,1	5,9	22,2	52,0
hea	49,5	0,7	9,7	39,1
väga tugev	40,9	1,7	7,3	32,0

Tabel 29. KOV-üksuste elanike heaolu tase ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)

Elanike heaolu	Kokku projektitoetused	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
nõrk	57,7	2,2	10,0	45,5
kesine	60,6	1,5	16,3	42,8
keskmine	82,2	7,5	16,0	58,6
hea	63,9	1,8	9,0	53,1
väga tugev	66,3	6,6	17,1	42,6

Eesti Inimvara Raportis (2010) on Eesti vallad jaotatud 4 rühma vastavalt ääremaastumise tasemele. LEADER projektitoetuste määramise andmed näitavad, et LEADER meede omab regionaalpoliitiliselt positiivset mõju. Ääremaalistesse ja ääremaastumise riskiga valdadesse on suunatud kaks korda enam vahendeid elaniku kohta, võrrelduna mitteääremaaliste valdadega (tabel 30).

Tabel 30. Ääremaastumise tase (Inimvara raport, 2010) ning LEADER projektitoetuste maht elaniku kohta (eurod)

Ääremaastumise tase	Kokku projektitoetused	1. telg	MAK koodid 311-313	MAK koodid 321 ja 323
mitteääremaaline	40,1	1,3	8,5	30,3
keskusega nõrgalt seotud külade rühmad	58,2	2,2	12,9	43,1
risk ääremaastuda	80,9	5,9	17,8	57,1
ääremaaline	87,5	5,6	15,8	66,1

5.5. Kokkuvõte

LEADER meetme toetuste territoriaalset jaotust iseloomustavad olulised erinevused kõigil territoriaalsetel tasanditel nii toetuste absoluutse ja suhtelise mahu kui ka valdkondliku (meetmete) jaotuse poolest. Osaliselt on see määratud LEADER meetme riikliku rakendamise reeglite poolt (nt. elanike arvu ning strateegiate hindamiste tulemuste arvestamine tegevusgruppide rahastamisel) ning kohalike tegevusgruppide strateegiates sätestatuga. Teiselt poolt mõjutab LEADER meetme rakendamise territoriaalset iseloomu valdade ja kantide lõikes kohalik aktiivsus ja valmisolek strateegiate raames kohalikku ettevõtlust, kogukondi ja elukeskkonda arendada.

Omavalitsusüksuste vahelised erinevused LEADER meetme projektitoetuste suhtelise mahu osas on suured. Seejuures puudub lineaarne korrelatsioon LEADER meetme suhteliste mahtude ning omavalitsusüksuste sotsiaal-majandusliku arengu taseme indikaatorite vahel. LEADER projektitoetuse territoriaalse jaotuse üldtendents on siiski see, et rohkem toetusi saavad kesisema KOV-võimekuse ja majandusarenguga vallad, samuti ääremaalised ja ääremaastumise riskiga vallad. Seega on meetme mõju regionaalselt tasakaalustav. Madal kohaliku elanikkonna heaolu näib aga piiravat edukust LEADER toetuste taotlemisel.

Tegevusgruppide lõikes võib täheldada seost MAK 3. telje toetuste ja sama telje LEADER toetuste vahel külade uuendamise ja kultuuripärandi arendamise osas. Korrelatiivsed seosed LEADER meetme projektitoetuste suhteliste mahtude ning kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvekulude vahel lähedastes valdkondades puuduvad.

6. Juhtumiuuringud

LEADER meetme rakendamise analüüsiks valiti välja 4 ääremaalist valda järgmise skeemi alusel:

- sotsiaal-majanduslikult edukas (Geomedia võimekuse indeksi komponentide väärtuste põhjal) ja keskmisest enam Leader toetusi saanud vald – Vihula vald;
- sotsiaal-majanduslikult edukas ja keskmisest vähem Leader toetusi saanud vald – Ambla vald;
- sotsiaal-majanduslikult vähemedukas ja keskmisest vähem Leader toetusi saanud vald – Ahja vald;
- sotsiaal-majanduslikult vähemedukas ja keskmisest rohkem Leader toetusi saanud vald – Meremäe vald.

6.1. Ahja vald

6.1.1. Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil

Positsioon KOV indeksi tabelis

Ahja vald kuulub KOV võimekuse indeksi alusel nõrkade omavalitsuste hulka (200. koht Eesti omavalitsuste seas). Ahja valla võimekuse muutust iseloomustab perioodi 2007-2010 lõikes suhteline stabiilsus.

Rahvastik ja maa – positsioon ja muutuste iseloom

Valla rahvastiku ja maa kvaliteet võrrelduna teiste Eesti omavalitsustega on samuti nõrk (200. koht). Siiski on aastatel 2007-2010 täheldatav mõõdukas positsiooni tõus (10 kohta).

Kohalik majandus – positsioon ja muutuste iseloom

KOV võimekuse indeksi järgi on valla kohaliku majanduse tase suhteliselt nõrk (208. koht Eesti omavalitsuste hulgas). Kohaliku majanduse kvaliteedi muutust aastatel 2007-2010 iseloomustab suhteline stabiilsus (langus Eesti omavalitsuste seas 4 kohta).

Elanike heaolu – positsioon ja muutuste iseloom

Valla elanike heaolu on KOV võimekuse indeksi alusel üsna madal (187. koht). Elanike heaolu muutus perioodil 2007-2010 näitab indeksi järgi selget langustrendi (positsiooni kaotus antud ajavahemikul koguni 37 kohta).

Maamajanduse iseloom

Ahja valla põllumajandusliku maa kogupindala on 851 ha. Ühe elaniku kohta on põllumajanduslikku maad vallas üsna vähe (0, 74 ha). Loomakasvatus on Ahja vallas samuti tagasihoidlik (vaid 0, 04 loomühikut inimese kohta). Metsamaa kogupindala on Ahja vallas 2384 ha. 2010. aastal oli valla territooriumil kasvava metsa raiemaht suur (1038, 2 tm ühe elaniku kohta).

6.1.2. Valla arengukava

Arengukava periood

Ahja valla arengukavas planeeritakse valla strateegilist arengut aastateks 2011-2015.

Olukorra analüüs

Põllumajandus ja metsandus

Ahja vallas on viimastel aastatel elavnenud nii põllumajanduslik tootmine kui ka maakasutus. Samas on maakasutus vallas endiselt küllaltki tagasihoidlik. Taime- ja loomakasvatusega tegelevaid ühistuid vallas ei ole. Põllumajandusega tegelevad ainult talud, millest suuremaid on umbes 10. Järgnevatel aastatel võib siiski eeldada põllumajanduseks sobiva maa aktiivsemat kasutuselevõttu ja põllumajandustootmise intensiivistumist. Peamist põllumajanduslikku potentsiaali nähakse mahetootmises ning energiakultuuride kasvatamises.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Ahja valla keskkonnaprobleemid seonduvad enamasti valla elanike vähese keskkonnateadlikkusega. Mitmetest majapidamisest juhitakse nn hall reovesi otse loodusesse ning nn must reovesi septikusse või kogumiskaevu. Aeg-ajalt tühjendatakse kogumiskaeve ka lihtsalt metsa alla või mujale. Oluliseks kitsaskohaks on ka elanike vähene huvi korraldatud prügiveosüsteemiga liitumiseks. Kokku on prügiveo lepingud sõlmitud vaid 1/3 Ahja valla elanikel.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Ahja valla kaunis looduskeskkond võimaldab arendada eelkõige turismialast tegevust. Probleemiks on kohalike elanike madal ettevõtlusaktiivsus ja vähene huvi eraettevõtluse arendamise vastu. Lisaks ei ole vallas korralikku infrastruktuuri ja võrgustikku erinevate turismiteenuste arendamiseks. Tulevikus võib Venemaa transiit anda valla ettevõtlusele lisaimpulsi.

Kohalikele elanikele on kättesaadavad põhilised sidekommunikatsiooni teenused. Valla territooriumil asuvad kõigi Eesti kolme mobiilsideoperaatori - EMT, Elisa ja Tele 2 - mobiilimastid. Elanike telefoniga varustatus rahuldab tarbijate vajadusi, kuid kohati on probleeme telefoniühenduse stabiilsusega. Internetiühendused külades on loodud maakondliku internetiseerimisprojekti ja firmade poolt pakutavate teenuste kaudu. Interneti leviala laiendamine peaks olema lähiaastate üks prioriteetseid eesmärgi.

Valla kultuuripärandi säilitamiseks ja selle kvaliteedi parandamiseks valmis 2010. aastal PRIA toetusel meede - 2.1 kvaliteetse, turvalise ja korrastatud elukeskkonna arendamine - Ahja mõisahoone projekteerimistööde põhiprojekt. Ahja mõisapargi ja mõisaansambli korrastamine vajab lähiaastatel samuti investeeringuid. Kultuuripärandil põhineva turismi arendamine nõuab läbimõeldud tegutsemist ja investeeringuid, mis seni pole kahjuks jõukohane olnud. Puudub

Ahja kultuuri- ja spordielu arengukava. Probleemiks on vastavate spetsialistide puudus ning nõrk koostöö kultuuri- ja sporditööga tegelevate asutuste ja organisatsioonide vahel. Valla kroonika ja ajaloo uurimine on soikunud, kuna huvilisi napib.

Külaelu arendamine

Ahja valla küla- ja seltsitegevus on aktiveerumas. Vallas eksisteerivad tugevad mittetulundusühendused. Kolmas sektor on tervikuna siiski alles välja kujunemas.

Ahja vallavalitsus saab küla- ja seltsitegevuse toetamisele kaasa aidata eelkõige läbi külade arengukavade koostamise nõustamise ning külade arenguprojektide kaasfinantseerimise.

Visioon ja eesmärgid

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Ahja valla visioon aastaks 2015 näeb ette, et kohalikku ettevõtluskeskkonda iseloomustab arenenud turismiettevõtjate võrgustik, mis tagab pakutavate teenuste mitmekesisuse ja kvaliteedi. Maamajanduse arendamisel on oluline ettevõtlikkuse soodustamine vallas, kohaliku kultuuri- ja looduskeskkonna väärtustamine ning selle efektiivsem sidumine äritegevusega, ning tööjõu koolituse ja ettevõtluse arendusprojektides osalemine. Samuti on tähtis valla infrastruktuuride jätkuv arendamine, mis loob aluse kohaliku ettevõtluse arenguks ning mitmekesistumiseks. Majanduse ja ettevõtluse jätkusuutlikkus tagab ka valla rahvaarvu stabiilsuse ning elanike elutingimuste paranemise.

Lähiaastatel on oluline katta kogu valla territooriumi interneti levialaga. See looks valla elanikele soodsamad tingimused töötamiseks kodus ning aitaks kaasa elanike senisest efektiivsemale kaasamisele valla kultuuri- ja seltsitegevusesse.

Arengukava visiooni järgi on valla külade uuendamine seotud eelkõige Ahja alevikuga. Visioon näeb ette, et Ahja alevikus asuv mõisahoone on 2015. aastaks restaureeritud. Sellest on kujunenud kultuuri- ja turismikeskus, mille atraktiivsed tegevused on huvipakkuvad nii sise- kui välituristidele. Samuti on rekonstrueeritud Ahja mõisa park ja vabaõhulava.

Ahja valla kultuuripärandi säilitamise ja selle kvaliteedi parandamise olulisteks eeldusteks on kodukandiliikumise arendamine, kodu-uurimusliku töö innustamine ning uurimistöö tulemuste tutvustamine valla elanikele ja turistidele. Eesmärgiks on turismiettevõtluse toetamine, mille kaudu suurendatakse ka vallaelanike võimalusi osa saada kultuurisündmustest.

Külaelu arendamine

Ahja valla eesmärgiks külaelu arendamisel on kodanikualgatuse ja külaliikumise edendamine, külade arengukavade koostamine (seni on valminud Ahja aleviku arengukava aastateks 2010-2020), külade arenguprojektide toetamine ja kaasfinantseerimine. Vallas on head tingimused ja töövahendid ning aktiivne koostöö vabaühenduste vahel loovad uusi võimalusi vabahariduse, huvitegevuse ja seltsitegevuse arendamisel. On olemas külaseltside algatusel rajatud kooskäimiskohad: Akste külakeskus ja Mõtsküla kiigeplats ning Ahja turuplats. Aktiivsed külad

on loonud täiendavaid võimalusi kohaliku elu edendamiseks ja vaba-aja veetmise võimaluste laiendamiseks.

Kavandatud tegevused

Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamiseks Ahja valla arengukavas tegevusi kavandatud ei ole.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Meede: Hea elu- ja ettevõtluskeskkond - Hajaasustusega piirkondade veeprogrammis osalemine. Kaasrahasatajad: riigieelarve ja erainvesteeringud. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 49 766 eurot.

Meede: Hea elu- ja ettevõtluskeskkond - Ahja jäätmejaama rajamine. Kaasrahasatajad: KIK. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 64 000 eurot.

Meede: Hea elu- ja ettevõtluskeskkond - Biolagunevate jäätmete kompostimisala rajamine. Kaasrahasatajad: KIK. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 96 000 eurot.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Meede: Atraktiivne turismikeskkond - Turismiturunduslikes koostööprojektides osalemine. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 3 200 eurot.

Meede: Atraktiivne turismikeskkond - Mõisahäärberi rekonstrueerimine kultuuri- ja turismikeskuseks. Kaasrahasatajad: Eesti-Läti-Vene programm, EAS ning riigieelarve. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 2 129 910 eurot.

Meede: Atraktiivne turismikeskkond – Mõisapargi heakorrastamine. Kaasrahasatajad: KIK ja PRIA. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 210 000 eurot.

Meede: Kohalike teenuste kättesaadavus – Haridus-, kultuuri-, spordi ja seltsitegevuse vahendite kaasajastamine. Kaasrahasatajad: KIK ja PRIA. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 100 000 eurot.

Meede: Kohalike teenuste kättesaadavus - Investeeringud külakeskustesse, turu-, kiige- ja spordiplatsidesse. Kaasrahasatajad: KIK ja PRIA. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 320 000 eurot.

Meede: Kohalike teenuste kättesaadavus - Laululava elektritoide, laululava ja staadioni valgustuse ehitamine. Kaasrahasatajad: PRIA ja projektid. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 11 918 eurot.

Meede: Kohalike teenuste kättesaadavus - Kultuurimaja renoveerimine. Kaasrahasatajad: EAS, PRIA ning riigieelarve. Periood 2011-2015. Projekti kogumaksumus 1 000 000 eurot.

Meede: – Hea elu- ja ettevõtluskeskkond - Bussiootekodade rajamine. Periood 2011. Projekti kogumaksumus 2 840 eurot.

Valla arengukava ja LEADER tegevusgrupi arengukava kooskõla

Visioonid

Ahja valla arengukavas puuduvad visioonid põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime arendamise kohta. Samuti ei nähta ette, milline peaks olema valla keskkonna ja paikkonna olukord 2015. aastaks.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise osas on valla arengukavas esitatud visioonid ning LEADER tegevusgrupi „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ arengukava visioonid sarnased. Samas määratleb Ahja vald maamajanduse arenguid mõnevõrra kitsamalt kui LEADER tegevusgrupp „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“. Ahja valla visioon piiritleb valla ettevõtluse arengu eelkõige turismikeskselt. Erinevalt valla visioonist ei puuduta „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ maapiirkondade internetiseerimise olulisust arengu eeldusena.

Olukord ja arenguvajadused

Põllumajandus- ja metsandussektori arengu tugevused Ahja valla arengukavas puuduvad. Põllumajanduse arendamise probleemid on LEADER tegevusgrupi „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ ning Ahja valla arengukavades kohati kattuvad. Tegevusgrupi arengukava toob esile väikeettevõtete liiga suure osakaalu põllumajandussektoris, ettevõtete ühekülgsuse ning kvalifitseeritud tööjõu puuduse. Ahja valla arengukava rõhutab kesist maakasutust ning taime- ja loomakasvatusega tegelevate ühistute puudust. Sektori ettevõtluse arenguvõimaluste osas on arengukavad kooskõlalised (mahetootmine ja energiakultuuride kasvatamine). Arenguotusid kumbki arengukava esile ei too ning arenguvajadusi ei määratle Ahja valla arengukava.

Keskkonna olukorda käsitlevad mõlemad arengukavad vaid kaudselt. Positiivse tegurina tõstetakse esile eelkõige piirkonna puhast loodust.

Piirkonna elukvaliteedi ja maamajanduse tugevused on arengukavades mõneti erinevad. Tegevusgrupi arengukavas tuuakse esile piirkonna hea logistiline asukoht, puhas tootmine ja ökoettevõtlus ning homogeenne elanikkond. Valla arengukava rõhutab maamajanduse arendamise positiivsete märkidena head mobiilside levikut, mõisa kui loodava turismikeskuse rekonstrueerimise protsessi ning potentsiaalseid eeldusi turismiettevõtluseks. Valdkonna probleemidest tõstavad mõlemad arengukavad esile elanike madalat ettevõtlusaktiivsust. LEADER tegevusgrupi arengukavas on välja toodud probleemide hulk siiski oluliselt suurem, ulatudes noorte väljarändest, mitte-eestlaste passiivsusest seltsielus kuni eeldatust aeglasema arenguga turismiettevõtluseni. Elukvaliteedi ja maamajanduse arenguvõimaluste osas peavad mõlemad arengukavad potentsiaalseks mahetootmise edendamist ning kogukonnaettevõtluse arendamist. Oluliste maamajanduse arengut mõjutavate teguritena tuuakse valla arengukavas esile ka piirkonda läbiva vene transiidi intensiivistumine ning turistide arvu kasv. Võimalikke elukvaliteedi ning maamajanduse arengut mõjutavaid ohte arengukavad ei määratle.

Arenguvajadused on arengukavades valdavalt kooskõlalised. Peamine lahknevus on valla arengukavas esile tõstetud turismiettevõtluse arendamine, mida tegevusgrupi kava konkreetselt välja ei too. Samuti rõhutab tegevusgrupi kava laialdasemat koostöö vajalikkust elukvaliteedi ja ettevõtluse arendamisel.

Meetmed

Ahja valla tegevuskavas puuduvad meetmed põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamiseks. Keskkonna ja paikkonna säilitamise meetmed on omakorda puudu tegevusgrupi arengukavas. Valla tegevuskavas on keskkonna ja paikkonna säilitamist toetavad meetmed seotud eelkõige jäätmekäitlussüsteemide rajamise ning hajaasustuse veeprogrammis osalemisega. Elukvaliteedi ja maamajanduse edendamise meetmed on valla arengukavas määratletud suhteliselt kitsalt, piirdudes peamiselt külade uuendamise ja arendamise toetamisega. Erandiks on turismiturunduslikes projektides osalemise toetamine.

6.1.3. Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika

Kohalikku omaalgatust ja kultuurielu toetamist reguleeriv määrus vallal puudub. Toetusi eraldatakse kaasfinantseerimise otstarbel vastavalt organisatsioonide taotlustele volikogu otsusega lisaeelarve kujul.

6.1.4. LEADER tegevusgrupi liikmed

Ahja vallast kuulub 4 liiget (2 eraettevõtet ning 1 mittetulundusühing) LEADER tegevusgruppi „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ ning 1 liige (OÜ Mauleman) LEADER tegevusgruppi „MTÜ Tartumaa Arendusselts“. „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ nimekirjast on kustutatud üks Ahja vallast pärit liige. Kolm tegevusgruppidega liitunud on Ahja alevikust ning üks Kosova külast. Tegevusgrupi liikmete tegevusvaldkondadeks on põllumajandus, ehitus ning ajalooliste vaatamisväärsuste käitus.

Tabel 31. Ahja valla liikmed LEADER tegevusgruppides

Tegevusgrupi liige	Liitumise aasta	Lahkumise aasta	Asula	Kant	Kanditüüp
MTÜ AVAR	2006		Ahja alevik	Ahja	Maaline keskuskant
FIE Tairi Kusma	2006	2010	Ahja alevik	Ahja	Maaline keskuskant
OÜ AGROSTEM	2008		Kosova küla	Ahja	Maaline keskuskant
OÜ Ahja Puhke- ja Ärimaja	2009		Ahja alevik	Ahja	Maaline keskuskant
OÜ Mauleman	2010		Ahja alevik	Ahja	Maaline keskuskant

Osalus juhtorganites

Ükski Ahja valla territooriumil registreeritud LEADER tegevusgrupi liikmetest ei kuulu „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ juhtorganitesse.

6.1.5. LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused

LEADER meetmest on aastatel 2009-2010 toetust saanud 5 Ahja valla projekti kogusummas 42 464 eurot. Toetusi on jagatud nii erasektorile, MTÜ-le kui ka Ahja vallavalitsusele. Kogu antud perioodil Ahja vallale eraldatud toetusest sai Ahja alevik 87%. Ligi pool toetuste kogusummast moodustab 2 projektitoetust Tartumaa Arendusseltsi kuuluvale OÜ Maulemanile Tartumaal asuva Sitika veski rekonstrueerimiseks (20 324 eurot). Valdav enamus jaotatud rahast suunati kultuuri- ja turismiobjektide ehitamiseks ning rekonstrueerimiseks (vt. lisa 15).

Seos MAK meetmetega

Aastatel 2008-2010 jagati Ahja valla ettevõtetele ja mittetulundusühingutele MAK meetmete toetusi kokku 273 006 euro ulatuses. Toetati 14 projekti, millest 12 oli esitatud eraettevõtjate poolt.

LEADER tegevusgrupi „MTÜ Põlvamaa Partnerluskogu“ liikmetest said MAK toetust 1 põllumajanduses tegutsev eraettevõtte (OÜ Agrostem (3 projekti)) ning 1 MTÜ (MTÜ Avar). LEADER tegevusgrupi liikmetele eraldatud toetus oli kokku 75 320 eurot, mis moodustas Ahja taotlejatele määratud toetusest 28%. Suurimad rahasummad läksid teraviljakombaini ostmiseks (34 640 eurot - OÜ Agrostemile) ning Ahja mõisapargi laulu- ja tantsulava ehitamiseks (39 184 eurot - MTÜ Avar).

Ahja vallas registreeritud taotlejatest on perioodil 2008-2010 saanud nii MAK kui ka LEADER meetmetest toetusi 1 eraettevõtte (OÜ Lokko Talu) ning 1 MTÜ (MTÜ Avar). OÜ Lokko talu puhul kasutati nii MAK kui ka LEADER meetme toetust talukompleksi rekonstrueerimiseks ning MTÜ Avar finantseeritud projekt sisaldas Ahja mõisahoone projekteerimistööid.

6.1.6. LEADER meetme toetuste mõju valla arengule

Ahja valla arengukavas esitatud arengueesmärgid ning tegevused on olnud osaliselt ellu viidud ka LEADER meetme kaudu. Arengukavas on olulisel kohal turismiettevõtluse arendamine ning kohaliku kultuurielu edendamine läbi vastava infrastruktuuri loomise ning hoonete rekonstrueerimise. LEADER meetmest on toetatud Ahja mõisahoone kui tulevase valla kultuuri ja turismikeskuse rekonstrueerimist ning vallas tegutseva turismitalukompleksi laiendamist. Lisaks on valla arengukavas määratletud prioriteetidest LEADER meetme kaudu toetatud Ahja valla noorte huvitegevusi.

6.2. Ambla vald

6.2.1. Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil

Positsioon KOV indeksi tabelis

Ambla valla üldine võimekus Eesti KOV indeksi alusel on hea (60. koht Eesti omavalitsuste seas). Perioodil 2007-2010 on Ambla valla üldine võimekus teinud tugeva tõusu (30 kohta).

Rahvastik ja maa – positsioon ja muutuste iseloom

Valla rahvastik ja maa on võimekuse indeksi järgi hea. Aastatel 2007-2010 on valla rahvastiku ja maa positsioon võimekuse indeksi alusel iseloomustatav suhteliselt stabiilsena (langus 4 kohta).

Kohalik majandus – positsioon ja muutuste iseloom

Valla kohalik majandus on võrreldes teiste Eesti omavalitsustega keskmisel tasemel (132. koht). Perioodil 2007-2010 on Ambla valla kohaliku majanduse suhteline tase mõõdukalt tõusnud (5 kohta).

Elanike heaolu – positsioon ja muutuste iseloom

KOV indeksi järgi on Ambla valla elanike heaolu väga kõrge (45. koht). Samas on aastatel 2007-2010 täheldatav heaolu suhtelise taseme tugev langus (21 kohta).

Maamajanduse iseloom

Ambla valla põllumajandusmaa kogupindala on 9533 ha. Ühe elaniku kohta on Ambla vallas põllumajandusmaad väga palju (4,17 ha). Kohalikus majandusarengus on tähtis roll loomakasvatusel (1,91 loomühikut inimese kohta). Valla territooriumil kasvava metsa raie on viimastel aastatel olnud suhteliselt tagasihoidlik (2010. aastal 10,7 tm inimese kohta).

6.2.2. Valla arengukava

Arengukava periood

Ambla valla arengukava määratleb valla arengu strateegilised eesmärgid aastateks 2010-2025.

Olukorra analüüs

Põllumajandus ja metsandus

Ambla valla arengukava käsitleb põllumajandus- ja metsandussektori olukorda suhteliselt vähe. Peamise põllumajanduse arengutakistusena tuuakse esile sõnnikuhoidlate ehitamise ja rekonstrueerimise ning keskkonnasõbraliku laotustehnika ja külvikute muretsemise kulukust tootjatele.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Ambla valla territooriumil on kokku 4 kaitseala, mis kõik kuuluvad ka Natura 2000 võrgustikku.

Vallas on keskkonna ja paikkonna säilitamise ühe olulise eeldusena loodud korralikult toimiv jäätmehooldusteenus. Probleemiks on siiani valla elanike suhteliselt madal jäätmekäitlemise teadlikkus. Vallas nähakse olukorra parandamiseks ette tõhusa teavitustöö tegemist elanikkonna hulgas.

Ambla vald on intensiivpõllumajanduspiirkond. Samas seab olulised piirid majandustegevuse arendamiseks põhjavee nitraaditundlikkus ning piirkonna kuulumine Pandivere veekaitsealasse. Märkimisväärse keskkonnariskina Ambla vallas nähakse ka võimaliku maanteetransiidi intensiivistumist (eelkõige Piibe maantee). Keskkonnakaitseliste tegevustena peetakse vajalikuks korrastada valla veekogud, jõed ja kraavid. Samuti püütakse tõhustada kontrolli reoveekäitluse üle. Nähakse ette, et keskkonnariskidest lähtuvalt peab ka Ambla valda rajatav tööstus olema eelistatult keskkonnasäästlik.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Ettevõtluse toetamise meetmetega oleks võimalik Ambla vallas toetada kohaliku turismiettevõtluse teket. Vajalikud on investeeringud külastus- ja spordiobjektidesse. Selle eelduseks on kohaliku ettevõtluse areng.

Aravetel on eeldused areneda kõrgtehnoloogiliseks tööstuspiirkonnaks ja innovatsioonikeskuseks, kus haridus, teadus, arendustegevus ja tootmisettevõtted toimiksid koostöös ning elukeskkond ja tehniline infrastruktuur toetaks vastava sotsiaalse kapitali teket ning arengut.

Ambla kui kunagine kihelkonnakeskus, käsitöölise alevik ja madalhoonestusega ala omab eeldusi areneda atraktiivseks külastus- ja turismiobjektiks. Selleks tuleks maksimaalselt ära kasutada Ambla Maarja kirik ja kirikuaed ning võimalused kontsertide ja muude ürituste korraldamiseks. Välja tuleks arendada toitlustus-, majutus- jms turismiteenused, erinevad käsitöökojad ja müügipunktid ning muuta Ambla alevik kauni välisilmega sõbralikuks park-alevikuks.

Käravete kui suurte maanteed ristumiskoht ja maanteetransiidi sõlmpunkt omab eeldusi ja võimalusi, et tulevikus areneda logistikakeskuseks ja/või turismi- ja transiidi teeninduskeskuseks, kus oleksid komplekselt arendatud toitlustus, majutus, mitmesugune tehniline ja muu teenindus ning lõõgastusvõimalused maanteedel liikujatele.

Valla ettevõtluskeskkonna arengut võivad takistada piirkondlikud erisused ja kohati ilmnenud piirkondlik vastasseis (nt Ambla ja Aravete noortekampade vahel). Sellised negatiivsed arengud oleksid ületatavad, kui valla igal alevikul (vastaval kandil) oleks oma spetsiifiline arengutee, mis ei tekitaks konkurentsi, vaid looks eeldused heaks koostööks.

Kogukondliku elu arendamiseks on Ambla vald toetanud kohalikke MTÜsid rahaliselt ja osutanud abi alevikesse-küladesse mängu- ja spordiväljakute ning muude kooskõpiskohdade rajamisel.

Kohaliku kultuuripärandi säilitamisel on oluline roll vallale kuuluval Aravete Külamuuseumil. Muuseumil on püsiekspositsioon ja näitusetuba lühiajaliste näituste ning muude ürituste korraldamiseks. Muuseumi külastamine on seni tasuta. Kahjuks on Aravete Külamuuseumi muinsuskaitsealune hoone hetkel halvas seisukorras.

Kohaliku algatusena korraldatakse Ambla kihelkonnapäevasid. Samuti tegeldakse vallas aktiivselt kohaliku käsitööga. Probleemiks on aga kohaliku käsitöö ja suveniiride turustamine ja müük. Kohaliku kultuuripärandi tutvustamiseks on vajalik tõhustada teavitust (viidad-sildid, veebireklaami jms) ja suurendada objektide/ürituste atraktiivsust. Lisaks tuleks välja töötada tunnuslaused ning piirkonnaspetsiifilised meened.

Külaelu arendamine

Ambla vallas on tugev kolmas sektor ning toimib kohalik omaalgatus. Samas on omaalgatuslik tegevus külates ja tegevuskohad erineva tasemega. Ambla vallas on arengukavad valminud 5 paikkonnal (Ambla alevik 2008-2013, Aravete alevik ja Kurisoo küla 2008-2011, Käravete alevik 2007-2015, Sääsküla küla 2008-2012 ning Maarjamõisa küla 2003-2015). Külaelu arendamiseks on avanenud uusi võimalusi, kust avalikes huvides tegutsevad seltsid saavad toetust taotleda (nt LEADER toetused). Võimalik on kasutada ka struktuurifondide rahastusvõimalusi. Kasuks tuleks tihedam koostöö teiste omavalitsustega ja organisatsioonidega. Peamiseks ohuks külaelu arendamisel Ambla vallas on võimekate eestvedajate puudus.

Visioon ja eesmärgid

Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine

Ambla valla visioon põllumajanduse arendamisest määratleb kohaliku põllumajandust kui arenenud, jätkusuutlikku ja keskkonda säästvat ettevõtlussektorit.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Ambla valla keskkonnakaitselise tegevuse üldeesmärgiks on kohaliku looduskeskkonna säilitamine ja kaitsmine, metsade ja maastike hooldamine. Valla territooriumil arendatav tööstuslik ja põllumajanduslik tootmine peaks olema keskkonda ja põhjavett säästev; alevikud ja külad hooldatud ning miljööväärtuslikud alad säilitatud.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Ambla valla ettevõtluskeskkonna parandamise visioonina nähakse eelkõige keskkonnasäästlikku, vähese toorainemahuga ning teadmusmahukat väike- ja keskmise suurusega tootmist. Ettevõtted peaksid olema innovaatilised ning kaasaegse tehnoloogiaga. On arenenud turismi- ja puhkemajandust teenindav väikeettevõtlus ning mitmekesine kohalik käsitööndus. Tööstusliku tootmise kõrval on arenenud pere- ja väikeettevõtlus teeninduse, turismi, käsitöönduse valdkonnas. Valla kolm suuremat alevikku (Ambla, Aravete ja Käravete) ning hajaasustusega külad on tehnilise (sidekanalid, teed, ühistransport) ja sotsiaalse võrgustiku abil hästi ühendatud.

Strateegilisteks eesmärgiks on ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond. 2025. aastaks peaksid Ambla vallas olema loodud tingimused elanike heaolu ja elukeskkonna kõrge kvaliteedi saavutamiseks ning konkurentsivõimelise, teadmismahuka ja keskkonnasõbraliku ettevõtluse tekkeks ning arenguks. Välja on arendatud turismi- ja puhkemajandust toetavad tugisüsteemid ja sotsiaalne keskkond ning kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur.

Valla kultuuripärandi säilitamiseks ja selle kvaliteedi parandamiseks on olulised tugevad kodanikeühendused ning kohaliku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid. Pikemas perspektiivis on eesmärgiks Ambla valla identiteedi välja kujundamine ning säilitamine, millele aitavad kaasa ka kohalike traditsioonide juurutamine kohalikus kogukonnas.

Külaelu arendamine

Ambla valla üheks keskseks strateegiliseks eesmärgiks on elanike ühteühtekuuluvustunde tugevdamine ning aktiivse ühistegevuse toetamine.

Kavandatud tegevused

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Munitsipaalomandis olevate kraavide, jõgede ja veekogude puhastamine ja nende seisundi uuringud. Kaasrahasajad: fondid. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata. 2010. aastaks eraldatud 1 928 eurot.

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Reoveekäitluse kontrolli ja järelevalve mehhanismide väljatöötamine ja rakendamine. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Puhas, turvaline ja säästev keskkond - Täiendavate avalike prügikastide paigaldamine ja vastava jäätmekäitluse korraldamine. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Puhas, turvaline ja säästev keskkond - Taaskasutuskeskuse loomise toetamine. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Puhas, turvaline ja säästev keskkond - Teavitustöö korraldamine elanike ja ettevõtjate keskkonnateadlikkuse tõstmiseks. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Meede: Ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond - Ettevõtlusprojektide toetamine. Kaasrahasajad teadmata. Periood 2010-2025. Projekti kogumaksumus teadmata. Perioodil 2011-2015 on kulud kokku 17 900 eurot.

Meede: Ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond - Ettevõtlusalaste koolituste, konsultatsioonide ja toetusmeetmete alase teabe vahendamine. Periood 2010-2025. Projektis kulutusi ei kaasne.

Meede: Parendada tööjõu oskusi ja pädevust - Tööjõu enesetäiendamise ja ümberõppe korraldamise toetamine. Periood 2010-2025.

Meede: Aktiviseerida äri- ja tootmismaade ning hoonete kasutusse võtmist - Sihtasutuse loomine äri ja tootmismaade arendamiseks. Periood 2010-2025.

Meede: Aktiviseerida äri- ja tootmismaade ning hoonete kasutusse võtmist - Äri- ja tootmishoonete kasutamise aktiveerimise ja otstarbe laiendamise toetamine. Periood 2010-2025.

Meede: Kvaliteetset haridust pakkuv, elanike ja ettevõtete vajadustest lähtuv mitmekesine ja kaasaegne haridusasutuste võrk - Täiskasvanukoolituse võimaluste loomine ja edasiarendamine. Periood 2010-2025.

Meede: Edendada ja propageerida kohalikku käsitööd - Kohaliku käsitöö ja valla suveniiride müügipunkti(de) rajamise toetamine. Periood 2010-2025.

Meede: Elanike vajadustest lähtuv tervishoiuasutuste võrk - Patsienditakso tegevuse toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025.

Meede: Elanike vajadustest lähtuv tervishoiuasutuste võrk - Apteegivõimaluse loomise toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025.

Meede: Elanike tugev ühtekuuluvustunne ja aktiivne ühistegevus. - Külamajade, -platside jt külarahva kooskäimiskohtade loomise ja edasiarendamise toetamine. Kaasrahastajad: fondid. Periood 2010-2025. Perioodil 2010-2014 on projekti kulud kokku 37 700 eurot.

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Alevike ja külade külaplatside ja vajalike rajatiste rajamise toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Asulate avalike parkide korrastamine ja renoveerimine. Kaasrahastajad: fondid. Periood 2010-2025. Projekti kulud kokku 342 600 eurot.

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Muude avalikuks kasutamiseks mõeldud parkide ja haljasalade korrastamise toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur - Koristustalgute korraldamise toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Mitmekesised sportimise, terviseedendamise ja vaba aja veetmise võimalused - Külade mängu-, spordiväljakute ja palliplatside ehitamise ja renoveerimise toetamine. Kaasrahastajad teadmata. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Käravete mõisakompleksi arendamise toetamine. Periood 2010-2025. Projekti kulusid ei kaasne.

Meede: Kaasaegsed elamistingimused, korrastatud ja kaasajastatud munitsipaaletised - Elamute välisilme korrastamise toetamine, sh miljööväärtuslikel aladel. Kaasrahastajad: fondid. Periood 2010-2025. Projekti kulud 2011-2014 on 8 900 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimiseks ehitusliku projektdokumentatsiooni koostamine, sh vajalikud eeltööd. Kaasrahastajad: Kultuuriministeerium ja fondid. Periood 2010-2025. Projekti kulud perioodil 2011-2012 on 44 700 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimine. Kaasrahastajad: Kultuuriministeerium ja fondid. Periood 2010-2025. Projekti kogukulud 155 600 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Aravete Külamuuseumi edasiarendus (ekspositsiooni laiendamine, ürituste korraldamine). Periood 2010-2025. Projektis kulusid ei kaasne.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Ambla Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd). Periood 2011-2014. Kulud kokku on 271 600 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Aravete Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd). Periood 2011-2014. Kulud kokku on 92 000 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Pärandkultuuri objektide uurimise ja säilitamise toetamine. Periood 2010-2025. Projektis kulusid ei kaasne.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Kohaliku käsitöö ja valla suveniiride müügipunkti(de) rajamise toetamine. Periood 2010-2025. Projektis kulusid ei kaasne.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Ambla Kihelkonnapäevade traditsiooni edasiarendamine. Kaasrahastajad: fondid. Periood 2010-2025. Projekti kulud perioodil 2012-2014 on 3 800 eurot.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Kohalike käsitöömeistrite ühistegevusliku võrgustiku loomise toetamine käsitöösamete turustamiseks. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid - Käsitöölase tegevuse ja rahvariiete valmistamise koolituse toetamine. Periood 2010-2025. Projekti kulud 2011-2014 on 300 eurot.

Külaelu arendamine

Meede: Elanike ja nende ühenduste kaasatus ja toimiv osalusdemokraatia valla juhtimise kõigil tasanditel ning tulemuslik koostöö partneritega. - Külavanemate tegevuse toetamine. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Elanike tugev ühtekuuluvustunne ja aktiivne ühistegevus. - Külade ühisürituste ja muude mittetulundussektori korraldatavate ürituste toetamine. Kaasrahastajad: fondid. Periood 2010-2025. Projekti kulud 2010-2014 on 12 800 eurot.

Meede: Süsteemne, sise- ja väliskeskkonna sotsiaalmajanduslikul analüüsil põhinev arendustegevus. - Elukeskkonna ja ettevõtluse arengu strateegia rakendamine ja ajakohastamine LEADER-tegevusgrupi jm koostöö raames. Kaasrahastajad: Siseministeerium. Periood 2010-2025. Projekti kulud teadmata.

Meede: Koostöösidemed ja välissuhtlus teiste omavalitsustega. - Koostöö arendamine LEADER-tegevusgrupi raames. Periood 2010-2025. Projekti kulud 2010-2013 on 9 600 eurot.

Valla arengukava ja LEADER tegevusgrupi arengukava kooskõla

Visioonid

Piirkonna põllumajanduse arengu visioonid on Ambla valla ning LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ arengukavades esitatud erinevatest vaatenurkadest. Valla arengukavas nähakse põllumajanduse arengut üldisemates kategooriates (jätkusuutlik, arenenud ja keskkonnasäästlik). Tegevusgrupi visioon rõhutab aga mehhanisme, mis põllumajanduse arengu piirkonnas tagaksid (koolitus, ettevõtlikkus, koostöö, uued tehnoloogiad).

Keskkonna ja paikkonna säilitamise visioonid on mõlemas arengukavas küllaltki üldised ning kaudselt kattuvad. Tegevusgrupi arengukavas rõhutatakse piirkonna ressursside säästliku kasutamise olulisust. Valla arengukavas aga seotakse keskkonnaprobleemid otseselt ettevõtlusega (põllumajandus ja tootmine).

Maapiirkonna elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise visioonid on arengukavades üldjoontes sarnased. Samas on visioonides täheldatav veidi erinev rõhuasetus. Nii on valla arengukavas visioonide fookus mitmekesise ettevõtluse ning tehnilise infrastruktuuri arendamisel. Tegevusgrupi arengukava visioonides tõstetakse rohkem esile kogukondliku keskkonna kujundamist (identiteet, aktiivne seltsitegevus, korrastatud külad jms).

Olukord ja arenguvajadused

Arengukavades on piirkonna põllumajandus- ja metsandussektori arendamise positiivsete teguritena rõhutatud erinevaid aspekte. Ambla valla arengukava SWOT analüüsis välja toodud vaid põllumajandustegevuseks soodne kliima ja viljakad põllumaad. Tegevusgrupi arengukavas on antud sektorite tugevused esile toodud inimressurssi olemasolu, transpordikoridoride ja tömbekeskuste läheduse kaudu. Põllumajanduse ja metsanduse arengu nõrkused on arengukavades kohati kattuvad. Eelkõige nähakse probleeme elanike madalas ettevõtlusaktiivsuses ja keskkonnasäästlikkuse eiramises põllumajanduslikus tootmises. Erinevalt

tegevusgrupi arengukavas esile toodule, ei ole Ambla valla arengukavas põllumajanduse ja metsanduse arendamise probleemidena nähtud kvalifitseeritud tööjõu puudust, madal tootlikkust, nõrka koostöö ettevõtjate vahel ega ka piirkonna madal mainet. Ambla vallas on põllumajandustootmise peamine piiraja tundlik looduskeskkond (nitraaditundlikkus, veekaitseala). Põllumajanduse arenguvõimaluste osas toovad mõlemad arengukavad välja EL rahade kaasamise. Siiski nähakse valla arengukavas eelkõige võimalusi, mida pakuvad riigitasand (nt regionaalpoliitika, reformid) ning väljapool valda olevad potentsiaalsed investeerijad. Koolituse osatähtsust vastupidiselt tegevusgrupi arengukavas rõhutatule, ei mainita. Tegevusgrupi arengukava piiritleb põllumajanduse ja metsanduse arenguvajadustena inimressurssi koolitamise. Valla arengukavas sektori arenguvajadusi esile ei tooda.

Kohaliku keskkonna säilitamise ja paikkonna arendamise positiivsed tegurid on arengukavades mõneti erinevalt nähtud. Tegevusgrupi arengukava rõhutab olukorra hinnangutes piirkonna puhast ja puutumatut loodust ning mererandasid. Valla arengukava aga tõstab esile toimivat jäätmehooldusteenust. Kohaliku keskkonnaga seotud probleeme ja keskkonna parendamise võimalusi tegevusgrupi arengukava ei piiritle. Keskkonnohtudest peetakse mõlemas arengukavas oluliseks eelkõige võimalikku reostuse teket.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse tugevate külgedena rõhutavad arengukavad mitmekesist majandust ja arenenud eksportivad tootmisettevõtteid ning soodsat asendit transpordikoridoride suhtes. Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse arendamise probleemseteks teguriteks hindavad arengukavad kohalike elanike madalat ettevõtlusaktiivsust ning osade ühiskondlike rajatiste halba seisukorda. Elukvaliteedi ja maamajanduse arengu võimalusi on arengukavades samuti sarnaselt hinnatud (EL rahad, välisinvesteeringud). Tegevusgrupi arengukavas on olulisel kohal ka koolitus- ning täiendõpe ning väliskogemuste import. Elukvaliteedi ja maamajanduse ohud on samuti osaliselt kokku langevad. Eelkõige tunnetatakse peamise ohuna elanike väljarännet piirkonnast.

Arenguvajadused on arengukavades kooskõlalised. Tegevusgrupi arengukavas on arenguvajadused esitatud üldsõnalisemalt ning rõhutatud on eelkõige identiteedi tugevdamist, kogukondade aktiivsuse toetamist ning elukeskkonna ja avalike teenuste parendamist. Valla arengukava toob lisaks esile infrastruktuuri parendamise olulisuse, ettevõtluse arendamise ning kodanikuühenduste rolli tähtsustamise.

Meetmed

Põllumajanduse ja metsanduse meetmed on arengukavades valdavalt kattuvad (sh koolitused, ettevõtlusprojektide toetamine, info vahendus). Meetmete erinevused peegelduvad eelkõige üldistuse astmes. Siiski on näiteks valla arengukavas esile toodud oluliste meetmetena koostöövõrgustike loomine, ühistegevuste ning ühisturunduse toetamine ning sihtasutuse loomine äri ja tootmismaade arendamiseks. Tegevusgrupi arengukavas on erineva meetmena määratletud aga alternatiivsete tehnoloogiate arendamine põllumajanduses ning metsanduses ning patenteerimine ja tootearendus.

Keskkonna ja paikkonna säilitamise meetmed tegevusgrupi arengukavas puuduvad. Valla arengukavas on keskkonda puudutavad meetmed seotud reoveekäitluskontrolli, jäätmekäitluse ning keskkonnahoiu teavitustööga.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise meetmete osas on kattuvad ettevõtluse, külade uuendamise ja arendamise ning maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamise meetmed. Lahknevused on aga maamajanduse ja maaelanikkonna põhiteenuste meetmete osas, kus tegevusgrupi arengukavas on esile toodud külakeskuste infrastruktuuri arendamise toetamine. Valla arengukavas onn lisaks sellele määratud meetmed ka elukondlike teenuste parendamiseks (patsienditakso, apteek). Sidekommunikatsioonide (internet, mobiilside) parendamise meetmeid ei ole kummaski arengukavas määratletud.

6.2.3. Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika

Määruste sisu

Ambla vallas reguleerivad kohaliku algatuse toetuspoliitikat 16. detsembri 2010 määrus nr 23 „Ambla valla eelarvest kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogrammide, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse toetuste taotlemise, andmise ja kasutamise kord” ning 15. novembri 2007 määrus nr 18 "Ambla valla eelarvest ettevõtlusalaste projektide toetuse taotlemise, andmise ja kasutamise kord". Toetuste jaotamise valdkondadeks on kultuuri-, noorsoo-, ja spordiprogrammid; elukeskkonna arendamine ja kohalik omaalgatus ning ettevõtlus.

Määruste eesmärgiks on kaasa aidata Ambla valla üldisele arengule, soodustades Ambla valla elanike koostööd, parendades elukeskkonda ja valla elanike vaimset ja kehalist tervist ning ettevõtluse teket ja arengut Ambla vallas.

Valla eelarvest pakutavatele toetustele võivad kandideerida MTÜ-d, SA-d ning seltsingud. Ettevõtlusalaseid toetusi võivad taotleda äriühingud ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

Kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogrammide, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse toetused jagunevad *tegevustoetusteks* ning *ühekordseteks projektipõhisteks toetusteks* (nn investeringutoetused). Tegevustoetusi jagatakse vaid Ambla vallas registreeritud ja vallas tegutsevatele SA-dele ja MTÜ-dele, kelle põhikiri seab eesmärgiks tegevuse määрусega piiritletud valdkondades. Antud nõue ei kehti juhtudel, kui taotleja tegevusest saavad Ambla valla elanikud olulist kasu. Tegevustoetuste andmise otsustab valla volikogu. Ühekordseid projektipõhiseid toetusi jagatakse MTÜ-dele, SA-dele, seltsingutele ja eraisikutele, kelle põhikirjalise või lepingujärgse tegevuse eesmärgiks on nimetatud valdkondades Ambla valla arengule kaasaaitamine [va. projektijuhtimisega seotud personali kulud ning kinnisvara soetamine]. Ühekordse toetuse saamiseks peaks objekt või tegevus olema kohalikul tasandil (küla, kant, alevik, vald) prioriteetne ning sisalduma vastavas arengukavas. Toetust võib kasutada omafinantseeringu kulude katteks (kui taotletakse raha muudest allikatest). Toetusi ei anta aruande- ja maksuvõlglastele ning toetuste tagasimakse kohustuse mittetäitjatele. Ühekordsete projektipõhiste toetuste määramise otsustab vallavalitsus.

Kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogrammide, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse toetuste piirmäärasid ei ole fikseeritud.

Ettevõtlustoetusi jagatakse projekti teostamiseks vajaliku materiaalse põhivara soetamiseks ning projekti teostamiseks vajaliku tootmis- või teenindusotstarbelise ehitise ehitamiseks „Ehitusseaduse” tähenduses. Ettevõtlustoetuse taotleja peab olema registreeritud ja tegutsema Ambla valla haldusterritooriumil. Ettevõtlusalaste projektide toetust antakse ettevõtlusega alustamiseks; ettevõtte ümberorienteerimiseks või -struktureerimiseks; uue tegevusvaldkonna väljaarendamiseks; ettevõtte kaasajastamiseks ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks. Taotleja omafinantseering peab olema vähemalt 30% projekti kogumaksumusest. Projektiga seotud investeeringute tegemise aeg on kuni üks aasta. Taotleja peab esitama äriplaani kolmeks järgneva aastaks; tegutseva äriühingu puhul viimase majandusaasta (auditeeritud) aruande; bilanssi ja kasumiaruande eelneva majandustegevuse kohta või ainult tegevusaruande juhul, kui majandustegevust ei ole veel toimunud. Samuti tuleb esitada kinnitus äriühingu juhatusest äriühingu poolt viimasel kalendriaastal oma töötajatele makstud tasudelt tasutud sotsiaalmaksu kohta ning kulutuste aluseks olevad hinnapakkumised.

Ettevõtlustoetusi ei anta projektijuhtimisega seotud personalikulude katteks ega muudeks põhjendamatuteks kuludeks. Taotlejal ei tohi olla maksuvõlgu ning taotleja suhtes ei tohi olla algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust ega välja kuulutatud pankrotti. Samuti ei jagata ettevõtlustoetusi neile, kellele on esitatud nõue toetuse tagasi maksmiseks ja kes pole seda teinud.

Ettevõtlustoetuse maksimaalne suurus ühele taotlejale on 2 557 eurot aastas ning toetuste määramise otsustab Ambla Vallavalitsuse poolt moodustatud 5-liikmeline ekspertkomisjon.

Tabel 32. Ambla valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2007. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
MTÜ Kiigeland	„Kiigeland kiikuma“	447
MTÜ Loometöö	Rahvusliku käsitöö õpe maanaistele	914
EELK Ambla Maarja Kogudus	Kiriku oreli hooldus ja remont	377
MTÜ Kiigeland	Vanade volgade VII kokkutulek	320
MTÜ Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts	Maarjamõisa küla jaanituli	128
Seltsing Kristoffer	Jõuluüritus	128
	Kokku:	2059

Tabel 33. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2007. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
MTÜ Sääsküla Külaselts	tegevustoetus	416
MTÜ Järva Liikumispuuetega Inimeste Selts	tegevustoetus	32
MTÜ Aravete Tulehoidja	tegevustoetus	1 342
MTÜ Kodukant Järvamaa	tegevustoetus	128
MTÜ Loometöö	tegevustoetus	543
MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts	tegevustoetus	1099
EELK Ambla Maarja Kogudus	tegevustoetus (pühapäevakool)	767
MTÜ Käravete Külaselts	tegevustoetus (sh koolipargi vabaõhulava projekt)	1917
MTÜ Ambla Spordiklubi	tegevustoetus (spordivõistluste läbiviimine)	9 943

MTÜ Kiigeland	tegevustoetus (sh võistluste läbiviimine)	639
	Kokku:	16 828

Ambla vald eraldas kohaliku omaalgatuse projektidele 2007. aastal kokku 18 887 eurot. Sellest moodustasid tegevustoetused 16 828 eurot ning projektitoetused 2 059 eurot. Kokku eraldati raha 6 projektile. Suurima toetuse sai MTÜ Loometöö rahvusliku käsitöö õppe korraldamiseks (914 eurot). Tegevustoetusi määrati 10 MTÜ-le. Enim sai tegevustoetust MTÜ Ambla Spordiselts (9 943 eurot).

Tabel 34. Ambla valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2008. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
MTÜ Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts	projektid „Maarjamõisa küla kevadkoristus”, „Maarjamõisa küla jaanipäev”, „Maarjamõisa küla sügiskoristus”, „Maarjamõisa küla mänguväljak”	1 566
Seltsing Kristoffer	projekt „Vastlapäev – jaanipäev – jõulupidu”	288
MTÜ Kiigeland	projektid „Järvamaa lahtised karikavõistlused kiikingus”, „Pipide päev”, „Kiigelandi muutmine tuntumaks ja kättesaadavamaks”, „Vanade Volgade VIII kokkutulek”	1 758
Ambla Haridusselts MTÜ	projekt „II Ambla Kihelkonnapäevad”	3 736
MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts	projekt „Orienteerumismäng Amblas”	32
	Projektitoetused kokku:	7 379

Tabel 35. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2008. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
MTÜ Aravete Tulehoidja	tegevustoetus	1 214
MTÜ Loometöö	tegevustoetus, projekt „Rahvuslik käsitööõppe maanaiste”	1 055
Käravete Küla Selts MTÜ	tegevustoetus, sh Käravete pargi arendamine	3 455
Kodukant Järvamaa MTÜ	tegevustoetus	128
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus, sh Ambla pargi arendamine	1 055
Sääsküla Külaselts MTÜ	tegevustoetus	939
Ambla Spordiklubi MTÜ	tegevustoetus	12 693
Preediküla Järve Arendus MTÜ	tegevustoetus	903
Järvamaa Puuetega Inimeste Koda MTÜ	tegevustoetus	64
MTÜ Järva Reumaselts	tegevustoetus	64
MTÜ Järva Diabeetikute Selts	tegevustoetus	64
Järva Liikumispuuetega Inimeste Selts MTÜ	tegevustoetus	32
	Tegevustoetused kokku:	21 666

Ambla vald eraldas 2008. aastal kohaliku algatuse toetuseks 29 045 eurot. Projektitoetused hõlmasid sellest 7 379 eurot ning tegevustoetused 21 666 eurot. Projektitoetusi määrati 5 projektile. Rahastatud projektide sisu oli valdavalt seotud kohaliku kultuuri- ja seltsiürituste korraldamisega. Suurim summa (3 736 eurot) eraldati MTÜ Ambla Haridusseltsile – Ambla kihelkonnapäevade korraldamiseks. Tegevustoetusi said 12 MTÜ. Suurim tegevustoetuse saaja oli MTÜ Ambla Spordiselts (12 693 eurot).

Tabel 36. Ambla valla eelarvest eraldatud projektitoetused 2009. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Käravete Küla Selts MTÜ	projekt "Käravete Küla pargi väljaehitamine. Rannavolle väljak"	3 104
MTÜ Päärna Vabaaajakeskus	projekt "Aravete Päärna tänava laste mänguväljak"	1 278
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	projekt "Ambla aleviku külaplatsi laululava"	516
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	ühekordne tegevustoetus Kangrumäe laululava väljaehitamise toetuseks	2 962
Projektitoetusi kokku:		7 860

Tabel 37. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2009. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus Kangrumäe laululava rekonstrueerimiseks	1 598
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus Kangrumäe laululava rekonstrueerimiseks	1 056
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus Kangrumäe laululava rekonstrueerimiseks	2 620
MTÜ Järva Reumaselts	tegevustoetus	32
MTÜ Järva Diabeetikute Selts	tegevustoetus	32
Ambla Spordiklubi MTÜ	tegevustoetus, sh treeningtegevus ja võistlused	12 054
EELK Ambla Maarja Kogudus	tegevustoetus: kalmistute korrashoid	4 857
EELK Ambla Maarja Kogudus	tegevustoetus: oreli hooldus	383
Kodukant Järvamaa MTÜ	tegevustoetus	128
Sääsküla Külaselts MTÜ	tegevustoetus	320
Käravete Küla Selts MTÜ	tegevustoetus	639
MTÜ Aravete Tulehoidja	tegevustoetus	320
MTÜ Loometöö	tegevustoetus, sh omaosalus koolitusprojektides	320
MTÜ Päärna Vabaaajakeskus	tegevustoetus, sh mänguväljaku hooldus ja niitmine	192
MTÜ Maarjamõisa Külakultuuri Edendamise Selts	tegevustoetus, sh Maarjamõisa küla koristustalgud	320
MTÜ Reinevere	tegevustoetus	320
Preediku Järve Arendus MTÜ	tegevustoetus, sh Preediku järve kalda korrastus	320
MTÜ Kiigeland	tegevustoetus, sh üritused	320
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus	320
Tegevustoetused kokku:		26 149

Ambla vald eraldas 2009. aastal kohaliku omaalgatuse toetuseks 34 009 eurot, millest 26 149 eurot olid tegevustoetused ning 7 860 eurot projektitoetused. Suurim toetus määrati MTÜ Ambla Spordiklubile treeningute läbiviimiseks ning võistlustel osalemiseks (12 054 eurot). Märkimisväärne summa jagati ka MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Seltsile – kokku 9 072 eurot, millest valdav osa oli läbi tegevustoetuse Kangrumäe laululava rekonstrueerimise finantseerimine. Tegevustoetusi jagati 16 MTÜ-le ning projektitoetusi 3 MTÜ-le, kes olid ka tegevustoetuse saajate hulgas. Projektitoetused määrati kultuuri- ja spordirajatiste ehitamiseks.

Tabel 38. Ambla valla eelarvest eraldatud projektitoetused 2010. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Ambla Haridusselts MTÜ	projekt "III Ambla Kihelkonnapäevad"	897
Roosna-Tammiku Külaselts MTÜ	projektid "Roosna-Tammiku Külaseltsi talgud" ja "Roosna-Tammiku Külaseltsi õppereisid"	191
Tammiku Talumuuseum MTÜ	projekt "Raamatu Roosna küla ajaloo koostamine"	173
Ambla Metsaühistu MTÜ	projekt "Soome metsakultuuri tutvustajate vastuvõtt"	235
Käravete Küla Selts MTÜ	projekt "Käravete laululava ehitamine"	1 115

Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts MTÜ	projekt "Maarjamõisa küla mängudeväljak"	1 278
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	projektid „Sisustuse ostmise Kangrumäe laululava ruumidesse“ ja „Ambla külaplatsile vabaõhulava istepinkide ehitamine“	415
Ambla Spordiklubi MTÜ	projekt "H.-M. Puhke ettevalmistus jun. MM-iks ja Scandinavia Cup-iks. Suusatajate ettevalmistav laager Levil"	352
EELK Ambla Maarja Kogudus	projekt "Osavõtt kalmistumajanduse eriseminarist Tallinnas"	63
Aravete Kultuuri- ja Huviselts MTÜ	projekt "Ambla valla 2010 tublimate autasustamine"	96
Projektitoetused kokku:		4 815

Tabel 39. Ambla valla eelarvest eraldatud tegevustoetused 2010. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Preediküla Järve Arendus MTÜ	tegevustoetus (sh Mägise paisjärve kallaste koristus)	320
Sääsküla Huviklubi MTÜ	tegevustoetus (sh Sääsküla külateater, laste näitering, üritused); projekt "Sääsküla laste ja noorte mänguväljak"	447
Käravete Küla Selts MTÜ	tegevustoetus; projektid "Käravete ujumissilla ehitus", "Käravete klubihoonele õhk-õhk küte"	2 153
Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus (koristustalgud)	256
Loometöö MTÜ	tegevustoetus (sh rahvusliku käsitöö koolitus, kangakudujate õppelaager, Ambla kihelkonna rahvariete uuringud)	320
Reinevere MTÜ	tegevustoetus (sh talgud)	320
Ambla Spordiklubi MTÜ	tegevustoetus (sh treeningtegevus, võistlused)	9 796
Kiigeland MTÜ	tegevustoetus (sh kiikinguvõistlused, laste üritused, laste ratsavõistlus)	320
Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts MTÜ	tegevustoetus (sh üritused, Kangrumäe platsi koristus ja WCde rent; Ambla külaplatsi ehitus- ja haljastustööd, varjualuse ostmise)	1 784
Sääsküla Külaselts MTÜ	tegevustoetus (sh koristustalgud)	176
Päärna Vabaajakeskus MTÜ	tegevustoetus (laste mänguväljaku hooldus)	64
EELK Ambla Maarja Kogudus	tegevustoetus (oreli hooldus, kalmistute hooldus)	4 755
Tegevustoetused kokku:		20 710

2010. aastal jaotas Ambla vald kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 25 525 eurot, millest projektitoetused hõlmasid 4 815 eurot ning tegevustoetus 20 710 eurot. Projektitoetusi määrati 10 projektile. Suurima toetuse saaja oli MTÜ Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts Maarjamõisa küla mängudeväljaku rajamiseks (1 278 eurot). Tegevustoetusi jaotati 12 MTÜ-le. Suurim toetus määrati MTÜ Ambla Spordiklubile (9 796 eurot).

Ettevõtlustoetusi on Ambla vallas siiani eraldatud vaid ühele projektile. 2008. aastal määrati toetus OÜ Jüripoja Tall projektile „Hobuste hammaste hooldus“ summas 2 295 eurot.

Perioodil 2007-2010 jagati Ambla valla eelarvest kohaliku omaalgatuse toetusi 107 466 euro ulatuses. Toetatud tegevused olid valla arengukavaga seostatud ning raha kasutati valdavalt kohaliku kultuuripärandi säilitamiseks ja selle kvaliteedi parandamiseks, külaliikumise aktiveerimiseks ning külakeskuste välja arendamiseks.

6.2.4. LEADER tegevusgrupi liikmed

Ambla vallast on LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ liikmeid 2011. aasta seisuga 5 institutsiooni, kellest 3 on mittetulundussektorist ning 2 erasektorist. Tegevusgrupist on välja astunud 1 Ambla vallast pärit mittetulundusühing. Kõik tegevusgrupi liikmed on registreeritud erinevates valla asulates (Ambla, Aravete ning Käravete alevik ning Roosna ja Sääsküla külad). Tegevusgrupi ettevõtjatest liikmed on tegevad põllumajanduses ning kaubanduses.

Tabel 40. Ambla valla liikmed LEADER tegevusgrupis

Tegevusgrupi liige	Liitumise aasta	Lahkumise aasta	Asula	Kant	Kanditüüp
FIE Vello Teor	2006		Roosna küla	Ambla	Maaline keskuskant
MTÜ Sääsküla Huviklubi	2006		Sääsküla küla	Aravete	Maaline keskuskant
MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Arendamise Selts	2006		Aravete alevik	Aravete	Maaline keskuskant
MTÜ Käravete Külaselts	2007		Käravete alevik	Käravete	Maaline keskuskant
MTÜ Kiigeland	2007	2011	Ambla alevik	Ambla	Maaline keskuskant
OÜ Meranna	2010		Ambla alevik	Ambla	Maaline keskuskant

Aastatel 2007-2010 said Ambla vallas registreeritud LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ liikmetest valla eelarvest toetust 4 MTÜ-d (MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts, MTÜ Käravete Külaselts, MTÜ Kiigeland ning MTÜ Sääsküla Huviklubi). Kokku jagati neile valla eelarvest toetusi 109 293 eurot, mis moodustas kogu nimetatud perioodi toetustest 27%. LEADER tegevusgruppi kuulujatest said suurimad toetused MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts (13 457 eurot) ning MTÜ Käravete Külaselts (11 745 eurot).

Osalus juhtorganites

MTÜ Arenduskoja juhatusse kuulub Ambla vallast Vello Teor.

6.2.5. LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused

2009. aastal jagati LEADER meetme toetusi Ambla valla projektidele kokku 24 899 euro ulatuses. Toetusi määrati 4 MTÜ 6 projektile. Kõik toetusi saanud projektid olid mittetulundussektorist. Toetatud MTÜ-d olid Roosna ja Sääsküla küladest. Suurima toetuse sai MTÜ Sääsküla Huviklubi (3 projekti kogusummas 12 463 eurot). Rahaeralduse saanud projektid oli seotud eelkõige külakeskuste rekonstrueerimise ning kultuuri- ja seltsielu ürituste korraldamisega.

2010. aastal eraldati LEADER meetmest Ambla valla projektidele 48 619 eurot. Toetusi jagati mittetulundusühingutele ja Ambla vallavalitsusele. Kokku toetati 8 MTÜ 15 projekti ning 1 vallavalitsuse projekti. Suurima toetuse sai 2010. aastal MTÜ Käravete Küla Selts aleviku

laululava ehituseks ning klubi kütteseadmete soetamiseks (kokku 14 617 eurot). Toetusi saanud projektide eesmärgiks oli kultuuri- ja seltsielu ürituste korraldamine. Toetatud MTÜ-d olid registreeritud valla 5 asulasse (Ambla, Aravete ja Käravate alevikud ning Roosna ja Sääsküla külad). Enim toetatud MTÜ-sid oli Roosna külast (3) ning enim projekte rahastati MTÜ Sääsküla Huviklubil (3).

Perioodil 2009-2010 jaotati LEADER meetme toetust Ambla valla projektidele kokku 73 518 eurot. Mittetulundussektor sai sellest summast 97%. Valla asulatest olid edukaimad Roosna küla ja Sääsküla küla, kuhu läks kogu jaotatud rahast vastavalt 33% ja 36%. Enim toetust eraldati MTÜ Tammiku Talumuuseumile (19 818 eurot) ning MTÜ Sääsküla Huviklubile (19 527 eurot). Seejuures oli edukaim taotleja MTÜ Sääsküla Huviklubi kokku 6 projektiga (vt. lisa 16).

Ambla vallas registreeritud LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ liikmetest said perioodil 2009-2010 LEADER meetme toetusi 3 MTÜ-d (MTÜ Käravete Küla Selts, MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts ning MTÜ Sääsküla Huviklubi) ja vallavalitsus. LEADER tegevusgrupi liikmetele eraldatud toetuse kogusumma oli 85 663 eurot, millest enamiku moodustas MTÜ Sääsküla Huviklubi projektidele (laululava ehitus ning üritused) määratud toetus (65 763 eurot).

Võrdlus kohaliku algatuse toetuspoliitika raames eraldatud toetustega

Ambla valla eelarvest eraldati kohaliku omaalgatuse projektide toetuseks 2009. aastal 7 258 eurot. LEADER meetme toetused Ambla valla projektidele olid 2009. aastal 24 899 eurot. Projektitoetusi saanud MTÜ-d ei kattu, küll aga on Leader meetmest toetust saanud MTÜ Sääsküla Huviklubi saanud samal aastal Ambla valla eelarvest ka tegevustoetust. 2009. aastal olid Ambla valla poolt toetatud projektid seotud spordi- ja seltsieluobjektide rajamisega. Leader meetme kaudu toetatud Ambla valla projektid olid seotud lisaks ka kultuuri- ja seltsielu ürituste korraldamisega.

2010. aastal määrati Ambla valla eelarvest kohaliku omaalgatuse projektitoetusi 4 840 euro ulatuses. LEADER meetme kaudu said Ambla valla projektid 48 619 eurot. Ambla valla 8 MTÜ-d on 2010. aastal toetust saanud nii Ambla valla eelarvest kui ka LEADER meetmest. Seejuures on 3 MTÜ-d (Käravete Küla Selts, Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts ning Kangrumäe Külaelu Edendamise Selts) 2010. aastal saanud toetust nii LEADER meetmest kui ka Ambla valla eelarvest projektitoetust ja tegevustoetust. Toetatud projektide sisu on suuresti kattuv, ulatudes koolituste ja ürituste korraldamisest külakeskuste arendamiseni.

Seos MAK meetmetega

Perioodil 2008-2010 eraldati Ambla valla ettevõtetele ja mittetulundusühingutele MAK meetmete toetusi 2 831 207 eurot. Kokku toetati 39 projekti, millest 4 oli esitatud mittetulundusühingute poolt.

LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ liikmetest toetati MAK meetmest 2 MTÜ-d (MTÜ Sääsküla Huviklubi ja MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts). LEADER tegevusgrupi liikmetele eraldati MAK meetmete toetusi kokku 119 904 eurot, mis moodustas 4%

Ambla valla ettevõtete ja mittetulundusühingutele eraldatud MAK toetustest. Toetatud projektid (2) olid seotud Kangrumäe peo- ja puhkeala rekonstrueerimise ning Sääsküla külamaja ehitamisega.

Ambla vallas registreeritud institutsioonidest said aastatel 2008-2010 projektitoetust nii MAK meetmest kui ka LEADER meetmest 3 mittetulundusühingut (MTÜ Ambla Haridusselts, MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts ning MTÜ Sääsküla Huviklubi). Toetust saanud projektid ei olnud kattuvad. MAK meetme toetust kasutati eelkõige ehitiste renoveerimiseks ja tarvikute ostmiseks. LEADER meetme toetuse kaudu aga arendati kohalikku seltsitegevust. Lisaks said need kolm MTÜ-d kohaliku omaalgatuse toetust ka Ambla valla eelarvest.

6.2.6. LEADER meetme toetuste mõju valla arengule

Ambla valla arengukavas määratletud arengusuunad ja tegevused on olnud üsna hästi toetatud ka LEADER meetme kaudu. Eelkõige on arengukavas seatud kesketest arengueesmärkidest LEADER meetme läbi toetatud kohaliku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustava atraktiivse kultuurikeskkonna kujundamist (kultuuri- ja seltsiürituste ning külapäevade korraldamine, pärandkultuuri uurimine ja säilitamine, huvitegevuse arendamine ning kohaliku ajaloo talletamine). Lisaks on LEADER meetme kaudu olulistest arengueesmärkidest rahastatud ka turismi- ja puhkemajandust toetavate tugisüsteemide loomist ning külaliikumise edendamise jaoks oluliste kooskäimiskohtade (külamajad, klubihooned ning laululava) ehitamist ja rekonstrueerimist.

6.3. Meremäe vald

6.3.1. Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil

Positsioon KOV indeksi tabelis

Meremäe vald kuulub KOV indeksi järgi Eesti mahajäänudate omavalitsuste hulka (181. koht). Samas on perioodil 2007-2010 valla võimekus võrreldes teiste Eesti omavalitsustega teinud olulise tõusu (46 kohta).

Rahvastik ja maa – positsioon ja muutuste iseloom

Valla rahvastiku ja maa suhteline positsioon KOV indeksi alusel on nõrk (210. koht). Aastatel 2007-2010 on valla rahvastiku ja maa kvaliteet võrrelduna teiste omavalitsustega püsinud stabiilsena (tõus 2 kohta).

Kohalik majandus – positsioon ja muutuste iseloom

Valla kohaliku majanduse üldist seisukorda tuleb KOV indeksi alusel lugeda samuti kesiseks. Perioodil 2007-2010 on siiski märgatav kohaliku majanduse mõõdukas kvaliteedi tõus võrrelduna teiste omavalitsustega (5 kohta).

Elanike heaolu – positsioon ja muutuste iseloom

Valla elanike heaolu on KOV indeksi järgi suhteliselt madal (208. koht). Positiivse arenguna on Meremäe valla puhul täheldatav elanike heaolu märgatav tõus aastatel 2007-2010 (35 kohta).

Maamajanduse iseloom

Meremäe vallas on põllumajandusmaa kogupindala 3646 ha ning ühe elaniku kohta on põllumajandusmaad väga palju (3,17 ha). Valla majandusarengus mängib olulist rolli loomakasvatus (0,99 loomühikut ühe elaniku kohta). Vallas kasvava metsa raiemaht on viimastel aastatel olnud üsna suur (2010. aastal 2694,6 tm ühe elaniku kohta). Metsa raiemaht on Meremäe vallas üks kõrgeimaid Eestis.

6.3.2. Valla arengukava

Arengukava periood

Meremäe valla arengukavas seatakse valla arengu eesmärgid aastateks 2007-2013.

Olukorra analüüs

Põllumajandus ja metsandus

Meremäe valla põllumajandusettevõtete hulgas on suurenenud mahetootmisega tegelejate arv, samuti on suurenenud haritavad pinnad. Põllumajanduse toetuste süsteem on stabiliseerunud, kasutatakse ulatuslikumalt palgatööjõudu, soetatakse uut tehnikat ning rakendatakse kaasaegsemat tehnoloogiat. Põllumajandussaaduste tootmist on vallas võimalik oluliselt laiendada. Ehkki vallas on põllumajandusmaad palju, pole suur osa sellest aktiivses kasutuses. Põllumajandussektori arengus on pidurdavaks teguriks kaugus turgudest, kvalifitseeritud tööjõu vähesus ning madal ettevõtlusaktiivsus. Metsandussektoris on kitsaskohaks piisavate ligipääsuteede puudumine metsatulekahjude korral.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Valla keskkonna ja paikkonna säilitamisel võib positiivsete arengutena esile tuua reostuskoormuse vähenemise ning suurenenud metsamaa pindala. Positiivne arengueeldus on ka kohalike keskkonnaaktivistide olemasolu.

Suurimaks keskkonnaga seotud probleemiks Meremäe vallas on elanike vähene keskkonnateadlikkus. Tihti ei tunnetata vajadust energia- ning loodusressursse säästlikult kasutada. Kulupõletamisperioodil suhtutakse sageli hooletult tuleohutusse. Samuti on kohalikel elanikel vähesed teadmised taimekaitsevahendite kasutamisest. Lisaks on vallas probleemiks puuduvad reovee puhastussüsteemid. Kriitilisem on antud probleem hajaasustuspriirkondades ning väiksemates ettevõtetes.

Valla keskkonnasäästliku arengu võimalustena nähakse ette elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmist ning võimalike EL finantside abil reoveesüsteemide rajamist.

Meremäe valla keskkonnaseisundit ohustavad eelkõige saastekoormuse suurenemine muutusi tekitava piirini, kasutamata põllumaad (kulu põletamine) ning ettevõtete suutmatus üle minna säästvatele tehnoloogiatele energeetikas ja põllumajanduses.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Meremäe vallas on head tingimused turismialase ettevõtluse arendamiseks. Vallas elab külalislahke kogukond. Külastajatele pakub lõõgastusvõimalusi puhas ja puutumatu loodus. On olemas puhke- ning majutuskohad. Oluline on ka valla üldine turvalisus.

Kohaliku ettevõtluse arendamise peamiseks takistusteks on elanike madal ettevõtlusaktiivsus, oskustööjõu puudus ning kvalifitseeritud teenindajate nappus. Väiksemate koguste puhul on ettevõtete toodangu turustamine raske. Ebakindlust tekitab sageli ettevõtjate suutmatus maksta konkurentsivõimelist palka. Turismiarenduse kitsaskohtadeks on suuremate majutuskohade ning avalike söögikohtade vähesus.

Ettevõtluse edendamiseks oleks vajalik luua paindlikum toetuste süsteem. Samuti oleks oluline meelitada valda väljastpoolt ettevõtlikke inimesi. Ühe võimaliku ettevõtlusvormina võiks vallas arendada ka jahiturismi, kuna vastavad eeldused jahimaade näol on olemas.

Valla ettevõtluse arenguohutudeks on väike investeerimisvõime ning kvalifitseeritud tööjõu puudus. Samuti teeb muret valla teede halb olukord ning vajaliku elektrivõimsuse puudus (va Meremäe ja Obinitsa). Teatud stsenaariumite korral on vallal oht muutuda massiturismi piirkonnaks.

Meremäe vallas on elanikel kättesaadavad elukondlikud teenused (2 kauplust, 2 postkontorit, raamatukogud, bussiliiklus). Peamiseks teenustega seotud probleemideks on puudulik bussiliiklus, teede halb olukord, madal elektrivõimsus ja elektrikatkestused kaugemates külates (puudub konkurents elektrienergiaga varustamisel). Samuti puuduvad vallas teatud elukondlikud teenindusasutused (juuksur, saun, pesuköök). Vallaelanikel on sageli transpordi puudumisel raske pääseda eriarstide konsultatsioonile Võrru või Tartusse.

Valla elanikele on tagatud peamiste sidekommunikatsioonide kättesaadavus. Suurem osa valla territooriumist on kaetud mobiilside võrguga. Mobiilside levi ning interneti kättesaadavus on viimastel aastatel paranenud. Siiski on kohati piirkondi, kus internetiühendus pole kättesaadav ning ka mobiilside on paiguti kõikuva kvaliteediga.

Meremäe vald on tuntud kui kultuuri- ja loodusturismi piirkond. Säilinud on autentne setu kultuur ning käsitööoskused, oma keel, elukombed, kaunid omapäraseid rahvariided, rahvalaul ja -tants.

Korraldatakse omakultuuril põhinevaid üritusi ja õppusi (leelo, tants, pillimäng, rahvussöök, käsitöö). Tegutseb Seto Muuseumitare Obinitsas. Toimuvad traditsioonilised üritused-sündmused (Seto Kuningriigi päev, Lihavõttemaa, Savipäevad, talsipühad, kirikupühad – paasapäev, külakirmaskid). Omakultuuriga tegelejaid ja pärimusekandjaid leidub erinevates vanusegruppides. Toimib Riiklik Setomaa kultuuriprogramm ja arenguprogramm. On võimalus aktiivseks puhkuseks. Selleks on kohalikel elanikel ning ka turistidel võimalik aega veeta Piusa jõe ürgoru matkarajal või külastada Piusa käsitöö – savikoda.

Kultuuripärandi säilitamisel ja arendamisel on üheks olulisemaks probleemiks kohalike elanike passiivsus ning vähene kohaliku seto kultuuri tundmine. Tihti on ootused kultuurielule suured, kuid kaasalöömise tahe väike. Erinevate huvigruppide tegevuste korraldamiseks napib koostöötaht ja vahendeid. Muret teeb ka kohalike elanike nõrk suutlikkus osaleda projektides (kirjutamine, elluviimine, aruandluse koostamine).

Suurem osa kohalikust kultuuritegevusest on projektipõhine. See aga ei kindlusta kultuuritegevuse jätkusuutlikkust. Probleemiks on ka kohalike käsitöötegijate vähesus. Kohaliku isetegevuse arengut takistab ringijuhitide tasustamise puudumine. Kogukondliku elu päsib kooskäimiskohtade nappus külates. Aktiivsete kogukondade kokkukäimiskohad ja külaplatsid vajavad korrastamist (Seto Seltsimaja, Halas Kunn, Meremäe rahvamaja saal, jt samalaadsed) ning tsässonad renoveerimist ja hooldamist.

Kohaliku kultuurielu arendamiseks oleks vajalik koolitada noorgiide ning tegeleda seto käsitöö turustamisega.

Külaelu arendamine

Meremäe valla külaelu arendamisel on tugevaks eelduseks seltside ja seltsingute aktiivne tegevus. Positiivne märk on kohaliku initsiatiivi tõus külates. Meremäe vallas on 2 paikkonnal koostatud ka arengukava (Meremäe küla 2008-2014 ning Mokornulga ja Üle-Peksa (Obinita ümbrus) 2011-2016). Vald pakub omaalgatuslikuks tegevuseks ka finantsabi. Peamisteks probleemideks on eestvedajate nappus ning praeguste vedajate entusiasmi langus. Kohalik elanikkonna on suhteliselt passiivne ning madala enesehinnangu. Takistuseks on ka kohatine oskamatus teha koostööd naabritega (ka teatud soovimatus), seltside tegevustoetuse vähesus ning külavanemate süsteemi puudumine.

Oluline on külavanemate rolli tähtsustamine ning kohalike elanike aktiivsem kaasamine kogukondlikku ellu. Peamiseks ohuks on piirkonna elanikkonna vähenemine.

Visioon ja eesmärgid

Põllumajandus ja metsandus

Meremäe valla põllumajandus- ning metsandussektori arenguks on vajalik maareformi lõpule viimine ning kogu maa omandisse kandmine. See loob eelduse, et valla territooriumil tegutsevad konkurentsivõimelised põllumajanduslikud ettevõtted.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Valla keskkonna parendamiseks soovitakse rakendada korraldatud jäätmete kogumist hajaasustuses ning rajada kaasaegsed reovee puhastid Obinita ja Meremäe külates ja hajaasustuses.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Meremäe valla visiooni järgi on vald atraktiivne elukeskkond, kuhu noored soovivad tagasi tulla ning kohapeal ettevõtlust alustada ja edasi arendada. Vallas on arenenud käsitöölane ettevõtlus ning suurenenud on turismiga tegelevate ettevõtjate arv.

Valla elanikkonnal on võimalus kasutada kvaliteetseid sideteenuseid ning suurenenud on kohapealse meditsiiniteenuste (hambaarst, perearst ja koduõendus) kättesaadavus. Vallas on uuendatud alajaamad ja elektriliinid. Kogu valla territoorium on kaetud interneti ja mobiilside võrguga.

Valla külakeskused on välja arendatud. Igal nulgal või suuremal külade grupil on oma kooskäimise koht. Taastatud on tänavkülad ning tsässonad.

Kohaliku kultuuripärandi säilitamiseks on oluline traditsioonilise seto talu taastamine. Meremäe vallas on korrastatud tsässonad, nende omandiküsimused lahendatud ning kindla kirikupühaga seotud palvused on jõudnud kõikidesse tsässonatesse. Vald väärtustab seto kultuuri traditsioone, nendega tegelemist soositakse ja toetatakse. Käivitunud on põhjalik setu kultuuriloo õpetus nii lastele kui täiskasvanutele. Lisaks on leitud vahendid ka muude kogukondlike tegevuste toetamiseks ning huviringide tegevuse rahastamiseks.

Kavandatud tegevused

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Valla keskkonna ja paikkonna säilitamise tagamiseks määratletud tegevussuunad: olemasolevate puhkealade heakorra tagamine, puurkaevude arvu suurendamine vallas, nn prügiringide korraldamine ohtlike jäätmete, ehitusprügi, vanapaberi ja suuremõõtmelise prügi ära andmiseks. Vajalik oleks leida võimalusi Vastseliina jäätmejaama kasutamiseks. Ehitada tuleb Obinitsa ja Meremäe külas nõuetele vastavad kanalisatsiooni- ja veetrassid.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Kohaliku ettevõtluse arendamiseks on olulised järgmised tegevussuunad: infrastruktuuri parendamine (koostada kõigi avalikult kasutatavate teede korrastamise pingerida, avalike WiFi-alade loomine vähemalt Meremäe ja Obinitsa külas), ettevõtjate koolituse korraldamine ning Meremäe valla kui investeerimiskeskkonna tutvustamine, renoveerida Meremäe ja Obinitsa paisjärvede veelüüsid ja leida atraktiivseid võimalusi vee-energiale taastuvenergia tootmisel ja kasutamisel.

Kohaliku miljöö parendamiseks on oluline külaplatside korrastamine ja väljaehitamine. Lagunevate hoonete omanikke tuleks motiveerida hooneid korda tegema või lammutama. Samuti tuleb tegeleda valla puhkekohtade ja objektide hooldusega ning ehitada Meremäe ja Obinitsa paisjärvede juurde puhkekohad. Külade arenguks on vajalik ajalooliste ehitiste ja –objektide korrastamine ning kultuuriobjektidele ligipääsetavuse parandamine.

Kohaliku kultuuri- ja seltsielu hoogustumiseks on tähtis kohalike kultuuritraditsioonide tutvustamine, avaliku kultuuriasutuste võrgu (raamatukogud, muuseum) säilimine ja

korrastamine vallas ning hoonete ja kultuuriobjektide renoveerimine. Jätkuvalt tuleb toetada omakultuuri, kaasa aidata traditsioonide säilimisele ning toetada omaalgatuslikku tegevust.

Samuti peetakse vajalikuks taastada Meremäe vallas kinokultuur ja luua selleks vajalik tehniline baas, algatada vähemalt kahe igaaastase suvise vabaõhuürituse läbiviimise traditsioon Meremäe laululaval, taastada kõik vallas olevad tsässonad ning arendada välja Meremäe leinapark. Oluline on propageerida Setu keele igapäevast kasutust, traditsioonilisi käsitööoskusi, setu taluarhitektuuri, sepa- ja puutööd ning keraamikaoskusi.

Valla arengukava ja LEADER tegevusgrupi arengukava kooskõla

Visioonid

LEADER tegevusgrupi MTÜ Piiriveere Liider arengukavas põllumajanduse ja metsanduse arendamise visioone ei ole. Samuti puuduvad tegevusgrupi arengukavast keskkonna ja paikkonna säilitamist ning arendamist määratlevad visioonid. Küll aga on valla arengukavas mõlema kohta veidi visioneeritud.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise visioonid on arengukavades sarnased. Samas on tegevusgrupi arengukavas elukvaliteedi ja maamajanduse arendamise visioonid üldisemalt sõnastatud. Nii peetakse tegevusgrupi arengukavas oluliseks eelkõige kohalike elanike tunnetuslikku arengut, väärtuste kujundamist, aktiivsust, paikkonna identiteedi tugevdamist ning koostöö vajalikkust. Valla arengukava visioonid on rohkem konkreetsetele probleemidele suunatud (kultuuritraditsioonide hoidmine, turismi- ja käsitööalase ettevõtluse arendamine, kommunikatsiooni- ja teenuste tagamine, külakeskuste välja ehitamine).

Olukorra hinnangud

Põllumajandus- ja metsandussektori tugevad küljed ei ole tegevusgrupi arengukavas esile toodud. Sektori probleemseid külgi nähakse arengukavades sarnaselt (kaugust turgudest, kvalifitseeritud tööjõu puudus, madal ettevõtlusaktiivsus). Põllumajandus- ja metsandussektori arendamise võimalusi, ohte ning arenguvajadusi ei ole tegevusgrupi arengukavas määratletud.

Keskkonna ja paikkonna olukorda ning arenguvajadusi tegevusgrupi arengukavas ei määratleta. Antud valdkonnast tuuakse esile piirkonna mitmekesine, puhas ja puutumata looduskeskkond. Valla arengukavas hinnatakse seevastu kohalike keskkonnaaktivistide olemasolu, reostuskoormuse vähenemist ning suurenenud metsamaa pindala.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse positiivsed tegurid on arengukavades valdavalt sarnaselt esitatud. Tegevusgrupi arengukava ei esita siiski otseselt ettevõtlusega seotud tugevaid külgi, vaid toob välja eelkõige kultuuritraditsioonid, seto kultuuri, tugeva kodukohatunnetuse ning ka valla piiriäärse asendi. Valla arengukava rõhutab nii ettevõtluse arendamise positiivseid eeldusi kui ka kultuuriruumi omapära ja puhast looduskeskkonda (turismi seisukohalt). Elukvaliteedi ja maamajanduse nõrgad küljed on arengukavades samuti valdavalt kattuvad. Samas tulevad esile selged erinevused rõhuasetustes. Tegevusgrupi arengukava määratleb peamiste probleemidena majandustegevuse ühekülsust, elanikkonna vananemist, kvalifitseeritud tööjõu puudust (ka valla arengukavas), elanikkonna passiivsust (valla

arengukavas madal ettevõtlusaktiivsus), ebasoodsat asendit turgude suhtes, vananenud infrastruktuuri (valla arengukavas eriti teed, elekter ning internet) ning kultuuri- ja seltsitegevuse objektide ebarahuldavat seisukorda. Valla arengukavas on rõhutatud ka kohalike teenuste nõrka kvaliteeti (eriti bussiliikluse korraldus), elanike passiivsust kohaliku kultuuri- ja seltsitegevuse suhtes ning ettevõtete ebapiisavat palgapoliitikat. Elukvaliteedi ja maamajanduse arengu võimalused on arengukavades mõneti erinevalt nähtud. Tegevusgrupi arengukavas tuuakse esile täiendavate ressursside suunamine põhiteenuste parendamiseks ning külakeskuste uuendamiseks. Valla arengukava näeb ettevõtluse arendamise võimalustena aga paindlikku toetuste süsteemi ning väljastpoolt tulevaid ettevõtlikke inimesi, käsitöö toodete turustamist ning noorte giidide väljaõpetamist. Elukvaliteedi ja maamajanduse arenguohutusi tegevusgrupi arengukava ei määratle.

Meremäe valla arengukavas esitatud tegevussuunad:

- „Isetekkeliste prügimägede“ likvideerimine ning keskkonnateadlikkuse tõstmine elanikkonna hulgas
- Taastuva energiakasutuse propageerimine
- Maapiirkonna majandustegevuse mitmekesistamine
- Töökohtade loomine
- Piirkonna konkurentsivõime parendamine
- Esmatasanditeenuste arendamine (side, elekter, pangandus, vesi, kool, tervis, turvalisus, isikuteenindus; haldussuutlikkus, teed, miljö, töajõud-töökohad, transport)
- Külade miljövärtuse säilitamine ja loomine
- Huvitegevuse võimaluste arendamine, külaelanike ühiseks tegevuseks mõeldud ühiskondlike ehitiste ja muude rajatiste korrastamine; elanike koostöö ning ühisürituste korraldamine
- Kultuuri, spordi ja vabaaja võimaluste loomine

6.3.3. Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika

Määruste sisu

Meremäe vallas reguleerib kohaliku omaalgatuse toetamist 1. aprilli 2009 määrus nr 1 „Meremäe valla omaalgatusliku tegevuse toetuseks raha eraldamise kord ja tingimused“. Toetuse eraldamise põhieesmärgiks on seatud kultuuri-, spordi-, seltsi- ning omaalgatusliku tegevuse aktiveerimine Meremäe vallas. Toetust eraldatakse seltsidele, huvigruppidele ja üksikisikutele, kelle eesmärgiks on kultuuri- ja spordiürituste korraldamine Meremäe valla rahvale. Lisaks toetatakse ka Meremäe valla kultuuri- ja spordikollektiivide osalemist väljaspool valda toimuvatel olulistel üritustel. Toetust võib taotleda nii iseseisva projektina vallasiseselt kui ka väljapoole esitatavate projektide kaasfinantseerimiseks.

Toetuste määramisel eelistatakse projekte, kus tegevusse kaasatakse suurem inimeste hulk, tegevus on pikaajaline ning taotleja omapanuse määr on suurem. Omapanus võib olla rahaline või materiaalne. Rahataotluste puhul, mis esitatakse osalemiseks väljaspool valda toimuvatel kultuuri- või spordiüritustel, eelistatakse niisuguseid projekte, mis on suunatud valla maine tõstmisele. Aktiivse ja tulemusliku tegevuse korral on vallavalitsusel õigus eraldada seltsile või huvigrupile ka *tegevustoetust*. Määrusega toetuse piirmäärasid ei defineerita. Toetuste saamise otsustab Meremäe vallavalitsus.

Toetust ei eraldata projektidele, kus eesmärgiks on seatud niisuguse tulu teenimine, mida ei kasutata seltsitegevuse edasiarendamiseks.

Tabel 41. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2008. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Jaanikõsõ	Miikse vana jaanipäeva läbiviimine	128
Tarvet Päkk FIE	Neljaetapiline küladevaheline turniir petankis	64
Tarvet Päkk FIE	Valla meistrivõistlused petankis	128
Serga küla seltsing	Serga küla mälestusteenistus tsässona juures	128
Kuksina küla seltsing	Kuksina vana jaanipäeva läbiviimine	128
Meremäe Raamatukogu Sõprade Seltsing	Osalemine üleriigilisel Nukitsa konkursil	51
Meremäe Raamatukogu Sõprade Seltsing	EV 90 - kohtumine J.Adamsiga	64
Meremäe Raamatukogu Sõprade Seltsing	Teemaõhtu - Kodumaast kaugel	96
Meremäe Raamatukogu Sõprade Seltsing	TÕN nõustamispäev Meremäel	26
Meremäe Raamatukogu Sõprade Seltsing	Üleriigilised raamatukogupäevad: Loeb, mida loeb	147
Seto Ateljee Galerii	Obinitsa kirjanduse ja näitekunsti ring	422
Seto Ateljee Galerii	Näitused ja muu tegevus	403
Seto Ateljee Galerii	Suvelavastus	767
Maaselts		89
Maaselts	Jalgpalli lahtised MV	224
Maaselts	Paasavolle	320
Meremäe Kultuuriühing	Paabapraasnik	32
Meremäe Kultuuriühing	Kosmeetikaesitus, tantsuõhtu	128
Meremäe Kultuuriühing	Tobrova kirmas	16
Meremäe Kultuuriühing	Piitrepäeva kirmas Uusvadas	16
Meremäe Kultuuriühing	Lepa kirmas	16
Meremäe Kultuuriühing	XV Savipidu	256
naisselts Miitsirk	Paabapraasnik	58
naisselts Miitsirk	Heakorrapäev	64
naisselts Miitsirk	"Lihavõttemaa"	128
naisselts Miitsirk	Setomaa Külateatrite Päiv	51
Tsibihärblaseq	"Tantsuklubi"	92
Tsibihärblaseq	Plaadi esitus Tsaranskis	192
Tsibihärblaseq	Ühisseminar seto-kihnu-mulgi	48
Tsibihärblaseq	Seto-ersa-kihnu noorte ühislaager	128
Tsibihärblaseq	Kihnu-mulgi noorte võõrustamine Obinitsas	64
Seto Selts	EV 90 - J. Adamsiga kohtumine	77
Seto Selts	EV aastapäeva tähistamine Kornetis	45
Seto Selts	Albu valla külastamine	128
Seto Selts	Eesti päev Kornetis	96
Seto Selts	Osalemine Kihnu laadal	83
Seto Selts	Seto Seltsi aastapäev	64
Seto Selts	Siidisõsarate plaadi esitus	38
Seto Selts	Helbi koor 25	51
Seto Selts	Kooride Kuningriigipäevast osavõtt	64

Seto Selts	Maarjapäeva kirmas Petseris	32
Seto Selts	Lepa kirmas	16
	Üritused kokku	5 164

Tabel 42. Meremäe vallas 2008. aastal jagatud tegevustoetused seltsidele

Toetuse saaja	Toetuse summa (euro)
Meremäe Pensionärid	192
Meremäe Raamatukogu	
Sõprade Seltsing	192
Seto Ateljee Galerii	192
Meremäe Maanaiste Seltsing	
Sipelgas	192
Tsibihärblaseq	192
Helbi koor	192
Meremäe Noored	192
Taarka Pärimusteater	192
Miikse küla seltsing	192
Hõpehelmed ja Meremäe Mehed	192
Meremäe Kultuuriühing	192
Obinitsa Raamatusõprade Seltsing	192
Obinitsa Pensionärid	192
Obinitsa Noorte Selts	192
Naisselts Miitsirk	192
Kuksina küla seltsing	192
Serga küla seltsing	192
Kokku	3 264

2008. aastal eraldas Meremäe vald kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 8 428 eurot. Tegevustoetusi määrati kokku 3 264 eurot ning projektitoetusi 5 164 eurot. Valdav enamus projektitoetustest määrati mittetulussektorile. Kokku said toetust 10 MTÜ 42 projekti. Erasektori algatusi toetati kahel juhul kogusummas 192 eurot. Suurim projektitoetus määrati MTÜ Seto Ateljee Galeriile (3 projekti kogusummas 1 592 eurot, sealhulgas suvelavastuse korraldamiseks 767 eurot). Edukaim taotleja oli MTÜ Seto Selts, kellele määrati toetust 11 erinevale projektile. Tegevustoetusi eraldati 17 MTÜ-le ning määratud summa oli kõigile võrdne – 192 eurot. Enamik projektitoetusi saanud MTÜ-sid said ka tegevustoetust.

Tabel 43. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid 2010. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa	Vorm
Naisselts Miitsirk	Külateatridõ päiv	268	Kaasfinantseerimine
Naisselts Miitsirk	Lihavõtted Obinitsas	211	Kaasfinantseerimine
Naisselts Miitsirk	Tandsuoppus	230	Kaasfinantseerimine
Navkõ küla	Paasavolle	320	Kaasfinantseerimine
Taarka Pärimusteater	Teatri käivitamine	383	Kaasfinantseerimine
	I etapp		Kaasfinantseerimine
Obinitsa Raamatukogu	Koolituste sarja läbiviimine 12 koolitust	224	Kaasfinantseerimine
Meremäe ja Obinitsa lasteaed	Uhtna Nõiariik	256	Toetus
Navkõ küla	Aastavahetuse spordipäev	89	Toetus

Seto Infoselts	Laserdisain	256	Toetus (juhul kui projekti rahastatakse täies mahus)
Jaankõsõ	Miikse jaanipäev	543	Toetus
Meremäe Raamatukogu	Lugemisaasta üritusi Meremäe Raamatukogus	320	Toetus
Meremäe Kultuuriühing	Naistepäev	192	Toetus
ProjektRokina	Rokina külaplats	332	Toetus
Taarka Pärimusteater	Noortestudio etendus	256	Toetus (juhul kui Piiriveere Liider tunnistab edukaks)
Obinita Noorte Seltsing	Sõbrapäeval sõpradega	192	Toetus
	Eraldatud toetused kokku	3 816	

2009. aastal Meremäe valla eelarvest kohaliku omaalgatuse toetusi ei eraldatud. 2010. aastal jaotas Meremäe vald kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 3 816 eurot. Enamik toetusi eraldati mittetulundussektori projektidele. Lisaks toetati ka valla hallatavate asutuste projekte kokku 799 euroga. Suurima projektitoetuse sai MTÜ Jaanikõsõ Miikse jaanipäeva korraldamiseks 543 eurot. Toetust saanud projektid olid enamjaolt seotud kultuuri- ja seltsielu ürituste korraldamisega. 2010. aastal tegevustoetusi ei määratud.

Tabel 44. Meremäe valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse toetused 2011. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)	Vorm
Miikse Jaanikõse Selts	Miikse jaanituli	352	Toetus
Meremäe ja Obinita lasteaed	Õppereis	224	Toetus
Obinita Raamatukogu	Raamatukogu päevad, TÕN 2011, teatri ühiskülastus	256	Toetus
Obinita Pensionäride Selts	Seltsi tegevustoetus	256	Toetus
Obinita Noorte Seltsing	Sõbrapäeval sõpradega	192	Toetus
Noorte Seltsing	Paasapäeva tantsuõhtu	144	Toetus
Kuksina küla	Vana-jaanipäeva Kuksina kirmask	107	Toetus
Meremäe Raamatukogu	Lugemisaastat jätkates	300	Toetus
Miikse küla	Disko	237	Toetus
MTÜ Kuigõ Küla Arendus	Kuigõ külapühade: Suvistepüha ja Pnkjavitsa risti` tähistamine	192	Toetus
MTÜ Seto Ateljee Galerii	Seto Ateljee Galerii majas näituste korraldamine	128	Toetus
Meremäe Kultuuriühing	Emadepäeva kontsert „Naer hinges muret paitab“	109	Toetus
Meremäe Kultuuriühing	Isadepäeva pidu	128	Toetus
Obinita Raamatukogu	Obinita kooli kodulooliste materjalide korrastamine. Kodulooürijate L.Sillaotsa ja I.Nilgi töö tasustamine	64	Kaasfinantseerimine (tingimusel, et projekti rahastatakse ka Kultuurkapitali poolt)
MTÜ Taarka Pärimusteater	Küläteatridõ päiv – 21. ja 22.mail 2011	256	Kaasfinantseerimine
Meremäe Kool	Terves kehas terve vaim	249	Kaasfinantseerimine
MTÜ Obinita spordiarendusühing KYPsis	Obinita vastlapäev 2011	128	Kaasfinantseerimine (20% ulatuses Kultuurkapitali poolt eraldatava summa alusel)
Meremäe Kultuuriühing	Helitehnika ja muusikariistad Meremäe kandile	575	Kaasfinantseerimine
Meremäe Kultuuriühing	Huvitegevus Meremäel – igähele midagi 2	403	Kaasfinantseerimine (10% ulatuses PRIA poolt)

			eraldatava summa alusel)
Meremäe Kultuuriühing	Meremäe naiskoor 5	192	Kaasfinantseerimine
Obinitsa naiselts Miitsirk	Paabapraasnik; Lihavõtted Obinitsas; vanaimä oppas', imä pärand; teeme ise kingituse	268	Kaasfinantseerimine
Obinitsa küla	Karaokeõhtute korraldamine	96	Kaasfinantseerimine (10% Kultuurikapitali poolt eraldatava summa alusel)
Navikõ küla	Võrkpalliturniir „Paasavolle 2011“	320	Kaasfinantseerimine
Meieselts Meroos	Tekstiili uuskasutus	96	Kaasfinantseerimine (5% projekti kogumahust)
	Eraldatud toetused kokku	5 272	

Meremäe valla eelarvest eraldati 2011. aastal kohaliku omaalgatuse projektitoetusteks 5 272 eurot. Sellest moodustasid kaasfinantseerimine 2 647 eurot ning omaalgatuse toetused 2 625 eurot. Suurem osa toetusi määrati mittetulundussektorile. Kokku toetati 15 MTÜ 24 projekti. Lisaks eraldati toetusi ka valla hallatavate asutuste projektidele 1 093 euro ulatuses. Suurima toetuse sai MTÜ Meremäe Kultuuriühing kokku 1 407 eurot. Projektitoetustest enamiku moodustasid kultuuri- ja seltsiürituste korraldamise kulud. Tegevustoetusi 2011. aastal ei määratud.

Perioodil 2007-2011 eraldati kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 17 516 eurot. Toetatud tegevused olid valla arengukavaga seostatud. Rahastatud projektide kaudu toetati eelkõige kohalike kultuuritraditsioonide hoidmist ja edendamist, külaliikumise aktiveerimist ning sporditegevust.

6.3.4. LEADER tegevusgrupi liikmed

Meremäe vallas on 2011. aasta seisuga LEADER tegevusgrupi „MTÜ Piiriveere Liider“ liikmeid 13. Neist 9 on erasektorist. Tegevusgrupist on 2010. aastal lahkunud kolm Meremäe vallast pärit eraettevõtet. Valdav enamus liikmetest on tegevusgrupiga liitunud selle asutamise aastal (2006). Meremäe vallast on kõige enam tegevusgrupi liikmeid Meremäe külast (5) ning tegevusgrupiga ühinenud liikmed on registreeritud 7 valla külas (Meremäe, Tiirhanna, Olehkova, Polovina, Kalatsova, Obinitsa ning Küllätüvä). Tegevusgrupi eraettevõtjatest liikmed on tegevad põllumajanduses, metsanduses, puhkemajanduses, teadus ja arendustegevuses ning meditsiinis.

Tabel 45. Meremäe valla liikmed LEADER tegevusgrupis

Tegevusgrupi liige	Liitumise aasta	Lahkumise aasta	Asula	Kant	Kandiditüüp
Katrin Rahusoov FIE	2006		Meremäe küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Roman Rahusoov FIE	2006		Tiirhanna küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Kimeko OÜ	2006		Meremäe küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Aarne Kiviste Põhjala talu FIE	2006		Olehkova küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Endel Toomemägi FIE	2006		Polovina küla	Obinitsa	Maaline keskuskant
Estviikor OÜ	2006		Meremäe küla	Meremäe	Maaline keskuskant

Setomaa Turismitalo OÜ	2006		Kalatsova küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Lõuna-Antsu talu FIE	2006		Meremäe küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Erki Lumi FIE	2006	2010			
Sirje Rump FIE	2006	2010	Uusvada küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Meremäe Kultuuriühing MTÜ	2006		Meremäe küla	Meremäe	Maaline keskuskant
Setomaa Valdade Liit MTÜ	2006		Obinitsa küla	Obinitsa	Maaline keskuskant
Seto Ateljee-Galerii MTÜ	2006		Obinitsa küla	Obinitsa	Maaline keskuskant
FIE Rieka Hõrn	2006		Obinitsa küla	Obinitsa	Maaline keskuskant
Alternatura OÜ	2009	2010	Antkruva küla	Obinitsa	Maaline keskuskant
Rahusoo MTÜ	2010		Küllätüvä küla	Obinitsa	Maaline keskuskant

Aastatel 2008-2011 on Meremäe vallas registreeritud LEADER tegevusgrupi „MTÜ Piiriveere Liider“ liikmetest valla eelarvest toetust saanud 2 MTÜ-d (MTÜ Meremäe Kultuuriühing ning MTÜ Seto Ateljee Galerii). LEADER tegevusgrupi liikmed said valla eelarvest perioodil 2008-2011 toetust 3991 eurot, mis moodustas antud aastatel jagatud kohaliku omaalgatuse toetuse kogusummast 23%. Mõlemad valla eelarvest rahastatud MTÜ-d kasutasid saadud toetusi kohaliku kultuuri- ja huvitegevuse edendamiseks.

Osalus juhtorganites

MTÜ Piiriveere Liidri volinike koosoleku liikmeteks on Meremäe vallast Meremäe vallavanem, FIE Rieka Hõrn ning MTÜ Meremäe Kultuuriühing.

6.3.5. LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused

2009. aastal jaotati LEADER meetmest Meremäe valla projektidele 38 896 eurot. Raha eraldati nii mittetulundus- kui ka erasektorile (kokku 5 projekti). Suuremad rahaeraldused läksid MTÜ Seto Käsitöö Kogole (11 450 eurot) õppepäevade läbiviimiseks ning MTÜ Setomaa Valdade Liidule (10 635 eurot) Obinitsa kool-kiriku rekonstrueerimisprojekti koostamiseks. 2009. aastal olid Meremäe valla edukad taotlejad Meremäe ja Obinitsa küladest.

2010. aastal eraldati LEADER meetmest Meremäe valla projektidele 141 819 eurot. Toetusi said mittetulundus- ja erasektor ning vallavalitsus. Kokku rahuldati 10 MTÜ, 1 eraettevõtja ning vallavalitsuse taotlused 18 projekti osas. Toetatud projektid olid enamjaolt seotud kohaliku kultuuri propageerimise ning koolitustega. Suurim toetus suunati MTÜ Seto Käsitöö Kogole (21 891 eurot) käsitöölaste koolituste läbiviimiseks ja raamatu välja andmiseks. MTÜ Seto Käsitöö Kogo oli 2010. aastal ka edukaim taotleja kokku 4 projektiga. Rahaeraldusi saanud institutsioonid olid 6 erinevast valla asulast. Seejuures Obinitsa külast määrati toetust koguni 11 projektile. Valla keskusest Meremäelt oli 2010. aastal toetuse saaja vaid Meremäe vallavalitsus.

Aastatel 2009-2010 jagati LEADER meetmest Meremäe valla projektidele 180 715 eurot. Sealjuures eraldati 86% sellest mittetulundussektorile. Edukaim taotleja antud perioodil oli MTÜ

Seto Käsitüü Kogo 33 341 euroga (4 projekti) ning edukaim asula Obinita küla, kust sai toetuse 15 projekti (kokku 109 133 eurot) (vt. lisa 17).

Meremäe vallas registreeritud LEADER tegevusgrupi „MTÜ Piiriveere Liider“ liikmetest said perioodil 2009-2010 LEADER meetme toetusi 4 MTÜ-d (MTÜ Meremäe Kultuuriühing, MTÜ Seto Ateljee Galerii, MTÜ Setomaa Valdade liit ning MTÜ Rahusoo) ja vallavalitsus. LEADER tegevusgrupi liikmetele eraldatud toetuse kogusumma oli 39 152 eurot, millest enamiku moodustasid MTÜ Setomaa Valdade Liidu (Obinita kool-kiriku rekonstrueerimisprojekt) ja MTÜ Rahusoo (pilliõpe ja pillide soetamine) projektidele jagatud toetus.

Võrdlus kohaliku algatuse toetuspoliitika raames eraldatud toetustega – mahuline võrdlus, sisuline kattuvus

Meremäe vald jagas kohaliku omaalgatuse toetuseks 2010. aastal 3 816 eurot. LEADER meetme kaudu said Meremäe valla projektid 2010. aastal kokku 141 819 eurot. Valdavalt projektitoetusi saanud MTÜ-d ei kattu. Nii vallast kui LEADER meetmest said 2010. aastal toetust vaid MTÜ ProjektRokina ning MTÜ Taarka Pärimusteater. Toetatud tegevused on sarnased: koolitused, külakeskuste uuendamine, kultuuri- ja seltsiürituste korraldamine. Siiski on 2010. aastal LEADER meetmest toetatud ka tarvikute soetamist, trükiste ettevalmistamist ning muuseumitegevuse arendamist.

Seos MAK meetmetega

Aastatel 2008-2010 jagati Meremäe valla projektidele MAK meetmest toetusi 937 327 euro ulatuses. Toetust said 49 projekti (46 erasektorist ning 3 mittetulundussektorist).

LEADER tegevusgrupi „MTÜ Piiriveere Liider“ Meremäe vallas registreeritud liikmetest eraldati MAK toetusi 3 ettevõtjale (FIE Aarne Kiviste Põhjala Talu – 6 projekti; Setomaa Turismitalo OÜ – 1 projekt ning FIE Lõuna-Antsu talu – 3 projekti) ja 1 MTÜ-le (MTÜ Meremäe Kultuuriühing – 1 projekt). LEADER tegevusgrupi liikmetele perioodil 2008-2010 MAK meetmest jagatud toetuste kogusumma oli 226 608 eurot, mis moodustas aastatel 2008-2010 MAK meetmest Meremäe valla projektidele jagatud toetuse kogusummast 24%. Valdav osa antud summast kulus Põhjala talu lauda ehituseks ning ratastraktori soetamiseks ja Lõuna-Antsu talule teraviljakombaini ostmiseks. MTÜ Meremäe Kultuuriühingule jagatud toetust kasutati muusikariistade ja helitehnika soetamiseks.

Perioodil 2008-2010 said Meremäe vallast nii MAK meetme kui ka LEADER meetme toetust 2 mittetulundusühingut (MTÜ Meremäe Kultuuriühing ning MTÜ Seto Käsitüü Kogo). Kummagi MTÜ puhul projektitegevused ei kattunud. MAK meetme kaudu parandati eelkõige materiaaltehnilist baasi ning LEADER meetme toetust kasutati seltsitegevuse arendamiseks.

Nii MAK meetme kui ka kohaliku omaalgatuse toetust valla eelarvest sai antud perioodil vaid MTÜ Meremäe Kultuuriühing (valla eelarvest tegevustoetus).

6.3.6. LEADER meetme toetuste mõju valla arengule

Meremäe valla arengukavas esile toodud arengueesmärgid ja tegevused on olnud suhteliselt hästi seotud LEADER meetme toetustega. Arengukavas esile tõstetud valla prioriteetsetest arengusuundadest on LEADER meetme kaudu toetatud eelkõige pärimus- ja omakultuuriga seotud tegevusi (teatritegevus, pilliõpe, kohalikku kultuuri tutvustavate trükiste välja andmine), huvialaringe ning kohalikku käsitööd (sh sepa- ja puutöö ning keraamikaoskused) tutvustavate õppepäevade ja koolituste korraldamist. Oluliste valla arengueesmärkidena on LEADER meetme kaudu rahastatud ka külaliikumise edendamist (külaplatside ning mänguväljakute ehitamine) ning kohaliku pärandkultuuri säilitamist toetava turismiettevõtluse arendamist (vajalike tarvikute ostmine ning turismitalude rekonstrueerimine).

6.4. Vihula vald

6.4.1. Valla sotsiaal-majandusliku arengu profiil

Positsioon KOV indeksi tabelis

KOV indeksi järgi kuulub Vihula vald Eesti võimekate omavalitsuste hulka (68. koht). Perioodil 2007-2010 on Vihula valla võimekus võrreldes teiste Eesti omavalitsustega oluliselt tõusnud (54 kohta).

Rahvastik ja maa – positsioon ja muutuste iseloom

Vihula valla rahvastiku ja maa suhteline kvaliteet on hea (87. koht). Rahvastiku ja maa kvaliteet on aastatel 2007-2010 püsinud stabiilsena (tõus 2 kohta).

Kohalik majandus – positsioon ja muutuste iseloom

Valla kohaliku majanduse olukorda võib KOV indeksi järgi pidada samuti heaks (47. koht). Perioodil 2007-2010 on täheldatav kohaliku majanduse taseme tõus võrreldes teiste Eesti omavalitsustega (20 kohta).

Elanike heaolu – positsioon ja muutuste iseloom

Valla elanike heaolu on tähelepanuväärselt kõrge, kuuludes selle näitaja poolest Eesti absoluutsesse tippu (6. koht). Aastatel 2007-2010 on valla elanike rahulolu positsioon Eesti omavalitsuste hulgas mõõdukalt tõusnud (15 kohta).

Maamajanduse iseloom

Vihula valla põllumajandusmaa kogupindala on 3222 ha ning ühe elaniku kohta on põllumajandusmaad keskmiselt (1,63 ha). Loomakasvatus on vallas tähtis majandusharu (1,06 loomühikut elaniku kohta). Vallas kasvava metsa raiemaht on viimastel aastatel olnud mõõdukas (2010. aastal 154,4 tm ühe elaniku kohta). Lahemaa Rahvusparki territooriumil asuvate

sihtkaitsevööndite metsades on majandustegevus keelatud, ülejäänud rahvuspargi alale jäävad metsad kuuluvad kaitsemetsa kategooriasse.

6.4.2. Valla arengukava

Arengukava periood

Vihula valla arengukavas määratakse valla arengusuunad aastateks 2006-2023.

Olukorra analüüs

Põllumajandus- ja metsandus

Vihula valla põllumajandussektori konkurentsivõime parandamiseks on eeldused Vihula, Sagadi, Annikvere ja Palmse külades, kus maatüksuste kõlvikuline jaotus soosib põllumajandustehnika ulatuslikku kasutamist. Hetkel tegutseb piirkonnas ainult 3-4 põllumajandustootmisega tegelevat ettevõtjat. Metsamajanduse arendamise peamiseks takistuseks on Lahemaa rahvuspargi kaitsepiirangud. Metsanduse arengut pidurdava tegurina nähakse ka Euroopa Liidu normatiivide rakendamist. Kohaliku põllumajanduse ja metsanduse arendamisel nähakse valla panusena eelkõige eraettevõtluse toetamist.

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Valla keskkonna üheks olulisemaks probleemiks on väljaarendamata prügimajandus ning "isetegevuslike prügimägede" olemasolu valla territooriumil. Vald näeb omapoolse võimalusena loodus- ja kultuuriväärtuste säilitamiseks vastavate tegevuste finantseerimist kohalikust eelarvest.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Vihula valla ettevõtluskeskkonna tugevusteks on mereäärne asend (sadamad, kalastus, turism) ning Lahemaa rahvuspark (turism). Vihula vald on Lääne-Viru maakonna suvituskus. Vald paikneb rahvusvahelise tähtsusega transpordikoridori (Via Viroonia) läheduses, mis on üks kolmest Eesti arengus olulisemast transpordi- ja arengukoridorist.

Kohaliku ettevõtluse suurimaks probleemiks on selle sesoonne orienteeritus. Turistid külastavad valda eelkõige soojal perioodil. See mõjutab omakorda kohalikku kaubandust ning teenindusvõrgu arengut. Probleemiks on ka väikesadamate vähesus. Olemasolevad väikesadamad (peale Vergi) on tehniliselt amortiseerunud ja ilma korralike navigatsioonimärkide ning rannaehitisteta. Väikesadamate funktsioon piirdub peamiselt turismi ja kohalike kalurite tegevusega. Puudus on aktiivse puhkusega seotud lisateenustest nagu ratsutamine, matkamine, sportimine, kalastamine jpt. Samuti on vähe piirkonna traditsiooniliste tegevustega seotud puhkevõimalusi. Vaid üks Käsma turismitalu pakub turistidele merel kalastamist. Turismiga seondult on üheks oluliseks puuduseks sularahaautomaatide, kaardimakse võimaluste

puudumine teenindusettevõtetes ja valuutavahetusvõimaluste puudumine vallas. Kohaliku kalanduse arengut pidurdab nii väikesadamate puudumine kui ka kalavarude vähenemine.

Lahemaa rahvuspark seab piirangud ehitustegevusele, mistõttu on raskendatud kinnisvara arendamine ja läbi selle omakorda elukeskkonna pidev areng.

Ettevõtluse arenguks on vajalik väikesadamate rajamine Võsule ja Käsmu, ning kohalike turismi- ja puhkemajanduse ettevõtete toetamine.

Vihula vald on suhteliselt hästi kaetud mobiilside leviga. EMT GSM mobiilside võrk toimib kogu valla territooriumil, Elisa ja Tele 2 võrk on vaid osalise leviga.

Kohaliku kultuuripärandi peamised rikkused on loodus-, kultuuri-, arhitektuuri- ning ajaloomälestised (mõisad). Vallas peetakse lugu kohaliku ajaloo ja traditsioonide säilitamisest ning seltsitegevuse arendamisest.

Külaelu arendamine

Vihula vallas on arenenud külaliikumine ning toimub mitmekesine seltsitegevus. Valminud on valla 4 paikkonna arengukavad (Võsu kant, Karepa piirkond 2003-2012, Käsmu küla 2009-2014 ning Võhma-Palmse piirkond 2009-2014).

Visioon ja eesmärgid

Põllumajandus ja metsandus

Valla arengukava näeb põllumajandus- ja metsandussektori arengu eesmärgidena piirkonna miljööväärtust soodustavate maaharimisviiside ning ranna(kaluri)külade traditsiooniliste tegevuste soodustamist erinevate majandusmehhanismide rakendamise abil (nt rannikualade kultuurmaastike hooldamiseks lambakasvatuse doteerimine riigi poolt jms).

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Vihula valla kesketeks eesmärkideks kohaliku keskkonna ja paikkonna säilitamisel on kultuurmaastike hooldamise tagamine läbi riiklike maahooldustoetuste suunamise, info jagamise ja nõustamisega. Samuti on oluline „Rohelise võrgustiku“ väljakujundamine ning koostöö arendamine Sagadi Koolituskeskusega loodushoiu, säästva arengu ja marketingi valdkondades. Lisaks soovitakse panna rõhku ka vallaelanike keskkonnateadlikkuse tõstmisele ja säästva arengu põhimõtete populariseerimisele.

Paikkonna säilitamiseks ja parandamiseks on vajalik, eriti rannikualadel, senisest tugevama elamuehituse järelvalve tagamine ja elamuehituse maa-alade planeerimine viisil, mis võimalikult vähe mõjutaks eelkõige valla rannikualade miljööväärtust.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Vihula valla arengukavas nähakse elukvaliteedi ja ettevõtluse arendamise eesmärgidena turismitalunduse soodustamist ning planeeringute kaudu puhkekohtade loomise toetamist. Oluline on arendada omavalitsuse ja ettevõtjate vahelist regulaarset suhtlust, realiseerida vallas olevaid investeringuvõimalusi (maa-alad, hooned) ning korraldada turismi- ja puhkemajandusalaseid koolitusi ja täiendõpet (kodumajutus, teenindus jne). Tähtis on paikkonnale omaste tootmisvõimaluste arendamine ja propageerimine. Ettevõtluse arendamisel tuleb silmas pidada ka ranna(kaluri)külade miljö ja külaelanike traditsiooniliste tegevuste (kalapüük, kalade töötlus) säilitamist. Kohalike sadamate arendamiseks on vajalik osalemine rahvusvahelistes projektides.

Elukondlike teenuste kättesaadavuse parandamiseks on oluline teha koostööd naaberomavalitsustega. Suuremates külakeskustes on eesmärgiks teenindussfääri arendamine. Tähtis on elektriajaotusvõrgu kaasajastamine tagamaks stabiilse ja nõuetele vastava elektrivarustuse kättesaadavuse kogu Vihula valla territooriumil. Samuti tuleb toetada kvaliteetse telefonside (fix-võrk) kättesaadavust Vihula valla territooriumil ning tagada Võsu, Vösupere, Vihula, Karepa ja Vergi avalike internetipunktide töös hoidmine. Vajalik on kindlustada Vihula valla territooriumil kvaliteetne mobiilside ning internetiühendus.

Vihula valla visioon aastaks 2023 näeb ette, et vald on heakorrastatud ja hästitoimivate kultuuri- ja huviväärtuste ning aktiivse kultuurieluga puhke- ja turismipiirkond Läänemere regioonis.

Valla külakeskuste arendamisel tuleb toetada küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste (lipuväljak, palliplatsi, ajalootuba jms) loomist ja muud küla ühistegevust, mis aitab kaasa ühise kogukondliku identiteedi tugevdamisele vallas. Jätkata kohaliku piikonna ajaloo ja sümbolitega seotud (rahva-)kultuuriürituste korraldamist ja traditsiooniliseks kujundamist. Vajalik on kultuuriväärtuste korrastamine ja külamuuseumide tegevuse toetamine. Lisaks tuleks järjepidevalt tutvustada Vihula ja Lahemaaga (LKK-ga) seotud ajalooliste sündmusi ning kunsti- ja kultuuritegelasi (trükised, ekskursioonid, raadio- ja telesaated).

Külaelu arendamine

Vihula valla arenguvision näeb ette, et vald on koostööle ja ühistegevusele tuginev, sihipärase ning stabiilse arenguga atraktiivne ja edukas omavalitsus.

Ühistegevuse arendamiseks on vajalik erinevate huvigruppide (kogudused, kolmas sektor jne) kaasamine vallale oluliste otsuste tegemisse. Samuti tuleks siduda külavanemad omavalitsuse organisatsioonilise struktuuriga. Tõhustama peaks külavanemate rolli külaelu eestvedajate ja arendajatena (külavanemate koolitamine, initsiatiivi ja töö väärtustamine, omavahelise koostöö arendamine). Kultuurielu elavdamiseks on oluline koostöö arendamine avaliku-, era- ja kolmanda sektori vahel (ühise initsiatiivgrupi loomine). Tähtis on korraldada vallaelanike kokkukuuluvustunnet soodustavaid ühisüritusi, hoogtööpäevi ja talguid (munitsipaalomandis olevate alade, metsaaluste jne. heakorrastamine), soodustada aktiivset külaliikumist ning väljaarendada esmatasandi keskustevõrgustik.

Valla arengu tõhustamiseks on vajalik ka asustuse arengut suunava osaüldplaneeringute väljatöötamine valla rannaaladel.

Kavandatud tegevused

Keskkonna ja paikkonna säilitamine

Meede: Väljaarendatud jäätmemajandus - “Isetegevuslike” prügimägede likvideerimine ja rekultiveerimine. Kaasrahasajad: fondid. Periood 2007-2011. Projekti kogumaksumus on 9 587 eurot.

Meede: Väljaarendatud jäätmemajandus - Üldkasutatavate prügikastide süsteemi arendamine. Kaasrahasajad: fondid. Periood 2007-2011. Projekti kogumaksumus on 6 391 eurot.

Meede: Väljaarendatud jäätmemajandus - Valla prügimajanduse korrastamine. Kaasrahasajad: fondid. Periood 2007-2011.

Meede: Koostöö tõhustamine Keskkonnateenistusega kogu valda hõlmava rohelise võrgustiku väljaarendamisel ja säästva arengu ning piirkonna marketingi valdkondades; koostöö arendamine Sagadi Koolituskeskusega keskkonnanahoiu, säästva arengu ja piirkonna marketing valdkonnas; loodusväärtuste tähistamine (viidad, infotahvlid); loodusväärtusi kajastava info kättesaadavaks tegemine ürituste abil.

Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine

Meede: Arenenud väikesadamad - Rahvusvaheliste projektide algatamine ja/või projektides osalemine Vergi, Käsmu ja Võsu sadamate arendamiseks ja rahvusvaheliseks võrgustamiseks. Kaasrahasajad: projektid ja erakapital. Periood 2007-2011. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Arenenud väikesadamad - Käsmu väikesadama detailplaneering, projekteerimine ja hoonestusõiguse seadmine; Käsmu muuli renoveerimine; Võsu väikesadama ja muuli detailplaneering, projekteerimine ja väljaarendamine; Karepa lautrikoha ja/või väikesadama projekteerimine ja rajamine. Kaasrahasajad: projektid ja erakapital. Periood 2007-2011. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Arenenud väikesadamad - Avalikuks kasutamiseks mõeldud lautrikohtade ja võrgukuuride alade määratlemine. Periood 2007-2011. Projekti kogumaksumus teadmata.

Meede: Tänavavalgustuse väljaehitamine - Külakeskuste bussipeatuste valgustamine (Annikvere, Vergi, Karepa jne). Kaasrahasajad: projektid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Valla kõigis osades kättesaadavad kaasaegsed kommunikatsiooniteenused - Käsmu, Eisma küla, Vainupea küla avaliku internetipunkti avamine. Võsu avaliku, Vihula küla, Võsupere küla, Karepa küla, Vergi küla avaliku internetipunkti kaasajastamine. Kaasrahasajad: projektid. Periood 2007-2011. Iga internetipunkt 1 278 eurot.

Meede: Valla kõigis osades kättesaadavad kaasaegsed kommunikatsiooniteenused - Elanikkonnale info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia ja interneti kasutamise alase koolituse korraldamine valla raamatukogudes (avalikes interneti-punktides). Kaasrahasajad: projektid. Periood 2007-2011.

Meede: Munitsipaalvara efektiivne ja valla vajadustest lähtuv haldamine - Võsu ja Palmse piirkonna multifunktsionaalsete hoonete ehitamine arengukavas ettenähtud tegevuste täitmiseks (lasteaedade ruumid, poeglaste tööõpetusruumid, külakeskuse ja raamatukogu ruumid). Kaasrahasstajad: projektid. Periood 2007-2011. Projektid: 639 141 eurot ja valla osalus 127 828 eurot.

Meede: Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine - Võsu vabaõhulava ehitamine. Kaasrahasstajad: projektid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 86 284 eurot.

Meede: Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine - Rannaklubi elektrisüsteemi rekonstrueerimine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 1 917 eurot.

Meede: Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine - Võhma ja Käsmu rahvamajade renoveerimine. Kaasrahasstajad: projektid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 25 566 eurot.

Meede: Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine - Võsu välikorvpalliväljaku ja skatepargi ehitamine. Kaasrahasstajad: projektid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 31 957 eurot.

Meede: Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine - Rannaküladesse sobivate elamute ajaloolisi tavasid arvestavate arhitektuursete lahenduste väljatöötamine – pilootprojekt. Periood 2007-2011.

Meede: Looduskeskkond, jäätmemajandus, heakord, rannad - Loodusväärtustega tutvumiseks tingimuste loomine (vaatetornid, laudteed, sillad, puhkekohad jne). Periood 2007-2011.

Meede: Heakorrastatud elukeskkond - Parkide haldamine. Valla omandis olevate hoonete ümbruse korrashoid. Periood 2007-2011.

Meede: Heakorrastatud elukeskkond - Vihula valla supluskohtade väljakujundamine ja heakorrastamine- Eru, Lobi, Vergi, Vainupea, Eisma, Rutja, Toolse jt. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 31 957 eurot.

Meede: Aktiivne külaliikumine - Küla üldkasutatavate ruumide ja rajatiste loomise toetamine. Kaasrahasstajad: eraalgatus, külaselts, projektid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Väärtustatud kultuuripärand - Küla-muuseumide, eraalgatusliku ja MTÜ-de kultuurilise tegevuse toetamine (vastavalt esitatud taotlustele). Periood 2007-2011. Kogumaksumus 28 761 eurot.

Meede: Väärtustatud kultuuripärand - Valda tutvustavate trükiste välja andmise toetamine. Periood 2007-2011. Kaasrahasstajad: RMK, SVM ning erasektor. Kogumaksumus 2 876 eurot.

Meede: Väärtustatud kultuuripärand - Kultuurimälestiste rajamine (kultuuritegelaste mälestusplaadid). Periood 2007-2011. Kaasrahasstajad: RMK, SVM, erasektor. Kogumaksumus 1 981 eurot.

Külaelu arendamine

Meede: Külavanemate rolli tõhustamine külaelu eestvedajate ja arendajatena - Motivaatori leidmine, külavanema õiguste, kohustuste ja vastutuse määratlemine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Aktiivne külaliikumine - Vallaelanike kokkukuuluvustunnet soodustavate ühisürituste (talgud, külapäevad jne) korraldamine. Kaasrahastaja: külaseltsid. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Aktiivne külaliikumine - Kolmanda sektori ja kultuuri- ning spordiürituste korraldajate töö tunnustamine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Aktiivne külaliikumine - Kolmanda sektori esindajate motiveerimis-süsteemi väljatöötamine ja rakendamine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Aktiivne külaliikumine – Koostöö harjumuse kujundamine, kodukoha vastu austuse kujundamine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 28 761 eurot.

Meede: Väärtustatud kultuuripärand - Tõuke andmine külaelu arenguks. Erinevate tegevuste motiveerimine ja läbi selle uute tingimuste loomine (kaardistamine, osalus töörühmades ning projektide kirjutamises). Periood 2007-2011. Kaasrahastus: eraalgatus ja külaseltsid. Kogumaksumus teadmata.

Meede: Kultuurikorralduse süsteemne areng - Optimaalse ja jätkusuutliku koostööskeemi välja töötamine rahvamajade, külaseltside, isetegevuslaste, MTÜ-de ja ettevõtjate ühendamiseks ja tegevuse koordineerimiseks. Periood 2007-2011.

Meede: Kultuurikorralduse süsteemne areng - Vihula valla Rahvakultuuri arengukava koostamine ning rahvakultuurialase ühistegevuse finantseerimise plaani välja töötamine. Periood 2007-2011. Kogumaksumus 23 009 eurot.

Valla arengukava ja LEADER tegevusgrupi arengukava kooskõla

Visioonid

Vihula valla arenguvision ei puuduta otseselt põllumajanduse ja metsanduse arengusuundasid. Keskkonna ja paikkonna arendamise visioonid on valla ning LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ arengukavades sarnased. Eelkõige rõhutatakse loodushoiu ja ressursside säästliku kasutamise olulisust.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise visioonid on arengukavades samuti valdavalt sarnaselt määratletud. Esile tuuakse väärtuste arendamist, kohaliku identiteedi tugevdamist, elukeskkonna korrashoidu ning aktiivsust seltsitegevuses ja koostöös. Valla arengukavas rõhutatakse ka puhke- ja turismipiirkonna välja arendamise olulisust ning maaelanikkonna põhiteenuste arendamist (sh sadamad).

Olukorra hinnang ja vajadused

Põllumajandus- ja metsandussektori seisukorda puudutab Vihula valla arengukava vaid põgusalt. Arenguvajadusi põllumajanduses ja metsanduses ei ole ka otseselt välja toodud. Valla arengukavas on antud sektori peamiste nõrkustena esitatud sobilike põllumajandusmaade vähesus ning põllumajandusega tegelevate ettevõtete vähesus. Looduskaitsete piirangute probleemi põllumajanduse ja metsanduse arendamisel tegevusgrupi arengukavas ei kajastata. Põllumajandustootmise arendamise võimalusena mainitud eraettevõtluse toetamine on kaudselt seonduv tegevusgrupi arengukavas esile toodud võimalustega (nt lisaraha kaasamine).

Keskkonna ja paikkonna olukorrale on mõlemas arengukavas suhteliselt vähe tähelepanu pööratud ning välja toodud keskkonda iseloomustavad tugevusteks on piirkonna puhas ja puutumata loodus ning rannaalad. Arenguvajadusi tegevusgrupi kava ei esita.

Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse olukorra tugevused on arengukavades samuti sarnaselt nähtud (eriti külade uuendamine ja arendamine ning kultuuripärandi säilitamine ning parandamine). Nii valla kui ka tegevusgrupi arengukava keskenduvad ettevõtluse positiivsete eelduste määramisel peamiselt turismi- ja puhkemajandusele. Elukvaliteedi ja maamajanduse probleemid on arengukavades siiski valdavalt erinevad. Valla arengukavas on kitsaskohad eelkõige seotud turismi- ja puhkemajandusega (sadamad, turismiteenuste ühekülsus, kaubanduse hääbumine). Tegevusgrupi kavas on probleemid laiemad, puudutades sealhulgas külade välja suremist, hoonete lagunemist, infrastruktuuri mahajäämust, elanikkonna madalat ettevõtlusaktiivsust ja motiveeritust jms. Olukorra parandamise võimalusena peetakse mõlemas arengukavas oluliseks ettevõtluse toetamist. Kui valla arengukavas nähakse arenguvõimalustena infrastruktuuri tagamist (sadamad) ning rahaliste toetuste kaasamist, siis tegevusgrupi kavas on olulised ka koolitused ja kompetentsi tõstmine ettevõtluse alal. Valla arengukavas on elukvaliteedi ja maamajanduse võimalikud negatiivsed arengud seostatud peamiselt turismimajanduse kvaliteedi langusega. Tegevusgrupi arengukavas peetakse suurimateks ohtudeks aga elanike väljarännet piirkonnast ning elanikkonna vananemist.

Meetmed

Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamise meetmed Vihula valla tegevuskavas puuduvad. Keskkonna ja paikkonna säilitamise meetmeid ei ole määratud tegevusgrupi arengukavas. Valla arengukavas on keskkonda puudutavad meetmed peamiselt seotud valla prügimajanduse korrastamise ning jäätmekäitlussüsteemide arendamisega. Lisaks peetakse oluliseks ka koostööd Keskkonnateenistuse ning Sagadi Koolituskeskusega kogu valda hõlmava rohelise võrgustiku väljaarendamisel ja säästva arengu ning piirkonna marketingi valdkondades. Maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamise meetmed on arengukavades osaliselt kattuvad. Valla arengukavas on peamiste ettevõtlust toetavate meetmetena määratud sadamarajatiste rekonstrueerimine ja sadamate arendamine. Maaelanikkonna põhiteenuste meetmeid arengukavades ei kajastu. Sidekommunikatsiooni parendamise meetmeid ei ole tegevusgrupi arengukavas määratud. Valla arengukavas on selle valdkonna meetmeteks külade internetipunktide avamine ja kaasajastamine ning IKT alased koolitused valla elanikkonnale. Külade uuendamise ja arendamise meetmed on arengukavades

kooskõlalised (kultuuripärandi säilitamine, seltsitegevuse aktiveerimine, külakeskuste väljaarendamine).

6.4.3. Valla kohaliku algatuse toetuspoliitika

Määruste sisu

Perioodil 2007-2010 reguleerisid Vihula valla omaalgatusliku tegevuse rahastamist 11. jaanuari 2007 määrus nr 42 „Vihula valla külaseltside toetamise kord“ ning 12. aprilli 2007 määrus nr 48 „Spordi-, kultuuri- ja haridustoetuste maksmise kord“. Toetuste jagamise eesmärgiks oli toetada külaelu edendamist, Vihula valla sporti, vabaaja veetmist, kultuuri ja haridust edendavate üksikisikute ja kollektiivide tööd; kasumit mittetaotlevaid projekte ja üritusi Vihula vallas; kultuuri, spordi või hariduse valdkonnas Vihula valda esindavaid juriidilisi või füüsilisi isikuid ning õppereise ja enesetäiendamist. Spordi-, kultuuri-, ning haridustoetusi võisid taotleda üksikisikud, kollektiivid ning asutused (va valla hallatavad asutused) ning külaseltside toetusi mittetulundusühingud ja seltsingud.

Külaelu edendamiseks määratud tegevustoetust võisid taotleda Vihula valla külad või külade ühendused, kus elanikud olid moodustanud mittetulundusühingu (külaseltsi), mille peamiseks põhikirjaline eesmärgiks oli aleviku või küla elu edendamine ja külaaktiivi koondamine. Külaseltsil oli õigus taotleda lisatoetust ka hariduse, spordi ja kultuuriürituste korraldamiseks.

Kultuuri-, spordi- ning haridusvaldkonna toetuste määramise otsustas vallavalitsus, võttes arvesse vallavolikogu kultuuri- ja spordikomisjoni ning sotsiaal- ja hariduskomisjoni soovitusi. Külaseltside tegevustoetuse suuruse kalendriaastas määras vallavolikogu kultuuri- ja spordikomisjoni ettepanekul iga aasta 15. aprilliks alljärgneva arvestuse alusel: 1) fondist 70% jaotati külaseltside vahel protsentuaalselt lähtudes 1. jaanuari seisuga rahvastikuregistrisse kantud aleviku või küla(de) elanike arvust; 2) fondist 30% jaotati külaseltside vahel lähtudes eelmise aasta tegevusaruandest. Mitme külaseltsi olemasolu puhul ühes külapiirkonnas jaotati fond võrdsele selle külapiirkonna külaseltside vahel lähtuvalt 1. jaanuari seisuga rahvastikuregistrisse kantud aleviku või küla(de) elanike arvust.

Alates eelarveaastast 2011 reguleerib kohaliku algatuse toetuspoliitikat 12. augusti 2010 määrus nr 15 „Vihula valla eelarvest kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogrammide, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse toetuste taotlemise, andmise ja kasutamise kord“. Toetuste määramise eesmärgiks on soodustada Vihula valla elanike koostööd, parendada elukeskkonda ja valla elanike vaimset ja kehalist tervist ning aidata seeläbi kaasa Vihula valla üldisele arengule. Toetusi jaotatakse MTÜ-dele, SA-dele, eraisikutele ning seltsingutele.

Jaotatavad toetused jagunevad *tegevustoetusteks* ning *ühekordseteks projektipõhisteks toetusteks*. Tegevustoetused on mõeldud igapäevase tegevuse ja üldkulude toetuseks (MTÜ, SA, eraisikud). Tegevustoetust jagatakse vaid Vihula vallas registreeritud ja tegutsevatele SA ja MTÜ-dele, kelle põhikiri seab eesmärgiks tegevuse määрусega piiritletud valdkondades. Antud nõue ei kehti juhtudel kui taotleja tegevusest saavad Vihula valla elanikud olulist kasu. Tegevustoetuste määramise otsustab Vihula vallavalitsuse volikogu kultuuri- ja spordikomisjoni ettepanekul.

Ühekordseid projektipõhiseid toetusi (nn investeeringutoetused) jagatakse MTÜ-dele, SA-dele, seltsingutele ja eraisikutele, kelle põhikirjalise või lepingujärgse tegevuse eesmärgiks on kultuuri-, noorsoo- ja sporditegevuse, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse edendamine Vihula vallas. Ühekordse projektipõhise toetuse saamiseks peaks objekt või tegevus olema kohalikul tasandil (küla, kant, alevik, vald) prioriteetne ning sisalduma vastavas arengukavas. Toetust võib kasutada omafinantseeringu kulude katteks (kui taotletakse raha muudest allikatest). Toetusi ei maksta projektijuhtimisega seotud personali kulude katteks ning kinnisvara soetamiseks. Aruande- ja maksuvõlglastele ning toetuste tagasimakse kohustuse mittetäitjatele toetusi ei eraldata. Ühekordse projektipõhise toetuse määramise otsustab vallavolikogu vallavalitsuse ja kultuuri- ja spordikomisjoni ettepanekul valla eelarve vastuvõtmisega. Kohaliku omaalgatuse toetuste piirmäärasid ei ole vastavas määruuses fikseeritud.

Tabel 46. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2008. aastal

Toetuse Taotleja	Projektitoetus	Tegevustoetus	Toetuse summa kokku (euro)
MTÜ Võsu VTÜ	448	1 427	1 875
MTÜ Vihula Selts	639	767	1 407
MTÜ Vergiranna Selts	639	481	1 120
MTÜ Käsmu Külaselts	831	455	1 286
MTÜ Vöhma Seltsimaja	831	1 207	2 038
MTÜ Karepa Selts	639	777	1 417
MTÜ Meelespea	64	320	384
MTÜ Nooruse Kaja		320	320
Poisid Tumepunased	320		320
	320		320
Marge Tambik	320		320
Mirjam Kulla	128		128
Jüri Levo	141		141
RTR Kakerdajad	256		256
Vihula vallavalitsus	384		384
Jaan Sooniste	256		256
Ahto Raudla	128		128
	96		96
		Toetused kokku:	12 193

2008. aastal jagas Vihula vald kohaliku omaalgatuse toetusi 12 193 euro ulatuses. Eraldatud summast 5 755 eurot määrati mittetulundusühingutele tegevustoetuseks ning 6 438 eurot projektitoetusteks. Tegevustoetust said 8 MTÜ-d. Suurim summa tegevustoetuseks jagati Võsu Vabatahtlikule Tuletõrje Ühingule (1 427 eurot).

Tabel 47. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2009. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
MTÜ Võsu VTÜ	Vastlapäev	64
MTÜ Võsu VTÜ	Muinastulede Öö	64
MTÜ Vihula Selts	Valla lõikuspidu	256

MTÜ Vihula Selts	Õhtujuhi tasu	160
MTÜ Vihula Selts	Aastalõpupidu	384
MTÜ Vergiranna Selts	Kalurite päev	215
MTÜ Vergiranna Selts	Seltsimajade elektriküünlad ja kaunistused	192
MTÜ Vergiranna Selts	Jõulupidu	256
MTÜ Käsma Külaselts	Jõulupidu	512
MTÜ Võhma Seltsimaja	Tanude õmblemine ja tikkimine	384
MTÜ Võhma Seltsimaja	Transport laulu- ja tantsupidu	246
MTÜ Võhma Seltsimaja	Aastalõpupidu	192
MTÜ Karepa Selts	Karepa kodukandipäev	192
MTÜ Karepa Selts	Aastavahetuspidu	512
MTÜ Meelespea	Seltsi aastapäev	64
MTÜ Nooruse Kaja	Sügisekskursioon	160
MTÜ Nooruse Kaja	Võsu pensionäride pidu	109
MTÜ Võsu Rannaklubi	Sõbrapäeva pidu	192
MTÜ Võsu Rannaklubi	SOS-pidu	307
MTÜ Võsu Rannaklubi	Rannaklubi pisiremont	192
Orienteerumisklubi	Suusaorienteerumise MM-il osalemine	192
Andrus Aasmäe	Valla külade spordipäev	160
Noorte Tuba - Eha Sirelbu	Tutvumine teiste noortekeskustega	339
Võsu Põhikool	Transport tuletõrjespordi võistlustele	302
Rando Kulla	Laevapiletid (võrkpallivõistlus Soomes)	51
MTÜ Sakussaare Külaselts	Jaanipäev, auhinnad	32
Vallavalitsus	Valla päev - auhinnad	60
Virumaa Lootus	Külade spordipäev	64
Riina Laur	Euroopa Noorte Fotokonkurss-kohtumine Strasbourgis	256
Marge Tambik	Spordijalanõude ostmine	96
	Projekt "Tšello tuleb kooli"	179
	Toetused kokku:	6 378

2009. aastal eraldas Vihula vallavalitsus kohaliku omaalgatuse toetuseks 6 378 eurot. Suurima toetuse said MTÜ Vihula Selts (800 eurot) ning MTÜ Võhma Seltsimaja (822 eurot). Valdav osa eraldatud toetustest kasutati kultuuri-, spordi- ja seltsiürituste korraldamiseks.

Tabel 48. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2010. aastal

Toetuse Taotleja	Projektitoetus	Tegevustoetus	Toetuse summa kokku (euro)
Võsu VTÜ	703	660	1 363
Vihula Selts	572	769	1 341
Vergiranna Selts	639	523	1 162
Käsma Külaselts	512	483	994
Võhma Seltsimaja	735	886	1 621
Karepa Selts	831	583	1 415
MTÜ Meelespea	166	190	356

MTÜ Nooruse Kaja	264	199	464
Võsu Rannaklubi	416	660	1 076
Sakussaare Külaselts	51	162	214
Jüri Teppe	64		64
Marike Kens	192		192
Ahto Raudla	128		128
Volikogu noortekomisjon	176		176
Jaan Sooniste	160		160
Marge Tambik	141		141
Võsu Põhikool	128		128
Merikene Teppe	320		320
Võsu Karateklubi Wadokan	192		192
	Toetused kokku:		11 505

2010. aastal jagas Vihula vald kohaliku omaalgatuse toetuseks kokku 11 505 eurot. Sellest summast 6 390 eurot jaotati projekti toetusteks ning 5 115 eurot tegevustoetusteks. Suurim tegevustoetus määrati MTÜ Võhma Seltsimajale (886 eurot) ning MTÜ Vihula Seltsile (769 eurot).

Perioodil 2008-2010 eraldas Vihula vallavalitus kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 30 076 euro ulatuses. Enim toetusi jagati 2010. aastal ning väiksem toetuste summa eraldati 2009. aastal. Suurimad toetused on välja makstud MTÜ Võhma Seltsimajale (4 481 eurot), MTÜ Vihula Seltsile (3 548 eurot) ning MTÜ Karepa Seltsile (3 536 eurot).

Tabel 49. Vihula valla eelarvest toetatud kohaliku omaalgatuse projektid ja tegevused 2011. aastal

Toetuse saaja	Toetatud tegevus	Toetuse summa (euro)
Sakussaare Külaselts	KOP projekt "Küla Kiikuma"	128
Karepa Selts	Jooksvad kulud	831
Karepa Selts	Traditsioonilised üritused	415
Käsmu Külaselts	Käsmu rahvamaja rekonstrueerimise III järk	8 175
Võsu VTÜ	Vastlapäev	64
Võsu VTÜ	Oandu-Võsu suusamatk	64
Võsu VTÜ	Teeme Ära 2011 koristustalgud	16
Võsu VTÜ	Võidupüha kohvilaud	32
Võsu VTÜ	Suvelõpu pidu ja "Muinastulede Öö"	64
Võsu VTÜ	Hoone halduskulud	77
Eisma Arendamise Selts	Eisma jaanipäev	320
Võhma Seltsimaja	Seltsimaja ülalpidamiskulud	352
Võhma Seltsimaja	Ringijuhendajate töötasud	1 023
Võhma Seltsimaja	Administreerimiskulud	128
Võhma Seltsimaja	Ülevallaline seltsiliste rattamatk - väljasõit Toolsele	268
Võhma Seltsimaja	Seltsimaja renoveerimine	3 611
Võhma Seltsimaja	Lastelaulu konkurss "Lahemaa Laululind 2"	192
Toolse Klubi	Kevadised talgud	26
Toolse Klubi	Toolse küla jaanikuu pidu	201
Toolse Klubi	Lääne-Viru noorte aktivistide suvepäevad	198

Toolse Klubi	Uue saunamaja projekteerimine ja ehitamine	1 822
Toolse Klubi	Kämpingute renoveerimine	703
Vergiranna Selts	Seltsimaja ülalpidamiskulud	256
Vergiranna Selts	Kaluritepäev	256
Vihula Selts	Vastlapäeva territooriumi ettevalmistamine	32
Vihula Selts	Emadepäeva esineja tasu	64
Vihula Selts	Mihklipäeva pidu-ansambel	176
Võsu Rannaklubi	Kodulehe majutus	54
Võsu Rannaklubi	Klubihoone projekt ja laenuintress	767
Võsu Rannaklubi	Üritused	384
MTÜ Nooruse Kaja	Üritused	352
MTÜ Meelespea	Üritused ja transport	352
Võsu Kuurort	Muusikapäevad	1 822
Käsmu Vabatahtlik Merepääste	Rahvusvaheline merepääste projekt	1 917
Võsu Karateklubi Wadokan	Treeningute kulud	320
	Toetused kokku:	25 462

2011. aastal on Vihula vald eraldanud kohaliku omaalgatuse toetuseks kokku 31 956 eurot. Sellest summast on välja jagatud erinevatele projektidele 25 462 eurot. Ülejäänud eraldised otsustatakse jooksvalt aasta jooksul. Enamik toetatud projekte on seotud kultuuri- ja seltsiürituste korraldamisega vallas ning ehitus- ja renoveerimistöödega. 2011. aasta edukaimad taotlejad on seni olnud MTÜ Võhma Seltsimaja ning MTÜ Võsu VTÜ 6 projektiga. Suurim toetus on aga määratud MTÜ Käsmu Seltsile rahvamaja rekonstrueerimiseks (8 175 eurot).

Perioodil 2008-2011 eraldati kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 62 031 eurot. Toetatud tegevused olid kooskõlas valla arengukavas püstitatud eesmärkide ning tegevussuundadega. Rahastatud projektide kaudu toetati eelkõige kohalike kultuuritraditsioonide säilitamist, seltsitegevust ning külakeskuste renoveerimist.

6.4.4. LEADER tegevusgrupi liikmed

Vihula vallast kuulub LEADER tegevusgruppi „MTÜ Arenduskoda“ 7 liiget. Neist 4 on tegevusgrupiga liitunud 2010-2011. Tegevusgrupist lahkujaid ei ole. Erasektorist on tegevusgrupis 4 liiget ning mittetulundussektorist 3 liiget. Enim liikmeid on Võhma külast (3). Lisaks on valla küladest tegevusgrupis esindajad Võsu alevikust ning Käsmu, Toolse ja Rutja külast. LEADER tegevusgrupiga liitunud Vihula valla ettevõtete tegevusvaldkondadeks on põllumajandus, ehitus ning puhkemajandus.

Tabel 50. Vihula valla liikmed LEADER tegevusgrupis

Tegevusgrupi liige	Liitumise aasta	Asula	Kant	Kandidüüp
OÜ Rannaliiv	2006	Võsu alevik	Võsu	Maaline keskuskant
MTÜ Käsmu Külaselts	2006	Käsmu küla	Käsmu	Maaline kant
MTÜ Võhma Seltsimaja	2008	Võhma küla	Võhma	Ääremaaline kant
OÜ Lahe Maamees	2010	Võhma küla	Võhma	Ääremaaline kant

FIE Diana Pärna Lõokese Talu	2010	Võhma küla	Võhma	Ääremaaline kant
FIE Mare Kalme Arma Ratsatalu	2010	Rutja küla	Karepa	Ääremaaline kant
MTÜ Toolse Klubi	2011	Toolse küla	Karepa	Ääremaaline kant

Vihula vallas registreeritud LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ liikmetest on valla eelarvest toetust saanud 3 MTÜ-d (MTÜ Käsmu Külaselts, MTÜ Võhma Seltsimaja ning MTÜ Toolse Klubi). Aastatel 2008-2011 määrati valla eelarvest LEADER tegevusgrupi liikmetele kohaliku omaalgatuse toetusi 23 967 eurot, mis moodustas sellel perioodil eraldatud toetuste kogusummast 39%. LEADER tegevusgrupi liikmed kasutasid toetusi peamiselt külakeskuste renoveerimiseks ning ühisürituste korraldamiseks.

Osalus juhtorganites

MTÜ Arenduskoda juhatusse kuulub Vihula vallast MTÜ Võhma Seltsimaja.

6.4.5. LEADER meetme toetuste taotlemine ja eraldatud toetused

2009. aastal eraldati LEADER meetmest Vihula valla projektidele 102 451 eurot. Kokku toetati 6 projekti. Toetusi said 6 mittetulundussektori ning 3 erasektori projekti. Valdavalt toetati turismi- ja seltsielu objektide ehitamist ja renoveerimist ning tegevuseks vajalike tarvikute ostmist. Enim toetust sai MTÜ Võsu Rannaklubi klubi hoone renoveerimiseks (29 373 eurot). Toetusi saanud institutsioonid olid 4 erinevast valla asulast (Võsu alevik, Karepa, Rutja ja Võhma külad). Suurem osa jagatud toetustest läks Võsu alevikku (59%).

2010. aastal määrati LEADER meetmest Vihula valla projektidele 128 893 eurot. Kokku toetati 18 projekti (14 MTÜ-lt, 2 erasektorist ja 2 riigisektorist). Peamised toetatud tegevused olid kultuuri- ja seltsielu ürituste ning koolituste korraldamine ja hoonete ning rajatiste renoveerimine ja ehitamine. Suurima toetuse said 2010. aastal MTÜ Võsu Rannaklubi (29 017 eurot) rannaklubi hoone renoveerimiseks ning MTÜ Lahemaa Rakenduslik Loovuskool (28 162 eurot) sepikoja ehitamiseks, õpitubade ja õppereiside korraldamiseks ning vajalike tarvikute soetamiseks. 2010. aastal eraldati toetust 8 valla asulale (Ilumäe, Käsmu, Pedassaare, Karepa, Vergi, Vihula ja Võhma külad ning Võsu alevik). Enim raha suunati Võsu alevikku (57%).

Perioodil 2009-2010 määrati LEADER meetmest Vihula valla projektidele 231 344 eurot. Kokku sai toetust 17 institutsiooni. Kogu välja jagatud toetussummast suunati 76% mittetulundussektoris. Edukamad taotlejad olid MTÜ Võsu Rannaklubi ning MTÜ Karepa Selts (mõlemad 4 projektiga). Kõige rohkem toetust eraldati antud perioodil MTÜ Võsu Rannaklubile klubihoone renoveerimiseks (58 390 eurot), mis moodustab 1/4 Vihula valla projektidele välja jagatud toetussummast. Enim toetusi määrati Võsu aleviku projektidele (133 435 eurot ehk 58% toetusest perioodil 2009-2010) (vt. lisa 18).

LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ Vihula valla liikmetest said perioodil 2009-2010 LEADER meetme toetusi 1 MTÜ (MTÜ Võhma Seltsimaja), 2 eraettevõtet (FIE Mare Kalme

Arma Ratsatalu, OÜ Rannaliiv) ning vallavalitsus. LEADER tegevusgrupi liikmetele eraldatud toetuse kogusumma oli 63 611 eurot, mis moodustas Vihula valda suunatud LEADER toetuste kogusummast 28%. Suurim toetuste summa eraldati MTÜ Võhma Seltsimajale (3 projekti – seltsimaja renoveerimine, õppereis ning ürituse korraldamine) ning OÜ Rannaliivale (1 projekt – tarvikute soetamine majandustegevuse arendamiseks).

Võrdlus kohaliku algatuse toetuspoliitika raames eraldatud toetustega

2009. aastal jagati Vihula valla eelarvest kohaliku omaalgatuse toetuseks 6 376 eurot. LEADER meetme toetusi eraldati 2009. aastal Vihula valla projektidele 102 450 eurot. Nii valla eelarvest kui ka LEADER meetmest said sel aastal toetust 3 MTÜ-d (MTÜ Võhma Seltsimaja, MTÜ Karepa Selts ning MTÜ Võsu rannaklubi). Valdav osa eraldatud toetustest kasutati kultuuri- ja seltsiürituste korraldamiseks. LEADER meetme kaudu toetati ka seltsimajade renoveerimist.

2010. aastal määras Vihula vald kohaliku omaalgatuse toetusi kokku 11 501 eurot. LEADER meetmest jagati 2010. aastal Vihula valla projektidele 128 893 eurot. Antud aastal said toetusi nii LEADER meetmest kui ka valla eelarvest 6 MTÜ-d (MTÜ Vihula Selts, MTÜ Vergiranna Selts, MTÜ Võsu Vabatahtlik Tuletõrje Ühing, MTÜ Võhma Seltsimaja, MTÜ Karepa Selts ning MTÜ Võsu Rannaklubi).

Seos MAK meetmetega

Perioodil 2008-2010 eraldati Vihula vallast esitatud projektidele MAK meetme toetusi 1 028 869 eurot. MAK meetme toetusi jagati 25 projektile, millest 22 oli esitatud erasektorist.

LEADER tegevusgrupi „MTÜ Arenduskoda“ Vihula vallas registreeritud liikmetele eraldati aastatel 2008-2010 MAK meetme toetusi kogusummas 220 879 eurot, mis moodustas antud perioodil MAK meetme kaudu Vihula valda suunatud toetussummast 22%. LEADER tegevusgrupi liikmetest said MAK meetme toetust 2 eraettevõtjat (FIE Mare Kalme Arma Ratsatalu ning FIE Diana Pärna Lõokese Talu) ja 1 MTÜ (MTÜ Käsma Külaselts). Valdav osa LEADER tegevusgrupi liikmete projektidele eraldatud MAK toetustest kasutati hoonete ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks.

Vihula valla mittetulundusühingutest said aastatel 2008-2010 projektitoetust nii MAK meetmest kui ka kohaliku omavalitsuse eelarvest MTÜ Karepa Selts ning MTÜ Käsma Külaselts. Reeglina on toetused saadud erinevatele projektidele. Samas on Käsma Külaseltsi projekti - rahvamaja rekonstrueerimine, rahastatud nii MAK meetmest kui ka valla eelarvest.

6.4.6. LEADER meetme toetuste mõju valla arengule

Vihula valla arengukavas määratletud arengueesmärgid ja tegevused on LEADER meetme kaudu hästi toetatud. Peamised toetatud arengusuunad on külakeskuste rekonstrueerimine (Võhma seltsimaja, Karepa rahvamaja ning Võsu rannaklubi), aastaringsete kultuuri- ja seltsiürituste korraldamine (Karepa kodukandipäevad, Vergi kalurite päev, muuseuminädal,

seltside juubeliüritused jms) ning kohalikule omapärale rajaneva turismialase ettevõtluse edendamine (kämpingute rekonstrueerimine ning ehitus, tarvikute soetamine). Lisaks on LEADER meetme kaudu läbi viidud kultuurialaseid õppereise ja koolitusi, korrastatud matka- ja õpperadasid ning soodustatud kohaliku kultuuripärandi uurimist ning talletamist.

6.5. Kokkuvõte

Juhtumiuuringutesse haaratud vallad esindavad erineva sotsiaal-majandusliku arengu tasemega ning LEADER meetme toetuste kasutamise aktiivsusega ääremaalisi valdasid. Mõlemad suhteliselt kõrgema arengutasemega vallad kuuluvad Arenduskoja tegevuspiirkonda, kuid paiknevad erinevates maakondades – Vihula vald Lääne-Virumaal ja Ambla vald Järvamaal. Suhteliselt madalama arengutasemega ääremaalised vallad on valitud Kagu-Eestist – Ahja vald Põlvamaa Partnerluskogust ja Võrumaa Setu kultuurialal paiknev Meremäe vald Piiriveere Liidrist.

Vaadeldud valdade arengukavade sisu ei ole piiratud kohaliku omavalitsuse kohustuslike ülesannete valdkondadega, vaid katab olulisel määral ka LEADER meetme (ja MAK) tegevusvaldkondi nii olukorra analüüsi, eesmärgipüstistuse kui ka kavandatud meetmete ja tegevuste osas. Muuhulgas pööratakse kohalikes arengukavades suurt tähelepanu külaelu elavdamisele ja selleks tegevustingimuste loomisele. Arengukavade rõhuasetused erinevad päris sageli vastava LEADER tegevusgrupi strateegiatel kirjutatust ning on oluliselt täpsemad, seda eriti kavandatud tegevuste mõttes. Meetmete ja tegevuste rahastamisel nähakse Ambla ja Vihula valla arengukavades ette fondide kaasrahastamist üldiselt, Ahja valla arengukavas PRIA toetusi. Meremäe valla arengukavas tegevuskava puudub.

LEADER tegevusgrupi liikmete arvu ja juhtorganites esindatuse poolest eristub teistest Meremäe vald, kus oli 2011. aasta kevade seisuga lisaks vallavalitsusele veel 14 tegevusgrupi liiget (lisaks 3 väljaastujat) ning 3 organisatsiooni on Piiriveere Liidri volinike koosoleku liikmed. Vihula vallast oli liikmeid 7, Ambla vallast 6 ja Ahja vallast 5. Arenduskoja juhatusse kuulub üks liige Vihula vallast ja üks liige Ambla vallast. Ahja vald ja vallavalitsus liitusid Põlvamaa Partnerluskoguga teistest valdadest hiljem ning juhtorganitesse nende esindajaid ei kuulu.

Kohaliku omaalgatuse ja kultuuritegevuse toetuste andmist reguleerivad määrused on Ambla, Meremäe ja Vihula vallas. Lisaks on Ambla vallal veel eraldi määrus ettevõtlustoetuste määramiseks, kuid seni on rahaliste vahendite nappuse tõttu välja antud vaid üks selline toetus. Ahja vallal toetuste kord määrusena puudub ning toetusi määratakse volikogu otsusega ning sihtotstarbeliselt riiklikelt jms fondidelt saadava toetuse kaasfinantseerimiseks. Ka teistes valdades kasutatakse kohaliku omaalgatuse toetusi projektide kaasfinantseerimise katmiseks täiel määral või osaliselt.

Kõige olulisem on kohaliku omavalitsuse toetus Ambla vallas, kus toetuste maht perioodil 2007-2010 ületab LEADER toetuste mahu vahemikus 2008-2011 (I kvartal). Kõrge LEADER toetuse tasemega valdades – Vihula vallas ja Meremäe vallas – on LEADER meetmest saadud toetuste summa mitmekordselt suurem, kui kohalik omavalitsus on võimeline oma eelarvest vastavaid toetusi eraldama. Meremäe ja Vihula vallas moodustavad LEADER toetused u 20-25% MAK

toetusskeemi alusel valdade organisatsioonidele 1. ja 3. telje raames eraldatud toetustest. Tugeva põllumajandusettevõtlusega Ambla vallas on MAK toetusskeemi ja LEADER toetusskeemi toetussummade erinevus aga 40 kordne. Ahja vallas on võrreldavatest valdadest nõrgim põllumajandusettevõtlus ning MAK toetusskeemi kaudu eraldatud 1. ja 3. telje toetused jäävad teistele valdadele oluliselt alla, kuid ületavad siiski LEADER toetuste mahtu. Igas vallas esineb kattuvusi LEADER meetme toetuste saajate ja MAK meetme toetuste saajate vahel, samuti on MAK toetuse saajaid tegevusgrupi liikmete seas.

Juhtumiuuringute raames läbi viidud intervjuudest kogutud teadmised ja hinnangud pakuvad selgitusi sarnaste omavalitsusüksuste erinevale aktiivsuse LEADER meetme rakendamisel. Olulised on mitte niivõrd kvantifitseeritavad erinevused kui eelneva sotsiaal-majandusliku arengu kvalitatiivne iseloom. Sõltuvalt ühismajandite reorganiseerumise laadist vallas ning valla rollivõtust kohaliku kultuurielu korraldamisel erinevad kohalikud vajadused, probleemid ning valmidus osaleda LEADER tegevuses.

Aktiivsemates LEADER toetusi saanud valdades - Vihula ja Meremäe vallas - on vallavalitsus kultuurielu korraldamisest enam tagasi tõmbunud, mis ühelt poolt on loonud suurema vajaduse kodanikualgatus järele ja teiselt poolt on andnud MTÜ-dele aega küpseda ja tugevneda. Ahja vallas on kultuurielu jätkuvalt valla korraldada ning ka MTÜ-de tegevus on väga tugevalt seotud vallavalitsusega.

Ambla valla maaettevõtluses domineerivad tugevad põllumajandustootjad, kes on vähemalt esialgu vähe huvitatud taotlema LEADER meetmest, kuid osalevad ja isegi toetavad kolmanda sektori tegemisi. Ahja vallas aga sellist võimalust ei ole, kuna oma suured põllumajandustootjad üldse puuduvad.

Üldtrendina on ettevõtted hilisemalt aktiveerunud. Tegevusgruppides on sellele reageerides suunatud järjest enam vahendeid ettevõtjatele suunatud meetmetesse, mis eelmistes osades analüüsitud tabelitesse ei ole veel jõudnud. Juhtumiuuringute välitööde läbiviimise käigus raporteeriti ka uute mikroettevõtte tekkest, tulenevalt LEADER toetusvõimalustest. Tugevad põllumajandusettevõtted ei ole meedet veel leidnud. Olemasolevad väikeettevõtted kalduvad LEADER toetusi kasutama pigem töökohtade säilitamiseks kui juurde loomiseks, kuid vaadeldud valdades on ka projekte, mille käigus luuakse 1-2 töökohta juurde.

7. LEADER meetme territoriaalne rakendamine: kokkuvõte ja soovitused

LEADER meetmete rakendamise territoriaalsus on regionaalpoliitiliselt põhijoontes positiivse mõjuga. Üldise tasakaalustatuse kõrval saavad toetusi ühe elaniku kohta mõnevõrra rohkem nõrgema majandusarenguga piirkonnad, samuti ääremaalised omavalitsusüksused. Elanike heaolu madalama tasemega valdades kaasneb aga ka LEADER meetme projektitoetuste kasutamise madalam tase võrrelduna keskmise elanike heaoluga piirkondadega. Küll võib täheldada LEADER meetme sotsiaalse mõju piirkondlikku ebavõrdsust mikrotasandil (üksikute külade ning kantide või Setomaa nulkade vahel).

Toetuste suhteliste mahtude statistilised korrelatsioonid piirkondliku arengu näitajate väärtustega on nõrgad. Sarnase arengutaseme ja asendiga omavalitsusüksused võivad näidata väga erinevat aktiivsust LEADER tegevusgruppides osalemisel ja toetuste kasutamisel. Määravamad on piirkondade arengujoonest sõltuvad kvalitatiivsed omadused, sh kohaliku kogukonna ja ettevõtjate aktiivsus, mille arendamisele on LEADER meede suunatud, mis aga tingimustab LEADER meetme kasutamist konkreetsetes piirkonnas. On oht, et juhul kui sellele spetsiaalset tähelepanu ei pöörata – ja vähemalt strateegilisel tasandil seda ei tehta – siis võimendab LEADER meetme projektitoetuste jaotus neid kvalitatiivseid erinevusi veelgi. Aktiivsemad vallad ja külad esitavad tugevamaid projekte ning muutuvad veelgi tugevamaks. Küldes ja valdades, kus eestvedajad on nõrgemad või puuduvad, ei ole võimalik ka õiglase konkurentsi alusel jagatavate LEADER toetuste kasutamine kohaliku elu edendamiseks.

Tegevusgruppide strateegiad on ülesehituse, materjali käsitlemise laadi, strateegilise fokuseerituse ning sisemise kooskõla poolest väga erinevad. Üldtendentsina on kõrgema sotsiaal-majanduse arenguga piirkondade strateegiad selgema fookusega, samas kui ülejäänutes pakub strateegia sobivat konteksti kõigi MAK (ja ka sellest väljapoole jäävate) tegevuste toetamiseks. Strateegia elluviimiseks kavandatud rahaliste ressursside jaotus on esitatud erineval üldisusastmel ning erinevaid aluseid kasutades (nt. MAK teljed, tegevusgrupi strateegia prioriteetsed suunad või meetmed). Strateegiliste valikute jõustamiseks tegevuste tasemel ning nende valikute olemuse hindamise hõlbustamiseks on asjakohane nõuda, et strateegia sisaldaks lisaks strateegia eneseomasele struktuurile ka ühtsetel alustel pikemaajalist rahaliste ressursside jaotuskava. See jaotuskava peaks olema esitatud täpsemalt kui MAK telgede jaotus.

Olulist arenguruumi strateegiates on põhjuslike seoste äratundmises ning vastavate võtmeprobleemide ja -ressursside kirjeldamises, asjakohaste meetmete sõnastamises, mis parimal moel suudaksid tagada kohalikku arengut. Läbiva joonena on enamuses strateegiates vähe läbi töötatud põllu- ja metsamajanduse konkurentsivõime tõstmise (MAK 1. telg) teema, seda ka piirkondades, kus põllu- ja metsamajandus on maamajanduses kesksel kohal. Eriti visiooni ja olukorra ülevaate osades tungitakse ka kohaliku omavalitsuse tegevusalasse hinnates ja eesmärgistades kohalikke avalikke teenuseid, meetmete tasandil aga Nelja Valla Kogu seoses ühistranspordi arendamisega.

Keskmiselt iga 20 majandusüksus tegevuspiirkondades on tegevusgrupi liige, iga 12 on esitanud taotluse projekti finantseerimiseks ning iga 25 on saanud LEADER meetmest toetust. LEADER

tegevuste mõju avaldub suuremana väiksema majandusüksuste ja elanike arvuga omavalitsusüksustes. Kriitilisteks väljakutseteks on LEADER tegevuse positiivse sotsiaalse mõju jätkusuutlikkus suureneva osalusaktiivsuse ja toetusesoovide ning piiratud eelarve tingimustes, mis võib tekitada pingeid tegevusgruppide sees. Senine kogemus näitab siiski, et tegevusgruppidest lahkumise ajendiks ei ole toetusetaotluste mitterahuldamine. Kõige enam lahkujaid on taotlusi mitteesitanute seas ehk siis passiivsemate liikmete seas, kes ei ole endale LEADER liikumises kohta leidnud.

Andmed tegevusgruppide liikmeskonna, esitatud ja rahuldatud taotluste kohta näitavad, et tegevusgrupid on suhteliselt avatud. Toetusi esitatakse tegevusgruppidesse mittekuuluvate organisatsioonide poolt arvukalt ning need saavad ka rahastust. Erinevused tegevusgruppide liikmete ja mitteliikmete poolt esitatud taotluste rahuldamise osas ei ole suured.

Põhiline arenguline väljakutse LEADER meetme rakendamisel on ettevõtete senisest suurem kaasamine tegevusgruppide tegevusse. Ettevõtted on valdavas osas tegevusgruppides vähemuses, ka on kõige enam tegevusgruppidest lahkunud ettevõtjate seas. Samuti iseloomustab ettevõtjaid kesisem aktiivsus toetusetaotluste esitamisel ning väiksem edukus toetuse saamisel. 2011. aasta I kvartali seisuga on ettevõtluse valdkonnale määratud märkimisväärselt vähem toetusrahast kui strateegiates on kavandatud. Samas on juhtumiuuringute põhjal just viimasel aastal toimunud ettevõtjate aktiveerumine ning ka tegevusgrupid on suunanud selle aasta voorudes senisest enam raha ettevõtjate sihtrühmale.

Võrrelduna maavaldade kohalikest eelarvetest eraldatavate toetuste mahtudega ning varade soetamiseks tehtavate kuludega on LEADER toetuste mahud piirkondlikus võrdluses küllalt tagasihoidlikud. Seda enam on mõistlik vältida kohaliku omavalitsuse ülesannetega seotud valdkondade täiendavat finantseerimist LEADER projektitoetusest. Selline oht on kõige suurem seoses kogukonna ja elukeskkonna edendamise meetmetega, mille raames finantseeritavatel tegevustel võib olla oluline ühisosa kohaliku omavalitsuse kultuuri, spordi ja vaba aja valdkonnaga. Sageli on kohalik omavalitsus võtnud vastu määruse nende tegevuste finantseerimiseks ka kohalikust eelarvest ning eraldab iga-aastaselt vastavaid toetusi. Kohaliku ettevõtluse (sh põllu- ja metsamajanduse) toetamiseks eraldatakse maavaldade kohalikest eelarvetest vahendeid aga väga napilt, kui üldse. Seega on just siin maapiirkondade kohaliku arendustegevuse puhul tegemist tühimikuga, mida LEADER peaks senisest tugevamalt püüdma täita. Maapiirkondade tasakaalustatud arengu seisukohast esineb probleem, et kohaliku omavalitsuse üksuste tegevus kultuuri- ja külaelu, aga samuti ettevõtluse toetamisel on väga erinev ning LEADER meede (ja MAK tervikuna) ei suuda neid erinevusi kompenseerida.

LEADER meetme suurim mõju ei seisne siiski mitte projektide elluviimise rahastamises. Selleks on meetme finantsmaht võrreldes nt. MAK muude toetustega, riigi teiste toetusfondide ning ka kohaliku omavalitsuse eelarve võimalustega liialt tagasihoidlik. Hoopis olulisem on see, kuidas suudab meede mobiliseerida, arendada ja tekitada kogukonnaliidreid ja luua külades avatud ettevõtlikkust väärtustav keskkond.

Juhtumiuuringutest saadud tagasiside alusel on põhjust senise suhteliselt lühikese kestvusega LEADER-tegevusgruppide seda mõju hinnata märkimisväärselt positiivseks. Juba välja kujunenud kohaliku kodanikuühiskonna eestvedajad on saanud uue impulsi tegutsemiseks ning osalus LEADER tegevuses muudab nende elu huvitavamaks, tõstab elukvaliteeti ning väärtustab

maaelu. Positiivsena hinnatakse ka seda, kui tegevusgrupp haarab endasse erinevate maakondade valdasid. See loob võimalusi uute kontaktide ja teadmiste omandamiseks ning vähendab ohtu, et maakondlikud võimustruktuurid sekkuksid LEADER tegevusgrupi tegevusse.

Teiste külaelanikeni jõuab LEADER meede läbi eestvedajate tegevuse. Väga palju sõltub 1-2 kohalikust eestvedajast, kes suudavad küll inimesi kaasata, kuid keda kaasatud asendada ei suuda (sh kesise projektikirjaoskuse tõttu). Eestvedajate nappusest tulenevalt on LEADER tegevus koondunud tavaliselt mõnesse valla asulasse ning hulk külasid ja kante jääb kaasamata. Uute liidrite tekitamine nõuab aga rohkem aega kui seni kulunud.

Suureks väljakutseks on LEADER tegevustega „tavalise“ maainimeseni jõudmine. Vähemalt seni tunnetatakse kohalike eestvedajate poolt lae/põranda olemasolu osalejate vähemuse ning passiivse enamuse vahel. Üheks takistuseks LEADER mõju laiendamisel on see, et aktiivsed kodanikud ei soovi oma tegevust formaliseerida. Kuigi ühistegevus käib, külaseltsid organisatsioonidena puuduvad. Ka ei soovita end siduda pikaajaliste kohustustega, mida LEADER tegevusgrupis osalemine ja toetuste saamine endaga kaasa toob.

LEADER meetme mõju mikroettevõtluksle maapiirkondades tõuke andmisel on hetkel selgelt vara hinnata. On positiivseid näiteid, kus just LEADER meetmest initsieerituna on genereeritud ettevõtlusideid ning käivitatud ettevõtteid, kuid selliste toetuste abil loodud ettevõtete pikemaajalise jätkusuutlikkuse kohta teadmine puudub. LEADER meetme tugevus on selle lihtsus ja maalähedus, mis võimaldab ületada algajate ettevõtjate hirme ja kõhkluksi.

Paremat läbimõtlemit nõuab piirkondlike (nt. valdade) olulisemate vajaduste prioriseerimine LEADER tegevusgrupi strateegias ning toetatavate projektide valikus. Projektitoetuse taotluse esitajad kalduvad keskenduma väga kitsalt oma asjale ning selle seostatus muu arendustegevusega jääb tähelepanu alt kõrvale. Samas ei ole suurem tegevuste koordineeritus näiteks vallavalitsuste poolt kooskõlas LEADER liikumise ideega anda rohkem otsustusõigust kodanikuühiskonnale. Küll on vajalik ja mõistlik vallavalitsuste koordineeriva rolli tõstmine külade kaasamisel LEADER liikumisse. Paljud külaseltsid, muud kodanikeühendused ja ettevõtjad vajavad jätkuvalt ülesotsimist ja aktiveerimist.

8. Resume

Strategic Vision of LEADER Local Action Groups on Estonian Rural Development. Territorial analysis of the implementation of LEADER programme in Estonia (2009 - 2011 1st quarter)

The aims of the analysis are to describe territorial variation of LEADER programme implementation on different territorial levels, and also to evaluate coherence and effectiveness of the activities of local action groups and determine impact factors. Four main tasks are set to meet the aims of the analysis:

- to evaluate the internal coherence of local action groups' strategies and their adequacy in relation to socio-economic development of the LEADER areas;
- to evaluate immediate social impact of LEADER local action group activities according to membership, project support application and supported projects data;
- to evaluate territorial differences in project funding and their possible relations with other rural policy tools and the levels of socio-economic development;
- to evaluate the implementation of LEADER programme in peripheral rural municipalities by 4 case studies in the context of local needs and local government policies.

The results of empirical analysis reveal that, in general, the territorial character of the implementation of LEADER programme in Estonia has positive impacts on regional development.

The strategies of local action groups vary significantly according to structure, strategic focuses and internal coherence. As a rule, the strategies of local action groups operating in more developed regions have more clear strategic focus, while in other regions the strategies provide opportunity to support large variety of projects. The topic of enhancing competitiveness of agriculture and forestry is poorly developed in strategies, even in the regions where these economic activities play pivotal role in rural economies.

On average, every 20th organization (company, NGO, etc.) in rural areas belongs to local action group, every 12th has applied for financial support of their projects and every 25th has got it. The data demonstrate that local action groups are quite open in their support policies. Over half of all applications are made and project support finances received by those organisations that does not belong to a local action group. The differences between local action groups in this respect are significant – there is a local action group where only 20% of all beneficiaries of LEADER project funding belong to local action group and also local action group where that figure is 75%.

The territorial distribution of financial support per inhabitant of rural areas is quite balanced on county level and by rural municipality type. From the position of territorial equality, it is positive that economically less developed areas and peripheral areas get a little more support. Yet, the lower social welfare of local population has negative effect on the successful application of LEADER programme financial support.

The most important impact of LEADER programme to the rural development in Estonia, however, is not financial support of projects – the amount of resources compared to other state funds and local government budget support is too moderate for that. Much more important is, how the programme can mobilize, develop and create community leaders and form open environment in rural areas that promote entrepreneurship and social activity. The case studies indicate significant positive impact of LEADER programme in that respect. The existing local community leaders have got new impulse for their activities and local action groups provide important framework for co-operation between representatives of different municipalities and different social sectors (entrepreneurs, local governments, NGO's). The more problematic aspect is that activities depend in local communities on few people and those who are just participating are not able to substitute existing leaders. LEADER programme cannot penetrate to villages where a leader and community organisation is absent. In some areas community activists are not interested in formalising their activities and taking long term obligations related to LEADER financed projects.

The key challenge in implementation of LEADER programme is how to involve more entrepreneurs. In most of local action groups businesses comprise a minority and the share of those who have left a local action group is largest. Also, businesses are less active in application of financial support and not so successful compared to other applicants in getting financial support. By the end of 1st quarter 2011 much less financial support is designated for businesses, compared to the distribution of resources in the strategies of local action groups. On the other hand, according to case study information, during the last year businesses have become more active and local action groups have designated more resources to businesses as a target group in year 2011.

Much better elaboration of local needs is required while advertising project competitions and making selection between projects. The applicants tend to focus very narrowly onto their own aims and the larger picture is missed. The delicate balance between grass-root initiatives and co-ordination of local needs must be achieved. The more active role of local governments should be promoted in mobilizing potential and existing entrepreneurs, passive villages and rural areas not involved in LEADER programme implementation in general.

9. Kasutatud allikad

- Eesti maaelu arengukava 2007–2013. Põllumajandusministeerium 2010
- Hiiumaa integreeritud arengustrateegia 2008-2013
- Ida-Harju Koostöökoda. Arengustrateegia 2010-2013
- JAP tegevuspiirkonna arengu strateegilised valikud aastateks 2009-2013
- Jõgevamaa Koostöökoja tegevuspiirkonna arengustrateegia 2008 – 2013
- KIKO strateegia 2008-2013
- Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks. Metoodika ja tulemused. Geomedia 2011
- Leaderi edu. Eesti Leader 2007-2010. Maajanduse Infokeskus, 2010, Jäned
- Lääne – Harju Koostöökogu piirkonna strateegia 2008 – 2013
- MTÜ Arenduskoja Strateegia Aastateks 2007-2013
- MTÜ Kodukant Läänemaa piirkonna strateegia
- MTÜ Mulgimaa Arenduskoja strateegia (2008-2013)
- MTÜ Partnerid. Starteegia 2007-2013
- MTÜ Pärnu Lahe Partnerluskogu tegevuspiirkonna strateegia 2007-2013
- MTÜ Virumaa Koostöökogu Strateegia (2008-2013)
- MTÜ Võrtsjärve ühendus. Strateegia aastateks 2008-2013
- Nelja Valla kogu arengustrateegia 2008-2013
- Pandivere koostööpiirkonna arengustrateegia aastateks 2008-2013
- Peipsi-Alutaguse Koostöökoja tegevuspiirkonna strateegia 2008-2013
- Piiriveere Liider. Arengustrateegia 2008-2013
- Põhja-Harju Koostöökogu tegevuspiirkonna strateegia 2009-2015
- Põlvamaa Partnerluskogu strateegia 2007-2013
- Raplamaa Partnerluskogu Strateegia 2008-2013
- Rohelise Jõemaa Starteegia
- Saarte Koostöökogu. "Tegevuspiirkonna arengustrateegia 2008-2013"
- Soovitusi kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna strateegia arendamiseks Leader-meetme raames. Geomedia 2010
- Tartumaa Arendusseltsi tegevuspiirkonna arengustrateegia aastateks 2008-2013
- Valgamaa Partnerluskogu strateegia 2006-2013. Elujõuline Valgamaa
- Võrumaa Partnerluskogu. Koostöö- ja arengustrateegia 2007-2013
- Väätsa- Türi- Imavere piirkonna arengustrateegia aastateks 2009-2013
- www.4kogu.ee
- www.ahja.ee
- www.ambla.ee
- www.arenduskoda.ee
- www.hiiumaa.ee
- www.idaharju.ee
- www.jap.org.ee
- www.joemaa.ee
- www.jogevamaa.ee

- www.kirderannik.ee
- www.kklm.ee
- www.koostookogu.ee
- www.leaderph.eu
- www.maainfo.ee
- www.meremae.ee
- www.mtupartnerid.eu
- www.mulgimaaarenduskoda.ee
- www.pakmty.ee
- www.pandivere.eu
- www.partnerluskogu.ee
- www.partnerluskogu.ee
- www.piiriveere.ee
- www.piiriveere.ee
- www.plp.ee
- www.raplaleader.ee
- www.skk.ee
- www.tas.ee
- www.valgaleader.ee
- www.vihula.ee
- www.viko.ee
- www.vomentaga.ee
- www.vortsjarveyhendus.ee
- www.voruleader.ee

Lisa 1. Strateegia visioonid

	1. telg	2. telg	3. telg
MAK	PÕLLUMAJANDUS- JA METSANDUSSEKTORI KONKURENTSIVÕIME	KESKKONNA JA PAIKKONNA PARANDAMINE	MAAPIIRKONDADE ELUKVALITEET JA MAAMAJANDUSE MITMEKESISTAMINE
ARENDUSKODA	Piirkonnas elavad aktiivsed ja ettevõtlikud inimesed, kes läbi koostöö ning läbi erinevate kogemuste omavad võimet ja suutlikkust, kaasata uusi tehnoloogilisi lahendusi piirkonna ettevõtluse arendamisel. Suureneb saarel elavate inimeste võimekus kaasata ja rakendada kaasaegset oskusteavet saare majanduse ja elukeskkonna arendamisel. Aasta aastalt kasvab elukestvas õppes osalevate inimeste arv.	Piirkonna ressursside kasutamine on säästlik.	MTÜ Arenduskoja tegevusgrupil on välja kujunenud ühtne identiteet ja väärtused. Korrastatud on elu- ja looduskeskkond. Tegevusgrupi külad on korrastatud, seal elavad aktiivsed ja omaalgatuslikud elanikud. Aktiivne seltsitegevus ning erinevate sihtgruppide kaasatus on muutnud piirkonna atraktiivseks ja koostööaliks.
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	Aastaks 2015 on Hiiumaa majanduses suurenenud kohaliku tooraine kasutamine ja tootmise teadmistemahukus. Majandus on mitmekesisem, taastumas on saare toiduainetetööstus ja suureneb põllumajandusega sh. mahetootmisega tegelevate ettevõtjate arv. Arendamisjärgus on mitu tööstusala ja -inkubaatorit. Hiidlaste ja eestlaste keskmiste sissetulekute vahe väheneb.	Säilib mitmekesine Hiiumaale iseloomulik looduskeskkond.	Hiidlaste koostöö ja omaalgatuse tulemusena on Hiiumaa jätkuvalt arenev, kvaliteetse elu-, majandus- ja looduskeskkonnaga saar. Saarele tagasipöörduvate noorte ja tööaliste inimeste arv suureneb aasta aastalt, sellele aitavad ühelt poolt kaasa arenev majandus ja paremad töökohad ning teisalt kättesaadavad ja kvaliteetsed teenused. Saare elukeskkonna kvaliteet paraneb kõigi hiidlaste jaoks. Parem on Hiiumaal pakutavate teenuste kvaliteet ja kättesaadavus. Kogukond on teadvustanud elamumajanduse, vesivarustus- ja kanalisatsiooni, energeetika ja infrastruktuuri arendamise vajalikkuse. Elukeskkonna arengus väärtustatakse turvalisust, tervislikkust ja pikka tööiga. Hiidlased uurivad ja eksponeerivad aktiivselt oma kultuuri- ja ajaloopärandit.
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	Ettevõtluskeskkond on mitmekesine ning orienteeritud loodussäästlike tehnoloogiate kasutamisele	Ettevõtluskeskkond on...orienteeritud loodussäästlike tehnoloogiate kasutamisele. Külatajaid võluvad kohapealsed loodus- ja kultuurmaastikud.	2020 on piirkond igale vanusele atraktiivne ja turvaline elu- ja puhkepiirkond. Lastele on tagatud kvaliteetne haridus, noortele ja täiskasvanutele on loodud mitmekülgset eneseteostamise võimalused. Infrastruktuur on hästitoimiv. Ettevõtluskeskkond on mitmekesine ning orienteeritud loodussäästlike tehnoloogiate kasutamisele. Külatajaid võluvad kohapealsed loodus- ja kultuurmaastikud. Inimesed tunnevad huvi oma kodukandi ajaloo ja looduse vastu ning panustavad aktiivselt kohaliku elu arendamisse.

JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	MTÜ Jõgevamaa Koostöökoda tegevuspiirkond on ...aktiivseid ja terviklikke maaelu võimalusi pakkuv keskkond ettevõtlusele...		MTÜ Jõgevamaa Koostöökoda tegevuspiirkond on ühise identiteediga, piirkondlikke eripärasid väärtustav, aktiivseid ja terviklikke maaelu võimalusi pakkuv keskkond ettevõtlusele ja kodanikeühendustele.
JÄRVA ARENGU PARTNERID	Tegevuspiirkonna elanike kõrge elukvaliteet ning edu tööturul, mis saavutatakse läbi isiksuse ja ühistegevuse edendamise, ...elukestva õppimise ...ning konkurentsivõimelise, töökohti loova ja säilitava ettevõtluse.		Tegevuspiirkonna elanike kõrge elukvaliteet ning edu tööturul, mis saavutatakse läbi isiksuse ja ühistegevuse edendamise, erinevate elanikerühmade kaasamise, elukestva õppimise, kvaliteetse elukeskkonna ning konkurentsivõimelise, töökohti loova ja säilitava ettevõtluse. JAP põhiülesanded lisaks: a) kogukonna arendamine ja ühtsuse tugevdamine; b) inimkapitali arendamine; c) koostöö- ja ühistegevuse arendamine, võrgustumine (org sees, teiste org. Eestis ja välisriikides); d) atraktiivse, sotsiaalselt turvalise elu- ja ettevõtluskeskkonna väljaarendamine; e) Tegevuspiirkonna looduseskeskkonna, majandusliku potentsiaali ja miljööväärtusliku ressursi keskkonnasäästlik ja ratsionaalne kasutamine.
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU			KIKO piirkond on Ida-Virumaa arenenuim, aktiivse ettevõtluse (uudenduslikke teenuseid pakkuvad ettevõtted) ja seltsieluga, suurte valikuvõimalustega atraktiivne turismiala, turvaline ja väärtustatud elukeskkond elaniku ja külastaja poolt.
KODUKANT LÄÄNEMAA		Meile pärandatud loodus...vara on hoitud ja kasutusel parimal ja säästval viisil.	Läänemaal on turvaline ja inimsõbralik elukeskkond, siin elab oma kultuuri, traditsioone ja loodust väärtustav rahvas. Meile pärandatud loodus- ja kultuurivara on hoitud ja kasutusel parimal ja säästval viisil. Läänemaa on kodupaik, kus on võimalused elukestvaks õppeks, meelepäraseks tööks, puhkuseks maal ja merel, osalemiseks huvitegevuses kõigile põlvkondadele. Noortel on võimalus ennast arendada ja siia kodu luua. Inimesed teevad koostööd, osalevad aktiivselt seltsielus ja on kujundanud teovõimelised kogukonnad.
LÕUNA- JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	Piirkonna ettevõtlus on mitmekesine, kohalikud tooted on väärtustatud ning laiemalt tuntud ka väljaspool Lõuna-Järvamaad. (märksõnad: ...piimakarjakasvatus)		Lõuna-Järvamaa on elujõuline ja konkurentsivõimeline maapiirkond, kus kohalike inimeste omaalgatuste ning erinevate sektorite koostöö abil on loodud tänapäevane ja meeldiv elukeskkond. Piirkonna ettevõtlus on mitmekesine, kohalikud tooted on väärtustatud ning laiemalt tuntud ka väljaspool Lõuna-Järvamaad. (märksõnad: traditsiooniline eluviis, piimakarjakasvatus, turismiteenused sh jahiturism, kultuuriüritused, Türi=kaunis aedlinn, muuseumid)
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU		Lääne-Harju tegevuspiirkond on ...kaunite loodusmaastikega linnalähedane elupiirkond. Varasemalt olid rõhutatud veel järgmised aspektid: eheda looduse ja põllumajandusmaastikega maapiirkond	Lääne-Harju tegevuspiirkond on kvaliteetse elukeskkonna ja kaunite loodusmaastikega linnalähedane elupiirkond, kus: rahvaarv on stabiilne ja loomulik iive positiivne; lapsed saavad hariduse kodukoha lähedal ning peale kutse- või kõrghariduse omandamist naasevad ettevõtlilikud noored tagasi kodukohta pere loomiseks; elanikel on võimalus töötada kodu lähedal ja tegeleda meelepärase huvitegevusega; teenused on kättesaadavad ka hõredalt asustatud paikades; kohalik seltsi elu ja ühistegevus on aktiivne, mis loob tugeva kogukonnatunde; elanikele läheb korda nende kodukandi puhtus, heakorrasstatud alevikud ja külad kujundavad piirkonnast hea

			mainega atraktiivse külastuspaiga.
MULGIMAA ARENDUSKODA	Mulgimaa piirkond on ettevõtlust soosiv, paindliku ja toimetuleva tööjõuga elukestaval õppiv piirkond (ettevõtted on edukad ning konkurentsivõimelised, on lisandunud uusi töökohti, põllu-ja metsamajandusega tegelevate isikute kutse-ja majandamisoskused on tõusnud ning pidevas arendamises, toimivad ühisprojektid ja koostöö, turundus; välja on arendatud hea ja mobiilsust soodustav infrastruktuur).	...ökoloogiliselt puhas elukeskkond, toimib keskkonnahoidlikum ja – säästlikum tarbimine, on vähenenud keskkonna saastamine, edendatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid)	Mulgimaa on inimeste võrdseid võimalusi, sotsiaalset kaasatust ja tervist väärtustav, puhas, turvaline ja atraktiivne elupaik (elanike elatustase on tõusnud, vajadused kaardistatud ja mitmepoolses koostöös rahuldatud, loodud on soodsamad tingimused omakultuuriks ja huvihariduseks, spordi harrastamiseks ja vaba aja veetmiseks; ... Mulgimaa on nauditav ja omanäoline peatuspaik piirkonda külastavate turistide jaoks (tegutsevad rahvuslikul traditsioonil põhinevad töötoad ja piirkonnas pakutakse uuenduslikke Mulgimaale omaseid tooteid, turismiteenused on mitmekülgsed ja kvaliteetsed, turistide arv on suurenenud, loodud ühtne Mulgimaa bränd, piirkonna loodus- ning ehituspärandit hoitakse ja asulate välisilme on paranenud). Mulgimaa on oma tegevustes jätkusuutlik ja koostöös hästi toimiv piirkond (Mulgimaa Arenduskoja strateegia on elluviidud, elanikkond kaasatud, toimub kohalike ja piiriülese koostöö ühisprojektides, Mulgimaal on piisav tegusate noorte järelkasv).
NELJA VALLA KOGU	Tegevuspiirkond on innovaatilise majanduslikult tasakaalustatud arenguga ..elupaik...	Tegevuspiirkond on ...keskkonnasõbralik ...elupaik...	Tegevuspiirkond on innovaatilise majanduslikult tasakaalustatud arenguga, keskkonnasõbralik ja kultuuriväärtusi hoidev, tänapäeva nõuetele vastava sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuriga, perspektiivikas ja atraktiivne elupaik, kus kasutatakse partnerluse põhimõtteid. Läbi keskkonnasäästliku planeerimise, ratsionaalse infrastruktuuri arendamise ja kvaliteetsete teenuste on loodud elamisväärne elu-ja töökeskkond mis tagab kohalikele elanikele heaolu oma elupaigas.
PAIK			Aastal 2013 on Pandivere koostööpiirkond kogukondade ja elanike rühmade vajadusi ning huvisid arvestav, aktiivselt koostööd tegev, efektiivselt ja säästvalt ressursse kasutav, arenev, tuntud ja kvaliteetseid avalikke teenuseid pakkuv piirkond.
PARTNERID			Aastal 2015 on Partnerite tegevusgrupi piirkond aktiivse ja elujõulise elanikkonnaga kaasaegse säästva stabiilse ettevõtluskeskkonna arenguga inimeste vajadusi rahuldava infrastruktuuriga turvaline elukeskkond. Säilitatud on paikkonna kultuuripärand. Tuginedes arenenud ettevõtlusele, kodanikualgatusele, koostööle ning ühistegevusele on mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks ja seltsitegevuseks oma kohapealsetes tömekeskustes Kundas, Viru-Nigulas, Sõmerul, Uhtnas, Vakülas, Ubjas, Haljas, Essus, Aasperes, Arknal, Veltsis, Mädaepal, Vinnis, Roelas, Tudus, Kadilas ja Viru- Jaagupis.

PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	Peipsi-Alutaguse Koostöökoja piirkond on elujõuline, aktiivsete ...ettevõtjatega, omi ressursse efektiivselt ja säästvalt kasutav piirkond.		Peipsi-Alutaguse Koostöökoja piirkond on elujõuline, aktiivsete kogukondade ja ettevõtjatega, omi ressursse efektiivselt ja säästvalt kasutav piirkond. Piirkond on atraktiivne, uusi võimalusi pakkuv, kuid samas traditsioone hoidev elukeskkond nii noortele kui vanadele.
PIIRIVEERE LIIDER			Piiriveere Liider tegevuspiirkonna kogukonnad on ühtlaselt tugevad ja kokkuhoidvad. - Teeme omavahel koostööd, kasutades olemasolevaid ressursse võimalikult efektiivselt. - Läbi pideva üksteiselt õppimise oleme saavutanud suutlikkuse kasvu ning oskame ja tahame kaasa rääkida oma piirkonna arendamises. - Väärtustame inimest, perekonda ja oma elukeskkonda. - Elanike arv tegevuspiirkonnas ei vähene.
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	Ettevõtja leiab kohalikke võimalusi tegutsemiseks	Kohalikud inimesed ja külalised saavad osa looduse rikkalikest võimalustest.	Põhja-Harju Koostöökoja tegevuspiirkond on aktiivse koostöö ja huvide ühitamise tulemusena loonud kogukondliku elukeskkonna, kus: • inimestel on turvaline elada, aktiivselt tegutseda ja tahe heaolu pidevalt taastada; • lastel, noortel ja lastega peredel on hea olla tänasel päeval ja tulevikus; • kohalikud inimesed ja külalised saavad osa looduse, kultuuri- ja ajaloo pärandi rikkalikest võimalustest; • kohalikud elanikud on teadlikumad ja järgivad üha rohkem säästlikku elulaadi; • teenused on kättesaadavad keskustes ja äärealadel, noortel ja vanadel, omadel ja külalistel; • ettevõtja leiab kohalikke võimalusi tegutsemiseks; • piirkonnas on tugevad ja koostööd tegevad kogukonnad; • aktiivne on piiriülene koostöö ja partnerlus.
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna ...dünaamilised väikeettevõtted ... tagavad inimeste heaolu.		Põlvamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna aktiivsed kogukonnad, dünaamilised väikeettevõtted ning kaasaegne elukeskkond tagavad inimeste heaolu.
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	Pärnu Lahe Partnerluskogu on ... elujõulise ettevõtlusega tegevuspiirkond, mis on avatud uuendustele, sise- ja rahvusvahelisele koostööle...		Pärnu Lahe Partnerluskogu on kaasaegse infrastruktuuri ja elujõulise ettevõtlusega tegevuspiirkond, mis on avatud uuendustele, sise- ja rahvusvahelisele koostööle ning kus elanikkond osaleb aktiivselt ettevõtjate, MTÜ-de ja avaliku sektori koostöös oma elukeskkonna parendamisel.
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	Raplamaal on inimeste ja looduse heaolu väärtustav põllumajanduslik ja tööstuslik tootmine ning teenindussfäär, kus valmivad kvaliteetsed tooted ja teenused. Raplamaale omased ainulaadsed sotsiaalsed, kultuurilised ja loodusväärtused on saanud üldiselt tunnustatuks ja neid osatakse kasutada ...majandus- ja äritegevuses...	Raplamaa on piirkondlikult tasakaalustatud arenguga maakond, mille puhas loodus on kõigi elanike ühine rikkus ja jõuallikas. Raplamaal on inimeste ja looduse heaolu väärtustav põllumajanduslik ja tööstuslik tootmine ning teenindussfäär, kus valmivad kvaliteetsed tooted ja teenused.	Raplamaa on piirkondlikult tasakaalustatud arenguga maakond, mille puhas loodus ja elujõuline maaelu on kõigi elanike ühine rikkus ja jõuallikas. Raplamaal soolise-, vanuselise ja elukutselise struktuuri poolest mitmekülgne ja tegev elanikkond, kes ise mõjutab aktiivselt oma ümbritseva elu- ja ettevõtluskeskkonna arengut. Raplamaal on inimeste ja looduse heaolu väärtustav põllumajanduslik ja tööstuslik tootmine ning teenindussfäär, kus valmivad kvaliteetsed tooted ja teenused. Piirkond on ettevõtlus-sõbralik, majanduselu on mitmekülgne, konkurentsivõimeline ja

		Raplamaale omased ainulaadsed ...loodusväärtused on saanud üldiselt tunnustatuks ja neid osatakse kasutada niihästi argielus, majandus- ja äritegevuses ning kohalikus omavalitsemise korraldamises.	tulus. Maapiirkonna atraktiivsust suurendab mitmekülgne avalike teenuste kättesaadavus. Raplamaale omased ainulaadsed sotsiaalsed, kultuurilised ja loodusväärtused on saanud üldiselt tunnustatuks ja neid osatakse kasutada niihästi argielus, majandus- ja äritegevuses ning kohalikus omavalitsemise korraldamises. Niihästi alevikud kui külad on elujõulised ja omanäolised. Erinevate tegijate ja mõjuvõimude vahel on usalduslik ja üksmeelne koostöö.
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU			Roheline Jõemaa on iidse kultuurilooga, roheline elukeskkonnaga, jätkusuutliku kogukonnaga, säästvalt majandav piirkond. Roheline Jõemaa ja selle südames paiknev Soomaa on Baltimaade populaarseim loodusturismi piirkond.
TARTUMAA ARENDUSSELTS	Kohalike ressursside baasil sünnib siin rohkelt tulusaid, elanikele hüvesid loovaid, uuenduslikke tooteid ja teenuseid. Siinsetel ettevõtjatel on nutikad ja tulusad ideed, millega luuakse töökohti maapiirkonnas.	Siin väärtustatakse puhast loodust...	Tartumaa tegevuspiirkonnas on rohkelt loodus-, kultuuri- ning oskussurssse, mida kasutatakse piirkonna arenguks leidlikult ning säästlikult. Siin väärtustatakse ..., esivanemate pärandit ning inimest oma tarkuse, oskuste ja võimetega. Tartumaa tegevuspiirkonnas on tugevad koostöösuhted ja palju ärksaid inimesi. Siinsed inimesed väärtustavad koos tegemist ning oma oskuste, võimete ja teadmiste arendamist. Aktiivsete noorte näol on piirkonnas olemas järelkasv. Siinsed kogukonnad on tugevad, hoolivad ja kaasavad. Selleks, et oma eesmärged saavutada, on sarnaste huvidega organisatsioonid koondunud koostöövõrgustikesse. Siin on kõik omavahel seotud ja interaktsioonis. Tartumaa tegevuspiirkond paistab silma uuenduslikkuse ja heade ideede rohkusega. Siinsetel ettevõtjatel on nutikad ja tulusad ideed, millega luuakse töökohti maapiirkonnas. Ettevõtlikud inimesed julgevad siin unistada ning tulevikku vaadata. Nad saavad tuge ja julgustust, et oma mõtteid ellu viia. Tartumaa tegevuspiirkond on avatud ja külalislahke ning valmis koostööks kõigi naabrite ja sõpradega. Nii omanäol kui ka külalistel on siin mõnus olla.
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	Valgamaal elavad ja tegutsevad haritud ja uuendusmeelsed inimesed.		Sotsiaalne- ja inimkapital. Valgamaal elavad tugevad maapered ja kogukonnad. Valgamaa küldes ja väikelinnades käib elav seltsitegevus selleks, et kodukandis oleks hea ja huvitav elada. Kõigil ea- ja huvigruppidel on kohad, kus kokku saada, nõu pidada ning ühiseid harrastusi nautida. Kogukonnad on elujõulised ja koostöövalmid ning elanike vahel valitsevad head suhted. Kodanikeühendused ja ettevõtjad osalevad oma valla arengu planeerimises ning teevad võrdsete partneritena koostööd vallavalitsustega. Valgamaalased on õpihimulised, avatud suhtlemise ning laia silmaringiga. Valgamaa noored hindavad oma kodukohta ning loovad aktiivselt kaasa selle paremaks muutmises. Neil on rohkelt võimalusi, et tegeleda oma huvialadega ning leida oma kutsumus Valgamaal. Piirkonnas väärtustatakse kohalikkust kultuuri, traditsioone ja looduslähedast ning sellel põhinevat elustiili. Valgamaalased võtavad kogukonda meelsasti vastu uusi elanikke. Elukeskkond. Valgamaa külad, asulad ja linnad on kaunid, inimestele on tähtis oma kodukoha heakord. Hoitakse au sees elukeskkonna traditsioone ja ajaloo pärandit, säilitades vana, ollakse avatud ka uuele. Eluks vajalikud teenused on kättesaadavad kõikidele elanikele, olenemata elukohast ja tagatud on kvaliteetsed infotehnoloogilised võimalused. Toimib kvaliteetne

			infrastruktuuri- (nii sotsiaalne kui ka tehniline) ja ühistranspordivõrk. Ettevõtlus ja töökohad. Piirkonnas pakutavad tooted ja teenused on väärtustatud nii kohalike inimeste kui ka külastajate poolt. Piirkonna inimestel on töö, mis pakub eneseteostust ja majanduslikku kindlustatust. Sissetulekud on piisavad. Toimivad mitmed mikro- ja väikeettevõtted, sh pereettevõtted.
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU		Virumaa südames elavad ...puhast elukeskkonda ...väärtustavad inimesed...	Virumaa südames elavad tegusad, puhast elukeskkonda ja kohalikke traditsioone väärtustavad inimesed muutes oma tegevustega piirkonna elu pidevalt paremaks
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS		... kus on suudetud hoida ja kaitsta kordumatut ja unikaalset loodust	Kohaliku tegevusgrupi MTÜ Võrtsjärve Ühendus tegevuspiirkond on geograafiline ala Võrtsjärve mõjupiirkonnas, vahetus ja kaugemas naabruses, ... kus on hea elada, töötada ja puhata, ... kus ollakse, kuhu tullakse ning kuhu jäädakse või tullakse taas, ... kus inimeste töö ning loodus- ja kultuuriressursside heaperemeheliku kasutamise sümbioosis on arenenud elukeskkond ja turism, ettevõtlus ja tootmine ning on tööd või kerge minna tööle lähinaabruses, ... kus elanike arv on stabiilne ja inimesed naljalt ei lahku.
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU			Võrumaa on koostoimivate kogukondade maa, kus on: • rohkem aktiivselt ja kaasavalt oma elukeskkonda arendavaid kohalikke kogukondi; • rohkem kohalikku tööhõivet pakkuvaid ning elanike oskusi, loodus- ja kultuuriressursse säästlikult kasutavaid väikeettevõtteid; • rohkem noortele mõeldud tegevusi ja noori, kes löövad aktiivselt kaasa oma võimete ja teadmiste ellurakendamises; • rohkem motiveeritavaid töökohti ja tööga hõivatud, ühiskondlikult tegusaid ja otsuste kujundamises aktiivselt kaasalöövaid inimesi.

Lisa 2. KTG visioonide kattuvus

MAK	1. telg	2. telg	3. telg
	PÕLLUMAJANDUS- JA METSANDUSSEKTORI KONKURENTSIVÕIME	KESKKONNA JA PAIKKONNA PARANDAMINE	MAAPIIRKONDADE ELUKVALITEET JA MAAMAJANDUSE MITMEKESISTAMINE
ARENDUSKODA	Osaline	Kaudne	Oluline
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	Oluline	Osaline	Oluline
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	Osaline	Kaudne	Oluline
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	Kaudne		Oluline
JÄRVA ARENGU PARTNERID	Osaline		Oluline
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU			Oluline
KODUKANT LÄÄNEMAA		Oluline	Oluline
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	Oluline		Oluline
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU		Kaudne	Oluline
MULGIMAA ARENDUSKODA	Oluline	Oluline	Oluline
NELJA VALLA KOGU	Osaline	Osaline	Oluline
PAIK			Oluline
PARTNERID			Oluline
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	Osaline		Oluline
PIIRIVEERE LIIDER			Oluline
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	Kaudne	Kaudne	Oluline
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	Kaudne		Oluline
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	Osaline		Oluline
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	Oluline	Oluline	Oluline
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU			Oluline
SAARTE KOOSTÖÖKOGU			
TARTUMAA ARENDUSSELTS	Oluline	Kaudne	Oluline
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	Osaline		Oluline
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU		Kaudne	Oluline
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS		Oluline	Oluline
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU			Oluline

Lisa 3. KTG visioonid III telg

	Maamajanduse mitmekesistamine	Elanike põhiteenused	Külade uuendamine ja pärandkultuur
ARENDUSKODA			oluline
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	kaudne	oluline	oluline
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	oluline	osaline	oluline
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	kaudne		oluline
JÄRVA ARENGU PARTNERID	kaudne	kaudne	oluline
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	oluline	kaudne	osaline
KODUKANT LÄÄNEMAA	kaudne	osaline	oluline
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	oluline	kaudne	oluline
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	kaudne	oluline	oluline
MULGIMAA ARENDUSKODA	oluline	osaline	oluline
NELJA VALLA KOGU	oluline	oluline	oluline
PAIK	kaudne	oluline	oluline
PARTNERID	kaudne	osaline	oluline
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	kaudne		oluline
PIIRIVEERE LIIDER	kaudne		oluline
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU			oluline
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	oluline	kaudne	oluline
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	kaudne	osaline	kaudne
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	oluline	osaline	oluline
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	osaline		oluline
SAARTE KOOSTÖÖKOGU			
TARTUMAA ARENDUSSELTS	oluline		oluline
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	oluline	oluline	oluline
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU			oluline
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	osaline	kaudne	kaudne
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	oluline		oluline

Lisa 4. Arenguväljakutsed

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine					
MAK meetme nr	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
MAK meetme nimetus	Koolitus- ja teavitustegevused	Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine	Nõuandesüsteemi ja -teenuste toetamine	Põllumajandusettevõtete ajakohastamine	Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine	Põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsasaadustele lisandväärtuse andmine
ARENDUSKODA	1	1	1	1	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖOKOGU	1	1	1	1	1	1
IDA-HARJU KOOSTÖOKODA	0	1	0	1	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖOKODA	0	1	0	1	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	1	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖOKOGU	1	0	1	1	1	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	1	0	1	0	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖOKOGU	0	1	0	1	0	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖOKOGU	0	1	0	0	0	0
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	1	1	0	1	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	0	0
PAIK	1	1	1	1	0	0
PARTNERID	1	1	1	1	0	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖOKODA	1	1	1	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	0	1	0	1	0	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖOKOGU	1	1	1	0	0	0
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖOKOGU	0	0	0	0	0	0
SAARTE KOOSTÖOKOGU	1	0	1	1	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	1	0	0	1	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	1
VIRUMAA KOOSTÖOKOGU	0	0	0	1	0	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	0	0	0	0	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	0	1	0	1	0	0

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine			2. Telg - Keskkonna ja paikkonna säilitamine	3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine	
MAK meetme nr	1.7	1.8	1.9	2.	3.1.1	3.1.2
MAK meetme nimetus	Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine	Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur	Tootjarühmade loomine ja arendamine	Keskkonna ja paikkonna säilitamine	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mikroettevõtete arendamine
ARENDUSKODA	1	0	1	0	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	1	1	1
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0	0	1	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	0	0	1	0	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	0	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	1	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	1	0	1	1	1	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	0	1	1
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	0	1	1	1	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	1	0
PAIK	1	0	1	1	1	1
PARTNERID	1	0	1	0	1	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	0	0	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	1	0	1	0	1	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	0	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	1	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0	1	1	1	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	0	1	1
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	1	1
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0	0	0	1	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	0	1	1

	3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine				4. Telg - LEADER	
MAK meetme nr	3.2.1	3.2.2	3.2.3	3.2.4	4.1	4.2
MAK meetme nimetus	Külade uuendamine ja arendamine: majanduse ja maaelanikkonna põhiteenused	Külade uuendamine ja arendamine: lairiba internetivõrgu katvuse tõstmine	Külade uuendamine ja arendamine: Külade uuendamine ja arendamine	Külade uuendamine ja arendamine: maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine	Kohalike tegevusgruppide arendamine (mh Informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused)	Kohalikku piirkonda puudutavate uuringute teostamine
ARENDUSKODA	1	1	1	1	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	0	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0	1	0	0	0
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	0	1	1	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	1	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1	1	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	1	0	1	1	1	0
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1	1	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	1	0
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	0	1	1	1	0
NELJA VALLA KOGU	1	0	0	0	0	0
PAIK	1	0	1	1	1	0
PARTNERID	1	0	1	0	1	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	0	1	1	1	0
PIIRIVEERE LIIDER	1	0	1	1	0	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	1	1	0
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	0	0
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	1	1	1	1	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	1	1	0
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	1	1	0
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0	1	1	1	0
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	0	0	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	1	1	1	0	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	0	1	0

	4. Telg - LEADER	
MAK meetme nr	4.3	4.4
MAK meetme nimetus	Kohalike arengustrateegiate koostamine ja täiendamine	Koostöö
ARENDUSKODA	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	0
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	1	0
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	0
NELJA VALLA KOGU	1	0
PAIK	1	0
PARTNERID	1	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	0
PIIRIVEERE LIIDER	1	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0

Lisa 5. Arenguessursid

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine					
MAK meetme nr	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
MAK meetme nimetus	Koolitus- ja teavitustegevused	Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine	Nõuandesüsteemi ja -teenuste toetamine	Põllumajandusettevõtete ajakohastamine	Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine	Põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsasaadustele lisandväärtuse andmine
ARENDUSKODA	1	0	1	1	0	0
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	0	1	0	0	1	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	0	0	0	0	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	0	1	0	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	0	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	0	0	0	0	0
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	1	0	1	1	1
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0	0	1	1	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	0	0
PAIK	1	0	1	1	1	1
PARTNERID	0	1	0	1	1	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	0	0	0	1	1	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	0	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	0	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	1	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	0	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	0	0
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0	1	1	0	0
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	0	1	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	0	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0	0	0	0	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	0	0

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine			2. Telg - Keskkonna ja paikkonna säilitamine	3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine	
MAK meetme nr	1.7	1.8	1.9	2.	3.1.1	3.1.2
MAK meetme nimetus	Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine	Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur	Tootjarühmade loomine ja arendamine	Keskkonna ja paikkonna säilitamine	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mikroettevõtete arendamine
ARENDUSKODA	1	0	1	1	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	0	0	1	1	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	0	0	0	0	0
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	0	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	1	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	0	0	1	1	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	1	1
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	0	0	1	0	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	1	1
PAIK	1	0	0	1	1	1
PARTNERID	0	1	1	1	1	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	1	0	0	1	0	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	1	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	1	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	0
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0	0	1	1	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	1	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	0	1	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0	0	1	1	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	0	0

	3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine				4. Telg - LEADER	
MAK meetme nr	3.2.1	3.2.2	3.2.3	3.2.4	4.1	4.2
MAK meetme nimetus	Külade uuendamine ja arendamine: majanduse ja maaelanikkonna põhiteenused	Külade uuendamine ja arendamine: lairiba internetivõrgu katvuse tõstmine	Külade uuendamine ja arendamine: Külade uuendamine ja arendamine	Külade uuendamine ja arendamine: maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine	Kohalike tegevusgruppide arendamine (mh Informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused)	Kohalikku piirkonda puudutavate uuringute teostamine
ARENDUSKODA	1	0	1	1	1	0
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	0	0	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0	1	0	1	0
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	0	0	0	0	0	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	0	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	1	0	1	1	1	0
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	0	0	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0	1	1	1	0
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	1	0	0
PAIK	1	0	1	1	1	0
PARTNERID	1	0	0	0	0	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	0
PIIRIVEERE LIIDER	0	0	1	1	1	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	1	1	0
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	1	0
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	1	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	0	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	0	1	1	0	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	1	0	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	0	1	1	0	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1	1	0

	4. Telg - LEADER	
MAK meetme nr	4.3	4.4
MAK meetme nimetus	Kohalike arengustrateegiate koostamine ja täiendamine	Koostöö
ARENDUSKODA	0	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	0	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	0	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	0
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	0	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	1	1
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0
NELJA VALLA KOGU	1	0
PAIK	0	0
PARTNERID	0	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	1	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	0	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	0	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	0	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	0
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	0	1
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	0	0

Lisa 6. Meetmed

	1. Telg - Põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine					
MAK meetme nr	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
MAK meetme nimetus	Koolitus- ja teavitustegevused	Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine	Nõuandesüsteemi ja -teenuste toetamine	Põllumajandusettevõtete ajakohastamine	Metsade majandusliku väärtuse parandamine ja metsandussaadustele lisandväärtuse andmine	Põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsasaadustele lisandväärtuse andmine
ARENDUSKODA	1	1	0	1	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	0	1	0	1	0	1
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	1	0	1	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	0	0	0	0	0	0
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1	1	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	0	1	1	1	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	0	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	1	0	1	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0	0	1	1	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	0	0
PAIK	1	0	0	1	1	1
PARTNERID	0	0	0	1	1	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	0	0	0	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	0	0	0	1	1	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	0	0	0	0	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	0	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	1	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	0	0	1	1	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	1	1
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	1	1	1
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0	0	1	1	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	1	1	1

MAK meetme nr	1. Telg			2. Telg - Keskkonna ja paikkonna säilitamine				
	1.7	1.8	1.9	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
MAK meetme nimetus	Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamine	Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur	Tootjarühmade loomine ja arendamine	Ebasoodsamate piirkondade toetus	Natura 2000 toetus põllumajandusmaale	Põllumajanduslik keskkonnatoetus	Loomade heaolu: loomade karjatamise toetus	Vähetootlikud investeeringud
ARENDUSKODA	0	0	0	0	0	0	0	0
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	1	0	0	0	0	0	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0	0	0	0	0	0	0
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	1	1	0	0	0	0	0
JÄRVA ARENGU PARTNERID	0	0	0	0	0	0	0	0
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	0	0	0	0	0
KODUKANT LÄÄNEMAA	1	1	1	0	0	0	0	0
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	0	0	0	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
MULGIMAA ARENDUSKODA	1	0	0	0	0	0	0	0
NELJA VALLA KOGU	0	0	0	0	0	0	0	0
PAIK	1	0	0	0	0	0	0	0
PARTNERID	1	0	0	0	0	0	0	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	0	0	0	0	0	0	0
PIIRIVEERE LIIDER	1	0	0	0	0	0	0	0
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	0	0	0	0	0	0
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
TARTUMAA ARENDUSSELTS	1	0	0	0	0	0	0	0
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0	0	0	0	0
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	0	0	0	0	0	0	0
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	0	0	0	0	0	0

MAK meetme nr	2. Telg		3. Telg - Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine					
	2.6	2.7	3.1.1	3.1.2	3.2.1	3.2.2	3.2.3	3.2.4
MAK meetme nimetus	Kaitsemetsa rajamise toetus põllumajandusmaale	Natura 2000 toetus erametsamaale	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas: mikroettevõtete arendamine	Külade uuendamine ja arendamine: majanduse ja maaelanikkonna põhiteenused	Külade uuendamine ja arendamine: lairiba internetivõrgu katvuse tõstmine	Külade uuendamine ja arendamine: Külade uuendamine ja arendamine	Külade uuendamine ja arendamine: maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine
ARENDUSKODA	0	0	1	1	1	0	1	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	0	0	1	1	1	1	1	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	0	0	1	1	1	0	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	0	0	1	1	1	0	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	1	1	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	0	1	1	1	0	1	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0	1	1	1	1	1	1
NELJA VALLA KOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
PAIK	0	0	1	1	1	0	1	1
PARTNERID	0	0	1	1	1	0	1	1
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	0	0	1	1	1	0	1	1
PHIRIVEERE LIIDER	0	0	1	1	1	0	1	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	0	1	0
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	0	1	1	1	0	1	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	0	1	0
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	0	0	1	1	1	0	1	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1	1	0	1	1

	4. Telg - LEADER			
MAK meetme nr	4.1	4.2	4.3	4.4
MAK meetme nimetus	Kohalike tegevusgruppide arendamine (mh. Informatsiooni-, teavitamis- ja koolitustegevused)	Kohaliku piirkonda puudutavate uuringute teostamine	Kohalike arengustrateegiate koostamine ja täiendamine	Koostöö
ARENDUSKODA	1	1	0	1
HIIDLASTE KOOSTÖÖKOGU	1	1	0	0
IDA-HARJU KOOSTÖÖKODA	1	0	0	1
JÕGEVAMAA KOOSTÖÖKODA	1	1	1	1
JÄRVA ARENGU PARTNERID	1	1	1	1
KIRDERANNIKU KOOSTÖÖKOGU	1	1	0	1
KODUKANT LÄÄNEMAA	0	0	1	1
LÕUNA-JÄRVAMAA KOOSTÖÖKOGU	0	0	0	0
LÄÄNE-HARJU KOOSTÖÖKOGU	1	0	0	1
MULGIMAA ARENDUSKODA	0	0	0	1
NELJA VALLA KOGU	1	0	1	1
PAIK	0	0	0	1
PARTNERID	0	0	1	0
PEIPSI-ALUTAGUSE KOOSTÖÖKODA	1	1	1	1
PIIRIVEERE LIIDER	1	0	1	1
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU	0	1	1	1
PÕLVAMAA PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1
PÄRNU LAHE PARTNERLUSKOGU	0	0	1	1
RAPLAMAA PARTNERLUSKOGU	0	1	0	1
ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1
SAARTE KOOSTÖÖKOGU	1	0	1	1
TARTUMAA ARENDUSSELTS	0	0	0	1
VALGAMAA PARTNERLUSKOGU	1	0	1	1
VIRUMAA KOOSTÖÖKOGU	1	1	1	1
VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS	1	1	1	1
VÕRUMAA PARTNERLUSKOGU	0	1	1	1

Lisa 7. Maamajandus

Tegevusgrupp	Põllumajandusmaa ha elaniku kohta	Taimekasvatuse olulisus	Põllumajandusmaa ha elaniku kohta StDev	Taimekasvatuse olulisuse erinevused	Metsaraie maht inimese kohta (tm) 2010	Metsanduse olulisus
Arenduskoda	1,61	keskmisest vähem oluline	1,49	keskmisest suuremad	146,8	keskmise olulisusega
Hiidlaste Koostöökogu	1,67	keskmisest vähem oluline	1,13	keskmised	9,2	väheoluline
Ida-Harju Koostöökogu	0,75	väheoluline	0,53	väiksemad keskmisest	28,6	väheoluline
Jõgevamaa Koostöökoda	2,55	keskmisest olulisem	1,50	keskmisest suuremad	458,2	keskmise olulisusega
Järva Arengu Partnerid	3,90	väga oluline	0,98	väiksemad keskmisest	299,8	keskmise olulisusega
Kirderanniku Koostöökogu	0,54	väheoluline	0,70	väiksemad keskmisest	11,1	väheoluline
Kodukant Läänemaa	3,25	väga oluline	2,00	keskmisest suuremad	127,9	keskmise olulisusega
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	3,14	väga oluline	1,18	keskmised	74,2	väheoluline
Lääne-Harju Koostöökogu	1,08	väheoluline	0,95	väiksemad keskmisest	228,0	keskmise olulisusega
Mulgimaa Arenduskoda	1,97	keskmisest vähem oluline	1,44	keskmisest suuremad	285,5	keskmise olulisusega
Nelja Valla Kogu	0,37	väheoluline	0,25	väiksemad keskmisest	13,8	väheoluline
PAIK	3,08	väga oluline	0,90	väiksemad keskmisest	107,1	keskmise olulisusega
Partnerid	2,31	keskmisest olulisem	1,25	keskmised	33,0	väheoluline
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	1,22	väheoluline	0,76	väiksemad keskmisest	1682,4	väga oluline
Piiriveere Liider	1,76	keskmisest vähem oluline	1,44	keskmisest suuremad	1119,6	väga oluline
Põhja-Harju Koostöökoda	0,30	väheoluline	0,28	väiksemad keskmisest	44,3	väheoluline
Põlvamaa Partnerluskogu	2,11	keskmisest olulisem	0,70	väiksemad keskmisest	699,4	väga oluline
Pärnu Lahe Partnerluskogu	2,05	keskmise olulisusega	1,95	keskmisest suuremad	138,2	keskmise olulisusega
Raplamaa Partnerluskogu	2,57	keskmisest olulisem	1,36	keskmisest suuremad	204,2	keskmise olulisusega
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	2,52	keskmisest olulisem	1,64	keskmisest suuremad	321,2	keskmise olulisusega
Saarte Koostöökogu	2,38	keskmisest olulisem	0,85	väiksemad keskmisest	140,4	keskmise olulisusega
Tartumaa Arendusselts	1,77	keskmisest vähem oluline	1,07	keskmised	355,1	keskmise olulisusega
Valgamaa Partnerluskogu	2,69	keskmisest olulisem	1,54	keskmisest suuremad	2050,4	väga oluline
Virumaa Koostöökogu	2,07	keskmise olulisusega	1,35	keskmisest suuremad	68,9	väheoluline
Võrtsjärve Ühendus	3,02	väga oluline	1,25	keskmised	408,0	keskmise olulisusega
Võrumaa Partnerluskogu	2,43	keskmisest olulisem	1,02	keskmised	895,1	väga oluline

Tegevusgrupp	Metsaraie maht inimese kohta StDev	Metsanduse olulisuse erinevused	Loomühikuid inimese kohta	Loomakasvatuse olulisus	Loomühikuid inimese kohta StDev	Loomakasvatuse erinevused
Arenduskoda	248,8	keskmised	0,85	keskmisest olulisem	0,66	keskmised
Hiidlaste Koostöökogu	20,7	keskmisest väiksemad	0,65	keskmisest vähem oluline	0,47	väiksemad keskmisest
Ida-Harju Koostöökogu	26,3	keskmisest väiksemad	0,12	väheoluline	0,14	väiksemad keskmisest
Jõgevamaa Koostöökoda	335,8	keskmisest suuremad	1,20	väga oluline	1,09	suuremad keskmisest
Järva Arengu Partnerid	328,3	keskmisest suuremad	1,43	väga oluline	0,59	keskmised
Kirderanniku Koostöökogu	13,7	keskmisest väiksemad	0,25	väheoluline	0,28	väiksemad keskmisest
Kodukant Läänemaa	203,3	keskmised	0,87	keskmisest olulisem	0,70	suuremad keskmisest
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	64,3	keskmisest väiksemad	1,53	väga oluline	0,91	suuremad keskmisest
Lääne-Harju Koostöökogu	201,8	keskmised	0,20	väheoluline	0,16	väiksemad keskmisest
Mulgimaa Arenduskoda	374,4	keskmisest suuremad	0,67	keskmisest vähem oluline	0,69	keskmised
Nelja Valla Kogu	9,7	keskmisest väiksemad	0,13	väheoluline	0,06	väiksemad keskmisest
PAIK	107,6	keskmisest väiksemad	1,57	väga oluline	0,17	väiksemad keskmisest
Partnerid	59,7	keskmisest väiksemad	0,85	keskmisest olulisem	0,70	suuremad keskmisest
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	1616,7	keskmisest suuremad	0,31	väheoluline	0,45	väiksemad keskmisest
Piiriveere Liider	1573,7	keskmisest suuremad	0,42	keskmisest vähem oluline	0,39	väiksemad keskmisest
Põhja-Harju Koostöökoda	76,8	keskmisest väiksemad	0,20	väheoluline	0,21	väiksemad keskmisest
Põlvamaa Partnerluskogu	679,8	keskmisest suuremad	1,03	keskmisest olulisem	0,75	suuremad keskmisest
Pärnu Lahe Partnerluskogu	160,3	keskmised	0,66	keskmisest vähem oluline	0,86	suuremad keskmisest
Raplamaa Partnerluskogu	206,8	keskmised	1,02	keskmisest olulisem	0,92	suuremad keskmisest
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	329,2	keskmisest suuremad	1,03	keskmisest olulisem	0,65	keskmised
Saarte Koostöökogu	201,9	keskmised	1,25	väga oluline	0,63	keskmised
Tartumaa Arendusselts	365,9	keskmisest suuremad	0,62	keskmisest vähem oluline	1,10	suuremad keskmisest
Valgamaa Partnerluskogu	3535,6	keskmisest suuremad	0,93	keskmisest olulisem	0,79	suuremad keskmisest
Virumaa Koostöökogu	93,7	keskmisest väiksemad	0,49	keskmisest vähem oluline	0,48	väiksemad keskmisest
Võrtsjärve Ühendus	301,9	keskmisest suuremad	1,99	väga oluline	1,76	suuremad keskmisest
Võrumaa Partnerluskogu	651,8	keskmisest suuremad	0,77	keskmise olulisusega	0,51	keskmised

Lisa 8. I telg ja väljakutsed

KOV võimekus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
keskmisest madalam	2	5	6
keskmisest kõrgem	1	3	7
väga kõrge	1	1	0

KOV võimekuse erinevused	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väiksemad	2	4	4
keskmised	2	2	2
suuremad	0	3	7

Kohaliku majandusarengu tase	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
keskmisest madalam	2	4	7
keskmisest kõrgem	1	4	6
väga kõrge	1	1	0

Elanike heaolu tase	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väga madal	0	2	0
keskmisest madalam	1	2	7
keskmisest kõrgem	2	3	6
väga kõrge	1	2	0

Taimekasvatuse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	1	3	2
keskmisest vähem oluline	0	2	3
keskmise olulisusega	1	0	1
keskmisest olulisem	1	2	5
väga oluline	1	2	2

Loomakasvatuse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	1	3	2
keskmisest vähem oluline	1	2	3
keskmise olulisusega	0	1	0
keskmisest olulisem	1	1	5
väga oluline	1	2	3

Metsanduse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	2	3	3
keskmise olulisusega	2	4	7
väga oluline	0	2	3

Lisa 9. I telg ja ressursid

KOV võimekus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
keskmisest madalam	6	7	0
keskmisest kõrgem	2	6	3
väga kõrge	1	1	0

KOV võimekuse erinevused	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väiksemad	4	5	1
keskmised	2	3	1
suuremad	3	6	1

Kohaliku majandusarengu tase	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
keskmisest madalam	5	7	1
keskmisest kõrgem	3	6	2
väga kõrge	1	1	0

Elanike heaolu tase	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
keskmisest madalam	4	5	1
väga madal	0	2	0
keskmisest kõrgem	4	5	2
väga kõrge	1	2	0

Taimakasvatuse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	2	4	0
keskmisest vähem oluline	1	4	0
keskmise olulisusega	1	1	0
keskmisest olulisem	3	4	1
väga oluline	2	1	2

Loomakasvatuse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	2	4	0
keskmisest vähem oluline	2	4	0
keskmise olulisusega	0	1	0
keskmisest olulisem	3	3	1
väga oluline	2	2	2

Metsanduse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-2	3-5	6-9
väheoluline	4	3	1
keskmise olulisusega	3	8	2
väga oluline	2	3	0

Lisa 10. III telg ja väljakutsed

KOV võimekus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
keskmisest madalam	3	8	2
keskmisest kõrgem	4	3	4
väga kõrge	1	0	1

KOV võimekuse erinevused	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väiksemad	3	4	3
keskmised	3	1	2
suuremad	2	6	2

Kohaliku majandusarengu tase	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
keskmisest madalam	3	8	2
keskmisest kõrgem	4	3	4
väga kõrge	1	0	1

Elanike heaolu tase	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väga madal	1	1	0
keskmisest madalam	2	7	1
keskmisest kõrgem	3	3	5
väga kõrge	2	0	1

Rahvastiku ja maa võimekus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väga madal	0	1	0
keskmisest madalam	3	8	2
keskmisest kõrgem	4	2	4
väga kõrge	1	0	1

Taimekasvatuse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väheoluline	3	2	1
keskmisest vähem oluline	1	3	1
keskmise olulisusega	1	0	1
keskmisest olulisem	3	2	3
väga oluline	0	4	1

Loomakasvatuse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väheoluline	3	2	1
keskmisest vähem oluline	2	3	1
keskmise olulisusega	1	0	0
keskmisest olulisem	2	2	3
väga oluline	0	4	2

Metsanduse olulisus	Arenguväljakutsetega kaetud meetmete arv		
	0-4	5	6
väheoluline	5	2	1
keskmise olulisusega	1	6	6
väga oluline	2	3	0

Lisa 11. III telg ja ressursid

KOV võimekus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
keskmisest madalam	1	7	8
keskmisest kõrgem	0	4	10
väga kõrge	0	1	2

KOV võimekuse erinevused	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väiksemad	0	3	8
keskmised	0	2	6
suuremad	1	7	6

Kohaliku majandusarengu tase	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
keskmisest madalam	1	7	8
keskmisest kõrgem	0	4	10
väga kõrge	0	1	2

Elanike heaolu tase	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väga madal	0	2	1
keskmisest madalam	1	5	7
keskmisest kõrgem	0	4	9
väga kõrge	0	1	3

Rahvastiku ja maa võimekus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väga madal	0	1	0
keskmisest madalam	1	7	9
keskmisest kõrgem	0	3	9
väga kõrge	0	1	2

Taimekasvatuse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väheoluline	0	4	6
keskmisest vähem oluline	0	2	4
keskmise olulisusega	0	1	1
keskmisest olulisem	1	5	4
väga oluline	0	0	5

Loomakasvatuse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väheoluline	0	4	6
keskmisest vähem oluline	0	3	4
keskmise olulisusega	0	1	1
keskmisest olulisem	0	3	5
väga oluline	1	1	4

Metsanduse olulisus	Arenguressurssidega kaetud meetmete arv		
	0-1	2-3	4-6
väheoluline	0	4	7
keskmise olulisusega	1	4	10
väga oluline	0	4	3

Lisa 12. Areng ja meetmete rahastus

KOV võimekus	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
keskmisest madalam	9	2	2	13
keskmisest kõrgem	5	4	2	11
väga kõrge	2			2
Kokku	16	6	4	26

Majandusareng	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
keskmisest madalam	8	2	3	13
keskmisest kõrgem	6	4	1	11
väga kõrge	2			2
Kokku	16	6	4	26

Elanike heaolu	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
väga madal	2			2
keskmisest madalam	5	2	3	10
keskmisest kõrgem	6	4	1	11
väga kõrge	3			3
Kokku	16	6	4	26

Taimekasvatuse olulisus	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
väheoluline	4	2		6
keskmisest vähem oluline	3	1	1	5
keskmise olulisusega	1		1	2
keskmisest olulisem	5	2	1	8
väga oluline	3	1	1	5
Kokku	16	6	4	26

Loomakasvatuse olulisus	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
keskmisest vähem oluline	4		2	6
väheoluline	4	2		5
keskmise olulisusega	1			2
keskmisest olulisem	4	2	1	8
väga oluline	3	2	1	5
Kokku	16	6	4	26

Metsanduse olulisus	elukeskkonna ülekaal	tasakaalus	ettevõtluse ülekaal	Kokku
väheoluline	4	3	1	6
keskmise olulisusega	8	2	3	5
väga oluline	4	1		2
Kokku	16	6	4	26

Lisa 13. Tegevusgrupi liikmed

KOV	Liikmete arv	Liikmete arv 1000 elaniku kohta	Liikmete arv 100 ESA statistilise profiili majandusüksuse kohta
Abja vald	17	6,81	9,2
Aegviidu vald	5	6,02	6,3
Ahja vald	5	4,48	4,8
Alajõe vald	3	4,66	4,7
Alatskivi vald	4	2,85	3,5
Albu vald	6	4,53	4,4
Ambla vald	6	2,62	3,0
Anija vald	5	0,83	1,4
Antsla vald	5	1,33	1,6
Are vald	5	3,92	3,3
Aseri vald	7	3,43	6,2
Audru vald	18	3,28	3,1
Avinurme vald	3	2,08	2,4
Emmaste vald	5	3,72	3,5
Haanja vald	2	1,71	1,4
Haaslava vald	3	1,61	2,0
Halinga vald	6	1,86	2,1
Haljala vald	9	3,25	4,1
Halliste vald	10	5,93	6,6
Hanila vald	6	3,65	3,4
Harku vald	9	0,73	0,6
Helme vald	5	2,22	2,9
Hummuli vald	6	6,49	7,1
Häädemeeste vald	8	2,77	3,0
Iisaku vald	6	4,56	4,8
Illuka vald	3	2,83	5,9
Imavere vald	14	14,36	13,5
Juuru vald	6	3,82	4,5

Jõelähtme vald	12	1,99	2,2
Jõgeva vald	14	2,81	3,5
Jõhvi vald	8	0,62	0,7
Järva-Jaani vald	7	4,07	6,2
Järvakandi vald	5	3,58	6,0
Kaarma vald	10	2,21	2,4
Kadrina vald	8	1,52	2,0
Kaiu vald	2	1,36	1,1
Kallaste linn	2	1,98	2,5
Kambja vald	9	3,55	3,8
Kanepi vald	4	1,50	2,2
Kareda vald	4	5,66	6,5
Karksi vald	17	4,50	4,8
Karula vald	2	1,95	1,4
Kasepää vald	4	3,07	3,6
Kehtna vald	12	2,54	2,7
Keila vald	9	1,84	2,1
Kernu vald	10	4,79	4,2
Kihelkonna vald	4	4,85	4,3
Kihnu vald	4	5,63	3,8
Kiili vald	10	2,25	2,2
Koeru vald	6	2,58	3,9
Kohila vald	3	0,43	0,6
Kohtla vald	6	3,67	6,1
Kohtla-Nõmme vald	3	2,72	6,0
Koigi vald	4	3,75	4,2
Kolga-Jaani vald	7	4,46	4,9
Konguta vald	3	2,12	2,4
Koonga vald	5	4,06	4,7
Kose vald	9	1,56	1,7
Kullamaa vald	6	4,92	4,8
Kunda linn	9	2,45	3,7
Kuusalu vald	9	1,32	1,4
Kõlleste vald	3	2,94	2,9
Kõo vald	6	5,18	8,2
Kõpu vald	9	12,00	13,0

KOV	Liikmete arv	Liikmete arv 1000 elaniku kohta	Liikmete arv 100 ESA statistilise profiili majandusüksuse kohta
Kõrgessaare vald	5	3,77	3,6
Kõue vald	5	3,03	3,5
Käina vald	13	5,92	4,6
Kärdla linn	18	4,89	3,9
Kärla vald	2	1,18	1,8
Käru vald	8	12,08	10,5
Laekvere vald	5	2,92	4,7
Laeva vald	4	4,65	4,7
Laheda vald	4	3,17	4,8
Laimjala vald	4	5,38	4,9
Lasva vald	7	4,00	4,6
Lavassaare vald	2	3,75	9,5
Leisi vald	8	3,72	3,4
Lihula vald	8	3,09	2,7
Lohusuu vald	3	3,50	3,0
Loksa linn	4	1,29	3,2
Luunja vald	11	3,16	3,5
Lüganuse vald	7	5,03	6,3
Lümanda vald	6	6,92	4,7
Maidla vald	8	9,36	9,5
Martna vald	4	4,15	3,9
Meeksi vald	5	7,45	8,1
Meremäe vald	16	13,90	11,6
Mikitamäe vald	6	5,67	6,9
Misso vald	10	13,37	12,2
Mooste vald	4	2,57	3,2
Muhu vald	4	2,10	1,8
Mustjala vald	5	6,69	6,6
Mustvee linn	3	1,89	2,5
Mõisaküla linn	7	7,40	17,1
Mõniste vald	3	3,05	2,9
Mäetaguse vald	7	4,01	5,8
Mäksa vald	7	4,15	5,1

Märjamaa vald	7	0,98	0,9
Narva-Jõesuu linn	4	1,34	1,9
Nissi vald	8	2,56	3,5
Noarootsi vald	2	2,23	1,8
Nõo vald	14	3,55	5,0
Nõva vald	4	9,83	5,9
Orava vald	16	19,63	15,0
Orissaare vald	5	2,51	2,3
Oru vald	2	2,16	2,0
Otepää vald	7	1,68	1,5
Padise vald	16	8,71	10,7
Paide vald	7	3,94	4,0
Paikuse vald	6	1,54	1,9
Paistu vald	6	3,92	4,6
Pajusi vald	5	3,57	3,9
Pala vald	5	4,13	4,3
Palamuse vald	8	3,42	3,8
Palupera vald	5	4,43	4,3
Peipsiääre vald	1	1,26	2,6
Pihitla vald	6	4,18	3,8
Piirissaare vald	1	9,90	10,0
Puhja vald	7	2,92	5,1
Puka vald	6	3,41	4,7
Puurmani vald	6	3,47	4,7
Põdrala vald	3	3,44	5,7
Põltsamaa vald	11	2,72	4,1
Põlva vald	11	2,70	3,5
Pärsti vald	9	2,48	3,0
Põide vald	4	4,21	3,9
Pühalepa vald	6	3,69	3,3
Püssi linn	4	2,91	7,7
Raasiku vald	8	1,71	2,3
Rae vald	9	0,71	0,6
Raikküla vald	7	4,16	4,7
Rakke vald	9	4,94	6,3

KOV	Liikmete arv	Liikmete arv 1000 elaniku kohta	Liikmete arv 100 ESA statistilise profiili majandusüksuse kohta
Rakvere vald	9	4,05	4,7
Rannu vald	6	3,39	4,9
Rapla vald	18	1,87	1,9
Ridala vald	12	3,52	3,3
Risti vald	4	4,47	4,5
Roosna-Alliku vald	14	11,50	11,3
Ruhnu vald	3	21,90	17,6
Rõngu vald	10	3,53	4,7
Rõuge vald	3	1,33	1,3
Rägavere vald	8	8,22	10,1
Räpina vald	30	5,64	7,9
Saarde vald	4	0,88	1,2
Saare vald	6	4,59	4,7
Saarepeedi vald	7	5,66	6,1
Saku vald	4	0,45	0,4
Salme vald	2	1,57	1,6
Sangaste vald	4	2,87	3,1
Saue vald	7	0,73	0,7
Sauga vald	6	1,51	1,5
Sonda vald	4	4,27	6,0
Surju vald	7	6,50	6,5
Suure-Jaani vald	11	1,88	2,4
Sõmerpalu vald	5	2,55	3,4
Sõmeru vald	9	2,42	2,9
Tabivere vald	9	3,92	5,4
Taebala vald	4	1,53	1,9
Taheva vald	3	3,51	4,8
Tahkuranna vald	11	4,74	4,6
Tamsalu vald	7	1,65	2,9
Tapa vald	14	1,63	2,6
Tartu vald	5	0,81	0,9
Tarvastu vald	8	2,04	2,8
Toila vald	9	3,62	4,4

Torgu vald	5	14,29	10,4
Tori vald	17	6,79	7,5
Torma vald	14	6,41	7,7
Tudulinna vald	4	7,98	4,9
Tõlliste vald	5	2,81	3,4
Tõrva linn	7	2,30	2,5
Tõstamaa vald	8	5,45	3,9
Tähtvere vald	7	2,66	2,9
Türi vald	51	4,84	6,4
Urvaste vald	5	3,58	3,3
Vaivara vald	9	5,09	7,1
Valgjärve vald	3	2,04	1,9
Valjala vald	2	1,42	1,3
Vara vald	12	5,99	7,2
Varbla vald	5	5,15	4,0
Varstu vald	6	4,94	5,1
Vasalemma vald	8	2,93	6,6
Vastse-Kuuste vald	2	1,58	2,0
Vastseliina vald	8	3,77	4,6
Veriora vald	3	2,01	3,0
Vigala vald	5	3,36	3,3
Vihula vald	7	3,55	2,5
Viimsi vald	8	0,48	0,4
Viiratsi vald	7	1,92	2,5
Vinni vald	11	2,09	2,5
Viru-Nigula vald	9	6,96	8,1
Vormsi vald	2	5,01	2,4
Võnnu vald	4	3,64	4,3
Võru vald	12	2,42	3,2
Väike-Maarja vald	19	3,76	5,2
Vändra vald	14	4,71	5,0
Värskä vald	16	10,91	11,8
Väätša vald	9	6,45	8,1
Õru vald	4	8,18	13,8
Ülenurme vald	6	1,01	0,9

Lisa 14. LEADER määramised

Tegevusgrupp	Tegevuskoha vald	Projektitoet uste maht (eurod)	Projektitoet uste maht elaniku kohta (eurod)
Arenduskoda	AMBLA VALD	124 415	54
Arenduskoda	KADRINA VALD	358 382	68
Arenduskoda	KUUSALU VALD	402 321	59
Arenduskoda	LOKSA LINN	75 439	24
Arenduskoda	TAPA VALD	214 908	25
Arenduskoda	VIHULA VALD	266 029	135
Hiidlaste Koostöökogu	EMMASTE VALD	99 290	74
Hiidlaste Koostöökogu	KÕRGESSAARE VALD	122 193	92
Hiidlaste Koostöökogu	KÄINA VALD	180 556	82
Hiidlaste Koostöökogu	KÄRDLA LINN	574 727	156
Hiidlaste Koostöökogu	PÜHALEPA VALD	83 941	52
Ida-Harju Koostöökogu	AEGVIIDU VALD	18 916	23
Ida-Harju Koostöökogu	ANIJA VALD	62 873	10
Ida-Harju Koostöökogu	KOSE VALD	90 257	16
Ida-Harju Koostöökogu	RAASIKU VALD	75 622	16
Jõgevamaa Koostöökoda	JÕGEVA VALD	215 870	43
Jõgevamaa Koostöökoda	KASEPÄÄ VALD	39 675	30
Jõgevamaa Koostöökoda	MUSTVEE LINN	49 175	31
Jõgevamaa Koostöökoda	PAJUSI VALD	87 868	63
Jõgevamaa Koostöökoda	PALA VALD	50 040	41
Jõgevamaa Koostöökoda	PALAMUSE VALD	95 641	41
Jõgevamaa Koostöökoda	PUURMANI VALD	129 160	75
Jõgevamaa Koostöökoda	PÕLTSAMAA VALD	164 273	41
Jõgevamaa Koostöökoda	SAARE VALD	135 709	104
Jõgevamaa Koostöökoda	TABIVERE VALD	157 567	69
Jõgevamaa Koostöökoda	TORMA VALD	92 223	42
Järva Arengu Partnerid	ALBU VALD	95 556	72
Järva Arengu Partnerid	JÄRVA-JAANI VALD	90 629	53
Järva Arengu Partnerid	KAREDA VALD	96 433	136
Järva Arengu Partnerid	KOERU VALD	81 883	35

Järva Arengu Partnerid	KOIGI VALD	86 711	81
Järva Arengu Partnerid	KÕUE VALD	130 792	79
Järva Arengu Partnerid	PAIDE VALD	67 773	38
Järva Arengu Partnerid	ROOSNA-ALLIKU VALD	154 534	127
Kirderanniku Koostöökogu	JÕHVI VALD	520 100	40
Kirderanniku Koostöökogu	KOHTLA VALD	53 410	33
Kirderanniku Koostöökogu	KOHTLA-NÕMME VALD		0
Kirderanniku Koostöökogu	NARVA-JÕESUU LINN	33 644	11
Kirderanniku Koostöökogu	TOILA VALD	172 656	70
Kirderanniku Koostöökogu	VAIVARA VALD	112 126	63
Kodukant Läänemaa	HANILA VALD	45 405	28
Kodukant Läänemaa	KULLAMAA VALD	190 096	156
Kodukant Läänemaa	LIHULA VALD	179 844	69
Kodukant Läänemaa	MARTNA VALD	45 146	47
Kodukant Läänemaa	NOAROOTSI VALD	32 622	36
Kodukant Läänemaa	NÕVA VALD	9 411	23
Kodukant Läänemaa	ORU VALD	6 900	7
Kodukant Läänemaa	RIDALA VALD	200 537	59
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	IMAVERE VALD	346 767	356
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	TÜRI VALD	551 007	52
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu	VÄÄTSA VALD	151 822	109
Lääne-Harju Koostöökogu	KEILA VALD		0
Lääne-Harju Koostöökogu	KERNU VALD	127 755	61
Lääne-Harju Koostöökogu	NISSI VALD	190 367	61
Lääne-Harju Koostöökogu	PADISE VALD	345 143	188
Lääne-Harju Koostöökogu	VASALEMMA VALD	79 113	29
Mulgimaa Arenduskoda	ABJA VALD	199 052	80
Mulgimaa Arenduskoda	HALLISTE VALD	131 361	78
Mulgimaa Arenduskoda	KARKSI VALD	216 938	57
Mulgimaa Arenduskoda	MÕISAKÜLA LINN	102 060	108
Mulgimaa Arenduskoda	PAISTU VALD	167 096	109
Nelja Valla Kogu	HARKU VALD	374 777	30

Tegevusgrupp	Tegevuskoha vald	Projektitoet uste maht (eurod)	Projektitoet uste maht elaniku kohta (eurod)
Nelja Valla Kogu	KIILI VALD	275 463	62
Nelja Valla Kogu	SAKU VALD	109 429	12
Nelja Valla Kogu	SAUE VALD	238 386	25
PAIK	LAEKVERE VALD	228 180	133
PAIK	RAKKE VALD	65 521	36
PAIK	TAMSALU VALD	343 629	81
PAIK	VÄIKE-MAARJA VALD	393 876	78
Partnerid	HALJALA VALD	165 205	60
Partnerid	KUNDA LINN	176 206	48
Partnerid	RAKVERE VALD	131 628	59
Partnerid	SÕMERU VALD	148 366	40
Partnerid	VINNI VALD	178 926	34
Partnerid	VIRU-NIGULA VALD	166 765	129
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	ALAJÕE VALD	20 863	32
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	AVINURME VALD	306 169	212
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	IISAKU VALD	174 310	132
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	ILLUKA VALD	19 104	18
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	LOHUSUU VALD	73 995	86
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	MÄETAGUSE VALD	4 791	3
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda	TUDULINNA VALD	142 350	284
Piiriveere Liider	MEREMÄE VALD	229 182	199
Piiriveere Liider	MIKITAMÄE VALD	54 573	52
Piiriveere Liider	MISSO VALD	183 692	246

Piiriveere Liider	ORAVA VALD	82 253	101
Piiriveere Liider	PIIRISSAARE VALD		0
Piiriveere Liider	RÄPINA VALD	257 011	48
Piiriveere Liider	VÄRSKA VALD	142 545	97
Põhja-Harju Koostöökoda	JÕELÄHTME VALD	88 269	15
Põhja-Harju Koostöökoda	RAE VALD	146 504	12
Põhja-Harju Koostöökoda	VIIMSI VALD	67 622	4
Põlvamaa Partnerluskogu	AHJA VALD	42 464	38
Põlvamaa Partnerluskogu	KANEPI VALD	98 475	37
Põlvamaa Partnerluskogu	KÖLLESTE VALD	110 744	108
Põlvamaa Partnerluskogu	LAHEDA VALD	108 839	86
Põlvamaa Partnerluskogu	MOOSTE VALD	133 400	86
Põlvamaa Partnerluskogu	PÕLVA VALD	110 465	27
Põlvamaa Partnerluskogu	VALGJÄRVE VALD	107 814	73
Põlvamaa Partnerluskogu	VASTSE-KUUSTE VALD	48 742	39
Põlvamaa Partnerluskogu	VERIORA VALD	49 919	33
Pärnu Lahe Partnerluskogu	AUDRU VALD	318 216	58
Pärnu Lahe Partnerluskogu	HÄÄDEMEESTE VALD	143 878	50
Pärnu Lahe Partnerluskogu	KIHNU VALD	78 754	111
Pärnu Lahe Partnerluskogu	KOONGA VALD	25 038	20
Pärnu Lahe Partnerluskogu	LAVASSAARE VALD	1 844	3
Pärnu Lahe Partnerluskogu	SAARDE VALD	14 195	3
Pärnu Lahe Partnerluskogu	SAUGA VALD	42 138	11
Pärnu Lahe Partnerluskogu	TAHKURANNA VALD	189 921	82
Pärnu Lahe Partnerluskogu	TÕSTAMAA VALD	253 606	173
Pärnu Lahe Partnerluskogu	VARBLA VALD	60 717	63

Tegevusgrupp	Tegevuskoha vald	Projektitoet uste maht (eurod)	Projektitoet uste maht elaniku kohta (eurod)
Raplamaa Partnerluskogu	JUURU VALD	143 149	91
Raplamaa Partnerluskogu	KAIU VALD	123 943	84
Raplamaa Partnerluskogu	KEHTNA VALD	197 863	42
Raplamaa Partnerluskogu	KOHILA VALD	172 013	25
Raplamaa Partnerluskogu	KÄRU VALD	99 644	151
Raplamaa Partnerluskogu	MÄRJAMAA VALD	457 288	64
Raplamaa Partnerluskogu	RAIKKÜLA VALD	62 981	37
Raplamaa Partnerluskogu	RAPLA VALD	304 121	32
Raplamaa Partnerluskogu	VIGALA VALD	215 046	145
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	ARE VALD	76 410	60
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	HALINGA VALD	102 924	32
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	JÄRVAKANDI VALD	23 007	16
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	KÕPU VALD	170 272	227
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	PAIKUSE VALD		0
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	PÄRSTI VALD	117 886	32
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	SURJU VALD	73 940	69
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	SUURE-JAANI VALD	651 991	111
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	TORI VALD	159 884	64
Rohelise Jõemaa Koostöökogu	VÄNDRA VALD	66 086	22
Saarte Koostöökogu	KAARMA VALD	214 382	47
Saarte Koostöökogu	KIHELKONNA VALD	93 869	114

Saarte Koostöökogu	KÄRLA VALD	53 853	32
Saarte Koostöökogu	LAIMJALA VALD	85 712	115
Saarte Koostöökogu	LEISI VALD	120 407	56
Saarte Koostöökogu	LÜMANDA VALD	125 551	145
Saarte Koostöökogu	MUHU VALD	151 614	80
Saarte Koostöökogu	MUSTJALA VALD	47 067	63
Saarte Koostöökogu	ORISSAARE VALD	94 717	48
Saarte Koostöökogu	PIHTLA VALD	6 499	5
Saarte Koostöökogu	PÕIDE VALD	61 201	64
Saarte Koostöökogu	RUHNU VALD	5 367	39
Saarte Koostöökogu	SALME VALD	206 634	162
Saarte Koostöökogu	TORGU VALD	100 855	288
Saarte Koostöökogu	VALJALA VALD	54 418	39
Tartumaa Arendusselts	ALATSKIVI VALD	61 306	44
Tartumaa Arendusselts	HAASLAVA VALD	76 141	41
Tartumaa Arendusselts	KALLASTE LINN		0
Tartumaa Arendusselts	KAMBJA VALD	105 558	42
Tartumaa Arendusselts	KONGUTA VALD	60 984	43
Tartumaa Arendusselts	LAEVA VALD	37 069	43
Tartumaa Arendusselts	LUUNJA VALD	172 013	49
Tartumaa Arendusselts	MEEKSI VALD	11 137	17
Tartumaa Arendusselts	MÄKSA VALD	28 004	17
Tartumaa Arendusselts	NÕO VALD	209 166	53
Tartumaa Arendusselts	PEIPSIAÄRE VALD	5 459	7
Tartumaa Arendusselts	PUHJA VALD	16 175	7
Tartumaa Arendusselts	TARTU VALD	72 723	12
Tartumaa Arendusselts	TÄHTVERE VALD	52 866	20
Tartumaa Arendusselts	VARA VALD	79 369	40
Tartumaa Arendusselts	VÖNNU VALD	103 293	94
Tartumaa Arendusselts	ÜLENURME VALD	92 315	16
Valgamaa Partnerluskogu	HELME VALD	131 327	58
Valgamaa Partnerluskogu	HUMMULI VALD	31 641	34
Valgamaa Partnerluskogu	KARULA VALD	70 526	69
Valgamaa Partnerluskogu	OTEPÄÄ VALD	262 438	63
Valgamaa Partnerluskogu	PALUPERA VALD	61 880	55

Tegevusgrupp	Tegevuskoha vald	Projektitoet uste maht (eurod)	Projektitoet uste maht elaniku kohta (eurod)
Valgamaa Partnerluskogu	PUKA VALD	63 733	36
Valgamaa Partnerluskogu	PÕDRALA VALD	27 789	32
Valgamaa Partnerluskogu	SANGASTE VALD	47 026	34
Valgamaa Partnerluskogu	TAHEVA VALD	55 582	65
Valgamaa Partnerluskogu	TÖLLISTE VALD	121 624	68
Valgamaa Partnerluskogu	TÕRVA LINN	106 640	35
Valgamaa Partnerluskogu	ÕRU VALD	25 425	52
Valgamaa Partnerluskogu	HELME VALD	131 327	58
Virumaa Koostöökogu	ASERI VALD	236 251	116
Virumaa Koostöökogu	LÜGANUSE VALD	90 396	65
Virumaa Koostöökogu	MAIDLA VALD	119 839	140
Virumaa Koostöökogu	PÜSSI LINN	13 798	10
Virumaa Koostöökogu	RÄGAVERE VALD	191 788	197
Virumaa Koostöökogu	SONDA VALD	89 879	96
Võrtsjärve Ühendus	KOLGA-JAANI VALD	97 082	62
Võrtsjärve Ühendus	KÕO VALD	89 246	77
Võrtsjärve Ühendus	RANNU VALD	209 477	118
Võrtsjärve Ühendus	RÕNGU VALD	128 181	45
Võrtsjärve Ühendus	SAAREPEEDI VALD	106 194	86
Võrtsjärve Ühendus	TARVASTU VALD	165 456	42
Võrtsjärve Ühendus	VIIRATSI VALD	172 855	47
Võrumaa Partnerluskogu	ANTSLA VALD	48 424	13
Võrumaa Partnerluskogu	HAANJA VALD	39 675	34
Võrumaa Partnerluskogu	LASVA VALD	93 020	53
Võrumaa Partnerluskogu	MÕNISTE VALD	59 867	61
Võrumaa Partnerluskogu	RÕUGE VALD	188 469	84
Võrumaa Partnerluskogu	SÕMERPALU VALD	41 063	21
Võrumaa Partnerluskogu	URVASTE VALD	82 128	59
Võrumaa Partnerluskogu	VARSTU VALD	85 532	70
Võrumaa Partnerluskogu	VASTSELIINA VALD	65 235	31

Võrumaa Partnerluskogu	VÕRU VALD	184 715	37
	TALLINN	514 708	1
	ELVA LINN	13 051	2
	HAAPSALU LINN	248 816	22
	JÕGEVA LINN	62 810	11
	KEILA LINN	41 248	4
	KIVIÕLI LINN		0
	KOHTLA-JÄRVE LINN	85 775	2
	KURESSAARE LINN	347 649	24
	MAARDU LINN		0
	NARVA LINN		0
	PAIDE LINN	60 577	7
	PALDISKI LINN		0
	PÕLTSAMAA LINN	48 092	10
	PÕLVA LINN	124 388	20
	PÄRNU LINN	244 963	6
	RAKVERE LINN	84 460	5
	SAUE LINN		0
	SILLAMÄE LINN		0
	SINDI LINN		0
	TARTU LINN	807 370	8
	TOOTSI VALD		0
	VALGA LINN	120 716	9
	VILJANDI LINN	58 215	3
	VÕHMA LINN	111 709	73
	VÕRU LINN	290 841	21
	VÄNDRA ALEVI VALD		0

Lisa 15. Ahja

Viitenumber	Aasta	Taotleja	Tegevus	Investeeringu maksumus	Toetuse summa	MAK meetme kood	Ettevõtlus-vorm	Projekti lõpetamise kuupäev	Asula	Tegevuskoha vald
430009650194	2009	MTÜ AVAR	Oskuste omandamine ja elavdamine kohaliku arengu strateegia koostamiseks ja arendamiseks: Noorte vabaaja tegevuse organiseerimine	1 755	1 579	341	MTÜ	28.12.2009	Ahja alevik	AHJA
430010781253	2010	OÜ MAULEMAN	Oskuste omandamine ja elavdamine kohaliku arengu strateegia koostamiseks ja arendamiseks: "Sitika Tuuliku" strateegilise arengukava koostamine	5 113	3 068	313	OÜ		Ahja alevik	AHJA
430010782120	2010	OÜ MAULEMAN	Turismi soodustamise raames rekonstrueerimine: Sitika veski rekonstrueerimine II etapp	28 760	17 256	313	OÜ		Ahja alevik	AHJA
430010651952	2010	OÜ LOKKO TALU	Turismi soodustamise raames ehitamine: Lokko talu sauna ehitamine	9 555	5 733	313	OÜ		Mustakurmu küla	AHJA
430010652047	2010	AHJA VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Ahja Mõisahoonde projekteerimistööde põhiprojekti koostamine	33 809	14 828	322	Riigiasutus	15.03.2011	Ahja alevik	AHJA

Lisa 16. Ambla

Viitenumber	Heaks- kiidu kuupäev	Taotleja	Tegevus	Investee- ringu maksumus	Toetuse summa	Ettevõtlus- vorm	Projekti lõpetamise kuupäev	ASULA	Tegevuskoha vald
430009510028	2009	MITTETULUNDUSÜHIN G TAMMIKU TALUMUUSEUM	Investeeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus: Tammiku muuseum-rahvamaja rekonstrueerimise põhiprojekti kulud	11 816	10 634	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430009510046	2009	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames rekonstrueerimine: Sääsküla Huviklubi renoveerimisprojekt	8 145	7 330	MTÜ	23.03.2010	SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430009510055	2009	MTÜ SÄÄSKÜLA KÜLASELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused, tarvikud, masinad ja seadmed: Külapäeva korraldamine	1 363	1 214	MTÜ	7.10.2009	SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430009510078	2009	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Kontsertsarja korraldamine	4 090	3 196	MTÜ	7.10.2009	SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430009510340	2009	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Turismi soodustamise raames koolitused jms: Vaatamisväärsusi tutvustav projekt	2 152	1 937	MTÜ	23.03.2010	SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430009510512	2009	AMBLA METSAÜHISTU	Oskuste omandamine ja elavdamine kohaliku arengu strateegia koostamiseks ja arendamiseks: Välisdelegatsiooni vastuvõtt	654	588	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD

430009510901	2010	AMBLA HARIDUSSELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: III Ambla Kihelkonnapäevade, olümpiamängude, käsitöölaada, kiikingvõistluste ja laulupeo ning kirikukontserdi korraldamine	4 078	3 181	MTÜ	15.12.2010	AMBLA ALEVIK	AMBLA VALD
430009510895	2010	MITTETULUNDUS-ÜHING TAMMIKU TALUMUUSEUM	Külade uuendamise ja arendamise raames tarvikud, masinad ja seadmed, koolitused: Arhiivimaterjalide kogumine ning vajalike tarvikute soetamine	1 713	1 541	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430009510870	2010	AMBLA VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Isetegevuslike peoõhtute korraldamine ning transport	2 208	1 987	Riigiasutus	15.11.2010	AMBLA ALEVIK	AMBLA VALD
430009510873	2010	ARAVETE KULTUURI-JA HUUISELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: näiteringitöö ning teatrifestivali korraldamine	3 474	3 127	MTÜ	30.07.2010	SÄASKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430009510875	2010	AMBLA METSAÜHISTU	Oskuste omandamine ja elavdamine kohaliku arengu strateegia koostamiseks ja arendamiseks: Välisdelegatsiooni vastuvõtt ning selle raames metsandusürituse kulude katmine	2 346	2 111	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430009510882	2010	ROOSNA-TAMMIKU KÜLASELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused, masinad ja seadmed: külaelu arendamise üritustel osalemine ning raamatu ostmine	732	658	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430009510908	2010	ROOSNA-TAMMIKU KÜLASELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused, masinad ja seadmed, Vabatahtlik tasustamata töö: Talgutööde kulude katmine	1 172	1 055	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD

430010511286	2010	ARAVETE KULTUURI- JA HUVISELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Õppepäeva " 7 sammu õnnestunud ürituse korraldamine	2 600	2 340	MTÜ	17.08.2010	SÄASKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430010511300	2010	SÄASKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Tapa käsitöö ja talupidajate laada organiseerimine	2 173	1 956	MTÜ	6.10.2010	SÄASKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430010511306	2010	KANGRUMÄE KÜLAKULTUURI EDENDAMISE SELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Aravete, Mägise ja Kurisoo külapäeva korraldamine	3 662	3 296	MTÜ	10.11.2010	ARAVETE ALEVIK	AMBLA VALD
430010511319	2010	MITTETULUNDUS- ÜHING TAMMIKU TALUMUUSEUM	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Arhiivimaterjalide kogumine ja vajalike tarvikute soetamine	4 045	3 640	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430010511297	2010	SÄASKÜLA HUVIKLUBI	Turismi soodustamise raames koolitused jms: Vaatamisväärsusi tutvustav projekt	2 640	2 376	MTÜ	8.02.2011	SÄASKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430010511360	2010	KÄRAVETE KÜLA SELTS	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames ehitustegevus: Käravete laululava ehitamine	11 145	10 030	MTÜ	1.12.2010	KÄRAVETE ALEVIK	AMBLA VALD
430010511361	2010	KÄRAVETE KÜLA SELTS	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames masinad ja seadmed: Käravete klubihoonde küttesüsteemi ostmise ja paigaldamine	5 096	4 587	MTÜ	15.12.2010	KÄRAVETE ALEVIK	AMBLA VALD

430010511701	2010	MITTETULUNDUSÜHIN G TAMMIKU TALUMUUSEUM	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine koolitus jms: Uustalu ja Tammiku pärandkultuuri õpperadade rajamine ning vesiveski ja vesiratta põhiprojekti koostamine	4 448	4 003	MTÜ		ROOSNA KÜLA	AMBLA VALD
430010512077	2010	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Turismi soodustamise raames koolitused jms: Vaatamisväärsusi tutvustav projekt	3 036	2 732	MTÜ	27.04.2011	SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430010512599	2011	ARAVETE KULTUURI- JA HUUISELT	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Teatritegevuse kulud	5177	4659	MTÜ		SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430011512942	2011	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Käravete järvemuusika korraldamine	2060	1854	MTÜ		SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430011512944	2011	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Telesarja "Hummeri jälgedes" tootmine	47222,46	38000	MTÜ		SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD
430011512947	2011	SÄÄSKÜLA HUVIKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Suvelavastuse "Unustatud hinged" lavakujunduse valmistamine	7131,11	6382,34	MTÜ		SÄÄSKÜLA KÜLA	AMBLA VALD

Lisa 17. Meremäe

Viitenumber	Heaks- kiidu kuupäev	Taotleja	Tegevus	Investeeringu maksumus	Toetuse summa	Ettevõtlus- vorm	Taotleja tüüp	Projekti lõpetamise kuupäev	ASULA	Tegevuskoha vald
430009860511	2009	MITTETULUNDUS- ÜHING SETO KÄSITÜÜ KOGO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Seto Käsitüü kogo ja Vanaajamaja traditsioonilise ehituse õppepäevade läbiviimine; temaatiliste infolehtede koostamine ning töötasu maksmine	12 722	11 450	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430009860533	2009	TAARKA TARÕ OÜ	Külade uuendamise ja arendamise raames tarvikud, masinad ja seadmed: Kõõgisistuse ja -tehnikast ostmise	15 991	9 595	OÜ	Ettevõtja		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430009860567	2009	SETOMAA VALDADE LIIT	Külade uuendamise ja arendamise raames tarvikud, masinad ja seadmed: Obinitsa koolikiriku rekonstrueerimisprojekti koostamine	11 817	10 635	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430009860580	2009	EESTI APOSTLIK- ÕIGEUSU KIRIKU OBINITSA ISSANDA MUUTMISE KOGUDUS	Külade uuendamise ja arendamise raames rekonstrueerimine, ehitamine, koolitused: Kuigõ küla tiigi ning kiige ehitamine	3 186	2 868	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD

430009860698	2009	MEREMÄE KULTUURIÜHING	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: seltskondliku tegevuse arendamine (naiskoor, seltskonnalaul, näitering "Omapäi", aeroobikatreeningud)	4 829	4 348	MTÜ	MTÜ/SA		MEREMÄE KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861095	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETO KÄSITÜÜ KOGO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Käsitöölase koolitussarja korraldamine huvijuhtidele	12 730	11 457	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861096	2010	MEREMÄE VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: "Obinitsa muuseumi pitsiraamatu" ja mustrikaartide koostamine, kujundamine ja väljaandmine	4 048	3 643	Riigiasutus	KOV		MEREMÄE KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861108	2010	SETO RESTO OÜ	Külade uuendamise ja arendamise raames tarvikud, masinad ja seadmed ning koolitused: tarvikute ostmine ettevõtlustegevuseks	21 244	12 746	OÜ	Ettevõtja		KALAT- SOVA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861109	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETOMAA TULEVIK	Külade uuendamise ja arendamise raames ehitamine: Mängumaa I etapi atraksioonide tellimine ,ostmine ja paigaldamine; Parkimisplatsi rajamine mänguväljaku külastajatele; objektide tähistamine ja teavikute loomine	14 044	11 009	MTÜ	MTÜ/SA		KALAT- SOVA KÜLA	MEREMÄE VALD

430010861110	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETOMAA TULEVIK	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Kokaraamatu ja postkaartide loomine	7 371	6 634	MTÜ	MTÜ/SA		KALAT- SOVA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861173	2010	MITTETULUNDUS ÜHING PROJEKTROKINA	Külade uuendamise ja arendamise raames ehitamine: Rokina küla külaplatsi rajamine ning stendi valmistamine	13 276	11 949	MTÜ	MTÜ/SA	22.12.2010	ROKINA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861199	2010	MITTETULUNDUS ÜHING UUSVADA POTISETO	Külade uuendamise ja arendamise raames rekonstrueerimine: Traditsiooniliste seto väravate ja hooneid ühendava palkseina valmistamine	5 250	4 725	MTÜ	MTÜ/SA	11.11.2010	UUSVADA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861448	2010	MITTETULUNDUS ÜHING RAHUSOO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused, tarvikud, masinad seadmed: Projekti "Pilliõpe kogukonnale kättesaadavaks" läbiviimine ning pillide ostmine	18 364	16 528	MTÜ	MTÜ/SA		KÜLLÄ- TÜVÄ KÜLA	MEREMÄE VALD
430010651570	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETO KÄSITÜÜ KOGO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Koolituste "Valmistame ise savi-, sõnniku- ja lubjakrohvi" ning "Käsitsi voolitav savimaja" läbiviimine	4 562	3 929	MTÜ	MTÜ/SA	10.11.2010	OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD

430010651573	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETO KÄSITÜÜ KOGO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Koolituse ja teavitusprogrammi "Efektiivsed rakett-ahjud, kaminad ja ümarad lesod isehitajatele" läbiviimine	2 090	1 866	MTÜ	MTÜ/SA	15.02.2011	OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861870	2010	EESTI APOSTLIK- ÕIGEUSU KIRIKU OBINITSA ISSANDA MUUTMISE KOGUDUS	Investeeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus: Obinitsa Issanda Muutmise Kogudusele kuuluva Obinitsa kiriku ehitusprojekti koostamine	9 433	8 490	MTÜ	MTÜ/SA	28.04.2011	OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861873	2010	EESTI APOSTLIK- ÕIGEUSU KIRIKU OBINITSA ISSANDA MUUTMISE KOGUDUS	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine koolitus jms: Soome reisi kulud	2 292	1 598	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010861800	2010	MITTETULUNDUS ÜHING "SETO ATELJEE-GALERII"	Turismi soodustamise raames koolitused, masinad ja seadmed: Galerii tegevuse arendamine	4 443	3 998	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862112	2010	MITTETULUNDUS ÜHING TAARKA PÄRIMUSTEATER	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Teatrilavastuse kulud	12 764	11 488	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862289	2010	MITTETULUNDUS ÜHING SETO KÄSITÜÜ KOGO	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Seto kölavööde raamatu väljaandmine	5 154	4 639	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD

430010862291	2010	OBINITSA SETO MUUSEUMITARÕ SELTS	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine koolitus ning investeeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus: Tobrova küla Luikjärve talukompleksi ehitusajaloolise ülevaate koostamine ja tutvustava bukleti väljaandmine ning talukompleksi projekteerimistööd	10 244	9 219	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862323	2010	OBINITSA SETO MUUSEUMITARÕ SELTS	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine koolitus jms ning külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Muuseumi arendamise kulud	11 836	10 653	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862442	2010	SETO KOLLEDŽI ÜHING	Investeeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus: Kiirova küla käsitöö- ja kultuuritalu rekonstrueerimistööde projekteerimine	8 053	7 248	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862761	2011	SETO RESTO OÜ	Turismi soodustamise raames koolitused jms: Hügieenilistele nõuetele vastavate külma ja sooja joogi jaoks sobivate transpordikappide	4886	2932	OÜ	Ettevõtja		KALATSO VA KÜLA	MEREMÄE VALD

			soetamine							
430010862753	2011	MITTETULUNDUS ÜHING TAARKA PÄRIMUSTEATER	Turismi soodustamise raames koolitused jms: Seto rahvarõivaste ning ehete valmistamine: Kavalehtede (brošüüride) trükkimine	6338	5704	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430010862756	2011	MITTETULUNDUS ÜHING TAARKA PÄRIMUSTEATER	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: projekt "Nulgateatrid tööle"	15866	14279	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430011862849	2011	SETO KOLLEDŽI ÜHING	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames rekonstrueerimine: Kiiova käsitöö- ja kultuuritalu rekonstrueerimine II etapp	14316	12782	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD
430011862852	2011	SETO KOLLEDŽI ÜHING	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames rekonstrueerimine: Kiiova külas asuva käsitöö- ja kultuuritalu rekonstrueerimistöde I etapp	14193	12773	MTÜ	MTÜ/SA		OBINITSA KÜLA	MEREMÄE VALD

Lisa 18. Vihula

Viitenumber	Heaks- kiidu kuupäev	Taotleja	Tegevus	Investeeringu maksumus	Toetuse summa	Ettevõtlus- vorm	Taotleja tüüp	Projekti lõpetamise kuupäev	ASULA	Tegevuskoha vald
430009590052	2009	MITTETULUNDUS ÜHING VÕHMA SELTSIMAJA	Investeeringuobjektiga seotud projekteerimistööde maksumus: Võhma Seltsimaja hoone rekonstrueerimiseks põhiprojekti koostamine	7 768	6 991	MTÜ	MTÜ/SA		VÕHMA KÜLA	VIHULA VALD
430009590093	2009	KAREPA SELTS	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames masinad ja seadmed: Karepa Rahvamaja lavatekstiilide ostmine ja paigaldamine	16 840	15 156	MTÜ	MTÜ/SA	16.03.201 1	KAREPA KÜLA	VIHULA VALD
430009590094	2009	KAREPA SELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: IX Karepa Kodukandipäeva korraldamise kulud	827	744	MTÜ	MTÜ/SA	2.11.2009	KAREPA KÜLA	VIHULA VALD
430009590139	2009	VÕSU RANNAKLUBI	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames rekonstrueerimine: Võsu Rannaklubi katusekatte renoveerimine	22 878	20 590	MTÜ	MTÜ/SA	29.01.201 0	VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430009590140	2009	VÕSU RANNAKLUBI	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames rekonstrueerimine: Võsu Rannaklubi WC ja dušširuumi renoveerimine	9 759	8 783	MTÜ	MTÜ/SA	26.01.201 0	VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD

430009590381	2009	MARE KALME ARMA RATSATALU	Turismi soodustamise raames ehitamine; masinad ja seadmed: Kaevetööde tegumine ja torude paigaldamine; Maasoojuspumba ostmise	10 885	6 531	FIE	Ettevõtja	18.01.201 0	RUTJA KÜLA	VIHULA VALD
430009590434	2009	OSAÜHING EDEL	Külade uuendamise ja arendamise raames ehitamine: Kämpingukompleksi välja arendamine	19 174	9 587	OÜ	Ettevõtja		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430009590530	2009	OSAÜHING RANNALIIV	Mikroettevõtete rajamis- ja arendamistoetuse raames masinad ja seadmed, rekonstrueerimine: Tarvikute soetamine	35 477	21 286	OÜ	Ettevõtja		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430009590614	2009	MITTETULUNDUS ÜHING VÕHMA SELTSIMAJA	Oskuste omandamine ja elavdamine kohaliku arengu strateegia koostamiseks ja arendamiseks: Õppe- tutvumisreisi korraldamine Tšehhi Vabariiki	16 109	12 782	MTÜ	MTÜ/SA	11.11.201 0	VÕHMA KÜLA	VIHULA VALD
430009590914	2010	VIHULA SELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Kinoõrituste korraldamine	1 229	1 106	MTÜ	MTÜ/SA	18.06.201 0	VIHULA KÜLA	VIHULA VALD
430009590946	2010	MITTETULUNDUS ÜHING LAHEMAA RAKENDUSLIK LOOVUSKOOL	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Õppereis Mardilaadale ning õpitubade ja käsitöönäituse korraldamine	1 477	1 182	MTÜ	MTÜ/SA		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD

430009590966	2010	VERGIRANNA SELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused, seadmed ja masinad jms: Vergi rannakalurite mälestuste kogumine; Diktofoni ostmine	1 434	1 291	MTÜ	MTÜ/SA	15.11.2010	VERGI KÜLA	VIHULA VALD
430009590968	2010	VIHULA VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Võsu 500 juubelinädala 12 - 18 juuli 2010 tehniline teostamine	5 832	3 196	Riigiasutus	KOV	10.11.2010	VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591303	2010	MITTETULUNDUS ÜHING KAARLI TALUMUUSEUM	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Traditsioonilise palkehituse ja katuse ehituse koolituse läbiviimine	4 755	4 280	MTÜ	MTÜ/SA	2.02.2011	PEDASSAAR E KÜLA	VIHULA VALD
430010591299	2010	VIHULA VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Võsu 500 sportliku rannanädala korraldamine	1 653	1 488	Riigiasutus	KOV	20.04.2011	VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591301	2010	VÕSU VABATAHTLIK TULETÕRJEÜHIN G	Külade uuendamise ja arendamise raames tarvikud, masinad ja seadmed: Võsu ajaloolis-kultuurilise loodusraja taastamine, infoviitade valmistamine ja paigaldamine ning loodusraja infomaterjali valmistamine	3 570	3 213	MTÜ	MTÜ/SA	9.03.2011	VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD

430010591298	2010	MITTETULUNDUS ÜHING VÕHMA SELTSIMAJA	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Võhma Seltsimaja 100. sünnipäeva korraldamine, näituse koostamine ning näidendi ettevalmistamine ja lavastamine	3 797	3 417	MTÜ	MTÜ/SA		VÕHMA KÜLA	VIHULA VALD
430010591362	2010	KAREPA SELTS	Tähistamiseks vajaliku sümboolika maksumus: Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Logode (kleepsude) tegemine ning Karepa X kodukandipäeva korraldamine	2 141	1 927	MTÜ	MTÜ/SA	10.11.2010	KAREPA KÜLA	VIHULA VALD
430010591459	2010	VÕSU RANNAKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames rekonstrueerimine: Rannaklubi väliste avatäidete vahetamine	20 079	18 071	MTÜ	MTÜ/SA		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591460	2010	VÕSU RANNAKLUBI	Külade uuendamise ja arendamise raames rekonstrueerimine: Rannaklubi hoone lae soojustamine	12 162	10 946	MTÜ	MTÜ/SA		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591590	2010	NÕUGASTE TALU	Mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas masinad ja seadmed: Suusaraja tallaja ja klassikaraja freesi ning maastikusõiduki koos vintsi, lumesaha ja haakekonksuga ostmine	11 707	7 024	FIE	Ettevõtja		VÕHMA KÜLA	VIHULA VALD

430010591808	2010	MITTETULUNDUS ÜHING LAHEMAA RAKENDUSLIK LOOVUSKOOL	Koolitus ja teavitamine 3. teljega hõlmatud valdkondades tegutsevatele ettevõtjatele: Õppematerjalide ostmine, näituse korraldamine ning õpitubade loomine ja õppereiside korraldamine	7 091	6 382	MTÜ	MTÜ/SA		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591797	2010	MITTETULUNDUS ÜHING LAHEMAA RAKENDUSLIK LOOVUSKOOL	Põhiteenused majandusele ja maaelanikkonnale raames ehitustegevus: Sümboolika ostmine ning seipaja ehitamine	33 470	20 598	MTÜ	MTÜ/SA		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430010591919	2010	MITTETULUNDUS ÜHING KÄSMU MEREMUUSEUM	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine: Ajaloolise viikingilaeva ostmine	35 663	15 978	MTÜ	MTÜ/SA		KÄSMU KÜLA	VIHULA VALD
430010591850	2010	EESTI EVANGEELSE LUTERLIKU KIRIKU ILUMÄE KOGUDUS	Maapiirkondade kultuuripärandi säilitamine ja selle kvaliteedi parandamine ning rekonstrueerimine: Ilumäe kabeli akende restaureerimine	19 368	17 432	MTÜ	MTÜ/SA		ILUMÄE KÜLA	VIHULA VALD
430010592132	2010	OSAÜHING EDEL	Turismi soodustamise raames ehitamine: Mädapea kämpingu katusealuse ehitamine	16 227	8 114	OÜ	Ettevõtja		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD

430010592276	2010	MITTETULUNDUS ÜHING KÄSMU VABATAHTLIK MEREPÄÄSTE	Tähistamiseks vajaliku sümboolika maksumus; Koolitus ja teavitamine 3. teljega hõlmatud valdkondades tegutsevatele ettevõtjatele: Merepääste ja esmaabi õppused Vaindloo saarel	3 609	3 249	MTÜ	MTÜ/SA		KÄSMU KÜLA	VIHULA VALD
430010592612	2011	MITTETULUNDUS ÜHING LOBIMUUSEUM	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Muuseumi nädala korraldamine	1380	1242	MTÜ	MTÜ/SA		TEPELVÄLJ A KÜLA	VIHULA VALD
430010592643	2011	KAREPA SELTS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Karepa XI kodukandipäev: rannarahva kalapeo korraldamine	1348,66	1213,81	MTÜ	MTÜ/SA		KAREPA KÜLA	VIHULA VALD
430010592794	2011	VERGIRANNA SELS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Vergi kaluritepäeva ning sellele eelnevate töötubade korraldamine	1618,63	1456,74	MTÜ	MTÜ/SA		VERGI KÜLA	VIHULA VALD
430011592825	2011	VIHULA VALLAVALITSUS	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Vihula valla ettevõtjate, avaliku ja kolmanda sektori esindajate koolitusreis Pyhtää valda	9107	7920	Riigiasutus	KOV		VÕSU ALEVIK	VIHULA VALD
430011592945	2011	MITTETULUNDUS ÜHING HOBUSTE KAASAMINE MAAELLU	Turismi soodustamise raames masinad ja seadmed: Hobuturismi arendamiseks tarvikute soetamine	32765	19659	MTÜ	MTÜ/SA		MUIKE KÜLA	VIHULA VALD

430011592951	2011	MITTETULUNDUS ÜHING LAHEMAA KÄSITÖÖKODA	Külade uuendamise ja arendamise raames koolitused jms: Torupillide ja väikekandlete valmistamise koolitused - Pillikoda	3550	3195	MTÜ	MTÜ/SA		TOOMA TALU	VIHULA VALD
--------------	------	---	--	------	------	-----	--------	--	---------------	----------------